الملة والدين والمذهب
يتحدون بالذات ويختلفون بالاعتبار
فان الشريعة من حيث انها تطاع تسمى
دينا ومن حيث انها تجمع عليها تسمى ملة ومن حيث
انها يرجع اليها تسمى مذهبا على ما في شرح المواقف للسيد الشريف

قانون فتاوى

سئل عن قول الفقهاء ولا بأس ان يفعل كذا ما معناه كما قال البعض
انه يستعمل فيما تركه اولى كما هو الغالب اجاب قال ابن الكمال في شرح
الهداية عند قول صاحب الهداية ولا بأس ان يفعل الامام اى يستحب
نص عليه في المبسوط ويتأكد ما سلف بان قول من قال لفظ لا بأس انما يقال
لما تركه اولى ليس على عمومه   نقل من الفتاوى الغزية

القياس بعد الاربعمائة منقطع فليس لاحد بعدها ان يقيس مسئلة بمسئلة
كما صرح به العلامة زين ابن نجيم في رسائله   نقل من العقود اللؤلؤ للسيد الحموي

الكتاب [illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

ربنا آتنا من لدنك رحمة وهيئ لنا من امرنا رشدا نحمد الله على ما هدانا اليه من
اصول الاحكام، ونصلي على نبينا محمد سيد الانام، وعلى آله واصحابه هداة الاسلام،
وبعد فهذه ما قصده اضعف عباد الله يوسف بن حسين الكرماستي عفا الله عنهما
وعن كافة المسلمين من تحرير اصول الحنفية مع الاشارة الى اصول الشافعية معرضا
عن الدليل والمثال الا نادرا فيما اشتدت الحاجة اليه تسهيلا للطالبين لثواب رب
العالمين وسماه عند اختتامه بلطفه تعالى وجيزا وسأله ان يجعله بالقبول حريا
ورتبه على مراصد عشرة **المرصد الاول** في المقدمة وهي في حد اصول الفقه لقبا
لعلم مخصوص وهو انه علم يتمكن به من معرفة الاحكام الفرعية من الادلة التفصيلية
ومضافا الى الفقه وهو ما يستند اليه الفقه من المقدمات الكلية من حيث حصول
الاقتدار منها عليه وقيل من الادلة الاربعة الشرعية للاحكام العملية الفرعية
والفقه عبارة عن التمكن الحاصل بها من معرفة الاحكام الشرعية الفرعية عن ادلتها
التفصيلية وفي فائدته وهي المعرفة المذكورة وفي موضوعه وهو الكتاب والسنة
والاجماع من حيث استناد الاحكام الفرعية اليها واستنباطها منها **المرصد الثاني**
في ان للعالم صانعا موجودا واجبا لذاته والا يلزم وجود الممكن بلا ايجاد لان الايجاد
تالي الوجود فاذا لا وجود له لا ايجاد له قديما والا احتاج الى محدث فلا يكون صانعا قادرا
اذ لو كان موجبا لزم الترجيح بلا مرجح في اختصاص الحادثات باوقاتها بحصول الموجب
في جميع الاوقات وتسلسل الشروط الحادثة لان اثر الموجب لا يكون حادثا الا [illegible]
قصد القادر لا يتعلق بالمجهول حتما لانها صفة تقتضي صحة [illegible] وهي عبارة

عن صحتها مريدا والا يلزم في تخصيص المقدور بوقت دون وقت تخصيص بلا
مخصص سميعا بصيرا لعلمه بالمسموعات والمبصرات متكلما لكونه مخبرا آمرا ناهيا مرسلا
للرسل منزلا للكتب مصدقا اياهم بالمعجزات تصديقا فعليا بمنزلة التصديق القولي
وهم معصومون بعد الرسالة عن الصغائر المنفرة عمدا والكبيرة عمدا وعن تعمد
الكذب في الاحكام وعيانا في مقتضى المعجزة **المرصد الثالث** في مباحث تتعلق
بالعربية **المبحث** الاول في الحقيقة والمجاز والصريح والكناية الحقيقة هي اللفظ
المستعمل فيما وضع له في اصطلاح التخاطب وهي لغوية وشرعية وعرفية والمشتق
عند وجود المشتق منه حقيقة اتفاقا وقبله مجاز اتفاقا وبعد وجوده مختلف فيه
ولا يجوز اثبات اللغة بالقياس وتعرف بالتواتر وبالآحاد وحكم الحقيقة ثبوت الموضوع له وسقوط
المجاز عند امكان الحقيقة والمجاز هو اللفظ المستعمل في غير ما وضع له في اصطلاح
التخاطب بالعلاقة والقرينة المانعة عن ارادة ما وضع له وينقسم الى مجاز مرسل علاقته
غير المشابهة والى استعارة علاقته المشابهة والاستعارة مصرحة ان صرح فيها اسم المستعار منه
ومكنية ان ذكر اسم المستعار له والمصرحة تحقيقية ان تحقق معناها حسا او عقلا وتخييلية
ان لم يتحقق والمصرحة اصلية ان كان اللفظ المستعار اسم جنس وتبعية والا وعلاقة المجاز المرسل
اما السببية والمسببية بين المعنى الحقيقي والمجازي او الكلية والجزئية او الاطلاق
والتقييد والعموم والخصوص او المجاورة او الحلول او البدلية او اللزوم او اتصاف المجازي بالحقيقي
فيما كان او فيما يؤول والمجاز لا يستلزم الحقيقة وهو اقرب فيما دار بينه وبين الاشتراك وهو
واقع في اللغة وفي القران وفيه الفاظ معربة وان نفاه الاكثرون وانما يتصف اللفظ
بالحقيقة والمجاز بعد الاستعمال واتفق الفقهاء على جواز التجوز في الالفاظ الشرعية اذا
وجد بينهما الاتصالات المعتبرة بين المعنى الحقيقي والمعنى المجازي في الالفاظ الموضوعة وحكم
المجاز ثبوت ما اريد باللفظ خاصا كان او عاما خلافا لبعض اصحاب الشافعي ووجود المصير اليه

عند كون الحقيقة متعذرة او مهجورة وكونه خلفا عن الحقيقة فى حق التكلم عند ابى
حنيفة رحمه الله فلا يتوقف صحته على صحة الحقيقة وعندهما فى الحكم فلا يصح حقيقة
ومن حكم الحقيقة والمجاز معا استحالة اجتماعهما مرادا كل منهما بلفظ واحد فى وقت
واحد عندنا والمحققين من اصحاب الشافعى خلافا له وعامة اصحابه وما ظن من الجمع
بينهما فمن باب عموم المجاز وكون العبرة للحقيقة اتفاقا عند استوائهما فى الاستعمال واما
عند غلبية استعمال المجاز فالعبرة للحقيقة عند ابى حنيفة وعندهما للمجاز ثم الحقيقة تترك
الحقيقة الى المجاز بالعادة وبدلالة محل الكلام بان يتعذر الحقيقة فيه وبدلالة معنى
يرجع الى المتكلم كما فى يمين الفور وبدلالة فى نفسه بان ينبئ عن كمال بعض ما يتناوله وضعا
او نقصانه بماخذ اشتقاقه عند اطلاقه عنده رحمة الله عليه وعندهما ينصرف الى
الكامل كالاول وبدلالة سياق الكلام وقد يتعذر المعنى الحقيقى والمجازى معا كقوله
لامرأته وهى اكبر سنا منه او معروفة النسب هذه بنتى فلا يثبت التحريم حقيقة ولا التحريم
مجازا والصريح ما ظهر منه المراد ظهورا تاما بالاستعمال وحكمه تعلق الحكم بعين الكلام
ونفسه وقيامه مقام معناه حتى استغنى عن العزيمة والنية حقيقة كان او مجازا
والكناية ما استتر المراد منه بالاستعمال وحكمها ان لا يجب العمل بها الا بالنية او دلالة
الحال حقيقة كانت او مجازا فالاصل فى الكلام هو الصريح ويظهر التفاوت فى الاقرار
بالاسباب الموجبة للعقوبة فانها لا توجبها الا بالصريح المبحث الثانى فى العام والخاص
والمطلق والمقيد الخاص ما وضع لمعلوم واحد ومتعدد محصور او غير محصور لكن غير
مستغرق لما يصلح له بوضع واحد وحكمه ان يوجب تناول الحكم لما وضع له قطعا بمعنى
عدم الاحتمال الناشى عن الدليل والعام ما وضع وضعا واحدا لمتعدد غير محصور مستغرق
لجميع ما يصلح له وحكمه ان يوجب الحكم فى كل ما يتناوله قطعا عند عامة اصحابنا
ظنا عند الشافعى والشيخ ابى منصور وسائر مشايخ سمرقند من اصحابنا فعندنا لا يجوز

تخصيصه

تخصيصه بخبر الواحد والقياس ما لم يخص بقطعى وعندهم يجوز فاذا تعارض العام
والخاص فى قدر ما تناولاه او تأخر العام ينسخ الخاص عندنا وان تاخر الخاص تخصص العام
موصولا وينسخه عندنا مفصولا فى ذلك القدر فيكون العام المنسوخ بالخاص قطعيا
لا ظنيا كالعام المخصوص فلا يصح تعليل المنسوخ بالقياس كما يصح تخصيص العام المخصوص
به بعد تخصيصه بقطعى مثله عندنا وان لم يعلم التاريخ يحمل على المقارنة ويثبت عندنا
حكم التعارض فى ذلك القدر وعند الشافعى ومالك يخص العام بالخاص علم تقدم احدهما
او جهل والعام المخصوص بالكلام المستقل يصير ظنيا عندنا فيجوز تخصيصه عندنا بخبر الواحد
والقياس كما يجوز قبل التخصيص ايضا عند الشافعى والعام المخصوص بمستقل هو العقل يبقى قطعيا
كما كان قبل التخصيص والعام المخصوص بمستقل هو الحس والعادة او نقصان بعض الافراد او زيادة
بعضها لا يبقى قطعيا بل يصير ظنيا كالمخصوص بكلام مستقل عندنا والعام المقصور على بعض ما
يتناوله بكلام غير تام بنفسه لتعلقه بصدره كالاستثناء والشرط والصفة والغاية وبدل البعض
عند بعضهم يبقى قطعيا كما كان قبل القصر كالمخصوص بالعقل ويكون حقيقة فى الباقى
لا مجازا كالعام المخصوص بمستقل كلاما او غير كلام فانه مجاز من حيث اطلاق اسم الكل على
الجزء وحقيقة من حيث تناول لفظ العام له والالفاظ الموضوعة للعموم اسماء الاجناس
المعرفة بتعريف اللام الاستغراقية او بتعريف الاضافة والموصولات التى اريد بها معنى الاستغراق
والجموع المعرفة باللام الاستغراقية او بتعريف الاضافة واسماء الشرط والنكرة فى سياق
النفى وفى سياق الشرط المثبت والنكرة الموصوفة بصفة عامة واى نكرة تعم بالصفة
والاصل فى النكرة ان تكون خاصة وتكون مطلقة فى الانشاء ويثبت بها واحد مجهول
عند السامع اذا كانت فى الاخبار والاصل فيها اذا اعيدت نكرة ان تكون غير الاول واذا اعيدت
معرفة ان تكون عينه واصل المعرفة اذا اعيدت معرفة ان تكون عين الاول واذا اعيدت نكرة
ان تكون غيره وكل ان دخل على النكرة فلعموم الافراد وان دخل على المعرفة فلعموم الاجزاء على سبيل الاجتماع

وجميع عمومه

وكلما لتعميم الافعال ومتى لتعميم الاوقات ويصح تخصيص الجمع وما في معناه كالرهط
والقوم الى ثلثة وتخصيص المفرد وما في معناه نحو لا اتزوج النساء الى الواحد والطائفة
بناء على ان اقل الجمع ثلثة لا اثنان كما ذهب اليه مالك وجماعة من اصحاب الشافعي والجمع المنكر
غير عام عند الاكثر وعند الجبائي واتباعه عام والعطف على العام يوجب العموم في المعطوف
عند اصحابنا خلافا للشافعية ومثل والله لا اكل وان اكلت فعبدي حر عام في مفعولاته
عند ابي يوسف والشافعي لا عند ابي حنيفة ونفي المساواة عام عند الشافعي لا عندنا
ومفهوم المخالفة عام ومفهوم الموافقة عام فيما سوى المنطوق وحكاية فعله عليه السلام
لا تعم واللفظ الذي ورد بعد سؤال او حادثة ان استقل وخرج مخرج الجواب قطعا او
ظاهرا مع احتمال الابتداء او لم يستقل يحمل على الجواب وان استقل وكان الظاهر كونه ابتداء كلاما
مع احتمال الجواب يحمل على الابتداء عندنا ويصدق ديانة لا قضاء في قوله عنيت الجواب وعند
الشافعي يحمل على الجواب فالعبرة لعموم اللفظ عندنا لا لخصوص السبب خلافا للشافعي ومالك
ويجوز تخصيص الكتاب بالكتاب والسنة بالسنة وان خالف فيهما طائفة وتخصيص عموم
القرآن بالخبر المتواتر اتفاقا وتخصيص السنة بالقرآن خلافا لبعض وتخصيص الكتاب والسنة
بالاجماع وفعله عليه السلام يخصص العموم عندنا وعند الشافعية والحنابلة ونفاه الكرخي
ومذهب الصحابي يخصص العموم عندنا وعند الحنابلة وان كان هو الراوي لذلك العام
لا عند الجمهور واجماع الاصوليين على امتناع العمل بالعموم قبل البحث والفحص عن المخصص
فذهب الاكثرون منهم الى ان غلبة الظن بانتفائه يكفي في البحث عنه والعمل به وقال
القاضي ابو بكر بلزوم القطع وكذا الخلاف في كل دليل مع معارضه والمطلق صفة او اسم
جنس اريد منه المسمى بلا قيد وحكمه ان يجري على اطلاقه والمقيد صفة او اسم جنس
اريد به المسمى مع قيد وحكمه ايضا ان يجري على تقييده وتقييد المطلق شبيه بتخصيص العام
فيجوز تقييد المطلق بالمتصل استثناء كان او صفة او شرطا او غاية او بدل بعض وبالمنفصل

عقلا كان او نقلا كتابا او سنة متواترا او غير متواتر او قياسا عند بعض فيهما فاذا
ورد المطلق والمقيد فان اختلف حكمهما فلا يحمل المطلق على المقيد اتفاقا الا في مثل
اعتق عني رقبة ولا تملكني رقبة كافرة وان اتحد حكمهما فان اختلفت الحادثة لا يحمل
المطلق على المقيد عندنا وعند الشافعي يحمل ان اتحدت الحادثة فان دخلا على السبب لم يحمل المطلق
على المقيد عندنا وعنده يحمل ان دخلا على الحكم يحمل عليه اتفاقا هذا اذا كان الحكم مثبتا فان
كان منفيا لم يحمل اتفاقا **المبحث الثالث** في المشترك والمؤول المشترك ما وضع لمتعدد
وضعا متعددا على السوية وحكمه التوقف الى دليل بعض معانيه بشرط التامل ليظهر المراد
لكونه مرجوا به واطلاقه على كل من معنييه على البدل حقيقة متفق عليه واطلاقه على احدهما
غير معين حقيقة وعلى المجموع المركب منهما مجاز لا حقيقة وعلى كل منهما معا متنازع فيه كالجمع
بين الحقيقة والمجاز ومذهبنا في المتنازع فيه انه لا يصح حقيقة بل مجازا فلا عموم للمشترك
عندنا وذهب الشافعي الى انه يصح حقيقة لغة فيما صح اجتماعهما وان يظهر فيهما عند التجرد
عن القرائن ولا يحمل على احدهما خاصة الا بالقرينة وقيل يجوز الجمع بينهما في النفي لا الاثبات
وقيل يجوز في الجمع لا المفرد والاكثرون لم يفرقوا بين المفرد والجمع في الجواز وعدمه والمؤول
ما ترجح من المشترك بعض وجوهه بغالب الراي كذكر البائن واخواته حالة مذاكرة الطلاق
يوقف بها على ارادة الطلاق فصار مؤولا فلو قال اردت البينونة الحسية لم يصدق لوجوب العمل
بالمؤول وان ترجح بعض وجوه المشترك بقطعي يسمى مفسرا لا مؤولا والمؤول كما يكون من
المشترك يكون من الخفي والمشكل والمجمل اذا لحقها البيان بدليل ظني كخبر الواحد والقياس
المبحث الرابع في العبارة والاشارة والدلالة والاقتضاء الثابت بعبارة النص ما ثبت بسوق الكلام
له وارادته به قصدا سواء كان نفس الموضوع له او جزءه او لازمه المتأخر والثابت باشارة
النص ما ثبت بنظمه مثل الاول بدون سوق الكلام له وهو والاول سواء في ايجاب الحكم وعند
تعارضهما العبارة ارجح والثابت بدلالة النظم ما ثبت بمعنى النظم لغة لا استنباطا بالراي

وهو كالثابت بالاشارة حتى صح اثبات الحدود والكفارات به وعند تعارضهما يرجح الاشارة
ولا بد في ثبوت الحكم بدلالة النص من معرفة المعنى المقصود من الحكم المنصوص عليه والثابت
بالاقتضاء ما ثبت باحتياج الكلام اليه من اللازم المتقدم على الموضوع له كالبيع الثابت
بنحو اعتق عبدك عني بالف لانه من ضرورة صحة العتق وهو يعدل الثابت بدلالة النص
فعند تعارضهما فدلالة النص اقوى من الاقتضاء ولا عموم للثابت بالمقتضي ولا تخصيص
عندنا خلافا للشافعي فيهما وكذا لا يقبل التخصيص الثابت بدلالة النص بخلاف الثابت باشارة النص
فانه يحتملهما في الاصح لا عند الامام ابي زيد والمحذوف ما يتصل بالمقتضي وهو ما يغير اثباته المنطوق
بخلاف المقتضي فيكون المحذوف ثابتا لغة فيجري فيه العموم والخصوص بخلاف المقتضي **المبحث الخامس**
في الظاهر والنص والمحكم والمفسر ومقابلاتها الظاهر لفظ ظهر منه بنفس الصيغة من غير تامل
سيق له الكلام اولا والنص لفظ ازداد وضوحا على الظاهر بان يكون المراد مقصودا بالسوق والمفسر
لفظ ازداد وضوحا على النص على وجه لا يبقى فيه احتمال التخصيص ان كان عاما ولا احتمال التاويل ان كان خاصا
لكن يحتمل النسخ في غير الخبر والمحكم لفظ ازداد وضوحا على المفسر واحكم المراد به عن احتمال النسخ
وكل من الظاهر والنص يوجب الحكم قطعا عند مشايخنا العراقيين حتى صح اثبات الحدود والكفارات
بكل منهما وعند بعض مشايخنا كالشيخ ابي منصور ومن تابعه حكم كل منهما وجوب العمل بما وضع له
اللفظ ظاهرا لا قطعا ووجوب اعتقاد حقية ما اراد الله تعالى منه واليه ذهب اكثر اصحاب
الشافعي وبعض المعتزلة وعند تعارضهما يرجح النص على الظاهر وكل من المفسر والمحكم يوجب الحكم
قطعا بلا خلاف وعند تعارضهما يرجح المحكم على المفسر ويرجح المفسر على الظاهر والنص ان وقع التعارض
بينه وبين احدهما وضد الظاهر الخفي وهو ما خفي المراد منه بعارض غير الصيغة لا ينال الا
بطلب وحكمه ان ينظر فيه ليعلم ان خفاءه لمزية او نقصان وضد النص المشكل وهو ما لا ينال المراد منه
الا بالتامل بعد الطلب وهو حكمه وضد المفسر المجمل وهو ما ازدحمت فيه المعاني فاشتبه المراد
اشتباها لا يدرك الا ببيان من جهة المجمل وحكمه التوقف على اعتقاد حقية المراد الى ان ياتيه البيان

وضد

وضد المحكم المتشابه وهو ما لا طريق لدركه حتى سقط طلبه وحكمه التوقف فيه على اعتقاد حقية المراد
المبحث السادس في البيان وهو اظهار المراد وهو يلحق جميع ما ذكر غير المحكم والمتشابه ويلحق
انواع السنة من المتواتر والمشهور والاحاد وهو خمسة بيان تقرير وهو بيان المعنى الكلام معلوما
بالمنطوق بلا تغيير فيفيد توكيد الكلام بما يقطع احتمال المجاز او الخصوص فيصح موصولا ومفصولا
اتفاقا وبيان تفسير وهو بيان المعنى الكلام مجهولا بالمنطوق بلا تغيير وهو بيان ما فيه خفاء من المشترك
والمجمل والمشكل والخفي وهو ايضا يصح موصولا ومتراخيا اتفاقا وهذان البيانان جائزان
للكتاب بخبر الواحد لا بيان التغيير فلا يجوز تخصيص الكتاب بخبر الواحد عندنا ولا تاخير البيان عن وقت الحاجة
الى الفعل بالاتفاق الا عند من يجوز تكليف ما لا يطاق وتاخيره الى وقت الحاجة جائز عند عامة
الفقهاء مطلقا وبيان تغيير وهو اظهار المعنى الكلام بالمنطوق مع تغييره كالاستثناء والشرط والصفة
والغاية وهو انما يصح بشرط الوصل وان قال ابن عباس رضي الله عنه بصحة الاستثناء منفصلا
عن المستثنى منه وان طال الزمان ولا يجوز تخصيص العام الغير المخصوص بالكلام المستقل متراخيا عندنا
بل يكون نسخا وبه قال بعض اصحاب الشافعي ويجوز عنده وعند اكثر اصحابه والاستثناء هو المنع عن دخول
بعض ما يتناوله صدر الكلام في حكمه بالا واخواته وشرطه ان يتصل بالمستثنى منه لفظا او في حكمه
ودخول المستثنى في صدر الكلام وعدم كونه مستغرقا وهو يمنع التكلم بحكمه بقدر المستثنى فيكون
تكلما بالباقي بعد الاستثناء عند اصحابنا وقال الشافعي هو يمنع الحكم في المستثنى بطريق فامتناع
الحكم فيه عنده لوجوب المعارض وعندنا لعدم الدليل عليه والمستثنى منه مستعمل في غير المستثنى مجازا على
قول الاكثرين واليه ذهب الشافعي وقال الاخرون المراد بالمستثنى منه ما هو معناه قبل دخول الاستثناء
واليه ميل بعض مشايخنا والمذهب المشهور من اصحابنا ما قاله القاضي ابو بكر من ان المراد بمجموع المستثنى منه
والمستثنى ما عدا المستثنى من المستثنى منه وضعا والاستثناء ليس الا بما اوجبه الصيغة قصدا لا بما
ثبت منها ضمنا وصيغته حقيقة في المتصل مجاز في المنقطع وقيل حقيقة واما لفظه فحقيقة
اصطلاحية فيهما والاستثناء المستغرق باطل واصحابنا قيدوه بلفظه او بما يساويه ويجوز استثناء

الاكثر

والمساوي عند الاكثرين خلافا للحنابلة فيهما ولزفر في الاكثر والاستثناء بعد جمل متعاطفة
بالواو يرجع الى الجملة الاخيرة عند ابي حنيفة وعند الشافعي يرجع الى الجميع والاستثناء من الاثبات
نفي اتفاقا لكن هو يقول النفي مدلول للنص حكم شرعي لا عدم اصلي ونقول هو عدم اصلي لا حكم
شرعي وكذا الاستثناء من النفي اثبات عنده مدلول للنص وعندنا لا والشرط يجب اتصاله بالمشروط
وهو بعد جمل متعاطفة بالواو للجميع لا للاخير عند ابي حنيفة كما هو عند غيره والصفة كالاستثناء
في العود الى المتعدد والخلاف فيها كالخلاف فيه والغاية تقتضي ان يكون ما بعدها مخالفا لما قبلها بانتهاء
حكم ما قبلها فيما بعدها لان الغاية تدل عليه والخلاف في الغاية بعد المتعدد كالاستثناء بعده في العود
الى الاخيرة او الى الجميع وبيان الضرورة هو ظهور المراد بغير المنطوق وهو يقع بسبب الضرورة وانواعه
اربعة الاول ما في حكم المنطوق والثاني ما ثبت بدلالة حال المتكلم والثالث ما جعل بيانا لضرورة
دفع الغرور والرابع ما ثبت لضرورة طول الكلام او كثرته وبيان التبديل هو اظهار المراد من الرفع معنى
الكلام كالمدة بالمنطوق وهو النسخ وهو ان يرد دليل شرعي متراخيا عن دليل شرعي مقتضيا
خلاف حكمه والنسخ بيان محض لمدة الحكم بالقياس الى الشارع ورفع وابطال وتبديل بالنسبة
الى علمنا وهو جائز عند جميع المسلمين في احكام الشرع المحتمل في نفسه للوجود والعدم بان لا يلحق
بها مانع في النسخ من توقيت وتابيد ثبت نصا او دلالة وقد انكره اليهود عليهم اللعنة وشرط
التمكن من الاعتقاد اتفاقا ولا حاجة الى التمكن من الفعل عندنا فجاز النسخ قبل وقت الفعل وعند
المعتزلة والصيرفي لا يصح النسخ قبل الفعل لانه المقصود وكون الناسخ والمنسوخ حكمين شرعيين
وكون الناسخ منفصلا متأخرا عنه ويجوز عندنا كون الناسخ اشق لا عند بعض اصحاب
الشافعي ويجوز نسخ التكليف بدون ان يكون بدله تكليف آخر عند الجمهور ويجوز بالاجماع
نسخ القرآن بالقرآن والسنة المتواترة بالسنة المتواترة والاخبار بالاحاد والمتواتر ويجوز عندنا
نسخ المتواتر بالمشهور لا بالاحاد عند الاكثرين ويجوز عند الجمهور نسخ السنة بالقرآن وللشافعي
فيه قولان يجوز ولا يجوز ونسخ القرآن بالخبر المتواتر ومنعه الشافعي ولا يصلح الاجماع ناسخا عندهم

ولا ينسخ الاجماع بنص او باجماع ظنيين ولا ينسخ الاجماع الاول الحاصل بطريق الاحاد عندهم
وجوز عيسى بن ابان وبعض المعتزلة نسخ الاجماع بالاجماع ولا يجوز نسخ الاجماع قياسا
ولا نسخ القياس اجماعا ولا يصلح القياس المظنون ناسخا ولا منسوخا عندهم والقياس المقطوع
ينسخ بمقطوع نصا كان او قياسا لا اجماعا والمنسوخ اما الحكم والتلاوة جميعا واما الحكم
فقط واما التلاوة فقط وانكر الاخيرين بعض المعتزلة واما وصف الحكم مع بقاء اصله
والزيادة على النص نسخ عندنا سواء كان بزيادة جزء او شرط او برفع مفهوم المخالفة وعند الشافعي
واكثر اصحابه والحنابلة مثل هذه الزيادة ليست بنسخ فلا يجوز الزيادة على الكتاب والخبر المتواتر والمشهور
بخبر الواحد عندنا وعندهم يجوز والاتفاق على جواز نسخ تلاوة الخبر وجواز نسخ التكليف بالاخبار
عنه وعدم جواز نسخ مدلول الخبر لا يتغير وعدم جواز قول الشارع زيد مؤمن ثم ينسخه خلافا لبعض
المعتزلة والمختار جواز نسخ اصل الفحوى دون اصله وعدم ثبوت حكم الناسخ قبل تبليغ المكلفين
بعد وروده عليه صلى الله عليه وسلم خلافا لبعض الشافعية وعدم كون العبادات المستقلة
بنفسها نسخا لما زيدت هي عليه وجواز نسخ وجوب معرفة الله تعالى وجواز نسخ تحريم الكفر وجواز نسخ جميع التكاليف
باعدام العقل والاجماع على ان نسخ سنة من سنن العبادة كنسخ ستر الرأس في الصلوة لا يكون
نسخا والناسخ يتعين بان يعلم تأخره عن زمان المنسوخ او بقوله عليه السلام هذا ناسخ لذاك وما في
معناه او باجماع الامة على ان هذا الحكم منسوخ بذلك **المبحث السابع** في المنطوق والمفهوم
ومن الناس من عمل في النصوص بوجوه اخر فاسدة عندنا وجملتها راجعة الى القول بمفهوم المخالفة
وهو ان يثبت الحكم في المسكوت عنه على خلاف ما ثبت في المنطوق وشرط ذلك ان لا يظهر اولوية
المسكوت عنه من المنطوق بالحكم الثابت للمنطوق ولا مساواة المسكوت عنه المنطوق في الحكم الثابت للمنطوق
وان لا يخرج المنطوق مخرج العادة وان لا يكون الحكم في المنطوق لسؤال او حادثة ولا لعلم
المتكلم بان السامع يجهل هذا الحكم المخصوص بالمنطوق ومن مفهوم المخالفة ان تخصيص الشيء باسم
العلم او الجنس يدل على نفي الحكم عما عداه عند البعض لا عندنا وان عدم الحكم عدم الاسم كان بعدم

اصلي عندنا فليس بحكم شرعي ومنها ان التعليق بالشرط يوجب عدم الحكم عند عدمه عند الشافعي عملاً بمشروطية
وعندنا لا يوجب العدم الاصلي فيما عدا المشروط فلا يكون حكماً شرعياً متعدياً خلافاً له فالمشروط
عنده معتبر بدون الشرط وعندنا معه ومنها مفهوم الغاية فانها تدل على خلاف حكم مغياها **المبحث الثامن**
في حروف المعاني منها حروف العطف الواو لمطلق الجمع عندنا من غير تعرض لمقارنة ولا ترتيب وهو مذهب عامة
اهل اللغة والشرع وعند الشافعي وبعض اصحابنا للترتيب وقد يدخل بين الجملتين فلا يوجب المشاركة
في خبر الاول للثانية وقد يستعمل للحال بمعنى الجمع ايضاً **و**الفاء للتعقيب ويستعمل في احكام العلل ويستعمل
في العلل على خلاف الاصل بشرط ان يكون لها دوام **و**ثم للترتيب مع التراخي عند ابي حنيفة والترتيب مع التراخي
راجع الى التكلم عنده وعندهما الى الحكم وقد تستعمل بمعنى الواو اذا تعذر العمل بحقيقته للاتصال
في معنى العطف **و**بل موضوع لاثبات ما بعده والاعراض عما قبله منفياً كان او موجباً **و**لكن للاستدراك
بعد النفي اذا دخل على المفرد وان دخل على الجملة يجب اختلاف ما قبلها وما بعدها وهي بخلاف بل لكن العطف به
بطريق الاستدراك انما يكون عند اتساق الكلام وان لم يتسق الكلام يكون مستانفاً غير متعلق
بما قبله **و**او لاحد الشيئين فوجب باعتبار وضعه ان يتناول احد المذكورين عند عامة اهل اللغة
وائمة الفقه لا للشك كما ذهب اليه الامام ابو زيد وابو اسحق الاسفرايني وجماعة من النحويين
وقال فخر الاسلام الصحيح قول العامة الا انه في الاخبار يفضي الى الشك باعتبار محل الكلام
واما في الانشاء فللتخيير او للاباحة وقد تستعمل كلمة او للعموم فيوجب عموم الافراد في موضع النفي
وعموم الاجتماع في موضع الاباحة وقد يستعمل الحتى **و**حتى للغاية وتجيء للعطف فيكون المعطوف
اما افضل او اخس وقد يدخل على جملة مبتداة وتدخل الافعال فان احتمل الصدر للامتداد والاخر
الانتهاء اليه فللغاية والا فان صلح لان يكون سبباً للثاني يكون لمعنى كي والا فللعطف المحض
ومنها حروف الجر الباء للالصاق وللاستعانة فيدخل على الوسائل كالاثمان قالوا ان دخل الباء في
آلة المسح تتناول كل المحل لا ان دخلت في المحل **و**على للاستعلاء ويراد به الوجوب ونحو له علي الف
الا ان يتصل الوديعة ويستعمل للشرط ويستعمل في المعاوضات المحضة لمعنى الباء اجماعاً وكذا في الطلاق

عندهما وعنده رحمه الله لمعنى الشرط **و**من للتبعيض ويحتمل البيان عندهما **و**الى لانتهاء الغاية ثم هي تفيد
معنى الغاية مطلقا فاما دخول الغاية في الحكم وخروجها عنه فامر يدور مع الدليل وهذا هو
المختار بين المذاهب في الى وقيل ان كانت الغاية غاية قبل تكلمه لا تدخل تحت المغيى والا فصدر الكلام
ان لم يتناولها فهي لمد الحكم اليها وان تناولها فهي لاسقاط ما وراءها **و**في للظرف تحقيقا وتقديرا
وتفرق بين حذفه واثباته فتقع هي في ان صمت الدهر على الابد وفي ان صمت في الدهر على ساعة
ويستعمل للمقارنة في نحو انت طالق في دخول الدار وعند البعض يجعل مستعملا لمعنى الشرط والاول
اصح **واسماء** الظروف مع للمقارنة فيقع ثنتان ان قال لغير المدخول بها انت طالق واحدة مع واحدة
وقبل للتقدم فيقع واحدة في انت طالق واحدة قبل واحدة وثنتان في قبلها واحدة **و**بعد
على عكس قبل **و**عند للحضرة فقوله لفلان عندي الف درهم اقرار بالوديعة لا بالدين **ومنها** حروف الشرط
ان اصل في الشرط لاختصاصه فتدخل في امر على خطر الوجود **و**اذا عند الكوفيين يجيء للظرف والشرط
واذا المستعملة في الشرط لم يبق فيها معنى الوقت وصارت بمعنى ان واليه ذهب ابو حنيفة رحمه الله وعند
البصريين حقيقة في الظرف وقد يجيء للشرط بلا سقوط معنى الظرف كمتى واليه ذهب صاحباه ودخولها في امر
كائن او منتظر لا محالة **و**كيف للسؤال عن الحال فاذا لم يستقم يبطل كلمة كيف وبحث في انت حر
كيف شئت **المرصد الرابع في الاحكام** الحكم ان لم يكن بتعلق شيء بشيء اخر فاما صفة لفعل
المكلف كالوجوب والحرمة او اثر لفعله كالملك **و**صفة قد يعتبر فيه المقاصد الدنيوية ويلزمها
الاخروية كصحة العبادة وقد يعتبر فيه المقاصد الاخروية وان تبعها الدنيوية كوجوب العبادة وفي المعاملات
كون الفعل موصلا الى المقصود الدنيوي يسمى صحة وكونه بحيث لا يوصل اليه اصلا يسمى بطلانا وكونه
بحيث يقتضي اركانه وشرائطه الايصال اليه الا لاوصاف الخارجية يسمى فسادا وما يعتبر فيه المقاصد
الاخروية ان كان حكما اصليا غير مبني على اعذار العباد وكان الفعل اولى من الترك مع منعه
بدليل قطعي فالفعل فرض وبظني واجب وبلا منعه سنة ان كان الفعل طريقة مسلوكة
في الدين والا فندب ونفل وان كان الترك اولى من الفعل مع منع الفعل فحرام وبلا منعه فمكروه

ملات

وان استويا فمباح فالفرض لازم علماً وعملاً حتى يكفر جاحده بل يفسق ان استخف باخبار
الاحاد اما مؤولاً فلا ويعاقب تاركه كل من الفرض والواجب الا ان يعفو الله والشافعي لم يفرق
بينهما وقد يطلق الواجب على ما يعم الفرض والواجب وهو ما يكون الفعل اولى من الترك مع منع
الترك قطعياً او ظنياً وترك سنة الهدى يوجب كراهة كالجماعة لا ترك سنة الزوائد كسيره
عليه السلام في لباسه وقيامه وقعوده والنفل يثاب فاعله ولا يسيء تاركه وهو دون سنن الزوائد
ويلزم بالشروع عندنا لا عند الشافعي والحرام ما يعاقب على فعله والمكروه كراهة تنزيه الى الحل
اقرب والمكروه كراهة تحريم الى الحرمة اقرب وعند محمد حرام لكن بغير قطعي والحرام بقطعي
وان كان ما يعتبر فيه المقاصد الاخروية حكماً اصلياً مبنياً على اعذار العباد يسمى رخصة والحكم
الاصلي في مقابلتها يسمى عزيمة والعزيمة فرض وواجب وسنة ونفل لا غير والرخصة اربعة
انواع الاول ما استبيح مع قيام المحرم والحرمة كاجراء كلمة الكفر مكرهاً بقطع او قتل لكن لو
اخذ بالعزيمة كان اولى والثاني ما استبيح مع قيام المحرم لا الحرمة كافطار المسافر والعزيمة اولى
من الرخصة عندنا الا ان يضعفه الصوم والاول احق بكونها رخصة من الثانية مع كونها
رخصة حقيقة والثالث ما وضع عنا من الاصر والاغلال يسمى رخصة مجازاً والرابع ما
سقط مع كونه مشروعاً يسمى رخصة مجازاً كقول الراوي رخص في السلم والثالث اتم من الرابع
في المجازية وبعد الحقيقة والحكم ان كان يتعلق شيء بشيء اخر فالشيء المتعلق ان كان داخلاً
في الاخر فهو ركن وان لم يكن داخلاً فيه وكان مؤثراً في ايجاب الحكم وابتداء وجوده به ظاهراً فهو العلة
وان لم يكن مؤثراً فيهما وكان طريقاً للوصول الى الحكم من غير ان يضاف اليه وجوبه ابتداء ولا وجوده
ولكن تخلل بين السبب علة غير مضافة الى السبب فهو السبب الحقيقي وان تخلل بينهما علة مضافة الى السبب فللسبب
حكم العلة اما الركن فما يقوم به الشيء كالاقرار والتصديق للايمان واما العلة فاما علة
اسماً ومعنى وحكماً كالبيع المطلق للملك واما علة اسماً فقط كالمعلق بالشرط واما علة اسماً
ومعنى لا حكماً كالبيع الموقوف والفضولي واما علة معنى وحكماً كالجزء الاخير من العلة كالقرابة

والملك

والملك للتعلق فاذا تأخر الملك يثبت العتق به وان تأخر القرابة يثبت العتق بها واما علة
اسماً وحكماً لا معنى كالسفر والمرض واما السبب فكما مر تفصيله واما الشرط فهو اما شرط محض
حقيقي كالشهادة للنكاح او جعلي وهو بكلمة الشرط او دلالتها واما شرط في معنى العلة وهو
كل شرط لم يعارضه علة صالحة لاضافة الحكم فيضاف اليه وان لم يكن له تأثير في الحقيقة واما شرط
في حكم السبب وهو شرط اعترض عليه فعل فاعل مختار غير منسوب اليه واما شرط اسماً لا حكماً وهو
اول شرطي كل حكم تعلق بهما واما العلامة فقد ذكروا لنظيرها الاحصان للرجم والمحكوم به اربعة
انواع الاول ما ليس له الا وجود حسي وهو متعلق لحكم شرعي وسبب لحكم شرعي اخر كالزنا والثاني
ما ليس له الا وجود حسي وهو متعلق لحكم شرعي لكنه ليس سبباً له كالاكل والثالث ما له وجود
شرعي وهو متعلق لحكم شرعي وسبب لحكم شرعي اخر كالبيع والرابع ما له وجود شرعي وهو
متعلق لحكم شرعي وليس سبباً لحكم شرعي كالصلوة ثم المحكوم به اما حقوق الله تعالى خالصة
او حقوق العباد خالصة او ما اجتمع فيه الحقان وحق الله تعالى غالب كحد القذف وحق العباد
غالب كالقصاص اما حقوق الله تعالى فثمانية عبادات خالصة كالايمان وفروعه والاقرار اصل في
الايمان اتفاقاً حتى صح ايمان المكره في حق الدنيا ويصح ردته والاعمال زوائد على الايمان وعبادات
فيها معنى المؤونة كصدقة الفطر فلم يشترط لها كمال الاهلية ومؤونة فيها عقوبة كالخراج ومؤونة
فيها عبادة كالعشر وحق قائم بنفسه غير واجب في ذمة احد كخمس الغنائم والمعادن وعقوبات
كاملة كالحدود وعقوبات قاصرة ونسميها اجزية كحرمان الميراث بالقتل وحقوق دائرة بين العبادة
والعقوبة كالكفارات واما حقوق العباد فاكثر من ان تحصى نحو ضمان الدية وبدل المتلف وغيرهما
والمحكوم عليه ولا بد من اهليته للحكم ولا يثبت الا بالعقل الحاصل بالبلوغ والعقل عند المعتزلة من
العلل الموجبة لما استحسنه المحرمة لما استقبحه على القطع والخطاب متوجه بنفس العقل عندهم
فالصبي العاقل وشاهق الجبل مكلفان بالايمان ويعذبان ان لم يعتقدا كفراً ولا ايماناً
وعند الاشعري لا يعذبان بل يعذران فلم يعتبر كفر شاهق الجبل فيضمن قاتله ولا ايمان الصبي

وهو مذهب الشافعي ومذهبنا التوسط بينهما فالصبي العاقل لا يكلف بالايمان ولكن يصح منه
الايمان لا عقل العقل والمراهقة ان غفلت عن اعتقاد الكفر والايمان لم يجعل مرتدة ولم تبن من
زوجها وتبين ان كفرت ثم الاهلية ضربان اهلية وجوب واهلية اداء فاما اهلية الوجوب
فبناء على قيام الذمة فالادمي يولد وله ذمة صالحة للوجوب عليه باجماع الفقهاء وقيل الانفصال
هو جزء من وجه حتى صلح ليجب له الحق ولم يجب عليه فاذا ولد يصير ذمته مطلقة كاملة للوجوب له وعليه لكن الوجوب
غير مقصود بنفسه بل المقصود منه حكمه وهو الاداء عن اختيار فجاز ان لا يثبت في حقه لعدم حكم
الوجوب وغرضه فكل ما يمكن اداؤه يجب عليه وما لا فلا كما لا يثبت لعدم المحل كبيع الحر فما كان من حقوق العباد
غرما وعوضا يجب عليه وكذا ما كان صلة يشبه المؤن كنفقة القريب وفي نفقة الاعواض كنفقة الزوجة
ولا يجب عليه ما كان صلة يشبه الاجزية ولم يجب الايمان قبل ان يعقل واذا عقل يجب اصل الايمان عليه دون
ادائه و اما اهلية الاداء فاما يثبت بقدرة قاصرة ثابتة بالعقل الناقص وهي عقل
الصبي والمعتوه واما كاملة تثبت بقدرة كاملة ثابتة بالعقل الكامل وهو عقل البالغ غير
المعتوه فحقوق الله تعالى كالايمان والعبادات البدنية يصح من الصبي من غير لزوم ادائه عليه وحقوق
العباد التي هي نفع محض كقبول الهبة والصدقة يصح منه بغير اذن وليه وحقوق العباد التي هي ضرر
محض كالهبة والصدقة لا يصح منه وان اذن وليه وحقوق العباد التي [illegible] النفع والضرر
كالبيع يصح منه باذن وليه لا بدونه و العوارض المعترضة على الاهلية [illegible]
السماوية غير الاختيارية فمنها الجنون هو اختلال العقل بحيث يمنع جريان الافعال والاقوال
على نهج العقل الا نادرا وهو يوجب الحجر عن الاقوال ولا ينفذ تصرفه باجازة الولي [illegible]
ويسقط به الحدود والكفارات والعبادات والتبرعات المحضة وما كان حسنا لا يحتمل غيره
كالايمان وما كان قبيحا لا يحتمل غيره كالكفر فثابت في حقه تبعا لوليه و منها الصغر يسقط
[illegible] في اول الحال ما سقط عن المجنون لم يصح [illegible] ولا تكليف [illegible] واذا ظهر [illegible]
[illegible] يسقط عنه ما يحتمل السقوط [illegible] حق الله تعالى [illegible] ما يحتمل مثل

فرضية

فرضية الايمان ويعفى عنه كل عهدة تحتمل العفو فلا يعفى ردته ولا حقوق العباد و منها العته هو
افة توجب خللا في العقل فيشبه بعض كلامه كلام العقلاء وبعضه كلام المجانين وكذا سائر
اموره وهو بعد البلوغ مثل الصبي مع العقل في كل الاحكام فلا يمنع صحة القول والفعل ويسقط
عنه العبادات والعقوبات كالصبي عند عامة المتاخرين ويثبت الولاية على المعتوه لغيره كالصبي ولا يثبت
له الولاية على غيره كالصبي و منها النسيان هو عبارة عن غفلة الانسان العاقل عن بعض ما كان يعلمه مع علمه
البعض بدون افة وهو لا ينافي شيئا من نفس الوجوب ووجوب الاداء في حقوق الله تعالى لكنه اذا كان
غالبا في حق من حقوقه تعالى مثل النسيان في الصوم وفي تسمية الذبيحة يجعل من اسباب العفو في حقه تعالى
بخلاف حقوق العباد فانه يجب ضمان التلف من مال الانسان فمنها النوم هو عجز عن الادراكات والحركات الارادية
وهو يوجب تاخير الخطاب للاداء لا للوجوب لاحتمال الاداء بعده بلا حرج ويبطل عباراته اصلا في الطلاق
والعتاق والاسلام والردة لعدم الاختيار و منها الاغماء وهو تعطيل القوى المدركة والمحركة حركة ارادية
بسبب مرض يعرض للدماغ او القلب وهو نوع مرض لا يعصم منه نبي ويعصم عن الجنون وهو حدث في الاحوال
كلها والنوم ليس بحدث الا مضطجعا او متكئا او مستندا الى ما لو ازيل لسقط ويبطل العبادات ويمنع البناء والنوم
لا يمنعه و منها الرق وهو في اصل وضعه جزاء عن الكفر وهو والعتق لا يحتمل التجزي وكذا
[illegible] وهو ينافي مالكية المال لا مالكية غيره كالنكاح والدم والحياة وهو ينافي المال
[illegible] الكاملة المتفرعة كالذمة والحل والولاية و منها الحيض والنفاس وهما لا يعدمان اهلية
الوجوب والاداء لكن الطهارة عنهما شرط لجواز اداء الصوم والصلوة فيفوت الاداء بهما ويسقط اصل
الصلوة للحرج لا الصوم فيقضي هو لا هي و منها المرض وهو لا ينافي اهلية الحكم سواء كان من حقوق
الله تعالى كالصلوة او من حقوق العباد كالنكاح ولا اهلية العبارة حتى صح ما يتعلق بها و منها
الموت هو عجز خالص [illegible] ما هو من باب التكليف لفوت غرضه وهو الاداء عن اختيار وما شرع عليه
لحاجة غيره ان كان حقا متعلقا بالعين يبقى ببقاء العين وان كان حقا متعلقا بالذمة
[illegible] لم يبق [illegible] حتى يضم اليها مال او ذمة كفيل [illegible]

[illegible]

بناء على حاجته يبقى له قدر ما يقضي به حاجته وله حكم الاحياء في احكام الآخرة يبقى ما يجب له وعليه
من الحقوق وما تلقاه من ثواب الطاعة وعقاب المعصية واما العوارض المكتسبة فهي اما من نفسه
واما من غيره واما الاول فمنها الجهل وهو اما جهل لا يصلح عذرا في الآخرة ولا شبهة كجهل الكافر
فاعتقاده في حكم لا يحتمل التبدل كعبادة الصنم مثلا باطل بلا شبهة وفي حكم يحتمله دافع للتعرض
له فقط عند الشافعي وعند ابي حنيفة دافع للتعرض ولدليل الشرع في احكام الدنيا فيدفع
اعتقاده الدليل الموجب للحرمة كان الخطاب لم يتناولهم في احكام الدنيا واما جهل لا يصلح عذرا في الآخرة
كالكفر لكنه دونه لانه مؤول للقرآن كجهل صاحب الهوى في صفات تعالى واحكام الآخرة وجهل الباغي
بتأويل فاسد ولما كانا مسلمين لزمناه الزامهما قبول الحق في جميع احكام الشرع وجهل من خالف
في اجتهاده الكتاب او السنة المشهورة او الاجماع ولو قضى القاضي بذلك لا ينفذ قضاؤه واما جهل
يصلح شبهة كالجهل في موضع الاجتهاد الصحيح او موضع الشبهة واما جهل يصلح عذرا وهو جهل
من اسلم في دار الحرب فانه يكون عذرا له في الشرائع ومنها السكر وهو اما بطريق مباح كشرب
الدواء مثل الافيون والبنج وشرب المكره الخمر وشرب المضطر اياها وهو كالاغماء يمنع صحة جميع
التصرفات حتى الطلاق والعتاق واما بطريق محظور كالسكر من شرب محرم ومثلث وهو لا ينافي
الخطاب ولا يبطل الاهلية اصلا فيلزم كل الاحكام ويصح كل عباداته وينفذ تصرفاته كلها [illegible]
وفعلا عندنا الا الردة استحسانا والاقرار بالحدود الخالصة لله تعالى [illegible] السكر [illegible]
الكلام وزاد ابو حنيفة رح ان لا يعرف الارض من السماء لو جوب الحد فقط ومنها الهزل وهو ان لا يراد
باللفظ معناه الحقيقي ولا المجازي وهو ضد الجد وهو ان يراد به احدهما وشرطه ان يشترط
باللسان قبل العقد ذكر الهزل وتعتبر دلالته وهو لا ينافي الاهلية والرضاء بالمباشرة [illegible]
الهزل [illegible] الحكم والرضاء به [illegible] شرط الخيار في البيع فيكفر بالردة هازلا و يحكم على اسلام من هزل
بكلمة الاسلام [illegible] فيما يحتمل النقض كالبيع في المال الا في [illegible] مقصود عندهما كالخلع وعند
[illegible] ويبطل الاقرار بما يحتمل الفسخ وما لا يحتمله ومنها السفه [illegible] عبارة عن خفة

تعترى

١

تعترى الانسان فتحمله على العمل بخلاف موجب العقل والشرع مع قيام العقل حقيقة والمراد هنا تبذير
المال واتلافه على خلاف مقتضى العقل والشرع وهو لا ينافي الاهلية ولا شيئا من احكام الشرع
ولا يمنع سقوط التكليف بحال ولا يوجب الحجر عما لا يحتمل الفسخ ولا يبطله الهزل كالنكاح والعتاق
وعما يحتمله ويبطله الهزل كالبيع والاجارة عند ابي حنيفة وعندهما يجوز الحجر على السفيه عما يحتمله دون
ما لا يحتمله وانعقد الاجماع على منع ماله عنه في اول البلوغ ومنها الخطأ وهو ان يفعل فعلا من غير
ان يقصده قصدا تاما كما اذا رمى صيدا فاصاب انسانا وهو يصلح عذرا لسقوط حق الله تعالى
اذا حصل عن اجتهاد لا لحق العباد ويصلح مخففا لما هو صلة لم تقابل مالا وتجب بالفعل كالدية ويصلح شبهة
في العقوبة المندرئة بها وصح طلاقه عندنا لا عند الشافعي وانعقد فاسدا كبيع المكره ومنها السفر
وهو لا ينافي الاهلية بوجه ولا شيئا من الاحكام لكنه جعل في الشرع من اسباب التخفيف بنفسه لانه من اسباب
المشقة لا محالة حتى اثر في رخصة قصر فرضه الرباعي بحيث لم يبق له الاكمال مشروعا اصلا عندنا
وعند الشافعي رخصة ان يصلي فرضه الرباعي ركعتين ان شاء واثر في رخصة تاخير الصوم
ان شاء وسفر المعصية يوجب رخصة السفر عندنا خلافا للشافعي ولا يوجب السكر الحرام رخص
زوال العقل واما المكتسبة من غيره فالاكراه وهو نوعان كامل يفسد الاختيار ويعدم الرضا ويوجب
الالجاء [illegible] الاضطرار [illegible] بما يخاف على نفسه او عضو من اعضائه وقاصر يعدم الرضاء ولا يوجب
الالجاء [illegible] ولا يفسد الاختيار بان اكره على الشيء بحبس او قيد او ضرب وهو بنوعيه لا ينافي اهلية
الوجوب ولا اهلية الاداء ولا يوجب سقوط الخطاب عن المكره ولا سقوط الاختيار ولا يثبت الترخص
في القتل والجرح وزنا الرجل بالمرأة بعذر الكره ولو ملجئا ولا يثبت الخطر مع الاكراه الكامل
في الميتة والخنزير ولا يسقط حرمتها بالاكراه القاصر لكن يسقط حد الخمر استحسانا والكامل
يرخص المكلف اجراء كلمة الكفر وافساد الصلوة والصوم واتلاف مال الغير فان صبر ولم يفعل
[illegible] فهو اولى فيها والجناية على الاحرام وتمكين المرأة من الزنا ولا يصلح الاكراه لابطال
شيء من الاقوال والافعال فيثبت موجبها الا الاقوال التي لا تقسخ فتتوقف على الاختيار

كالطلاق والعتاق تنفذ بالاكراه كما تنفذ مع الهزل والاقوال التي تفسخ وتتوقف على الرضا
كالبيع والاجارة تفسد بالتلجئة وغيره سواء لعدم الرضا وكذا الاقارير كلها لقيام الدليل على عدم
المخبر **المرصد الخامس** في الكتاب وهو القران المنزل على الرسول عليه الصلوة والسلام المكتوب
في المصاحف المنقول عنه نقلا متواترا بلا شبهة وهو النظم والمعنى جميعا في قول عامة الفقهاء
وهو الصحيح من مذهب ابي حنيفة الا انه لم يجعل النظم ركنا لازما في حق جواز الصلوة خاصة
بل اعتبر المعنى فقط فما يفيد الحكم من الفاظ الكتاب خبر ان احتمل الصدق والكذب نظرا الى مجرد
ثبوت شيء لشيء او سلبه وانشاء ان لم يحتمل فالمحكوم به في خبر الشارع ان كان الحكم الشرعي
مثل كتب عليكم الصيام واحل الله البيع وحرم الربوا يفيد الحكم الشرعي من غير ان يجعل مجازا عن
الانشاء بلا خفاء وان لم تكن كذلك فوجه افادته للحكم الشرعي ان يجعل الاثبات مجازا عن
الامر والنفي مجازا عن النهي فيفيد الحكم الشرعي بابلغ وجه واكده **واما** الانشاء فالمعتبر من
اقسامه هنا هو الامر والنهي لانهما يثبت اكثر الاحكام الامر قول القائل استعلاء افعل ونحوه
والنهي قول القائل استعلاء لا تفعل ولفظ الامر حقيقة في القول المخصوص اتفاقا ويطلق
على الفعل فالاكثر على انه مجاز فيه وقيل مشترك بينهما لفظا وقيل متواطئ فيهما واذا كان حقيقة
في الفعل ايضا ففعله عليه السلام للايجاب اذا كان بيانا لمجمل الكتاب اجماعا فيجب اتباعه واذا كان
طبعا او خاصا به لا يجب اتباعه اجماعا وان كان غير ذلك فالمختار انه لا يجب اتباعه وموجب صيغة الامر
نحو افعل الوجوب فقط عند الجمهور الا بدليل عدمه والامر قبل الحظر وبعده سواء عند جمهور
الاصوليين وقيل الندب بعده وللوجوب قبله وقيل موجبها الاباحة وصيغته مجردة عن قرينة المرة
والتكرار وان كانت موقتة بوقت ومعلقة بشرط او مخصوصة بوصف ومجردة عن جميع ذلك
لا يحتمل العموم في افراد الفعل والتكرار في الازمان بايقاع افراده متماثلة او متعددة بل هي
للخصوص والمرة عند عامة علمائنا وبعض المحققين من اصحاب الشافعي وعند بعض علمائنا
واصحاب الشافعي يوجب التكرار وعند الشافعي لا يوجب شيئا من العموم والتكرار ولكن يحتملهما

واعلم

واعلم ان من قال بان الامر للتكرار قال بانه للفور ومن قال بالخصوص البراءة بالمرة منهم من قال انه للفور
ومن قال القاضي يجب الفور او العزم على الامتثال وتوقف امام الحرمين وعن الشافعي انه لطلب حقيقة
والتعجيل والتراخي خارج عنه والصحيح من مذهب علمائنا انه للتراخي بمعنى عدم التقييد بالحال وذهب
عامة اصحابنا واصحاب الشافعي الى ان الامر بالشيء نهي عن ضده واحدا او متعددا وقيل نهي واحد
غير معين من المتعدد وقيل هذا في امر الايجاب لا امر الندب وقيل امر الندب نهي عن ضده نهي ندب
والنهي عن الشيء امر بضده ان كان واحدا باتفاقهم وان كان متعددا فعند بعض اصحابنا يكون امرا
بالاضداد وعند عامة اصحابنا يكون امرا بواحد من المتعدد **و**المأمور به نوعان موقت يتعلق بوقت محدود
ومطلق لا يتعلق بوقت كذلك فالمطلق عن الوقت على التراخي لا الاداء على الفور في الصحيح من مذهب
اكثر اصحابنا واكثر اصحاب الشافعي وذهب بعض اصحابنا وبعض اصحاب الشافعي الى انه على الفور والمقيد
بالوقت انواع نوع جعل الوقت ظرفا للمؤدى وشرطا للاداء وسببا للوجوب وهو وقت الصلوة
والاصل في هذا النوع ان لا يكون السبب كل الوقت بل هو الجزء الذي يتصل به الاداء فان اتصل
بالجزء الاول فهو السبب والا انتقل الى الثاني والثالث الى اخر الوقت المضيق عند زفر والى اخر جزء
من اجزاء الوقت عندنا فتعين فيه السببية فيعتبر حال المكلف عند ذلك الجزء في الاسلام والبلوغ
والعقل والجنون والسفر والاقامة ويعتبر صفته من صحته وفساده واما ان خلا الوقت عن الاداء
يكون السبب الموجب للقضاء كل الوقت فيجب كاملا فلا يتأدى بنقصان ونوع جعل الوقت معيارا وسببا
للوجوب وشرطا للاداء وهو وقت الصوم ومن حكم هذا النوع ان لا يشرع فيه غيره فاذا نوى المسافر
واجبا اخر في رمضان يقع عنه عندهما وعنده رح عن ذلك الواجب كما يقع عنه في ظاهر الرواية ان
نوى النفل ويقع عنه في الاصح عند اطلاق النية ويقع عنه في الصحيح عندنا اذا نوى المريض واجبا اخر
ونوع موقت بوقت مشكل وهو الحج فانه يشبه الظرف لعدم استغراق افعاله اوقاته ويشبه الصلوة وشبه
المعيار لانه لا يصح في عام واحد الا حج واحد كالنهار للصوم وهو فريضة العمر فيجب بعد العلم الاول
اداؤها بالاتفاق لكن عند ابي يوسف يجب مضيقا فيأثم بنفس التاخير عن العام الاول وعند محمد لا يأثم قبله

ما لم يفت فبقي النفل في العام مشروعاً عندنا لا عند الشافعي والنية المطلقة تكفي في حجة الاسلام
اتفاقاً وتصح حجة الاسلام بنية النفل عندنا لا عنده ونوع كان الوقت له معياراً لا سبباً كالكفارات
وحكمه ان الوقت لما لم يكن متعيناً لها كان الصوم من عوارض الوقت فتجب النية من الليل والواجب بالامر
نوعان اداء هو تسليم عين الواجب الثابت في الذمة بالسبب الموجب الى المستحق وقضاء هو اسقاط
الواجب الثابت في الذمة بتسليم مثله من عند المكلف وهو حقه ويستعمل كل منهما في معنى الاخر مجازاً
والقضاء يجب بالسبب الجديد عند البعض وعند عامة مشايخنا يجب القضاء بالسبب الموجب للاداء من الامر
والخلاف في القضاء بمثل معقول فاما القضاء بمثل غير معقول فلا يمكن ايجابه الا بنص جديد اتفاقاً
ثم الاداء اما كامل وهو ان يؤدى بالوصف الذي شرع مثل اداء الصلوة كلها بالجماعة او قاصر
وهو بخلافه مثل اداء الصلوة كلها في الوقت منفرداً او بعضها الاول كالمسبوق فانه اداء فيه قصور ولو
ادى بعضها الاخر منفرداً كاللاحق فهو اداء شبيه بالقضاء واما القضاء فاما بمثل معقول كالصلوة للصلوة
واما بمثل غير معقول كالفدية للصوم في حق الشيخ الفاني وثواب النفقة للحج ثبتا بنص ولا يعقل المماثلة
بين الصوم والفدية ولا بين الحج والنفقة وكل ما لا يعقل له مثل قربة لا يقضى الا بنص كالوقوف بعرفة
ورمي الجمار واما قضاء يشبه بالاداء كما اذا اتى بالتكبيرات الزوائد لصلوة العيد في الركوع من ادرك الامام
من غير ان يرفع يديه وان فات موضعها وقال ابو يوسف لا يأتي بها كما لا يأتي الامام بها اذا نسيها وهذه الاقسام
المذكورة في حقوق الله تعالى يتحقق في حقوق العباد ايضاً فالاداء الكامل حقيقة بمنزلة اداء الصلوة
بالجماعة كتسليم عين المغصوب والمبيع على الوصف الذي ورد عليه الغصب والعقد والاداء الكامل
باعتبار الشرع كتسليم بدل الصرف والمسلم فيه لان كلاً منهما وصف ثابت في الذمة لا يحتمل التسليم
لكن جعل الشارع المؤدى عين الثابت في الذمة كيلا يلزم الاستبدال في بدل الصرف والمسلم فيه قبل القبض
وهو حرام بالنص وكذا الحكم في سائر الديون لانها تقضى بامثالها والاداء القاصر كرد المغصوب مشغولاً
بالدين او بالجناية او مريضاً او حاملاً وكتسليم البائع المبيع مشغولاً باحدى هذه الصفات والاداء الذي
يشبه القضاء كما اذا امهر عبد الغير ثم اشتراه كان تسليمه اداء حتى تجبر المرأة على القبول ولا يملك الزوج

ان

ان يمنعها اياها ولا يثبت الملك للمرأة قبل التسليم او قضاء القاضي ويثبت للزوج والقضاء بمثل معقول
كضمان الغصب اما كامل كالمثل صورة ومعنى كما في المثليات او قاصر وهو المثل معنى كالقيمة في ذوات القيم
اذا انقطع المثل ولا مثل له فلا يجب القاصر الا عند العجز عن الكامل فيجب قيمته يوم الخصومة عند ابي حنيفة رح
وعند ابي يوسف قيمته يوم الغصب وعند محمد قيمته يوم الانقطاع والقضاء بمثل غير معقول كالنفس والاطراف
يضمن بالمال المتقوم في حال الخطأ فلا يجب المال عند احتمال المثل المعقول صورة ومعنى وهو القصاص
حالة العمد خلافاً للشافعي ولا يقضى في حقوق العباد ايضاً ما ليس له مثل معقول الا بنص فلا يضمن المنافع
بالغصب بخلاف ضمانها بالعقد في الاجارة وعقد النكاح بالرضاء والقضاء الشبيه بالاداء كالقيمة
فيما اذا امهر عبداً غير عين فانها قضاء حقيقة لكن لما كان الاصل مجهولاً من حيث الوصف ثبت العجز
عن اداء الاصل وهو تسليم العبد فوجب القيمة فكانها اصل ولما كان الاصل وهو العبد معلوماً من حيث
الجنس يجب هو فيخير الزوج بينه وبين القيمة وايهما ادى تجبر المرأة على القبول ثم الشرع فرق بين وجوب
الاداء ووجوب القضاء فجعل القدرة الممكنة شرطاً لوجوب الاداء دون وجوب القضاء والشرط كون القدرة
متوهم الوجود لا تحققها لانه لا يسبق الاداء لان الاستطاعة مع الفعل لا قبله ومن الاداء ما لا يجب الا
بقدرة ميسرة للاداء وهي زائدة على القدرة الممكنة بدرجة فلما توقف الوجوب على الميسرة دون الممكنة صار كان
الواجب تغير من العسر الى اليسر بواسطتها فيشترط دوام الميسرة لبقاء الواجب بها حتى يسقط الزكوة بهلاك
النصاب والعشر بهلاك الخارج والخراج باستيصال الآفة الزرع لتعلق كل منها بقدرة ميسرة وقال
الشافعي اذا تمكن من الاداء ولم يؤد ضمن ولا بد للمأمور به من الحسن لان الشارع حكيم لا يأمر بالفحشاء
فالحاكم بالشرائع عندنا الشرع دون العقل بانه يحكم بحسن فعل او قبحه في حكم الله تعالى بمعنى كونه متعلق
المدح عاجلاً والثواب آجلاً وكونه متعلق الذم عاجلاً والعقاب آجلاً لان العقل لا حكم له في شيء
اصلاً لان الحسن والقبح بمعنى موافقة الغرض ومخالفته ويعبر عنهما بالمصلحة والمفسدة وبمعنى
صفة الكمال والنقص لا نزاع في كونهما مدركين بالعقل بدون الشرع وانما النزاع في المعنى الاول فعند
الاشاعرة لا يثبت بالعقل بل بالشرع فقط فالحسن عندهم ما امر به امر وجوب او ندب والقبيح ما نهي عنه

نهي تحريم او كراهة فلا حسن ولا قبح للافعال قبل ورود الشرع ولو حسن الشارع ما قبحه او قبح ما حسنه
لم يكن ممتنعا وانقلب الامر فصار القبيح حسنا والحسن قبيحا وعند المعتزلة والكرامية والبراهمة
حسن الاشياء وقبحها عائد الى امر حاصل في الفعل قبل الشرع اما لذاته او لصفة لازمة او لوجوه
اعتبارات على اختلاف في مذاهبهم يكشف عنه الشرع وليس له ان يعكس القضية من عند نفسه وذلك
قد يدرك بالضرورة وقد يدرك بالنظر وقد لا يدرك بالعقل اصلا ولكن يعلم بورود الشرع
ان فيه جهة محسنة او مقبحة وعندهم الحسن ما يحمد على فعله شرعا او عقلا والقبيح ما يذم على فعله
فالواجب والمندوب حسن والحرام والمكروه قبيح فالصحيح ما ذهب اليه بعض اصحابنا والمعتزلة من ان حسن بعض
افعال العباد وقبحها يكون لذات الفعل او لصفته ويعرفان عقلا كما يعرفان شرعا بلا خلاف ثم عند المعتزلة
العقل حاكم بالحسن والقبح موجب للعلم وعندنا الحاكم بهما هو الله والعقل آلة للعلم بهما فيخلق الله العلم
عقيب نظر العقل نظرا صحيحا و المأمور به اما حسن لمعنى في نفسه او ما حسن لمعنى في غيره والاول اما ان
لا يقبل سقوط التكليف كالتصديق واما يقبله كالاقرار والتصديق هو الاصل في الايمان والاقرار
ملحق به لدلالته عليه بخلاف عمل الاركان فمن صدق بقلبه وترك الاقرار من غير عذر لم يكن مؤمنا في
احكام الدنيا اعتبارا بجهة ركنيته في حال الاختيار وان صدق ولم يصادف وقتا يقر فيه يكون مؤمنا
اعتبارا بجهة تبعيته في حال الاضطرار وكالصلوة تسقط بالعذر واما ان يكون شبيها بالمعنى في غيره
كالزكوة والصوم والحج يشبه ان يكون حسنا للغير وهو دفع حاجة الفقير وقهر النفس وزيارة
البيت و الثاني اما ان يكون الغير منفصلا عن هذا المأمور به كالسعي الى الجمعة فانه حسن لاداء الجمعة
وليس بقربة مقصودة لسقوطه بسقوطها او قائما بهذا المأمور به كالجهاد لاعلاء كلمة الله حتى ان اسلم
الكفار لا يشرع الجهاد والامر المطلق اذا خلى عما يدل على الحسن لمعنى في نفسه او غيره يتناول ما لا يقبل
سقوط التكليف من الحسن لمعنى في نفسه ينصرف عنه الى ما يدل الدليل عليه و الكفار مخاطبون بالايمان
والعقوبات والمعاملات وبالعبادات في حق المؤاخذة في الآخرة وفي حق وجوب الاداء في الدنيا ايضا
عند العراقيين من مشايخنا لا عند مشايخ ديارنا وقال الشافعي الكفار مخاطبون بالشرائع

والنهي

و النهي يخالف الامر في ان حكمه التكرار والفور وهو بعد الايجاب للحظر بالاجماع على ما نقله
ابو اسحاق وانقسام النهي في صفة القبح كانقسام الامر في صفة الحسن فمنه ما قبح لعينه وضعا
كالكفر والعبث ومنه ما التحق به بواسطة عدم الاهلية والمحلية شرعا كصلوة المحدث وبيع
الحر وحكم النهي فيهما بيان انه غير مشروع فيكون باطلا اتفاقا والنهي عن الافعال الحسية فقط
كالزنا وشرب الخمر يقع على القبيح لعينه بلا خلاف فيقتضي القبيح لعينه فيبطل اتفاقا لكن لو دل
الدليل على ان النهي عنها لغيره وكان ذلك الغير وصفا كان حكمه ايضا حكم القبيح لعينه ملحقا
به وان كان ذلك الغير مجاورا كالنهي عن قربان الحائض لا يلحق بالقبيح لعينه بل يكون صحيحا مشروعا
باصله بعد النهي ومنه ما قبح لمعنى في غيره وصفا ومجاورا فان كان مجاورا كالنهي عن البيع وقت
النداء يكون حكمه ان يكون صحيحا مشروعا لا فاسدا لكن مع الكراهة عندنا وعند الشافعي
وان كان وصفا للمنهي عنه كالنهي عن الربا كان حكمه فساد المشروع عندنا لا البطلان كما هو عند
الشافعي و النهي المطلق عن الافعال الشرعية كالصلوة والصوم يقع على القبح لغيره متصلا به
وصفا حتى يبقى المنهي عنه بعد النهي مشروعا باصله عندنا وان لم يكن مشروعا بوصفه وعند الشافعي
ينصرف الى القبح لعينه فيبطل عنده وقال عامة اصحابنا وبعض اصحاب الشافعي ان للاحكام الشرعية
اسبابا تضاف اليها والموجب للحكم في الحقيقة والشارع له هو الله تعالى دون غيره وهو اختيار الشيخ
ابي منصور وقال بعضهم وهو الاشعري للعقوبات وحقوق العباد اسباب ايضا ووجوبها اليها فاما العبادات
فلا تضاف الا الى ايجاب الله تعالى وخطابه وانكر بعضهم الاسباب اصلا قالوا الحكم المنصوص عليه يثبت
بظاهر النص وفي غيره يتعلق بالوصف الذي جعل علة ويكون ذلك امارة لثبوت الحكم في
الفرع بايجاب الله تعالى واثباته فاصل الدين وفروعه من العبادات والمعاملات والكفارات
والعقوبات مشروعة باسباب جعلها الشارع اسبابا لها كالحج بالبيت والصوم بالاشهر باتفاق
المتأخرين فذهب الامام السرخسي الى ان السبب مطلقا شهود الشهر وذهب الامام ابو زيد وفخر الاسلام
وصدر الاسلام الى ان السبب الايام دون الليالي فالجزء الذي لا يتجزى من اول كل يوم سبب لصوم ذلك اليوم

فيجب صوم جميع اليوم مقارنا له والصلوة باوقاتها والعقوبات باسبابها والكفارة الدائرة بين
العبادة والعقوبة بما تردد بين الحظر والاباحة والمعاملات بتعلق البقاء المقدر بتعاطيها
والايمان بالآيات الدالة على حدوث العالم واما الامر لالزام ما وجب علينا بسببه كالبيع يجب به الثمن في الذمة
ثم يطالب بالاداء واجماع الفقهاء على وجوب الصلوة على من لا يصلح للخطاب يدل على ان نفس الوجوب
بالسبب ووجوب الاداء بالخطاب ويعرف السبب بتعلق الحكم به وتكرره به ونسبته اليه **المرصد السادس**
في السنة وهي تطلق على قول الرسول وفعله والحديث يختص بقوله والخبر يقال على لفظ
مخصوص حقيقة فيشترك لفظا بين الصيغة والمعنى القائم بالنفس وهو الكلام المحكوم فيه
بنسبة خارجية حتى يصدق عند الجمهور ان توافق النسبتان ويكذب ان اختلفتا وهو ينقسم
الى متواتر وآحاد والمتواتر خبر جماعة يفيد بنفسه العلم بصدقه والعلم الحاصل به ضروري عند
الجمهور ونظري عند الكعبي وابي الحسين وعند الغزالي من قبيل القضايا التي قياساتها معها وشرط
الصحيح امتناع تواطؤ مخبريه على الكذب عادة واستنادهم الخبر الى الحس واستواء الطرفين
والوسط وعلم بعض المخبرين به وان كان البعض مقلدا او ظانا او مجازفا وشرط الفاسد
الاسلام والعدالة وان لا يحويهم بلد واختلاف النسب والدين والوطن واشتراط الشيعة ان يكون
فيهم معصوم واشتراط اليهود ان يكون فيهم اهل الذلة واذا اختلف المتواتر في الوقائع من جهة
اللفظ فالمتواتر ما اتفقوا عليه من جهة المعنى وخبر الآحاد ما لم ينته الى حد التواتر والخبر المشهور
عندنا ما كان من الآحاد في الاصل اي في القرن الاول ثم انتشر بعده فيتواتر في القرن الثاني ومن بعدهم
مطلقا وقيل في الثاني والثالث دون القرون التي بعده وقال الجصاص وجماعة من اصحابنا
انه احد قسمي المتواتر فيثبت به علم اليقين لكن بطريق الاستدلال لا بطريق الضرورة وقال عيسى بن ابان
يضلل جاحده ولا يكفر وهو الصحيح عندنا وهو حجة للعمل به بمنزلة المتواتر فصحت الزيادة به
على كتاب الله تعالى وهو نسخ عندنا مثل زيادة الرجم والمسح على الخف وهو يوجب علم الطمأنينة لا علم اليقين
لكونه من الآحاد في الاصل وعند بعض اصحاب الشافعي انه ملحق بخبر الواحد فلا يفيد الا الظن

وخبر

وخبر الواحد لا يوجب علم اليقين ولا الطمأنينة بل يوجب الظن ويجب العمل به عند الجمهور سمعا وعند
اكثرهم عقلا وعند احمد والقفال وابن سريج وابي الحسين اذا ورد غير مخالف للكتاب والسنة المشهورة
في حادثة لا تعم بها البلوى ولم يظهر من الصحابة الاختلاف فيها وترك المحاجة به بشرط الاسلام
والعدالة والعقل الكامل والضبط في المخبر وعند ثبوت هذه الشرائط يقبل حديث الراوي
سواء كان عبدا او اعمى او امرأة او محدودا في قذف تائبا وان لم يقبل شهادة هؤلاء في حقوق
الناس ومنع بعضهم جواز العمل بخبر الواحد عقلا وبعضهم سمعا فاذا عدم شرط واحد من
الشروط الثمانية لوجوب العمل بخبر الواحد لا يقبل ومستور الحال كالفاسق لا يكون خبره حجة
في باب الحديث باتفاق الروايات ما لم يظهر عدالته الا في الصدر الاول والاخبار في باب الشهادة
مقبول وفي باب الديانات كنجاسة الماء وطهارته كاخبار الفاسق فيها في الصحيح يجب التحري فان
وقع في قلبه انه صادق يتيمم من غير اراقة الماء فان اراق الماء فهو احوط للتيمم وخبر المعتوه والكافر
والصبي فيها لا يقبل فلا يجب التحري فاذا وقع في قلب السامع صدقهم في خبرهم بنجاسة الماء يتوضأ
ولا يتيمم فهو افضل وفي المعاملات التي تنفك عن معنى الالزام كالوكالات يعتبر خبر كل مميز عدلا
كان او غيره صبيا او بالغا مسلما او كافرا بدون تحكيم الرأي وما فيه الزام محض من حقوق العباد
فخبر الواحد لا يقبل فيه الا بشرط العدد والعدالة عند الامكان ولفظ الشهادة والاهلية بالولاية وما فيه
الزام من وجه دون وجه كعزل الوكيل وحجر المأذون فان كان المخبر وكيلا او رسولا يقبل
خبر الواحد غير العدل وان كان فضوليا يشترط اما العدالة او العدد بعد وجود سائر الشرائط
رعاية لشبه الالزام وعندهما هذا في ثبوت حقوق العباد بخبر يكون في معنى الشهادة واما ثبوتها
بحديث يرويه الواحد بالشرائط فمما لا يشك فيه ولا يقبل رواية المساهل وصاحب الهوى وتثبت
العبادات بخبر الواحد بالشرائط المذكورة كالديانات الا العقوبات عندنا وعند ابي يوسف العقوبات
تثبت بخبر الواحد كما بالبينة ودلالة النص فبعد ثبوت حجية خبر الواحد بالشرائط الثمانية فالراوي
اما معروف بالرواية او مجهول لم يعرف الا بحديث او حديثين والمعروف ان كان معروفا بالفقه والاجتهاد

كالخلفاء الراشدين والعبادلة وزيد بن ثابت ومعاذ بن جبل ونحوهم كان حديثه حجة يترك به القياس
وان خالف جميع الاقيسة وان كان معروفا بالعدالة والحفظ والضبط دون الفقه والاجتهاد
كابي هريرة وانس بن مالك فان وافق جميع الاقيسة او بعضها قبل حديثه وعمل به وان خالف
جميعها لا يقبل عندنا مثل حديث المصراة وعند الكرخي ومن تابعه ليس فقه الراوي شرطا لتقدم الخبر
على القياس بل تقدم عليه خبر كل عدل ضابط قال صدر الاسلام وابو اليسر واليه مال اكثر العلماء
و المجهول ان روى عنه السلف وشهدوا له بصحة الحديث صار مثل المعروف بالرواية وان سكتوا
عن الطعن والرد بعد ما بلغهم روايته فكذا وان قبل البعض مع نقل الثقات عنه يقبل ان وافق
قياسا وان رده الكل فهو مستنكر لا يعمل به وان لم يظهر حديثه في السلف فلم يقابل برد ولا قبول
لم يجب العمل به لكن جاز لاصالة العدالة في ذلك الزمان وكان يجوز العمل به في زمن ابي حنيفة اذا وافق
القياس لغلبة الفسق فيما بعد القرن الثالث فلا يعمل به و المسند من الحديث ان يقول الراوي
حدثنا فلان عن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم و المرسل منه منقطع عنه صلى الله عليه وسلم
من حيث الظاهر لعدم الاسناد الذي يحصل به الاتصال وهو ان يقول الراوي قال رسول الله صلى
الله عليه وسلم من غير ان يذكر الاسناد يحتمل الاتصال الامر حيث الباطن للدلائل الدالة على قبول
المرسل فمرسل الصحابي مقبول بالاجماع ويحمل على السماع ومرسل القرن الثاني والثالث لا يقبل
عند الشافعي الا ان يثبت اتصاله من طريق اخر كمراسيل سعيد بن المسيب قال [illegible] وجدتها مسانيد ويقبل
عندنا وعند مالك والمرسل فوق المسند لان الصحابة ارسلوا ومرسل من دون هؤلاء يقبل
عند اصحابنا ويرد عند البعض الا ان يروي الثقات مرسله كما رووا مسنده مثل ارسال محمد بن
الحسن وامثاله و كيفية سماع الحديث وهو العزيمة في الباب ان يقرأ المحدث عليك او تقرأ عليه فيقول
نعم والاول اولى عند المحدثين فانه طريق الرسول عليه السلام وقال ابو حنيفة الاولى في عهده عليه
السلام الثاني والكتاب والرسالة يقوم مقام الخطاب والمختار في الاولين ان يقول حدثنا وفي الاخريين
والرخصة هي الاجازة والمناولة فان كان عالما بما في الكتاب يجوز فالمستحب ان يقول اجازني ويجوز ان

اخبر

اخبر وان لم يكن عالما بما فيه لا يجوز عندهما خلافا لابي يوسف و العزيمة في الضبط الحفظ الى وقت
الاداء والكتابة كانت رخصة فانقلب عزيمة في هذا الزمان صيانة للعلم والكتابة نوعان مذكر
اذا رأى الخط تذكر الحادثة هذا هو الذي انقلب عزيمة وامام وهو ما لا يفيد التذكر والاول
حجة سواء خطه هو او رجل معروف او مجهول والثاني لا يقبل عند ابي حنيفة اصلا وعند ابي
يوسف ان كان في يده يقبل في الاحاديث وديوان القضاء والا لا يقبل في ديوان القضاء
ويقبل في الاحاديث ان كان خطا معروفا لا يخاف عليه التبديل عادة ولا يقبل في الصكوك الخط
الا ان يكون في يد الشاهد و اما التبليغ فلا يجوز عند بعض اهل الحديث نقل الحديث بالمعنى
وعند عامة العلماء يجوز لكن العزيمة التبليغ كما سمع والتبرك بلفظه عليه السلام اولى والنقل
بالمعنى يجوز للعالم باللغة في الحديث المحكم وفي الظاهر يجوز للمجتهد فقط وفي المشترك المجمل
والمتشابه وجوامع الكلم لا يجوز اصلا و الطعن في الحديث ان ظهر من الراوي بان عمل بخلاف ما رواه
بعد الرواية يصير مجروحا فيسقط العمل به وان عمل بخلافه قبل روايته او لا يعلم التاريخ
لا يجرح فلا يسقط العمل به وان ظهر مخالفة الراوي لما رواه بان عمل ببعض محتملاته فهو
رد منه للباقي بطريق التأويل لا جرح وان ظهر بان انكرها صريحا لا يكون جرحا عند محمد
وعند ابي يوسف جرح وهذا فرع خلافهما في الشاهدين شهدا عند قاض انه قضى بهذا ولم يتذكر
القاضي قال ابو يوسف لا يقبل وقال محمد يقبل وان كان الطعن في الحديث من غير الراوي وكان صحابيا
ولا يحتمل حكمه الخفاء يكون جرحا وان احتمل لا وان كان غير صحابي من ائمة الحديث فان كان الطعن
مجملا لا يقبل وان كان مفسرا بما هو جرح شرعا متفق عليه والطاعن من اهل النصيحة لا العصبية
يكون جرحا فيمتنع العمل وان كان مفسرا بامر مجتهد فيه غير متفق عليه او بما هو جرح بالاتفاق
لكن الطاعن معروف بالتعصب ومتهم به لا يكون جرحا كالطعن لهم ولا يسقط العمل و من افعال
رسول الله صلى الله عليه وسلم ما يقتدى به وهو مباح ومستحب وواجب وفرض وما
لا يقتدى به وهو ما اختص او زلة وهي فعل من الصغائر يفعله من غير قصد ولا بد ان ينبه عليها

كيلا يقتدى بها فعله المطلق يوجب التوقف عند البعض وعند البعض يلزمنا اتباعه وعند
الكرخى يثبت المتيقن وهو الاباحة فلا يكون لنا اتباعه والمختار الاباحة لكن يكون لنا
اتباعه والوحى ظاهر وباطن والوحى الظاهر ما يثبت بلسان الملك فوقع فى سمعه بعد
علمه بالمبلغ باية قاطعة والقران من هذا القبيل وما وضح له باشارة الملك من غير بيان
بالكلام ودلالته كما قال عليه السلام ان روح القدس نفث فى روعى ان نفسا لن تموت حتى
تستكمل رزقها فاتقوا الله واجملوا فى الطلب ويسمى هذا خاطر الملك وما تبدى بقلبه عليه
السلام بلا شبهة بالهام الله تعالى بان اراه بنور من عنده كما قال لتحكم بين الناس بما اراك الله
وكل ذلك حجة مطلقا بخلاف الهام الاولياء فانه لا يكون حجة على غيره اصلا والوحى الباطن
ما ينال بالرأى والاجتهاد وفيه خلاف البعض قالوا حظه عليه السلام الوحى الظاهر لا غير
وانما الرأى المحتمل للخطأ لغيره عليه السلام للعجز عن الاول وعند البعض العمل بهما والمختار
عندنا انه مأمور بانتظار الوحى ثم العمل بالرأى بعد انقضاء مدة الانتظار لعموم فاعتبروا ومعناه
ما لم يخف الفوت فى الحادثة والقول الصحيح فى شريعة من قبلنا انما قص الله تعالى او رسوله منه
من غير انكار يلزمنا العمل على انه شريعة لرسولنا وهو مذهب اكثر مشايخنا وذهب كثير من
اصحابنا وعامة اصحاب الشافعى الى انه يلزمنا على انه شريعة ذلك النبى الى ان يثبت نسخها
وذهب اكثر المتكلمين وطائفة من اصحابنا واصحاب الشافعى الى انه عليه السلام لم يكن متعبدا
بشرائع من قبلنا الا ما يحتمل التوقيت والانتساخ واختلف فى انه عليه السلام هل كان متعبدا
بشرع احد من الانبياء قبل البعث فنفاه ابو الحسين البصرى وجماعة من المتكلمين واثبته بعضهم
فقيل كان متعبدا بشرع نوح وقيل بشرع ابراهيم وقيل بشرع موسى وقيل بشرع عيسى
وقيل بما ثبت انه شرع وتوقف فيه الغزالى وعبد الجبار ولا خلاف فى ان مذهب الصحابى اماما كان
او حاكما او مفتيا ليس بحجة على صحابى اخر وانما الخلاف فى كونه حجة على التابعين ومن بعدهم
من المجتهدين فقال ابو سعيد البردعى وابو بكر الرازى فى بعض الروايات وجماعة من اصحابنا

انه حجة وتقليده واجب يترك به القياس وهو مختار شمس الائمة وفخر الاسلام وصدر الاسلام
ابى اليسر وهو مذهب مالك واحمد بن حنبل فى احدى الروايتين والشافعى فى قوله القديم وقال ابو الحسن
الكرخى وجماعة من اصحابنا لا يجوز تقليده الا فيما لا يدرك بالقياس واليه مال الامام ابو زيد
فى التقويم وقال الشافعى فى قوله الجديد لا يقلد احد منهم وان كان فيما لا يدرك بالقياس وهو
مذهب الاشاعرة والمعتزلة وبعض العلماء يجوز التقليد وان لم يوجبه والخلاف المذكور فيما لم يعلم
اتفاق الصحابة ولا اختلافهم فانه يجب تقليد الصحابى اجماعا فيما شاع فسكتوا مسلمين ولا يجب
اجماعا فيما ثبت الخلاف فيه بينهم وكلما ثبت اتفاق الشيخين يجب الاقتداء والتابعى ان ظهر فتواه فى زمان
الصحابة فهو كالصحابى عند البعض كشريح خالف عليا ورد شهادة الحسن ومسروق رجع ابن عباس
الى فتواه بذبح شاة فيمن نذر بذبح الولد وكان ابن عباس يوجب عليه مائة من الابل فاذا رجع الصحابى الى
الى قول التابعى وجب تقليد التابعى كتقليد الصحابى هذا غير ظاهر الرواية عن ابى حنيفة وقال فى
ظاهر الرواية لا اقلدهم هم رجال اجتهدوا ونحن رجال نجتهد والمختار ان الصحابى من راى النبى عليه السلام
وان لم يرو عنه ولم يطل مدة صحبته معه وقيل من جمع بينهما وقيل من طال صحبته معه عليه السلام
وان لم يرو عنه واوجب بعضهم عدالة الصحابة وبعضهم لم يوجب فيجب الكشف عن حال الراوى
منهم كغيرهم **المرصد الرابع** فى الاجماع وهو عبارة عن اتفاق المجتهدين العادلين من هذه الامة
فى كل عصر على امر من الامور وان لم يثبتوا عليه الى ان يموتوا وسبق فيه خلاف من السلف وقيل
هو اتفاق المجتهدين من امة محمد عليه السلام فى عصر على حكم شرعى ثم العزيمة فى الاتفاق الذى هو
ركن الاجماع ان يثبت ذلك بالتكلم منهم وبعملهم به والرخصة فيه ان يتكلم البعض او يعمل به
ويسكت الباقى بعد بلوغ ذلك اليهم ومضى مدة التامل وعند البعض لا يثبت بالسكوت
واذا اختلف الصحابة على قولين يكون اجماعا على نفى قول ثالث عندنا وكذا فى غيرهم عند بعض
مشايخنا وعليه الاكثرون وبعضهم خص ذلك بالصحابة واختار الامدى التفصيل بان القول الثالث
ان رفع ما اتفق عليه القولان فهو ممتنع خرق للاجماع والا فلا وعامة الناس خالفوا فى المجتهدين

فيما لا يحتاج الى الرأى كنقل القران وامهات الشرائع ولا عبرة بهم فيما يحتاج اليه و الاجماع فيما سبق
فيه الخلاف من السلف بمنزلة الصحيح من الاخبار وفيما لم يسبق بمنزلة المشهور من الاحاديث ونقل الاجماع
الينا باجماع كل عصر فى معنى نقل الحديث المتواتر ونقله بالافراد كنقل السنة بالاحاد يوجب العمل
دون العلم ومقدم على القياس و الاجماع حجة عند جميع العلماء الا النظام والشيعة و بعض
الخوارج ولا عبرة بمخالفتهم لانهم قليلون من اهل الاهواء نشؤوا بعد الاجماع على حجيته واذ
قال واحد او جماعة بقول وعرف الباقون به ولم ينكره احد منهم لم يدل على الموافقة ان كان
بعد استقرار المذاهب وان كان قبله فالحق انه اجماع قطعى او حجة قطعية وليس باجماع
وقيل الاقرب انه حجة واجماع ولا يجوز الاجماع عند الجمهور الا عن مستند من دليل او امارة
والصحيح عندهم كما هو عندنا جواز ان يكون مستنده قياسا وان منع بعض الظاهرية
جوازه وبعض وقوعه واذا استدل اهل العصر بدليل او اولوا تأويلا فالمختار وهو قول الاكثرين
جواز احداث دليل اخر لمن بعدهم واختلف اهل العصر الاول على قولين و اتفق اهل العصر الثانى على احدهما
بعد ما استقر خلافهم وقال كل بمذهب قال الاشعرى واحمد وامام الحرمين والغزالى انه يمتنع حصوله
ونحو بعضهم فقيل حجة وقيل لا والحق انه قد وقع قليلا وان بعد واذا اختلف اهل العصر
ثم اتفقوا بعينهم عقيب الاختلاف من غير ان يستقر الخلاف فاجماع وحجة واما بعده فقيل انه ممتنع
وقيل جائز وقيل حجة وقيل لا والحق وجوب العمل بالاجماع المنقول بخبر الاحاد وانكره بعض اصحابنا
والغزالى وانكار حكم الاجماع الظنى ليس بكفر اجماعا وفى القطعى مذاهب انه كفر وانه ليس بكفر و
واختار بعض المحققين ان نحو العبادات الخمس مما علم بالضرورة من الدين يوجب الكفر اتفاقا وانما الخلاف
فى غيره والحق انه لا يكفر ثم الاجماع على مراتب فالاقوى اجماع الصحابة ثم الذى ثبت بنص
بعضهم وسكوت الباقين ثم اجماع من بعد الصحابة على حكم لم يظهر فيه خلاف من السلف ثم اجماعهم
على حكم ظهر فيه خلافهم وهذا اجماع عندنا وقيل لا ونقل الاجماع الينا ان كان بالتواتر يفيد القطع
وان كان بالشهرة يفيد ما يقرب من القطع وان كان بالاحاد يفيد الظن ويوجب العمل به

المرصد

المرصد الثامن فى القياس وهو اظهار مثل حكم الاصل فى الفرع بمثل علته فيه كاظهار تحريم النبيذ
بمشاركته الخمر المحرم للاسكار فيه وله اركان اربعة الاصل وهو المحل المشبه به كالخمر وحكم الاصل
كتحريم الخمر والفرع وهو المحل المشبه كالنبيذ والوصف الجامع كالاسكار وله شروط فمن شروط
حكم الاصل ان يكون حكما شرعيا غير منسوخ ثابتا باحد الادلة غير القياس وان جوزه الحنابلة
وابو عبد الله البصرى وغير متغير فى الفرع الذى نظيره من اطلاقه وتقييده وغيرهما مما يتعلق
بنفس الحكم وغير مدلول لنص دال عليه في على عامه فى الفرع وغير مخصوص بالاصل بنص اخر كشهادة
خزيمة وغير معدول به عن سنن القياس وان لا يكون دليله شاملا لحكم الفرع ومن شروط
علة حكم الاصل ان يكون بمعنى الباعث بان يشتمل الحكمة باعثة للشارع على شرعه الحكم من
تحصيل مصلحة او تكميلها او مفسدة او تقليلها لا امارة مجردة وذلك لخفائها او لعدم انضباطها
عن الحكمة وان يكون وصفا ظاهرا منضبطا فى نفسه حتى يكون ضابطا للحكم لا حكمة مجردة
وذلك لخفائها او لعدم انضباطها وان يكون عدميا فى الحكم الثبوتى فان المختار منعه وان اجازه
الاكثرون وان لا يكون العدم جزءا منها وان لا يكون بعينها المحل لحكم الاصل ولا جزءا منه
خاصا به ان كانت العلة متعدية لجواز ذلك فى العلة القاصرة ولا خلاف فى صحة القاصرة المعلومة
عليتها بنص او اجماع وذهب ابو حنيفة الى بطلان علية القاصرة المستنبطة والشافعى واحمد
الى صحتها وان لا يتأخر عن حكم الاصل وان لا يرجع على الاصل بالابطال وان لا يكون مقترنا بمعارض
للاصل اذا كانت العلة مستنبطة وقيل ولا بمعارض للفرع وان لا يخالف نصا او اجماعا خاصا
بمحل النزاع بالاتفاق وان لا يتضمن زيادة على النص ان كانت مستنبطة وان يكون دليلها
شرعيا وان لا يكون دليلها متناولا لحكم الفرع بعمومه او خصوصه والمختار جواز كون العلة فى
اصل القياس حكما شرعيا ان كان الحكم الذى هو العلة باعثا فى حكم الاصل لتحصيل مصلحة
لا لدفع مفسدة وجواز تعدد الوصف المجعول علة ووقوعه وجواز تعليل الحكم الواحد فى صورة
واحدة بعلتين مستقلتين او علل كل منها مستقل منصوصة او مستنبطة ووقوعه ومن شروط

العلة يعد ان يكون العلة مطردة بمعنى كلما وجدت العلة وجد الحكم واختلف في جواز النقض
وهو ان يوجد العلة في محل ما مع عدم الحكم فيه فقيل لا يقدح نقض العلة في عليتها في المنصوصة
والمستنبطة وقيل يقدح فيهما وقيل يقدح في المستنبطة فقط وقيل في المنصوصة فقط واما
اشتراط العكس وهو انتفاء الحكم لانتفاء العلة فمبني على منع تعليل الحكم بعلتين فمن قال به يلزم
العكس عنده ومن لا فلا والمختار جواز تعليل حكمين بعلة واحدة بمعنى الباعث خلافا لقوم
ولا خلاف في جواز ذلك في الامارة ولا يشترط في علة حكم الاصل كونه قطعيا بل يكفي الظن
في المختار ولا عدم مخالفتها لمذهب صحابي لان الحق جوازها ولا القطع بوجود العلة في الفرع بل الظن
بوجودها كاف في المختار ولا نفي المعارض لها فيه لان نفيه لها في الاصل كاف وحكم اصل القياس المنصوص
عليه ثابت بالنص لا بالعلية عند اصحابنا وعند اصحاب الشافعي ثابت بالعلة لا بالنص ومن شروط
الفرع ان يساوي الفرع لعلة الاصل في العلة وان يساوي حكم الفرع حكم الاصل فيما يقصد كونه حكما
من عين كالقصاص او جنس كالولاية وان لا يكون حكم الفرع منصوصا عليه لا اثباتا ولا نفيا
وان لا يكون حكم الفرع متقدما على حكم الاصل و تفسير العلة بالمعرف للحكم باطل الطرط بالعلامة
وبالمؤثر في الحكم باطل لعدم المؤثر في الحقيقة سوى الله تعالى على ان حكمه تعالى قديم فلا يؤثر
فيه الحادث الا ان يراد بالحكم اثره كالوجوب للايجاب و تفسير العلة بالباعثة لا على سبيل الايجاب بمعنى الاشتمال
على الحكمة المقصودة للشارع في شرعه الحكم من جلب نفع العباد ودفع ضرهم ويسمى معنى الجلب
والدفع مناسبا و الوصف المناسب اما حقيقي او اقناعي فالحقيقي اما لمصلحة دينية كرياضة
النفس وتهذيب الاخلاق او دنيوية ضرورية في الاصل كحفظ النفس المقصود من شرعية القصاص وحفظ
العقل المقصود من شرعية حد السكر وحفظ الدين المقصود من شرعية قتل الكفار وحفظ النسل المقصود
من شرعية حد الزنا وحفظ المال المقصود من شرعية حد السارق وقاطع الطريق وضمان المتلفات
او مكملة للضرورية كحد قليل السكر او غير ضرورية لكن حاجية يمس الحاجة اليه في نفسه كالبيع والاجارة
وغيرهما من المعاملات وقد يكون ضروريا في التعيش كالاجارة على تربية الطفل او رضاعه او مكمل للحاجية

كوجوب

كوجوب كفاية الكفاءة ومهر مثل في الولي اذا زوج الصغيرة او غير حاجية ولا مكملة للحاجية
لكن تحسينية كسلب العبد اهلية الشهادة لنقصه عن المناصب الشريفة و الاقناعي ما يتوهم انه مناسب
ثم انه اذا تؤمل يظهر انه غير مناسب كنجاسة الخمر لبطلان بيعها و الحكمة لا تعتبر في كل فرد لخفائها او عدم
انضباطها بل في الجنس فيضاف الحكم الى وصف ظاهر منضبط يدور الوصف مع الحكمة ويغلب وجودها
عنده و الاصل في النصوص عدم التعليل عند البعض وعند البعض الاصل التعليل بكل وصف صالح للاضافة
الحكم اليه حتى يوجد المانع وعند البعض التعليل فيعلل بكل وصف ما لم يمنع مانع عن البعض
فيعلل بالبعض وهو مجمل فلا بد من مميز وعندنا وهو المختار الاصل التعليل وانه لا بد من دليل
مميز للوصف الذي هو علة ومع ذلك لا بد قبل التعليل والتمييز من دليل يدل على ان هذا النص
معلل في الجملة ويجوز ان يكون العلة وصفا لازما كالثمنية للزكوة في المضروب عندنا حتى يجب
الزكوة في الحلي وللربوا عند الشافعي وعارضا كالكيل للربوا او جليا وخفيا واسما كالجنس وحكما
ومركبا كالكيل والجنس في علة الربوا في المكيلات وغير مركب ومنصوصة وغير منصوصة ويجوز التعليل
بالعلة القاصرة المنصوصة اتفاقا وكذا يجوز بالقاصرة المستنبطة عند الشافعي وعندنا لا يجوز
بها ولا يجوز التعليل بعلة اختلف في وجودها في الفرع او في الاصل ولا التعليل بعلة اختلف
في عليتها مع الاجماع على ثبوت الحكم في الاصل ولا التعليل بوصف يقع به الفرق و العلة تعرف
بالنص اما صريحا وهو ما دل بوضعه وله اقسام اقواها ما صرح فيه بالعلية وهي التي لا يقصد
بها سوى العلية وما دون ذلك ما ورد فيه حرف ظاهر للتعليل ويحتمل غيره وما دون ذلك ما
ورد فيه الفاء في لفظ الرسول اما في الوصف واما في الحكم وما دون ذلك ما دخل فيه الفاء في
لفظ الراوي واما تنبيها او ايماء كان يترتب الحكم على المشتق او يقع جوابا او يفرق في الحكم بين
شيئين مع ذكرهما او ذكر احدهما بحسب وصف او يفرق بطريق الاستثناء او الغاية او بطريق الشرط
او يذكر وصف مناسب مع الحكم فما ذكر من اقسام الايماء متفقا عليه فاما اذا ذكر الوصف صريحا
والحكم مستنبطا او يذكر الحكم صريحا والوصف مستنبط منه ففيه مذاهب كونه كلا واحد ايماء وعدم

كونه ايماء وكون الاول ايماء لا الثاني واختلف في اشتراط المناسبة في صحة علل الايماء على اقوال اشتراطها مطلقا وعدم اشتراطها مطلقا واشتراطها ان فهم التعليل من المناسبة والا فلا وهو المختار والعلة تعرف بالاجماع ايضا كاجماعهم على ان الصغر علة لثبوت الولاية على الصغير في المال وتعرف العلة بالمناسبة وسيجيء اخالة ايضا وشرطها الملائمة وهو ان يكون على وفق العلل الشرعية وهو المعنى بصلاح الوصف للعلية فلا يصح العمل بالوصف قبل الملائمة واذا ثبت الملائمة جاز العمل به لكن لا يجب قبل ظهور عدالته وهو الاثر عندنا لاحتمال الرد مع قيام الملائمة والتأثير عندنا ان يثبت بنص او اجماع اعتبار نوع الوصف وجنسه في نوع الحكم او جنسه كالسكر في الحرمة وكقوله عليه السلام ارأيت لو تمضمضت وكقياس الولاية على الثيبة الصغيرة على البكر الصغيرة بالصغر وكطهارة سؤر الهرة وقد تركب بعض الاربعة مع بعض وان وجد شهادة الاصل بدون التأثير لا يكون حجة عندنا واحتج بعض العلماء على العلية في القياس بالسبر والتقسيم وهو حصر الاوصاف التي يظن انها علة في حكم الاصل وابطال بعضها بدليلها المختص به فيتعين الباقي للعلية فان كان الحصر والابطال قطعيا كان التعليل قطعيا وان كان احدهما ظنيا كان ظنيا وبتنقيح المناط وهو ان يبين عدم علية الفارق ليثبت علية المشترك وبالدوران وهو باطل عندنا وهو عند بعضهم وجود الحكم في كل صورة وجود الوصف وزاد بعضهم العدم عند العدم وهو الطرد والعكس وفي افادة الدوران بهذا المعنى العلة مذاهب فقال بعض المعتزلة يفيد العلية بمجرده قطعا وقال الاكثرون يفيد بمجرده ظنا والمختار انه لا يفيد بمجرده دون انضمام احد طرق العلية قطعا ولا ظنا والتعدية حكم لازم للتعليل عندنا جائز عند الشافعي فعندنا لا يجوز التعليل الا للتعدية الحكم من المحل المنصوص الى محل اخر فيكون التعليل والقياس واحدا وعنده يجوز التعليل لزيادة القبول والاطلاع على حكمة الشارع فيوجد بدون القياس هذا في التعليل الغير المنصوص وما يقع التعليل لاجله اما اثبات السبب او وصفه واما اثبات الشرط او وصفه واما اثبات الحكم او وصفه واما تعدية حكم مشروع معلوم بصفة الى محل اخر مماثل له في التعليل

فالتعليل

فالتعليل المختص بالتعدية فهو اثبات العلة او الشرط او الحكم ابتداء باطل بالاتفاق واثبات حكم شرعي مثل الوجوب والحرمة بطريق التعدية من اصل موجود في الشرع ثابت بالنص او الاجماع جائز اتفاقا واختلفوا في التعليل لاثبات السببية او الشرطية بطريق التعدية فاختار فخر الاسلام واتباعه جوازه وذهب كثير من علماء المذهبين الى امتناعه والقياس جلي ان سبق اليه الافهام وقيل ان قطع بنفي الفارق فيه وخفي ان لم يسبق او لم يقطع والخفي يسمى بالاستحسان وهو اعم منه لان الاستحسان دليل يقابل القياس الجلي نصا كان او اجماعا او قياسا على خلافه وقد غلب في القياس الخفي كتبنا وهو حجة عندنا وعند الحنابلة ويعمل به اذا كان اقوى من القياس الجلي وثبوته بالدلائل التي هي حجة اجماعا اما بالاثر فكالسلم والاجارة وبقاء الصوم في النسيان واما بالاجماع فكالاستصناع واما بالضرورة فكطهارة الحياض والابار فيكون هو دليلا متفقا عليه فلا معنى للانكار من غيرنا فاذا صارت العلة علة باثرها عندنا قدمنا الاستحسان اذا قوي اثره على القياس وقدمنا القياس بصحة اثره الباطن على الاستحسان الذي ظهر اثره وخفي فساده لان العبرة لقوة الاثر وصحته دون الظهور وهذا قليل والاول اكثر من ان يحصى ثم المستحسن بالقياس الخفي تصح تعديته بخلاف المستحسن بالنص كالسلم او بالاجماع كالاستصناع او بالضرورة كتطهير الحياض والاواني والاستحسان ليس من تخصيص العلة كما توهمه البعض واعلم ان تجويز تخصيص العلة المستنبط وهو تخلف الحكم عن الوصف المدعى عليته في بعض الصور لمانع قول الامام ابي زيد والكرخي وابي بكر الرازي واكثر العراقيين من اصحابنا ومذهب مالك واحمد بن حنبل وعامة المعتزلة وذهب مشايخ ديارنا قديما وحديثا الى عدم تجويزه وهو اظهر قولي الشافعي وحكم القياس تعدية حكم النص الى ما لا نص فيه وزاد الامام ابو زيد ولا اجماع ولا دليل فوق الرأي ليثبت الحكم فيه بغالب الرأي على احتمال الخطأ ويجوز التعبد بالقياس بان يوجب الشارع العمل بموجبه عند الائمة الاربعة والسلف من الصحابة والتابعين واكثر الفقهاء والمتكلمين ويمتنع عقلا عند الشيعة والنظام وبعض المعتزلة وعند القاساني وداود الاصفهاني وابنه والنهرواني سمعا ويجب عند القفال وابي الحسين البصري وقال اصحا

الظواهر والخوارج بنفي القياس اما في الشرعيات خاصة او فيها وفي العقليات ايضا ثم الجمهور
القائلون بجواز التعبد بالقياس اختلفوا في ثبوته فقيل بالعقل وقال الاكثر بالسمع فقال
ابو الحسين بسمع ظني وقال الاكثر بسمع قطعي وهو المختار والمختار انه لا يكفي نص الشارع
على علة الحكم في تعديتها دون ورود الشرع بالتعبد بالقياس وقال احمد وابو بكر الرازي
والكرخي انه يكفي وقال ابو عبد الله البصري يكفي في التحريم دون غيره ولا يجوز القياس في
الحدود والكفارات عندنا ويجري عند الجمهور ولا يجري القياس في جميع الاحكام الشرعية في المختار
وان اثبته شذوذ واما دفع القياس فاما بدفع العلل المؤثرة او بدفع العلل الطردية
اما دفع العلل المؤثرة بالنقض وهو وجود العلة في صورة مع تخلف الحكم عنها فالجواب عنه
اما بمنع وجود العلة في صورة النقض واما بمنع معنى العلة الذي صارت العلة علة لاجله
وهو بالنسبة الى العلة كالثابت بدلالة النص بالنسبة الى المنصوص واما بمنع تخلف الحكم عن
العلة في صورة النقض واما بالدفع بغرض نحو خارج نجس فيكون ناقضا فنوقض بالاستحاضة
فنقول الغرض التسوية بين السبيلين وغيرهما فانه حدث ثمة لكن اذا استمر يصير عفوا فكذا
هنا فاعلم انه ان تيسر دفع النقض بهذه الطرق فيها والا فان لم يوجد في صورة النقض مانع
فقد بطل العلة والا فلا واما دفع العلل المؤثرة بفساد الوضع وهو ان يترتب على العلة
نقيض ما تقتضيه فلا شك ان ما ثبت تاثيره شرعا بان ظهر اثرها بالكتاب او السنة او
الاجماع لا يمكن فساد الوضع فيه ولا يحتمله ودفعها بعدمها مع وجود الحكم لا يقدح فيها
لاحتمال وجود الحكم بعلة اخرى ودفعها بالفرق وهو ان يبين في الاصل وصفا له مدخل
في العلية لا يوجد في الفرع فاسد على ما قالوا لانه غصب منصب التعليل واما دفعها
بالممانعة فهي اما في نفس الحجة لاحتمال ان يكون متمسكا بما لا يصلح دليلا كالطرد والتعليل
بالعدم ولاحتمال ان لا يكون هذا بل غيره واما في وجودها في الاصل او في الفرع كما مر واما
في شروط التعليل واوصاف العلل ككونها مؤثرة واما دفعها بالمعارضة وهو ان يقيم المعترض

دليلا على نفي دليل المستدل فتجري تارة في الحكم وتارة في علته اما الاولى فاما بدليل المعلل وان كان
بزيادة شيء عليه زيادة تفيد تقديرا او تفسيرا وهي معارضة فيها مناقضة وان دل
على نقيض الحكم بعينه فقلب وان دل على حكم اخر يلزم منه ذلك النقيض يسمى عكسا والقلب
اقوى من العكس لانه جاء بحكم اخر وبحكم مجمل واما بدليل اخر وهو معارضة خالصة وهو اما
ان يثبت نقيض حكم المعلل بعينه او بتغيير او حكما يلزم منه ذلك النقيض واما الثانية
فمنها ما فيه معنى المناقضة وهي ان يجعل العلة معلولا والمعلول علة وهي قلب ايضا
وانما يرد هذا اذا كانت العلة حكما لا وصفا والمخلص عن ورود هذا القلب ان لا يذكر علة
على سبيل التعليل بل يستدل بوجود احدهما على وجود الاخر اذا ثبت المساواة بينهما ومنها خالصة
عن معنى المناقضة والابطال وهي نوعان احدهما في حكم الفرع بان يذكر السائل علة اخرى
توجب خلاف ما يوجبه علة المستدل وهو صحيح فيمتنع العمل بهما الا بترجيح احدى العلتين
على الاخرى وثانيهما في علة الاصل وهي ان يذكر السائل علة اخرى في المقيس عليه تفقد هي
في المقيس ويسند الحكم اليها معارضا للمجيب في علته وهو باطل اذ الحكم في الاصل يجوز ان يثبت
بعلل مختلفة فذلك الوصف الذي ادعى السائل عليته لحكم الاصل ان كان قاصرا
لا يقبل عندنا فيبطل المعارضة لبطلان التعليل فكذا لا يقبل ان كان متعديا الى فرع مجمع
عليه او الى فرع مختلف فيه وكل كلام صحيح اذا اورده السائل او اهل الطرد في مقام السؤال
على وجه الفرق ولا يقبل منهم ان يورد على سبيل الممانعة حتى يقبل اما دفع العلل
الطردية فاما بالقول بموجب العلل وهو التزام ما يلزمه المعلل بتعليله مع بقاء الخلاف في الحكم
المقصود وهو يلجئ المعلل الى القول بالعلة المؤثرة واما بالممانعة وهي اما بمنع وجود الوصف
الذي يدعي المعلل عليته في الفرع واما بمنع ثبوت الحكم الذي يكون الوصف علة له في الفرع واما
بمنع ثبوت الحكم الذي يدعيه المعلل بالوصف المذكور في الاصل واما بمنع صلاحية الوصف
بعد تسليم وجود الوصف واما بمنع نسبة الحكم الى الوصف وكذا يندفع العلل الطردية

بفساد الوضع وهو عبارة عن كون الجامع في القياس بحيث قد ثبت اعتباره بنص او اجماع
في نقيض الحكم وهو فوق المناقضة في الدفع وبالمناقضة وهو تخلف الحكم عن الوصف
المدعى علية لمانع او لغيره عند من لم يجوز تخصيص العلة وعند من جوزه لغير مانع وهي
تلجئ اهل الطرد الى العلة المؤثرة واعلم ان القائس قد ينتقل في قياسه من كلام الى اخر
قبل ان يتم اثبات الحكم الاول واقسامها المعتبرة في المناظرة اربعة الاول الانتقال الى علة
اخرى لاثبات علة القياس الثاني الانتقال الى علة اخرى لاثبات حكم القياس الثالث الانتقال
الى علة اخرى لاثبات حكم اخر يحتاج اليه حكم القياس الرابع الانتقال الى حكم يحتاج اليه حكم
القياس بان يثبت بعلة القياس فهنا حجج فاسدة يحتج بها بعضهم كالاستصحاب فانه
حجة عند الشافعي في كل شيء ثبت وجوده بدليل وقع الشك في بقائه وعندنا حجة
للدفع لا للاثبات كحيوة المفقود فيرث عنده لا عندنا لان الارث من باب الاثبات ولا يورث لان عدم
الارث من باب الدفع فيثبت به وكالتعليل بالنفي وكالاحتجاج بتعارض الاشباه **المرصد التاسع**
في المعارضة والترجيح تعارض الدليلين كونهما بحيث يقتضي احدهما ثبوت امر والاخر انتفاءه
في محل واحد بشرط تساويهما في القوة او زيادة احدهما بوصف وهو تابع والقوة المذكورة
رجحان وان كان اقوى بما هو غير تابع لا يسمى رجحانا فلا يقال النص راجح على القياس والترجيح
عبارة عن فضل احد المثلين على الاخر وصفا حتى قالوا ان القياس لا يترجح بقياس اخر وكذلك
الكتاب بكتاب والحديث بحديث والعمل بالاقوى وترك الاخر واجب عند عامة العلماء وان قال
بعضهم بوجوب التوقف والتخيير عند التعارض هذا اذا كان احدهما اقوى بوصف هو تابع
وبوصف غير تابع كالنص مع القياس واذا تساويا قوة سواء تساويا في العدد كالتعارض بين
اية واية او لا كالتعارض بين اية وايتين وسنة وسنتين وقياس وقياسين فحكمها انه ان
كان التعارض بين قياسين يعمل بايهما شاء وان كان بين ايتين او قراءتين او سنتين قوليين
او فعليين ومختلفين او اية وسنة في قوتها كالمشهور والمتواتر فان علم المتأخر منهما فناسخ

والا

والا فان امكن الجمع باعتبار تخلص من الحكم او المحل او الزمان فذاك والا ترك العمل بالدليلين ح
ان امكن المصير من الكتاب الى السنة ومن السنة الى القياس وقول الصحابي نصا اليه والا يقرر
الحكم على ما كان عليه قبل ورود الدليلين وهذا معنى تقرير الاصل كما في سؤر الحمار عند تعارض
الاثار فلا يجري النسخ بين القياسين فلا يقع التعارض بين الاجماع وبين دليل اخر قطعي
ولا ترتيب بين القياس وقول الصحابي فيما يدرك بالقياس يعمل بايهما شاء بشرط التحري كما في القياسين
ودفع المتعارضين المتساويين في القوة بالجمع بينهما اما بدفع اتحاد الحكم او المحل او الزمان اما
بوجه صريح لاختلاف الزمان فيكون الثاني ناسخا للاول وبوجود دلالة كنصين احدهما محرم والاخر
مبيح فيجعل المحرم ناسخا لان قبل البعثة كان الاصل الاباحة والمبيح ورد لابقائه والمحرم
نسخه وان كان احد الدليلين مثبتا والاخر نافيا فان كان النفي مبنيا على العدم الاصلي فالمثبت
مقدم والا فان تحقق انه بالدليل تساويا وان احتمل الامرين ينظر ليتبين الامر واعلم ان بعض ما
يقع به الترجيح يعرف مما سبق لا سيما وجوه الترجيح في النص والاجماع كترجيح النص على الظاهر
والمفسر على النص والمحكم على المفسر والحقيقة على المجاز والصريح على الكناية والعبارة على الاشارة
والاشارة على الدلالة والدلالة على الاقتضاء عند التعارض والنهي على الامر والامر على الاباحة
على الصحيح والنهي على الاباحة والاقل احتمالا على الاكثر احتمالا والمجاز على المشترك على الاصح
والمجاز على المجاز بشهرة علاقة احدهما وقوته وان اتحدت جهتهما وقرب جهته من الحقيقة او رجحان
دليله او شهرة استعماله والاشهر مطلقا يقدم على غير الاشهر في اللغة والشرع والعرف سواء كانا
حقيقتين او مجازين او اشهرهما حقيقة وغيره مجازا او اشهرهما مجازا والاخر حقيقة عندهما
وعند الجمهور لا عند ابي حنيفة فان الحقيقة المستعملة لا على وجه الشهرة ترجح على المجاز
المشهور عنده واللغوي المستعمل شرعا في معنى اللغوي يقدم على اللفظ الشرعي المنقول عن معنى
اللغوي بخلاف المنفرد في الشرعي وهو ما لم يستعمل الشارع في مدلوله اللغوي اصلا بل استعمله
في عرفه دائما فانه اذا اطلق الشرع ذلك اللفظ يرجح معنى الشرعي على معنى اللغوي ويقدم

احد المتعارضين على الاخر بتأكيد دلالة احدهما ويرجح في دلالة الاقتضاء الاضمار بضرورة الصدق على ضرورة وقوعه شرعا ويرجح في تعارض الايماءين ما يستدل فيه على العلية بانتفاء العبث في كلام الشارع على غيره من اقسام الايماء من ترتيب الحكم على وصف ويرجح الدال بمفهوم الموافقة على الدال بمفهوم المخالفة وما يدل بالاقتضاء على ما يدل بالاشارة وبالايماء وبالمفهوم موافقة ومخالفة وتخصيص العام على تاويل الخاص والخاص ولو من وجه على العام مطلقا والعام الذي لم يخص على ما خص والمقيد ولو من وجه على المطلق ومطلق لم يخرج منه على ما اخرج منه وتقييد المطلق على تاويل المقيد والعام الصريح الشرطي على النكرة المنفية وعلى غيرها كالجمع المحلى باللام والاسم الموصول كمن وما على اسم الجنس المعرف باللام والاجماع على النص كتابا كان او سنة والمقدم من الاجماعين الظنيين المتعارضين على ما بعده كالصحابة على التابعين وكل ما ذكر ترجيح بحسب المتن غير ترجيح الحظر على الاباحة وترجيح المثبت على النافي فانها من الترجيح بحسب المدلول ومنه رجحان الحظر على الندب والندب على الكراهة والوجوب على الندب والدارئ للحد على الموجب والموجب للطلاق والعتق على عدمهما وقد عكس الترجيح فيهما والاخف على الاثقل **و**الترجيح بحسب السند وجوه ترجيح الخبر المشهور على الاحاد والمتواتر على المشهور وخبر المعروف بالفقه على غيره وخبر المعروف بالرواية على غيره والمسند على المرسل ومرسل التابعي على مرسل تبع التابعي والاعلى اسنادا على الاسفل والمسند المعنعن اليه عليه السلام على ما يحال الى معروف من كتب الحديث وعلى المشهور ايضا والمسند الى كتاب معروف على مشهور غير مسند والمسند الى كتاب مشهور عرف بالصحة كالبخاري ومسلم على ما لم يعرف بصحة كسنن ابي داود والمسند بالاتفاق على المختلف في كونه مسندا والرواية بقراءته على الشيخ على الرواية بقراءة الشيخ عليه عند اصحابنا وعكسه عند غيرهم وغير المختلف في متنه على المختلف فيه والراوي سماعه من الرسول على الاخر المحتمل سماعه وعدمه وسكوته عما جرى بحضوره عليه السلام على سكوته عليه السلام عما جرى بغيبته وسمعه عليه السلام وورود صيغة منه عليه السلام فيه على الفهم منه عليه السلام

وروايه

ورواية الراوي بعبارته نفسه وخبر الواحد فيما لا يعم به البلوى على خبره فيما يعم به البلوى **و**الترجيح فيما يسند الى المعقول ان يترجح بزيادة الثقة بقوله بالفطنة وبالضبط وبالنحو ويرجح الاشهر باحدى هذه الصفات على من اتصف باحدها وبالاعتماد على الحفظ لا على نسخته وبالاعتماد على تذكره سماعه لا على حفظ نفسه وبموافقة عمل احدهما بروايته نفسه لم يعلم عمل الاخر وبان يعلم عدم رواية احد المرسلين الا عن عدل ولم يعلم الاخر به وبمباشرة احدهما لما رواه دون الاخر وبكون احدهما صاحب الواقعة دون الاخر وبكون احدهما مشافها دون الاخر وبكونه اقرب الى الرسول عند سماعه وبكونه من اكابر الصحابة وبكونه مقدم الاسلام على اسلام الاخر وبكونه مشهور النسب وبكونه غير ملتبس بمن ضعف روايته والاخر ملتبس به وبكونه تحمل الرواية في البلوغ كابن مسعود وتحمل الاخر صبيا كابن عباس وبكونه مذكى احد الراويين اعدل او اوثق وبقول مذكى احدهما صريحا انه عدل وبقول مذكى الاخر قد حكم بشهادته وبقول مذكى احد الراويين انه حكم بشهادته وبقول مذكى الاخر قد عمل بروايته **و**الترجيح بحسب الخارج من وجوه ترجيح الموافق لدليل اخر على ما لا يؤيده دليل والموافق لعمل اهل المدينة والموافق لعمل الائمة الاربعة اي الخلفاء الراشدين والموافق لعمل الاعلم والمرجح بدليل تاويله من احد المؤولين وما ذكر فيه العلة للحكم والعام الوارد على سبب خاص في حق ذلك العام الوارد لا على سبب والعام الوارد لا على سبب في حق غير ذلك السبب على العام الوارد عليه والعام الذي لم يعمل به في صورة ما على عام عمل به في صورة لم يعمل ايضا وقيل الترجيح للعام المعمول على غيره والعام الامس بالمقصود على غيره واحد الخبرين بتفسير روايته بقول او فعل على اخر لم يفسره روايته واحد النصين بذكر سبب وروده على الاخر وبقرائن تاخره عن الاخر كتاخر الاسلام وكونه مؤرخا بتاريخ مضيق والاخر بتاريخ موسع وكونه مشددا وكل ما ذكر التراجيح المتعلقة بالمنقولين **و**اما التراجيح المتعلقة بالمعقولين اي القياسين مما عرف فيه علية الوصف بالنص الصريح على غيره وما عرف بالايماء مطلقا على ما علم بالمناسبة ويرجح تاثير العين في العين ثم النوع ثم الجنس القريب ثم الاقرب فالاقرب واعتبار الحكم اولى

من اعتبارات العلة فيرجح تأثير جنس العلة في نوع الحكم على تأثير نوع في جنس الحكم ويرجح احد
القياسين بقوة ثباته على الحكم وبكثرة الاصول وبالعكس بان يعدم الحكم في جميع صور عدم الوصف
وبكون حكم اصل احدهما قطعيا لا حكم الآخر وبعدم كون حكم اصل احدهما معدولا به عن سنن
القياس اتفاقا وحكم اصل الآخر نظير انه معدول عنه وبعدم كون حكم اصل احدهما منسوخا
اتفاقا ونسخ حكم اصل الآخر مختلف فيه وبدلالة دليل خاص على تعليل حكم الاصل بما علل به
في احدهما دون الآخر وبكون وجود الحكم في اصل احدهما مقطوعا او مظنونا بالظن الاغلب دون الآخر
وبكون مسلك العلية في احدهما قطعيا او اغلب على الظن دون الآخر وبكون وصف احدهما
حقيقيا ووصف الآخر اعتباريا او حكمة مجردة وبكونه في احدهما ثبوتيا وفي الآخر عدميا وبكونه
في احدهما باعثة وفي الآخر مجرد امارة وبكون العلة في احدهما منضبطة وفي الآخر مضطربة
وبكونها في احدهما ظاهرة وفي الآخر خفية وبكونها في احدهما متحدة وفي الآخر متعددة وبكون الوصف
في احدهما متعديا في فروع اكثر وبكون العلة في احدهما مطردة ومنعكسة دون الآخر وبكونها
مطردة فقط في احدهما وفي الآخر منعكسة فقط وبكونها جامعة ومانعة للحكمة دون
الآخر وبكون احد مسلكي العلية في احدهما السبر وفي الآخر المناسبة وبقوة المصلحة عند تعارض
اقسام المناسبة فقدمت الامور الخمسة الضرورية على الحاجية والتحسينية والحاجية والتكميلية
من الخمسة الضرورية على اصل الحاجية وقدمت الدينية من الاربعة الاخر الباقية عند تعارض
الخمسة الضرورية ويقدم في الاربعة الباقية مصلحة النفس ثم النسب ثم العقل ثم المال ويقدم
من العلتين المنقوضتين ما فيه موجب التخلف قوي ويرجح بانتفاء مزاحم العلة في اصل احد القياسين
وفي المزاحمين ما رجح العلة فيه على المزاحم ويرجح ما قطع بوجود العلة في الفرع على ما ظن
بوجودها فيه وعند تعارض وجوه الترجيح فما كان بالوصف الذاتي اولى مما كان بالوصف العرضي
لترجيحنا الصحة على الفساد فيما يكون النية في رمضان في اكثر اليوم فانه صحيح عندنا فاسد عند
الشافعي ومن التراجيح الفاسدة الترجيح بغلبة الاشباه وانما كان فاسدا لان الوصف الواحد

المؤثر

المؤثر في الحكم المطلق اقوى من المشابهة في الف صفة غير مؤثر والترجيح بكون الوصف اعم كالطعم فانه
يشمل القليل والكثير عند الشافعي بخلاف الكيل والوزن عندنا وانما فسد لان الترجيح بالتأثير
لا بالاصول والترجيح بكثرة الدليل وانما كان فاسدا عند ابي حنيفة رحمه الله وابي يوسف
لان كل دليل مع قطع النظر عن غيره مؤثرة فوجود الغير وعدمه سواء فلا ترجيح بكثرة الرواة
عندنا ما لم يبلغ حد الشهرة فانه يحصل حينئذ هيئة اجتماعية ويكون الحكم منوطا بالمجموع
من حيث هو المجموع فيعتبر الكثرة ح واذا كان الحكم منوطا بكل واحد منها لا بالمجموع لا يعتبر
الكثرة بل كل واحد فكثرة الاصول والكثرة فيما اذا قارنت النية اكثر نهار رمضان من قبيل
الاول وكثرة الادلة من قبيل الثاني **المرصد العاشر** في الاجتهاد وهو استفراغ الفقيه الوسع
لتحصيل ظن بحكم شرعي وشرطه ان يحوي علم الكتاب بمعانيه لغة وشرعا واقسامه المذكورة وعلم السنة
متنا وسندا ووجوه القياس كما ذكرنا بعد كونه عالما بالله وبصفاته مصدقا بالرسول وبما
جاء به بالدليل ولو اجماليا وحكمه غلبة الظن على احتمال الخطأ فالمجتهد عندنا يخطئ ويصيب
وعند المعتزلة كل مجتهد مصيب فعندنا في كل حادثة حكم معين عنده تعالى واما عند المعتزلة فالحكم
فالحكم عنده تعالى ما ادى اليه اجتهاد كل مجتهد واختلف في تجزي الاجتهاد بمعنى التحصل في بعض المسائل
ما هو مناط الاجتهاد من الادلة دون بعضها وفي انه عليه السلام هل كان متعبدا بالاجتهاد
فيما لا نص فيه واختار ابو يوسف واحمد وقوعه خلافا لبعض اصحاب الشافعي والامامين ورؤساء
المعتزلة وقال بعضهم بكونه متعبدا فيما يتعلق بالحروب دون الاحكام الشرعية والجمهور قطعوا بان
لا اثم على مجتهد في حكم شرعي اجتهادي خلافا لنفاة القياس حيث ذهبوا الى تأثيم المخطئ والتقابل — بل
بين الدليلين العقليين محال والجمهور على انه لا تقابل بين الامارات الظنية ولا تعادل بعد التقابل — بل
بينهما خلافا لاحمد والكرخي ولا يجوز ان يكون لمجتهد في مسئلة قولان متناقضان في وقت
واحد بالنسبة الى شخص واحد واذا كان لمجتهد قولان في وقتين فالظاهر كون الآخر رجوعا
عن الاول ولا يجوز لمجتهد ان ينقض حكم نفسه في المسائل الاجتهادية اذا تغير اجتهاده ولا حكم — غيره

اذا خالف اجتهاده اجتهاده بالاتفاق وهذا ما لم يكن مخالفا القاطع واذا خالف قاطعا نقض
اتفاقا ولو حكم مجتهد بخلاف اجتهاده كان حكمه باطلا وان قلد فيه مجتهدا اخر فان
تعاطاه مقلد ثم علم تغير اجتهاد مقلده فالمختار انه كذلك وان حكم مقلد بخلاف
مذهب امامه فان جاز تقليد غير امامه جاز والا فلا وان ادى اجتهاد مجتهد الى حكم فهو
ممنوع عن تقليد مجتهد اخر اتفاقا واما قبل الاجتهاد فالمختار انه ممنوع عن التقليد مطلقا
وقيل الا ان يكون المقلد اعلم منه صحابيا او غيره وقال الشافعي الا ان المقلد صحابيا وقيل
الا ان يكون صحابيا ارجح وذهب احمد وسفيان الثوري الى انه غير ممنوع مطلقا و اختلف في
جواز الخطأ على النبي في اجتهاده بناء على جواز اجتهاده على تقدير جواز اجتهاده وعلى تقدير
جواز الخطأ لا تقرير عليه و المختار ان النافي للحكم مطالب بالدليل وقيل مطالب به في
الحكم العقلي لا الشرعي وقيل لا مطلقا و اختلف في جواز التقليد في العقليات من مسائل
الاصول كوجود الباري وما يجوز له ويجب ويمتنع من الصفات قال عبد الله العنبري بجوازه
وقال طائفة بوجوبه وان النظر والبحث فيه حرام ويلزم التقليد غير المجتهد وان
كان عالما ببعض العلوم المعتبرة في الاجتهاد وقيل انما يلزم بشرط ان يتبين له صحة اجتهاده
بدليله و المستفتي ان ظن علم المفتي وعدالته اما بالخبر او بان رآه منتصبا للفتوى
والناس متفقون على سؤاله يستفتيه بالاتفاق ومن علم عدم علمه او عدالته او كلاهما
لا يستفتيه اتفاقا وان كان مجهول العلم وهو المجهول الذي فيه الكلام المختار امتناع
استفتائه وان كان مجهول العدالة معلوم العلم يستفتيه لغلبة العدالة في المجتهدين
والمجتهد اذا اجتهد في واقعة وتكررت لا يلزمه تجديد الاجتهاد وتكرار النظر
في المختار وقيل يلزمه و المختار جواز ان يفتي غير المجتهد بمذهب مجتهد لو كان
مطلعا على ماخذ الكلام اهلا للنظر والا فلا وقيل انما يجوز لغير المجتهد عند عدمه
لا مع وجوده وقيل يجوز مطلقا وقيل لا يجوز مطلقا وجواز تقليد المفضول للمقلد

اذا تعدد المجتهدون وتفاضلوا وعن احمد وابن سريج ان الافضل متعين لتقليد ذلك
العامي واذا عمل العامي بقول المجتهد في حكم مسئلة فليس له الرجوع عنه الى غيره
اتفاقا واما في حكم مسئلة اخرى فالمختار جواز تقليد غيره نحمد الله على اتمام ما ارتسمه
ونصلي على افضل النبيين وعلى اله وصحبه
الطيبين الطاهرين ونرجو
منهم الشفاعة
يوم الدين
م م
في سنة ١١٥٠ في شهر
شوال يوم ١١
ليلة الجمعة
الحمد لله
م

السلف بفتحتين لغة المتقدم ثم سمي به الاباء المتقدمون وشرعا كل من يقلد ويقتفى اثره فى الدين كابى حنيفة واصحابه فانهم سلفنا والصحابة والتابعين
فانهم سلفهم كما فى المستصفى وفيه ان اباحنيفة من اجلى التابعين كما اشرنا اليه وقد قال رضى الله عنه ما اتانا عن رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم فعلى الراس والعين وما اتانا عن الصحابة فنأخذ تارة ونترك اخرى وما اتانا عن التابعين فهم رجال ونحن رجال وان السلف
خيار الخلف من المتقدمين والمتاخرين والمتقدمون فى لساننا ابو حنيفة وتلامذته بلا واسطة والمتاخرون الذين بعدهم من المجتهدين
فى المذهب وقد يطلق المتقدمون على المتاخرين واصحابنا يطلق على مجموع الطائفتين كما فى التبصرة وغيره وما نقل عن الواقعات من معانى
هذه الالفاظ فافتراء عليه قهستانى للكيدانى فى المنتخب

هذه رسالة التغليب
للامام ابن كمال باشا

اعلم ان من اصطلاحات العربية التغليب وهو باب واسع يجرى فى فنون كثيرة فمن انواعه تغليب الذكور على الاناث بان يجرى على الذكور والاناث صيغة مشتركة المعنى فى بينهم على طريقة اجرائها على الذكور خاصة كقوله تعالى وكانت من القانتين جعلت الانثى بمنزلة الذكور فى التعبير بلفظ يختص به الذكور وصفا ومنها تغليب جهة المعنى على جهة اللفظ كقوله تعالى بل انتم قوم تجهلون بتاء الخطاب فالضمير فى تجهلون عائد الى قوم وهو اسم ظاهر والاسماء الظاهرة كلها غيب وقد حمل على انتم فصار عبارة عن المخاطب ثم وصف بتجهلون بتاء الخطاب تغليب لجانب المعنى على جانب اللفظ ومنها تغليب الجنس الكثير الافراد على فرد من جنس اخر مغمور فيما بين تلك الافراد بان يطلق اسم ذلك الجنس متناولا لذلك الفرد ايضا كقوله تعالى واذ قلنا للملائكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس فابليس داخل فيما اريد بلفظ الملائكة مع كونه جنسا واحدا فيما بينهم ولذلك يتناوله الامر بالسجود وكان استثناؤه من قوله فسجدوا متصلا على ما هو الاصل فى الاستثناء ومنها تغليب الاكثر من الجنس على الاقل بان ينسب الى الجميع ما هو المنتسب الى الكثرة كقوله تعالى حكاية عن قول الكفار لنخرجنك يا شعيب والذين امنوا معك من قريتنا او لتعودن فى ملتنا فادخل شعيب بحكم التغليب فى العود الى ملتهم مع انه لم يكن فى ملتهم قط حتى يعود اليهم دائما وانما كان فى ملتهم من آمن به ومنها تغليب المخاطب على الغائب بان يعبر عنهما معا بصيغة موضوعة للمخاطب كقوله تعالى وما ربك بغافل عما تعملون فيمن قرأ بالخطاب فانه لا يجوز ههنا اعتبار خطاب من سواه عليه السلام بلا تغليب لامتناع ان يخاطب فى كلام واحد اثنان او اكثر من غير عطف وتثنية او جمع فكانه قيل عما تعمل انت يا محمد وما يعمل جميع المكلفين وغيرهم ومنها تغليب المتكلم على المخاطب نحو انا وانت فعلنا او الغائب نحو انا وزيد ومنها تغليب العقلاء على غيرهم بان يعبر عن الجميع بصيغة يختص بالعقلاء كقوله خلق الله الناس والانعام ورزقهم فان لفظة هم تختص بالعقلاء ومنها تغليب احد المتناسبين على الاخر بان يطلق اسمه على الاخر ويثنى بهذا الاعتبار قصدا الى الابهام المعتبر هو الاسم الاخف كالقمرين والحسنين الا ان يكون الاثقل مذكرا كالقمرين ومنها تغليب الموجود على ما لم يوجد كما اذا وجد بعض الشىء وبعضه مترقب الوجود فيجعل الجميع كانه وجد كقوله تعالى والذين يؤمنون بما انزل اليك والمراد من المنزل كله وان لم ينزل الا بعضه ومنها تغليب ما وقع بوجه مخصوص على ما وقع بغير هذا الوجه كقوله تعالى ذلك بما قدمت ايديهم ذكر الايدى لان اكثر الاعمال تزاول من الايادى فجعل الجميع كالواقع بالايدى تمت

ام اخ لها معتق الربع

اب ام الاب ام الام

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة على سيد المرسلين محمد خاتم النبيين وعلى آله وصحبه اجمعين

سعادتلو وسیادتلو وفضیلتلو ومروتلو سلطانم حضرتلری عرض داعی منتلری اولدر که بو بنده اقدم مرحوم شیخ الاسلام ابو السعود
حضرتلری سلطان زمان و زمین خلیفه رب العالمین خاقان جنت مکان فردوس آشیان ابو الفتح النصر السلطان سلیمان خان علیه الرحمة والغفران حضرتلری
نظام دین و دولت وانتظام احوال مملکت اقتضا التمکین بعض مسائلده ائمه دین بعض مجتهدین رضوان الله علیهم اجمعین قوللرندن اوزرینه عمل ایلمک مناسب
اولدقده عرض ایدوب اول منوال اوزره عمل اولنمغه فرمان سلطانی وحکم جهانبانی صادر اولوب ولات اسلام وقضاة وحکام اول قول ایله معتادلری حالا
شهریار سلطنت وپادشاه خلافت تجدید دیباجه مجدد سلطنت تازه بهشت یا خلافت جدید نصرت بولیجق امر سلطانی وحکم خاقانی کرک اولنان
مسائلده منوال اوزره ایدکنه اشتباه اولمغین جمع المشکل اولوب کشف و بیان وامر پادشاهی عیان بولمق رجاسی واقع حال اولان مواد بعض عرض
اولندی باقی فرمان لطف امرکدر خلد الله تعالی بفضله

كتاب الصلوة

مسئله مسلمانلر قریه لرنده اصلا جماعت ومسجد اولمیوب اهالیسی اعلام جماعت ایله نماز قلمسه لر
حاکم شریعت مزبورلری جبر ایله مسجد بنا ایتدیروب نماز قلمقده اهمال ایدنلری تعزیر لازم اولورمی الجواب اولور اولیاء الامور اولنلرک انکانه
جبر ایله مسجد بنا ایتدروب صلوة مداومت ایتدرمک ایچون ولات ممالک محروسه یه سنه اربع واربعین وتسعمائة تاریخنده مؤکد احکام شریفه وارد اولمشدر حیجه
عمل اولنمق لازمدر کتبه ابو السعود والاذان من شعائر الاسلام حتی لو امتنع اهل مصر او قریة او محلة اجبرهم الامام فان لم یفعلوا قاتلهم بالسلاح
ولو ان اهل مصر ترکوا الاذان والاقامة والجماعة قاتلهم الامام لانه من معالم الدین وشعائره خزانة المفتین مسئله مسجد امام فی اصل اوقاتده قالمیوب کوره طاقتی
احالیسی امام ومؤذن محضا وظیفه لری ایچون وارور مسجدده اقامت ایدوب واذان ویروب نماز قلسه الدقلری حلال اولورمی الجواب اول اولورلر بهالرینه
مستحق اولورلر باخیر اولنمق جایز کلدی مقتضای شریعت شریفه بودر بونک اوزرینه امر سلطانی صادر اولمشدر حاکم اصلا تاخیر ایتمیوب مباشرت ایتمک
لازمدر کتبه ابو السعود کفار ممیزین دیارهم عن دار المسلمین لان ایکهما فی فتح القدیر الذمی اذا اشتری دارا ذکر فی العشر والخراج انه لا ینبغی ان یباع منه
ولو اشتری یجبر بیعها من مسلم وذکره فی الاجارات انه یجوز الشراء ولا یجبر علی البیع قاضیخان مسئله خطیب نصب اولنان ماذون دکل ایکن خطبه
وابتداء صلوة جمعه ده نائب اولمغه شرعا جائز اولورمی الجواب اولور سنه خمس واربعین وتسعمائة تاریخنده فرمان عام اولمشدر کتبه ابو السعود
وشرط صحتها السلطان او من امره السلطان باقامة الجمعة فی الدرر قاضیه قضاء شرعیه اهالیسی حوجی مولانا مزبوره ایدی الله تعالی تجاوز
ایمیلر دیو بو ملغله خطیب فوت اولوب یا خود مانع خطبه حاضر اولمیوب یاخود اقامت جمعه مستحق اولیسه حاضر من نوبت بشر استخلاف جائز
اولورمی الجواب فوت اولوب یاخود موجب عزل اولیجق بر مستحق کیمسنه نصب ایلمک مشروع اولدیغندن غیری خمس واربعین وتسعمائة تاریخنده اذن
سلطانی صادر اولمشدر کتبه ابو السعود وشرط صحتها السلطان او من امره السلطان باقامة الجمعة بر شهرده خطبه شرعیه سنده اولنور
بر شهرده نمازی قلنه کلان مصلی خارجه نمازی اذن سلطانی ایله قلنه کلدی معلوم اولمیجق بینه قلنمق جائز اولورمی الجواب جائزدر سنه اربع واربعین
تاریخنده عموما مصلی سی اولان بلاده مصلی جامع کبیر اولدقده خطبه قلنوب دیو اذن سلطانی واقع اولمشدر اما صحیح لصلوة اولنان مصلی
فیختا کتبه ابو السعود ویشترط لصلوة العید ما یشترط لصلوة الجمعة من المصر وامر السلطان والاذن العام الا الخطبة فانها فی الجمعة من الشرائط لا یجوز
وصلوة العید بدون الخطبة تجوز قاضیخان بر ریابن عورت فوت اولدقده تصرف ایلمک اولنان یرلری سپاهی طابو ویرکره ایلدیکی طابو

وبرزو المبيه ما مواولمكرد الجواب قودر اولمايجق قرنداشيد ابو السعود اذا مات اهل الخراج عن ابى يوسف ان للامام ان ياخذ الارض فيزارعها او يواجرها
ويضع ذلك في بيت المال قاضيخان بركسنه وبحاسى وبالسيه اورثه اجوزر اما يجوز تمام الاوجا ايشه ياخو قيز اولور
چفتى ايله احيا ايلمه وكسنه فوت اولدقده اوغلى برقوين قوجيا كه احيا اندوكى يرلرندن قرنيه حصه كرمى ودكدكى تقرجه بيطابو ويريرمى
الجواب امر پادشاه هيده وغلنه انتقال ايدر قرنيه حصه ويرلمز مكر فترصلك قيد اولنمش وله اكر وفات ايد كسنه نك اوغلى ولميو هم قرنداشى
قزه وبرمسيب صاتيما كى يرلر طابو ايله ويرلور مى ثمان وخمسين وتسعماة انك كبى بالتبركه اوردى ماوطاغ اخوه مز وجا ايلسه والحاصل
اقچه وامك خرج ايلمش اولسه انك كبى يراخوه طابو ويرلوكى تعد قزلر اولادلرنك خرج ايلدكى مالدن محروم اولمق كلمكين فتلره ويرلمك امر
اولنمشد ولكن قرنداشى يرى قيايه اولنور بعوض كسنه ايدى قزلر ويرو الميق بو لمنشد كتبه ابو السعود المسلم اذا احيى ارضا ميتة باذن الامام
ملكها والذمي اذا احياها بغير اذن الامام لا يملك في قول ابي حنيفة رحمه الله تعالى وقال صاحباه يملكها قاضيخان ومن احيى ارضا ميتة بغير اذن الامام يملكها في قول
ابي حنيفة رح وقال صاحباه يملكها وذكر الناطفي القاضي فخر ولا يملكها في ذلك قاضيخان

كتاب النكاح

ومن شرائط النكاح الولي وهو
شرط لصحة العقد في الصغار والمجانين والمماليك واختلفوا في العاقلة البالغة اذا زوجت نفسها روى ابو سليمان عن محمد ان نكاحها باطل وروى ابو حفص
عنه ان لم يكن لها ولي يجوز ومن كان لها ولي يتوقف على اجازة الولي ان اجاز جاز وان ابطل بطل سواء كان الزوج كفوا او لم يكن قاضيخان ذكر اولنان
مسئلة حكم ايلمك حاكم حكمي نافذ اولور مى الجواب احدى وخمسين وتسعمائة تاريخنده قضاة ولي اذن شرطى قبول ايتمكه مامور لردر كتبه ابو السعود
وفي المحيط للحنفي ان يجيب الشافعي من اكل الضبع متروك التسمية عمدا وللشافعي ان يجيب على حرمة شرب المثلث والنكاح بلا ولي من اهل
بو صوتده حاكم الوقت خصوص صحة روايا واقوال لختلف بندخي قول اخرايله عمل ايدوب صحت نكاحه حكم ايدر ديو حكم ايلمش حنفي
اولور مى الجواب ممنوع اولمجق حد جا دكلدر قضا ولايبي صاحبلرى اذني وا جانبدن مستفاد وهم اصحاب [?]
خلاء ندن مجبور لر تخصوص قضا زماكى كبى عيادن جلسي اوتوراكى صو بوند غيري بلا ثلثة محكمة لرنه بو منصوص بيني بر شى
اوامر شريفه نلد اصلي محفوظ وصورتي مسطور بوند فسادى كوندن عماند برطرفي بايلو ايسه نجه اولور يبقلر ابو السعود
اولا زيد اذن ولسبرشيئو مخصوص نكاح اولنسه ويسبى شرعا فسخ قادر اولور مى الجواب اولور عدا اذني بر عمرو ضمن فاسد دكل ابيسه لرد ابو السعود
ومن نكح بغير اذن القاضي بغير بره لا يجوز النكاح ولا يثبت نسب اولاده كذا في المحيط مذكور في زماننا معقول اوليان ايجون اولماز
نسب ثابت اما منع اولنمشد نزاع واقع اولدن حاكمشر ايجق استماع اولنمار كتبه عطبة قاضيشسى تبرا اولما نكاح الاتى
اولدوعا مأمور لردر ابو السعود اذا قلد عمل انا حصلي فصلى بهم الجمعة ولا يجوز الانكحة والتزويج والاقضية باه قاضيخان مجموع
اوله حاكم زوسى هيد شرطا تقرير [illegible] اولور مى الجواب حاكم اوام محمد قوليله عمل اموايسه اولور والا اولماز كتبه ابو السعود خيار العيب
وصوت الفسخ بسبب العيب لا يثبت في النكاح فلا ير المرأة بعيب في قال الشافعي المرأة بعيوب خمس الجنون والجذام والبرص والرتق
والقرن ان يفسخ النكاح وفي المرأة اردى قبل الدخول كان لها مهر المثل حق الفسخ وجاد المرأة برجاء جنونا او جذاما او برصا قال ابو حنيفة
وابو يوسف لا خيار لها حق الفرقة وقال محمد لها حق الفرقة قاضيخان زيد [illegible] النمس كيمن اكسكره طلاقا وح كوره حيضتي دكون

عيبي ايله تصديق اولنمغه كرجه فعل وار ليكن ختنا النمش كوندن اقلدن كورلدن دكلر اعتماد اقيلور ديو نيبه وتنشر ولا ينقد كتبه ابو السعود واذا اقرت
المرأة بانقضاء العدة بالحيض لا يصدق في اقل من شهرين هو المختار قاضيخان زيد غايبك زوجه سنك نفقه عجزى ظاهر اولور تشفع بدو شافعي قاضيسى
تفريق ايدوب زوج آخره وار بعده زيد كلسه زوجه سني شرعا كير المغه قادر اولور مى الجواب تشفع خصوصا بو بابده جايز اولمنه ديو منع سلطاني وار
اولمشدر كتبه ابو السعود اختلاف بينده فوبه مرافعة ايدوب شافعي بيله حكم ايلسه نافذ اولور مى الجواب بو بابده شافعي اولمامنمو ع حاكم
شافعي نك حكمي رفع خلاف ايدر حكي ان الامام عماد الدين افتى الشافعي قال كنت في مسجد النبي عليه السلام نهيت ضرب رجل اليمني على جبل وقال
كان ابو حنيفة اوحى الي فيه وكان الامام عماد الدين عبد الرحمن افتى بهذا من اصحاب الشافعي وكان يطعن على ابي حنيفة في هذه المسئلة فلما انتبه من النوم رجع عن ذلك
واستغفر الله اجزا اهلي ولذا بعد حتوم من المدينة فافتى بعد ذلك ائمة البلد اصحاب الشافعي في هذه المسئلة على ما اعتقده ابو حنيفة جواهر الفتاوى

كتاب الجهاد

غزاة اسلامه بيله وجه مشروع اوزره تقسيم اولنمشيه ولد وتقدجه انرده اشترا اولناجاريه لر بلا نكاح تصرف الملكيه
شرعا كرما اوليه الجواب في زماننا قسمت شرعيه يوقدر اما ثمانه واربعين وتسعماة تنفيل كلي واقع اولمشدر بنجك ويرلدكده صكره شبهه
قالماز كتبه ابو السعود التنفيل عاما قبل الاضافة قاضيخان ذميلر قول وجاريه قوللنماسنه بو امر شريف وار ايكن قول الانلره لازم مى اولور
الجواب تعزير شديد وحبس مديد لازم اولور كتبه ابو السعود ويؤمرون بما كان استعمالهم قاضيخان عمرو يهودى شتبد الدين استغفار
اولنه قدر معنا اسم قتل اولنور مو فتوى شريفه وارد اولمجق بعض كسنه حاكم وارو معنا ايدوشهادت ايلسه شرعا
قتل اولنور مى الجواب معنا ايدكى بر ايكى كسنه معلوم اولماز بعرض مسلمانلر معنا ديو حاكمه اعلام ايدوب حقيقت كلمه شهادت بيان
ايتمك [illegible] قول اليهو لسلم قدرما اولمنشد معنا ايدكى ظاهر اولمجق اولنور كتبه ابو السعود فاما الذي اذا صرح شتمه او عرض
[illegible] او وصف بغير لانه الذي كفر فلا خلاف عندنا في قتله انه لم يسلم لانا لم نعطه الذمة او العهد على هذا وهو عامة العلماء
الا ابا حنيفة والثوري واتباعهما من اهل الكوفة فانهم قالوا لا يقتل وما هو عليه من الشرك اعظم ولكن يؤدب ويعزر من السيف المسلول بكر يهودي
بشر نصراني [illegible] عيسى عليه السلام [illegible] دين ملعون شرعا لازم اولور مى الجواب انبياء صلوات الله عليهم اجمعين حضرتلرينه علنا
سب ايدن اهل كفر قتل اولنور كتبه ابو السعود انه اذا اعلن شتمه صرح به في كتاب السير [illegible] انها يعنى ان المرأة اذا كانت تعلن بشتم الرسول
عليه السلام تقتل لما روى عن عمير بن عدي لما سمع عصماء ابنة مروان تؤذي النبي عليه السلام فقتلها مدحه رسول عليه السلام على ذلك من شرح
الاربعين لابن كمال باشا زيد مجلسه كرامة معجزه نك شبهه في [illegible] بكره سؤال بكر دخي دعواى نبوت مقارن اولور معجزه والا كرامة ديو
جواب ويروب زيد مز بو سنده كلام كه مقتضاسي اوزره دعواى نبوت ايدن ولي نبي اولمق لازم كلور ديو بكره سؤال ايلدكده بكر مرقوم
[illegible] النبي بعد حضرت [illegible] او الاصل [illegible] زيد مز بو [illegible] ديو بكر
[illegible] مسطور تقرير اولنان [illegible] تنقيص [illegible] العياذ بالله تعالى سب اعتقاد [illegible] لازم اولور
[illegible]
[illegible]

قتلندن خلاص اولور عن عتقا ایسه زندقه بعد الاخذ توبه سی قبول اولنماز بالاتفاق قتل اولنور سبب موجبی بالاتفاق قتلی مباح اولمقدر اما
اسلامه کلیجک امام اعظم قتنده قتلدن خلاص اولور اما امام شافعی وامام مالک وامام احمد حنبلی وعظما وعلمادن جمع کثیر قتلرنده انتقالدن توبه سی
قبول اولنمیوب حدا قتل اولنمق لازم اولور اکابر سلف وخلفدن بو ای اوزینجه فتوی ویرمکده اتفاق ایتمکین ایکی جانبده رایلری رعایت
اولنمق ایچون سنه اربع واربعین وتسعمائه تاریخنده قضاة ممالک محمیه یه امر اولنمشدر که بو مقوله کلام خبیث صادر اولان کمسنه دن صلاح حال
وحسن اسلامی وصحت توبه سی فهم اولنور ایسه اسلام وتوبه سین قبول ایدوب تعزیر وحبس ایله اکتفا ایدوب امام اعظم قوله عمل ایلیه اکر خیر فهم
اولنمزسه رایلریله عمل وتوبه ویلزه اعتبار اتمیوب حدا قتل ایلیه وبو امره نسخ طاری اولماشدر دیو خمس وسبعین وتسعمائه
محرمنده تذکره ایله رای عالی سلطانیه عرض اولنوب امر ماضی مستمر باقیدر بو جدید امر شریف صادر اولمشدر زیدا ایکی فر بولنمسند
ایسه حاکم الشرع الشریف اکا کوره عمل ایده کتبه ابو السعود قال ابو بکر بن منذر اجمع عوام اهل العلم علی من سب النبی علیه السلام یقتل
وممن قال ذلک مالک بن انس وابو اللیث واسحق وهو مذهب الشافعی قال القاضی ابو الفضل وهو مقتضی قول ابی بکر الصدیق لا تقبل توبته
عند هولاء وبمثله قال ابو حنیفة واصحابه وسفیان الثوری واهل الکوفة والاوزاعی رحمهم الله ولکنهم قالوا رده من السبوق المسلم علی
اعداء الله ورسوله ذکر اولنان منقول فتاوی بزازیه ده مسطور اولنه ملوفق دکل کبی کا فوایده مسلا فی وواضح یازلمامش ومذهب
ابی حنیفه حدا قتل اولنمق اوزره تحریر ایلمش در صاحبی نکا اتباع ایلمشدر ... بر قصبه ده مسافر اولوب عمرو عرض ایله
رسول الله صلی الله علیه وسلم شتم ایلدی دیو افترا ایدوب بر جماعت سو شهادتی ایدوب قاضی نسیه بویونی اورتی اغاج اوزره ... اکوب
حبس ایدوب اطلاقه ایتمکن استنکار ... بعض کمسنه زید شتمی اسکیدن عام ایده دیو کیمی دکمی شاهد اولور احوالی قابلی شرعا قادر
اولورمی الجواب اولماعرض اولنجق قضاة تفتیش ایتمکدن منع اولنمشلر شهودی ... عالیه شهادت ایتسه ... اوجوز
خمسین وتسعمائه تاریخنده امر سلطانی وارد اولمشدر کتبه ابو السعود اهل اسلام لایجتنب اولان ذمیلر بو کسه کری ... اربابی ...
ایجتنا ایتمکدن وفاخر قیمتلو لباس کیمکدن ویغالو قفتانلر کیمکدن وانجه دلبند ... وکوده کلر وصا قلو صابغلو ... والحاصل
اهل اسلام اهانت کندیلری تعظیمه مشعر افعالدن منع ایده حاکم عند الله ماجور اولورمی الجواب اولور ویوخذ اهل الذمة
بالتمییز عن المسلمین فی زیهم ومراکبهم وسروجهم وقلانسهم ... وکذا سائر الکتب جمیعا کتبه ابو السعود زید محتسب احتساب
کندی ضبط اتمیوب ... مقطوع وبروب عمرو ... صالح مسلمان ... حبسی وار ... فسق وفجور ایدوب وخنزیر اتی
بشوروب انواع قبایح ایدر مسلمانلری رنجیده ایلمک جائز اولورمی الجواب نعوذ بالله تعالی عمرو کافر تعزیر شدید وحبس مدید اولنور
زید محتسب ... واجبدر کتبه ابو السعود ولا شک فی منع اسکانهم وادخالهم فی المباشرة التی یکون تعظیمها عند المسلمین
تفوق بعض المسلمین خصوصا لمن الاخوال من لم ینبغی خاطره فیشتغی عن مسئلة سعاجب الفضل ابن الهمام شیخ محیی الدین عرب ...
حضرتلرینه فصوص ادلو کتاب شریف شیخه ... طرطشی خلقی اضلال ایچون تالیف اولنمشدر اکا ... کورمطالعه ایدن ملحد ...
زندیق ... لازم اولورمی الجواب اولکتابده شریعت شریفه طریق صحیح ... توفیق ممکن دکل کلمات اولمقده بعض ... مشاهیر مزبوره

٣١

ومعنی بن غافل جمله توفیقه تصدی ایدوب ... قدر اقوال ... اعتماد واعتبار ... نصارا منطوق ... بعض لاحقه مقالات حضرة شیخک ایدوکی استاد ...
اما وجود للالله بو قوله شرع شریف توفیقی ممکن کلده کلمات ... افترا ایدیکینه ... وشاکتب مشهوره سند تحقیق ... شاعر ...
اضلال ایچون بر ... الحاق ایتمک معروف اول الصل کلمات ... سند کمال الاحتیاط اوزره اولمق ... اسلاده ... سلطانی صلاد ...
اولمشدر ... وجمله اجتناب لازمدر **كتاب الاباق** قاچقون قولک ... عرفیسی ... صکره حاکم اذنیله اولان بیع شرعا صحیح اولورمی الجواب
صاحبی ظاهر اولوب ... بولاجیده اقچه سن ... قولی المغفاد ... اما قولی ... اولماجق قاتوب ... قولی ... الاکسنه ... الجواب اولورصاحبی
کسنه دن اقچه سن المغه قادر ... حکمه محتاج اولور ... لازم کلدکده ... قرقاش ... مضا ... عسکری ... عرض اولنوب
عسکری بیک قاچقون ... بعده ... قضا ... بیع ... عسکری بیک قاچقون ... شرعا سعی نافذ
اولمیوب ... شرعا ... اقچه سن ... عسکری ... واقع اولدیغی ... اخذ ...
طقوز یوز ... سنه مطلقا رعایا قاچقونلری ... فرمان اولنمشدر ... عرض ولندیغی اولیابده تمام
امر معلیه ... واقع اطلاقی ... رعایا قاچقونی ... مقرر ومغبون فاحش
ایلمیع اولندر ... اولمق امیدنده استانه سعادته عرض اولندر ... طالعی قولندن ... اقچه سن ... ویرلمشدر
کتبه ابو السعود فاطلب المدة ... وامسک ... فان اخذ ما لکه واقام بینة ... وهو بید المشتری للابا خبر ولا ینقض بیع القاضی ... بخلاف الضال
اذا طالت مدة لانه ... وینفق علیه اجرته لا یخشی ... فتح القدیر **كتاب المفقود** زید غائب اولوب حیاتی ومماتی معلوم اولمیوب امین
ماغاب زیدک ملکی ... عمرو ... قاضی ایله عمرو ... بیع المبیعه ... حیاط ... عمرو ... یوخسه ... امینی الور
الجواب ... فسخ قابل اولمیجق ... قضا ... بیع ... عقد ... زمانا مطلقا قضاه
... بیع ... تعرض اولنماز ... قضا ... غبن فاحش اولیجق فسخ ایلر کتبه ابو السعود
ویقیم القاضی من یحفظ ماله ویستوفی غلاته فیما وکیل فیها ویبیع امواله ما یخاف علیه الفساد ولا یباع علیه الفساد والا النفقة ولا فی غیرها
وینفق من ماله علی من یجب علیه نفقته حال حضره بغیر قضاء کزوجته واولاده وابویه وکل لا یستحقها بحضرته الا بقضاء فانه لا علیه کالاخ
والاخ ونحوهما خزانة المفتین **كتاب الوقف** دراهم ودنانیر متعلق اولان وقفنامه ایله عمل اولنمقه ... حکم ... کیف
مذهبی وزایده ... بیان اولا صحتنه ... حکم اولنمق لازم اولورمی الجواب ... قضا ... کتبه ابو السعود
ولا یلزم الا بطریقین احدهما قضاء القاضی بلزومه ... مجتهد فیه ... سلم الواقف ... الی المتولی ... فیما ... اللزوم ... ویختصمان
الی القاضی فیقضی القاضی بلزومه فاصبحا وعلی المتاخرین من المشایخ قالوا اذا کتب فی اخر الصک وقد قضی بصحة هذا الوقف ولزومه قاض من قضاة
المسلمین فاصبحا ... حال صحتنده ... وقف ... اولا وقف ... صحیح اولورمی الجواب صحیح ولازم اولور
... قبضنه حکم وتسجیل قضا ... کتبه ابو السعود مریض وقف ... دیون محیط
حالنده ... الوقف ... خزانة المفتین ... بر وقف ... ایچون ...

مضمونی شاهد اولمیانلر ایله قضیه‌نین عدم قبولی قبول اولنور می الجواب استماعی ممنوعدر کتبه ابو السعود بر وقفه متعلق بعض استبدال مسوغات شرعیه موجود ایکن
بیع استبداله متمکن قضا منع ایچون امر شریف وارد اولمشیدر الجواب احدی وخمسین وتسعمائه تاریخنده وارد اولمشدر سلطان ایله عمل اولنمق فرمان اولنمشدر
کتبه ابو السعود قال ابو یوسف یجوز الاستبدال فی الوقف من غیر شرط اذا ضعف الارض عن الریع ونحن لا نفتی به فقد شاهدنا فی الاستبدال ظلمة القضاة جعلوه حیلة لابطال اکثر
اوقاف المسلمین وفعلوا ما فعلوا صدر الشریعه اعلم ان بعض المتاخرین یجوز بیع نقض الوقف اذا صار لعمارة الباقی والاصح انه یجوز فان الوقف بعد الصحة لا یقبل الملک
کما لا یقبل الرق قد شاهدنا فیما شاهدنا فی الاستبدال صدر الشریعه اولاد واولاد اولاده مشروطه اولان وقفده اولاد بنات دخی حصه الورلر می الجواب اولور
اولاد بنات حطه المامون لفظ مذکر اولادی صورتنده اما محمددن ایکی روایت واردر تعدد صورتنده اختلاف یوقدر اولاد بنات اولاد اولاده داخل اولمامق متحقق
شمس الائمة السرخسی تجویز ایلمشدر تعدد صورتنده دخی ایکی روایت وار عدم دخولی دیو توهم اولنور کتب فتویده جوق کتابده یازلمشدر اما غلطدر
حق صورتنده شمس الائمه دیدوکی کبیدر کتبه ابو السعود زید واقف تولیتنک عزلی و نصبی سائر متولیلره فائق ولاندن متولی اولنه شرط ایدوب قاضیلر و بکلر وقفه
کمسنه اخل اتمسون دیو لکن اللهک لعنتی اوزرلرینه اولسون دیو بکلردن و قاضیدن بعض کمسنه شرطه عمل ایتمیوب خرق اتار اولور می الجواب اربع واربعین
وتسعمائه ده بو مقوله شرائط اوزره تحریر اولنان وقفیه لرک شرائطی تنفیذ اولنمق سنجاق بکلرینه اسنده ولایت واقع اولان عزل و نصب شرع شریف
متضمن دکلدر عرض ایدوب اندن بشقه بیته شریعت اوزره قضا ایله عرض ایدلر معقول و مشروع اولان امر ولایت اولدقده قضا متولی
ونه متولیلر قضاة اخذ تبلیغ بوفرمان اولنمشدر واقف متولیسی اولنک فسادی اولور ایسه اولسون بکلر و قاضیلر ایدینلر لعنت اوزرلرینه اولسون
دیو عکس ایدن ایله ایسه کیفیت وسیلعلو شریعت شریفه مخالفت اولان شرط لغو و باطلدر کتبه ابو السعود شرط الواقف کنص الشارع النصوص الا ان کانت مخالفا
للشرع فلو ان الواقف شرط ان لا یکون للسلطان ولا للقاضی عزله فانه لم یکن هو مامونا فی ولایة الوقف کان الشرط باطلا وللقاضی عزله
بعلی عینی فاضیخان

کتاب البیع

اونی ایکیه اوچ دخی زیاده یه معلم فی زماننا امر سلطانی و شیخ الاسلام مفتی الانام حضرتلری فتوالری
اونه اون بر بوجقدن زیاده یه و بر اونه اون بر بوچقه تبدیله اولنور قد صکره اصغا اتمیوب اصرار ایلمسه شرعا نه لازم اولور الجواب تعزیر شدید وحبس مدید لازم
اولور توبه سی و صلاحی ظاهر اولنجه اطلاق اولنور کتبه ابو السعود بو صورتده تاریخ صادر اولان تراضی ایله علاقه‌سی یوقدر دیو
مامولدر کتبه ابو السعود بو صورتده اولان ملک متاکی وسلم امرینه دخی افراط التصاق حتی بعضی کویلر بو خصوص ایچون خراب اولمشدر

کتاب ادب القاضی

قضات بیلورلر فی زماننا ظاهر اعدالته مسلم اولور لکن بعض کمسنه برالتونه مال و اولاد فروع ادرکلر شرعیه
بیع ایدوب واصح اقوال بوکون عمل اولنور متون مختصر اولان باب اولان مسائل استخراج واجرا ایدیمیوب فقه و ابن تعلیق ایدوب باشر او عزل
قضاوت مکدنی خالی اولیانلرکمسنه مثلا منلری نقل اید و باخو غرض ایله فریق و لا ورینه تقدیم ایدوب اهم امور دینیه لازم قضاوت
تقلید ایلیان شیو فریق ثانی الاتقدیم دیو تربیه غرض ایله ترجیح شرعیه مصحح اولان اخبار نقلیه متصف الورمی الجواب فریق اول عدالتی
اولمغیچون حالی معلوم ایکن فریق ثانی بی بنیه تقدیم ایدنلر متصف اولمکله دیانت و عدالت و علم افضل اولانی تقدیم اولنمق اولی در امر سلطانی واقع
اولمشدر کتبه ابو السعود والفصل الذی ذکره ابو علی النسفی اشد منه فانه قال یکم هذا الفصل ولا نفتی به کیلا یتطرق الجهال بذلک فینزل
الی مذهبنا کما لا باشارة ایکی کمسنه بر خصوص ایچون بر کمسنه یه تحکیم ایدوب دعوا ایدنلر فصل ایسه حکمی نافذ اولور می الجواب اولماز تحکیم ممنوعدر
کتبه ابو السعود

ولا نفتی بذلک لان العوام یتجاسرون علی ذلک فیقل الاحتیاج الی القاضی فلا یبقی لحکام الشرع رونق ولا للحکم حرمة ونهی صدر الشریعه الاصح قول الله
عمل ایلمش دیو بر امر مقید ولا قاضی قول ضعیف ایله عمل ایلسه حکمی نافذ اولور می الجواب اما ضعیف ایله یحتج اولماز کتبه ابو السعود القاضی اذا کان مجتهدا
لا یقضی برای نفسه قاضیخان زید قاضی قول مرجوح ایله قضا ایدوب قول معمول به ایله حکم ایلسه شرعا حکمی نافذ اولور می الجواب قاضی اول
والحکام مکاتب تفاصیلنه وقف اعطا و عمل اولنمیجق اولماز کتبه ابو السعود وذکر شمس الائمة السرخسی فی شرحه فی رجوع الشهود ان قضاء القاضی فی المجتهدات
انما ینفذ اذا صدر عن اجتهاد واما اذا لم یکن عن اجتهاد لا ینفذ قاضیخان زید مدعی ایله عمر ومدعی علیه بر قاضیلقده اولوب اخر قاضیلقده
جمع اولدقده عمرو رضا ویو غیبکره خبر ایله قاضی یلتزم شاهد اقامت ایدوب مدعی سن حکم اتدر اخر قاضینک شرعا حکمی نافذ اولور می الجواب اولور قضا
ولا یتلو بر مصلحت ایچون کلانی اقالیم اوزرینه جبر حکومت ماذون لده کتبه ابو السعود زید قاضی بر خصوصده واقع امر شریف ایله بالذات واروب قادر
اولمغین معتمد علیه نائب کوندررنائبنک حکمی نافذ اولور می الجواب باطلدر اولماز صریح واقع اولمشدر مهم مصلحت دخی اولمیجق اصلا کوندرمز
تجویز اولنمامشدر کتبه ابو السعود زید حنفی غائب ایکن قوت اولوب شافعی اولادلری حملر و رثه غائب ایکن دیللرین اثبات ایدوب شافعی قاضی حکم ایدوب
بعده حنفی قاضی تنفیذ ایلسه شرعا مقبول اولور می الجواب اولماز قضا مالکیه صدد علیه مذهب مخالف حکم ممنوعدر امضا تنفیذ دخی لغودر کتبه ابو السعود
والعبرة لقاضی مدعی وعلیه الفتوی قاضیخان حکم همایون ایله ولنان نائبلر حاکم بر صورتده نائب ایلسه لر واقع اولان قضالری حکملری نافذ اولور می
اولمامق دیو افراط ایچون استفتا ایدلرنه وجه ایله اولنور معلوم اولمامق ایچون بنده اولنور اکر محجور عزل طریقیله اولوب صکره ینه
نصب اولنمادقه منع اولنور حکم لری نافذ اکرمن بعد بونلری هیچ نائب ایتمک دیو مسطور اولمامق حکم ایلسه لر حکملری نافذ اولماز اول بابده
وارد اولان حکم همایونک مضمونه عمل ایدوب بابینی بولمق رجا صورت اولندی الجواب نوابک ایله مستحق جزای ثابت اولور هیچ بر
ثبات امینه یو احکام شریفه یازیلی کلمشدر دکلدر اکرمن بعد نیابت ایدمیه سن یو قاضیه مخصوص امر اولندی ایسه اخر بر ده نیابت اتمکی منا کلد
شرع ایله کرد ابنیه استحقاق اولمیو محرز عزلی فرمان اولمش ایسه اک عزلی ونصبی قضا مفوض قاضی صلاحی الکلیو کیروینه نائب نصب اتمکه مانع
دکلدر کتبه ابو السعود وغیر الماذون لو استخلف لا یصح حکم الخلیفه بزازیه ما لکفیل دیو هند مفلسه طفلی آتی جنس اولنوب اسم مال اطلاق اولنور
ستنا اولمامغله حبسنه اطلاق اولنوری الجواب فلک حاکمه معلوم اولمیجق اطلاق اولنور ممنوع دکل ایسه کتبه ابو السعود وانما سال القاضی عن المحبوس بعد
والغیر انه مفلس وضاق الدین غایة یاخذ کفیلا ویخرج لمن السجن قاضیخان بو بابده امر سلطانی وجهله ایدکی غایت مشتبهات اولماملر نقض بر کمسنه شهوده
کتب اولا الکمسنه اوزرنه شهود دین ولر دیو حصیلر اوکنه نبایند قایدوب اخر شهر حاکمنه اخر نقل شهادتلر اولمیوب شرعا مقبولی مهر و دکل بونکی
شهود لر اداسی مقیده اولمق کرکدر مشایخ اختلاف المشتر یختار بوده کر اوج کونلک ده اکسک اولیه بعض مشایخ دخی اکسکده قضا نقل شهادت قبول
اتمکه منع بیولمق سببدن تزویج منافعهم اولنوب استشعار عرضا ولندی الجواب اچ کونلک مسافه‌دن اکسکده نقل شهادت استماع اولنمیه دیو امر او
لکن بیت المال متعلق اولان خصوصلرده محرر خارج قضا اولمغله نقل شهادت استماع ولنمیه قضات یو امر احکام شریفه وارد اولمشدر کتبه ابو السعود
لیفتی المدیون غائب عن هذا البلد مسیرة سفر لا بین العلماء اختلاف فی المسافة التی یجوز فیها کتاب القاضی بعض مشایخنا قالوا لا یجوز فیما دون مسیرة سفر
وهو قال المشایخ واحمد فی وجه وحکی الطحاوی عن ابی حنیفة واصحابه انه یجوز فیما دون مسافة السفر وقال بعض المتاخرین هذا قول ابی یوسف ومحمد رحمهما

قال مالك والذي يقتضي مذهب الامام انه يجوز كالشافعي على الشهادة في الكل ... اما القاضي فلا يتعدى الى غير ما فوض اليه ... زيد فوت اولوب

وارثلرندن عمرو وبكر بيت المال امينى خالد وارث ... نقل شهادت كتورسه ديو ... اولورمي الجواب ...

وارث معروف اولميجق ... بيت المال امينى ... وارث معروف اولميجق ... نقل شهادت ... كتبه ابو السعود

... الجواب وارث معروف ...

خصم ... بيت المال امينى اولور ... نقل شهادت ... كتاب الشهادة زيد ...

[illegible]

... ذكر كتبه ابو السعود عند ابي يوسف ومحمد لا يجوز القضاء بظاهر العدالة وعليه الفتوى ...

[illegible]

كتاب القسمة

[illegible]

كتاب الجنايات

[illegible]

كتاب الدعوى

[illegible]

بعد صلوة الجمعة قلنا ظهری فی مساقصة قصرده‌دی الجواب اتمز اولکونکه ظهری ایدیکی متعین صلوة الجمعة الیه اولکوندن ظهری مقامنه قائم اولمجق کبی ظاهر حالدر قلنا ظهر

اخرا فوت اولنا صلوة ظهرین عبا انده قصره بیل بوقد کتبه ابو السعود بر محله قریب اولان شارع اعظم کنارنده زید مقتول بولنوب قاتلی معلوم اولمسه

شرعا محلهٔ مزبوره اهلنه دیت لازم اولورمی الجواب اولور بو صورتده حاکم الشرع اهل محلهٔ مزبوره دیت لازم اولمق اوزره حکم ایلسه حکم مزبور شرعا تغییر و ابطال

اولنورمی الجواب اولنور متون منده واقع اولان اطلاق محله‌ده بعید اولان شارع عادهٔ محله‌ده قریب اولمجق بیت المال ده‌در شمیز اهل محله‌ده شهودر

صاحبنک خطاسی قلمشدر کتبه ابو السعود متولی مرتزقه قرله وظیفه سن بالتمام وترکه تعین الیه مظالم بیننده خلاف اولورمی الجواب الدقلری مقابلنه خدمته

ایسه اجرتدر تسلیمه بینه لازمدر والا کرده یمین الیه بری اولور کتبه ابو السعود فی زماننا شاهد شهادته کاذب اولدقلری ایدکنه یمین تکلیف اولنورمی

الجواب حاکم اولنور اما نکول الرولیه عدالتلرینه خلل گلمز کتبه ابو السعود زید یتیمک وصیسی ولا عمرو مزبور یتیمک باغلرین بلا ضرورت بکن بیع

ایلسه یتیم بعد البلوغ باغلری محمد الدن قیمتده صکوک بکر زماننده الدیحاصل یتیم مزبور بکردن المغه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد العنائی باغلرک

بیع ملک ایسه الواقع عماد اولور بلا ضرورت بیع جائز اولمان اصلنی وقوعی یتیم الوالمایری ارض میری ویا وقف ایسه منقول حکمنده بیع ضرورت لازم

اولمامه عبد الکریم زاده زید مرض موتنده زوجه‌سی هنده براقجه‌دن لازم الاداء بینم وار دیو اقرار ایدوب واتوب مزبور اوزره فوت اولوب بعده ورثه

زید مزبوره هند ساتا جمله تمهیر هبه اتمشدر دیو قابیغنا ایدوب اولسلق استماع اولنورمی الجواب اولنماز ساترده بوکبی بکلد متکرا اولوز صکوک زیاده قابلدر

کتبه ابو السعود بر وقفک وقفنامه سنده وقفه مزبور رقبه اولندقده متولی‌لر وکاتب وجابینک وظیفه‌لری دقم اولنمسه‌دن یو مسطور اولسه

مذکورلر خارج اولورمی الجواب شرط مذکور نامشروعدر ولغودر کتبه ابو السعود بر وقف رقبه‌سی محتاج اولدقده جمله مزبور وطائفی قبله

الجواب اولنور تعمیر وقفه مباشر خدامنه اجر مثل مقداری ویرلور الجواب بر وقفک رقبه‌سی احتیاج اولدقده متولیسی زید وقفک زیاده مونتی وارد ایکوند

تعیین اولنان وظیفه‌سی قبا اولنمیو وقف مزبوردن زید وظیفه‌سی المغه قادر اولورمی الجواب رقبه تمام اولنجه‌یه دکین تولیت خدمتی حسبی کمسنه بولنمیوب زید

رقبه تمامنه دکن اجر مثل مقداری ویرلمک جائزدر کتبه ابو السعود زید واقفک اوقافی جمله محتراولدقده اهل وطائفه متولیلر غیری سی وظیفه‌لی

المسی وقفک بر قاج دکانلری بنا اولنمق دی صکوک متولی بکار رقبه یوقدر دیو بقیه الیه بنا اولنان دکانلری وظیفه‌لرین بیع ایدکن وطی سنه‌دن تمامنه قادر

اولورمی الجواب اولماز رقبه تحکیل جمله‌سی مقدم در کتبه ابو السعود بر وقفک رقبه‌سی احتیاج اولنسه خدای ایله متولیسی بر ابرجکر الجواب بر ابرجکر

رقبه‌ده جمله مرتزقه وظیفه‌لرین المال لرمتولی وجاوظائف المغه قادر اولورمی الجواب اولمالر کتبه ابو السعود بر وقف قبه اولنوب سا مرتزقه

فتح اولنجه خدمت امینوب لکن متولیسی بکی ایام رقبه‌ده وقفه خدمت ایدوب احیا ایلسه حالا رقبه فتح اولندقده وقفدن رقبه تمامدن مجتمع اولان وظیفه

المغه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه ابو السعود بو صورتده بکن خدمت ایجوب اجر مثل المغه قادر اولورمی الجواب اولمالر رقبه زماننده تعمیر وار اولنجه خدمت تولیتی

حسبی ایدوب واخر کمسنه بولنمیوب ایسه اکا و بیرلمک لازمدر خدمت حسبی ایدکمسنه بولنمیوب ضرورت اولورسه متولیه اجر مثل تقدیر اولنمق جائزدر کتبه ابو السعود

زید کیجه ایله عمرونک اوینه دخول ایدوب مال قلع ایدجالده‌لر اولی عمرو قولاغنی دوشورب بر اعضاسنی مجروح ایلسه عمرو دخی ادکنه وارب قوت بر قاچ کوندن صکره فوت

اولسه عمرو مزبوره نسنه لازم اولورمی الجواب زید قصد ایجون اولمک کرمک غاتی اولسه زید کند حالدن فاقا ایدوب اما اوی ایجنده بو حال ایله وقف ایدن

عمرو اولسه بیع لازم اولورمی الجواب طشره ده حالی فاضبا ولسون ظاهر حال مجروحا المغه بلا الیه اسنه عمرو حالی ذکر اولنان اولورسه بیعون اولنماز

مرده‌نه اوارده ولات انکلر علماء افتوا لرده کتبه ابو السعود زید سپاهی رعایادن حقی دکل ایکن رسم واعشار الوب غصب ایلسه حقی اولان عمرو سپاهی کلوب زیددن

الدغی رسم واعشاری بنم دیو دعوا ایدوب استرداد رعایادن استرسه سپاهی طلب ایدوب المغه شرعا قادر اولورمی الجواب زید سپاهی النمق مامور در رعایا

طلب اتدکده بیلمیه رعایا اولمقوله غصب وظلم ایلدکی سپاهی لدن ویوره لر انی استرداد قادر اولمالر رسمه رعایادن تضمین اولنورلر ولعیو کلوبنی قادر اولدقلری

تقدیرجه حقلری ضایع اولور ایکی کره ادا اتمش اولورلر یوقدرها مسلطان اولمش کتبه ابو السعود بحسب الشرع الشریف مملکت روم ده رعایا النده

اولان اراضی عشری وخراجیدر بیع وهبه ودیعه واعاره وشفعه سی استبدال اولوزینه تعامل ناس واقع اولور قضا حجت ویرلری شرعیمیدر بیان بیورلوب

مثلا اولنه الجواب اراضی عشریه وخراجیه ایکیسنده فان مذکوره جمله شرعیه اماره عایا النده اولان عشریه وخراجیه دکلدر بلکه ارض مملکتدر ارض میری دیکلمه

معروفدر رقبه‌سی عایا تصرف فی تفویض اولنمشدر اکون یجوخراج مقاسمه عشر نامنه یرلرفون اولور اولرغی قاالسمه کندی تصرف ایدکسنه دخل المیزوالا

سپاهی طاپوسیه ویرلر فوری قالسه یرکی طاپو ایله اکا ویرلر متصرف اولنلر اصلا مالک اولمزلر بو شرعا هیچ برینه قادر اولمالر مزبوری بزلک حق قرار

الوب تصرف فی تفویض اتدکده سپاهی کلوب ایسه بصرفنه قادر اولور والا اولمز دکلدر فضا بیع شراجتق ویرلری باطل محضدر انکبی واقع اولمجق

سپاهی انیله فلاند شو مقدار اقجه الوب یرینک تصرفنی اکا تفویض ایدوب سپاهی دخی اکا طابو تفویض ایلدوب ویرلری دیو حق قرار یاز مقکر کیدن ودنعت

فوت وعارت ویرلمک حکم شرعی ایجاب ایدنسنه دکلدر رعایا یرنی قولنمغه ویا حفظ اتمکه بر کمسنه ویروب دیلدکی وقتده المغه قادر اولورلر کتبه ابو السعود

ارض میری کبا بلدر دیرلر ارض عشریه دیدکلری نه یوخسه ارض خراجیه دیدکلری یمید تصرف ایدن رعایانک بیع اتملری وهبه ووصیت اتملری ومیر

اولمنی شرعا جائز اولورمی الجواب ارض میری نه عشریدر ونه خراجیه بلکه قدیما ارض بیت المال المسلمین ایجون الی قومنه‌دن کمسنه‌یه تملیک اولنمامشدر رعایایه

اجاره ایله اوروب ویرلری ییلدیکی جهت اقجه سی انلر برمقدار غله ایلدکی عشرکبی دخی زیاده حاللو حالنجه تعیین اولنان سپاهیلر که بیت المال مسلمیندن خدمتی

وارده اکا ادا ایدرلر رعایانک اوقریه‌ده بیع رهن ووقف ودیعت طریقیله تصرف اتملری صحیح دکلدر میراث اولماز اول اولوری اوغلی قالسه وغلی دخی بو

اسلوب اوزره متصرف اولنوب اما بو قیدروار کم بر رعیت کیسنه‌دن برینه فوارین الوزمز را اتمکه قادر اولور سپاهی طابو سیز الوکمسنه ویرمکه قادردر

اما ارض عشری وارض خراجی صاحبلرینک ملکیدر شهرت بجنده اولدار اولرکبی حین فتحده مسلمه تملیک اولندن ایسه عشریدر کافره تملیک اولندن ایسه

خراجیدر کتبه ابو السعود زید منزلنی اولادنه وقف ایدوب کتدکده صکره زوجه‌سی هند بیعها بیع اولنوب استرباح اولنور دیجی ایله ایکی جزء شمن تلاوت

اولنمدیو وقف وتسجیل اولنوز زماننده صکره زید فوت اولوب زوجه سی هند دخی حصه‌سن شرعا اسقاط ایدوب وقف مزبورک متولیسی اولاد عمرو ومنز

مزبوره نکره بیع ایلدیسه صحیح اولورمی الجواب شرط مذکور اوزره وقف وتسجیل اصح الصحیح کلدر وقف بیع اولنوبن برینه اخر وقف النمق بجویز

ایدن امام ابو یوسف هلال ایکیسیدر وقف نقوی منکرلرد عندر وقف شرط فاسد اولوب منزل مزبور شرط مذکور بنا وبیع اولنمق مشروع

دکلدر لکن توقف مشروح اوزره وقف مشروع صار انلر اوزرینه فوت اولملغله منزل مزبور وقفیه‌ده مسطور اولاد اوزره تصرف اولنور

صحیح بیع اولنور عمرو استرباح اولنمق وصیت اتمش اولوب هند غیری وارثی یوغیسه بیع مذکور صحیح مشروع علی بیت المال قبضندن اصلا

ترک اولنماز والا ورثه واراینه تلفدن زیاده انکله وقبول لازمدر کتبه ابو السعود زید بر آیلق مصرف اولدوغی تمامده حصادرات اندکدن

صکره زید عشرینه محصولی قبض اتمدیو فوت اولوب تمام زید محصول لندن عمرو توجیه اولنه عشر مزبوری عمرو ایله امین بیت المال قمقمی

ضبطا ید الجواب امین بیت المال کتبه یحیی

زید مسیحا بکیك تیمارنك ترکه سنك بعض بیحیلو و بعض بیحیلمکه صالح اولوب

صرا دوغی زمانده زید معزول اولوب یری عمرو و یرلدکن تحصیل کیمك اولور الجواب جمله سی بیحیلمکه صالح اولدیسه زید کذ بیحیلك

لازم دکلدر کتبه ابو السعود

تیمار اعشاری وقت حصادی اولیحق وقت حصادی ترکه نك صاروب بیحیلمکه صالح اولدیغی بو خصوصده

بیحیلو خرمنه کلوب حرمن اولدیغیدر الجواب ترکه نك صاروب بیحیلمکه صالح اولدیغی وقتدر اما بعضیسی بیحیلمك کرکدر دیسه‌لر دلیل

اولمز کتبه ابو السعود

مرحوم سلطان محمد خان علیه الرحمة والغفران حضرتلری محمیه استانبول و اطرافنده قریه‌لری

عنوة فتح اتمشمیدر الجواب معروف اولان عنوة فتحیدر اما کتابت قدیم حالی اوزرینه ابقا اولنمق صلحا فتحه دلالت ایدر سنه خمس واربعین

وتسعمائه تاریخنده بو خصوص تفتیش اولنمشدر بونلر اول زمانده بر کنیسه لری یهودی و نصاری طائفه سی الی استده سلطان محمد خان

ایله اتفاق ایدوب نصرت ایمیجك اولور سلطان محمد خان انلرسی امنیوب حاللری اوزره مقر ایدجك اولور بو وجه ایله فتح اولندی

دیو مفتش محضرنده شهادت ایدوب بو شهادت ایله کنایسی قدیم حالی اوزره قالمشدر کتبه ابو السعود

مناصب و جهات بانسده صدقه و صله ذکر اولنور ما بینلرنده فرق وار میدر ذکر اولنان لرده مساحمة کمیدر الجواب صدقه فقرایه مخصوص خدمتی و قفا عامه

اولو قبیلدندر اوجهاتك غله سی اغنیا حراعد صله عطیه در اول اغنیا دخی حلالدر و قفا ولا و اقربا اول قبیلدندر اغنیا دخی

اولور ایسه حلالدر و بعض مناصب و جهاتکه تدریس و تولیت و خطابت و امامت بونلرك وظیفه لری منصفدر و بو صله در بلکه خدمتلری

مقابله سنده اجرتدر اولمق جائز دکلدر اندره و بو یلکه صله قبیلدن اولمق کرکدر دیمشلر اما متاخرین اجرت و بو لمسنه کسنه تعلیم علم

خطابت و امامت ایتمد و کس مشاهره ایله دکلر اندر اجرتی تجویز اتمشلر جمیع و اقفلر و قفلرین اجرت اولمق اوزره ترتیب ایلمشلردر

مناصب و جهات بر اتلرنده دخی کما ینبغی خدمتین ادا اتد کدن صکره وظیفه معین سن الدیو تعیین اولنور اصلا مساحمة ممکن دکلدر

خصوصا صله نك بر حکمی دخی بو در که خدمتی تمام ایلمسه وظیفه لری جبر ایله الممز زیرا اجرت دکلدر عطادر و بولمسی و بولمامسی

جائز در حتی بر مدرس بو بیل خدمت ایله سه بیل باشنده صله سی و بولمدین

فوت اولسه ساقط اولور بر جبر ایله الممز زیرا صله در اجرت دکلدر

کتبه الفقیر ابو السعود علیه رحمة الودود

الحمد لله علی التمام فی ید الفقیر السید ... بن ابراهیم بن سلیمان

ابن مراد بن یوسف السیمی ... خادم

... الاخری ... اوائل جمادی

١٥٧ ... امرواده باله

فرحم الله ... الصالحین

و ...

جل و علا

تم تم

دجاج معتبر فی الارض الامیریة عشر سنین ... لا باحواز ... ولا بوحدة ...

... بوردنده اوتوردنلر هرکم ابسه عوض ... پادشاهی الملك قانوندر از قانون پادشاهی

بسم الله الرحمن الرحيم وبه العون

الحمد لله ملك السموات والارض وهو على كل شيء قدير جناب خاقان روی زمین
وخلیفهٔ رسول رب العالمین مالك ممالك العالم ظل الظلیل على كافة الامم ممهد قوانین الشرع
المبین مؤید مقاعد الدین المتین مظهر كلمات العلیا رافع اعلام الاسلام الى غایة القصوى
فاتح بلاد المشارق والمغارب سیف الله المسلول وحبله الغالب السلطان ابن السلطان السلطان سلیمان
خان ابن السلطان سلیم خان لازالت سلسلة سلطنته الى یوم یبعثون ولا برحت احكام معدلته جاریة فی
اقطار الربع المسكون حضرتلری توفیق ربانی ایله ولایت بودینی فتح وتسخیر بیوردقده كافهٔ رعایا
وعامهٔ برایا اوزرینه احكام معدلت زاهرهلری اجرا اولنمغه تصدی اولندقده قدر جلیل الاعلی و فرمان
جلیل الآثارلری بو وجهله اولمشدر كه عموما و كافهٔ قومنك اهلی یرلی [illegible] رأی [illegible] اولوب
اولان اموال منقولهلری و قصبات و قرالرینده اولدقلری و باغلرینك و باغچهلرینك [illegible]
ملكلری اولوب هر نیجه دیلرلر تصرف ایدهلر بیع و هبه و سائر وجوه تملیكات [illegible]
و باغچهلرینك حقوقی اما ایده فوت اولدقلرینده ورثهلرینه تملیك [illegible]
كمسنه دخل و تعرض ایلمیه زراعت و حراثت ایلدكلری تارلالری دخی اللرینده مقرر [illegible]
اصناف كبی مالكلری ملك اولدغی كبی تارلالری ملك اولمیوب ممالك محروسه [illegible]
معروف اولان اراضی مملكت قبیلندن اولمیوب رقبهٔ ارض بیت المال المسلمین [illegible]
[illegible] دفترینه اولكوانن حبوب و سائر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

اوزره تصرف ایدهلر اوغللری قالمزسه سائر ممالك محروسه كبی اراضیلری اسلوب سابق اوزره خارجدن
تعمیره قادر كمسنهلره اجرهٔ معجله الوب طابو ویریله المرده نخی تفصیلی سابقا اوزره تصرف ایدهلر و باغلر
و باغچهلرینك یرلری بو قبیلدن اولیوب باغ و باغچهلری خراب اولدقده یرلری سائر تارلالر كبی تصرف اولنهلر
اولاق عمارتلری كبی ملكلری اولمق توهم اولنمیه والله اعلم بحسب الشرع الشریف ارض خراجیه
و ارض عشریه نه در تفصیلا بیان بیورلمق مناسب اولنه الجواب امام بر مملكتی فتح ایدوب اراضیسنی
اللرینده ابقا ایلمسه غانمین قسمت ایلمیه یاخود قبل الفتح اهلی عموما اسلام گلوب امام اراضیسنی اللرینده
ابقا ایلمسه اول اراضی عشریه در زیرا مسلم اوزرینه وضع اولنان وظیفه عبادة معنوی سندن اولمق
لازمدر خراج مؤنت لازمهٔ محضه در ابتداء مسلم اوزرینه خراج وضع اولنمق ممكن دكلدر
هما عشر وضع اولنور اكر امام اول مملكتی فتح ایدوب قیرمایوب و اسیر اتمیوب بلكه یرلو یرلرنده
مقرر قلوب و اللرنده اولان یرلرینی سائر طواری و اولری كبی تملیك ایدوب كندولره جزیه
وضع ایدوب یرلرینه وظیفه تعیین ایدوب اول وظیفه البته خراجدر عشر اولمق احتمالی
[illegible] زیرا عشرده عبادة معناسی وار در كافر اكا اهل دكلدر البته خراج وضع اولنور
[illegible] ایكی نوعدر بری خراج موظفدر كه یلده بر مقدار اقچه النور و بری خراج مقاسمهدر
[illegible] عشر [illegible] ثمنی مقدار ارضك تحملنه كوره تعیین اولنور نصفنه دكین
[illegible] عشر و عدا ارض غایتیا یو اولیجق بو ایكی نوع ارض كه ذكر اولندی ایكیسی
صاحبلرینك ملكلریدر بو دیار بركت شعارك اراضیسی بونلر كبی دكلدر نه عشریه در و نه
[illegible] ایكی مملكتدر كه رقبهسی بیت المالكدر تصرف رعایایه اجاره طریقیله طابو ویریله
[illegible] خراج موظف و خراج مقاسمهسن سپاهیه ویرلر بیع و تملیك
[illegible]
[illegible]
[illegible]

بيعی ورهنی وودیعتی واعارەسی وشفعەسی واستبدالی اوزرینە تعامل ناس واقع اولمغلە قضاۃ حجت وتزلری شرعی میدر بیان بیوریلە الجواب الله اعلم ارض عشریە وارض خراجیە صحیحە اخراجە بیان اولنمشدر اکسندە بلە تصرفات مذکورەنك جملەسی شرعیدر اما رعایا اللرندە اولان اراضی نە عشریە در ونە خراجیەدر بلکە ارض مملکتیدر ارض میری دیمکلە معروف ومشهوردر رقبەسی بیت المالکدر رعایا یە تصرف تفویض اولنمشدر اکرلر بجرلر خراج موظفی جعفت اقچەسی ادنە بعض رعایا قاصمە اقچەسی ادنە وخراج مقاسمەسی عشر ادنە ویررلر بری فوت اولوب اوغلی قالسە کندی کبی تصرف ایدکمسنە دخل ایدمز والا سپاهی اخرە طاپوە ویررقزی قالسە ایلە ویردیکی طاپو ایلە اکا ویرر متصرف اولانلر اصلا تصرفاتدن بر نسنەیە شرعا هیچ برینە قادر اولمادلر اکر برسی یرینە حق قرار الوب تصرف تفویض ایدرسە سپاهی اکر جائز کوررسە تصرفە قادردر والا دکلدر قضاۃ بیع وشرا حجتن ویرمالری باطل محضدر انك کبی واقع اولجق سپاهی اذنی ایلە فلاندن شومقدار اقچە الوب یرینی تصرفی اکا تفویض ایتدی وسپاهی دخی اکا طاپوە ویردی دیو حق قراری یازمق کرکدر ودیعە قومق وعاریە ویرمك حکم شرعی یجا ایدنسنە دکلدر رعایا یرلردن [illegible] امکە برکسنەیە ویردیلدوکی وقتن ینە المغە قادرلردر والله تعالی اعلم [illegible]
مسئلە فی زماننا روم ایلندە اولان رعایانك اللرندە اولان اراضی عشریە وخراجیە [illegible] بیعی ورهنی وودیعتی واعارەسی وبیع اولندقدە شفعە جاری [illegible] اوزرە تعامل مقرر اولوب قضاۃ دخی سجللرینە قید ایدوب [illegible]
[illegible] الشرع قضا [illegible] شرع شریفە موافقمیدر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

وخراج مقاسمەسن ویروب تصرف ایدرلر تحریر اولنان احکامك ودیعت وعاریت قلنمسی شرعی دکلدر ناس اجیند صحاری اولان بیع وشرا و وقف کانلری اجارە ایلە ساکن اولنلر بیع اتدکلری کبی سپاهی اذن اولان معاملە کلیا باطلدر اما حق تصرفی بر مقدار نسنە مقابلەسندە فراغت ایدوب وصکرە سپاهی طاپو ایلە ویرمك شرع شریفە مخالف دکلدر الدوکی اقچە ارضك اجرە معجلەسیدر قضاۃ محضار رعایانك ویردوکی المسنە بیع وشراء اطلاق ایدوب حجت ویرمك اصلا شرع شریفە موافق دکلدر انشاسی و امضاسی باطلدر کتبە ابو السعود مسئلە بوصورتدە اناطولیدە اولان اراضینك دخی احکامی ولمە ودیعت وعاریت وسلاطین وقفاتدکلری اراضیلری دخی بویلەمیدر ورعایا اللرندە اراضی کندولر زراعت تمیوب اخرە اجارەیە ویرملری صحیحمیدر الدقلری اقچە کندولرە حلال اولمیکی یوخسە وقف ایچون ضبط ایلمك جائزمیدر بیان [illegible] الجواب بو اراضینك احکامی بویلەدر وودیعت وعاریت عقودلازمە دکلدر اصحابلری استرداد ایدرلر اجارەیە ویرملری باطلدر وقفە تمام اجر مثل [illegible] اولدقدە صکرە مستاجر اصحاب اراضییە برمقدار نسنە ویرملری حرام اولماز [illegible] اراضینك ایا تمام اورسە اولدخی وقفە ضبط اولنمق لازمدر رعایایە حرامدر [illegible] ابو السعود مسئلە ارض میری کتابلردە ارض عشریە دیدکلری میدر یوخسە خراجیەمیدر تصرف ایدن رعایانك بیع ایلملری ورهن قوملری ووقف اتملری وهبە [illegible] شفعەسی جائزمیدر وشو احوال نیجەدر وقضاۃ دخی سجللرینە قید [illegible] عند الشرع مقبول میدر وکندو زراعت [illegible] ویرملری صحیحمیدر الدقلری [illegible]
[illegible] الجواب [illegible]
[illegible]

ارض میریه ده احکام مزبورنک هیچ بری جاری دکلدر اصل خراجیه در اما کشتنه تملیل اولنمیوب
بیت المال ایچون افراز اولنوب تصرف ایدنلره اجاره طریقیله ویرلمشدر اکوب بیچوب خراج موظفن
چفت اقچه سی ادینه ویروب وخراج مقاسمه سن عشرن ادینه ویروب فوت اولدقلرنده اوغللری قلسه
اللرنده قلور اوغللری قلمیوب قزی قلورسه ایل ویردکی ایله الور ویرلمک امر اولنوب کمسنه سی
قلمسه اخره اجاره ایله ویرلمکه امر اولنمشدر طاپو ادینه ویرلان اقچه اجرة معجله در زمان
تصرفلری بینا اولنما معین اجارهٔ فاسده در اما یری تعطیل ایتمدیکن اللرندن الوب اخره ویرمکدن
سپاهی منع اولنمغی المغه شرعا قادر دکلدر هما حقوق ارضنه ایسه الخلود وم الیلکلی اللرنده
ارض عشریه درونه خراجیه در ارض مملکتی در وحین فتحده غانمینه قسمت اولنوب عشریه
قلنمشدر ونه اصحابنه تملیک اولنوب خراجیه صرف قلنمشدر بلکه رقبه سی بیت المال افراز اولنوب
متصرف اولانلره اجاره طریقیله ویرلمشدر زراعت وحراثت ایدوب خراج موظفن وخراج
مقاسمه سن ویروب تصرف ایدرلر تحریر اولنان احکامک وودیعت عادیه در قلوب شیمدی کلانه
ناس ایچنده جاری اولان بیع وشرا ووقف کانلر اجاره ایدسه کویا ولنلو بیع اندکلری بیع
سپاهی اذنسز اولما معامله کلیا باطلدر اما حق تصرف ایچون برمقدار نسنه الکون فراغت
اتدوکندن صکره سپاهی طاپو ایله ویرمک شرع شریفه مخالف دکلدر الدوغی اقچه ارضک اجرة
معجله سیدر فقط محضا رعایانک ویروب المسی بیع وشرا اطلاق ایدوکی [illegible]
شرعه موافق دکلدر انشاسی عقولا لازمه در دکلدر اصحابنه وقتدیلری [illegible] ایلر
اجاره یه ویرملری دخی باطل دکلدر وقف یرلرده وقف تمام اجره [illegible] صکره
متاجرلر اعتیاد اراضی [illegible] برمقدار نسنه [illegible] تمام اولمه
اولدی وقف اولنمق [illegible] رعایا [illegible]
[illegible] اولیو جمیع [illegible] اید میری ارض [illegible] اولار
اولنمیسه [illegible] ودیعیه قادر

دکللردر

دکللردر کتبه ابو السعود مسئله اراضی سی برجامعه وقف ورسومی عرفیه سی سپاهی تیماری
اولان ولایتده محلول اولانلری متولی وقفی طاپو ویریو خسه سپاهی می ویرر بینا بیو ایله
الجواب طاپو رسمی یرک تصرف مقابله سنده ویرلور ینی رقبه سی وقفدر اولمجق منافع مقابلنده
ویرلان دخی وقفک اجرة معجله سی اولوب سنا اجرت سنه ویه والجرت شهریه سی کبی متولی ضبط
ایلمک کرکدر سپاهی الدوغی اول یرلرک عشری اوندر بریاخود سکزده بر وبرلرک خراج مقاسمه سی
وچفت رسمی ادینه ویرلان خراج موظفی بونک ایکنسی دخی رسوم شرعیه در سپاهینک
حلال حقیدر رسوم عرفیه الدیغی اصلا یری اولمیان رعایا جبا بنانک ادینه ایلنان [illegible] امتنا
رسومی ایکی باشلی اولمیان اراضی سلطانیه نک طاپو رسمی دخی سپاهینک ایدوکی محققدر
لکن دیار رومک اراضی سی ایکی باشلودر انک رسمی طاپو سنی اصلا اصحاب املاک ومتولی
وقف الکلمیوب سپاهیلر الی کلوب دفاتر قدیمه وخاقانده انلره حاصل قید اولنمشدر
مخصوصا منافع ارض مقابله سنده ویرلمکله اجرت معجله در بوقضا جمله سی یاخود بعض سن
امر سلطانیسز وقفه حکم ایلمکم قادر دکللردر کتبه ابو السعود مسئله زید اون ایکی
[illegible] وطوار طاملرین حولولریله متصل اولان تربه باغچه لرین وقف بنا ایلمیوب
وقفیتی مسجل [illegible] اولسه [illegible] عشری دخی ماتقدمده بیله کلمکه ویرلور اولسه شرعا وجه مشروح
اوزره اولان مذکورلرک وقفیتی صحیح اولور بینا بیو ایله الجواب اراضی سلطانیه اوچ قسمدر
برقسمی ارض خراجیه در برقسمی ارض عشریه در برقسمی ارض مملکتیه در بوقسم ثالثه در که [illegible]
الناس [illegible] معروفدر ارض حواجی ولدکم فاتحی ولایادتشاه اولنیرلر طوتوب
مضی ایله قرارا [illegible] ولرین اللرنده ابقا [illegible] اوزرلرینه ارض خراج وضع
[illegible] یاخود [illegible] اکید [illegible] کرلری [illegible] اسکانا [illegible] یرلولی [illegible]
خراج [illegible] اوله [illegible] کبی ارضک [illegible] وقفیتی صحیحه [illegible]
تقریر اسکانا [illegible]

الوب اهلنی اجلا ایدوب انده کیزو مسلمانلره تقسیم ایدوب ارضلری حاصل اولانک بعضی سنی انلره قویوب
بعضنسنی مصارفی بیت المال ایچون ضبط اولنمش اوله بو که ارض صلح دیرلر خلفا و تابعین زماننده
هما اون خصه دن برحصه النوب ما باقی سی صاحب ارضه قودقلری ارض عشری دیمکله معروف اولمشدر نکه
دخی اصلنده مالك اولمغین بیع و هبه سی و وقفیتی و ارثی صحیحدر و ارض خوان مملکتدر اولدر که
حین فتحده نه وجهله الندوغی ونه وجهله ویرلدوکی معلوم اولمیوب یا خود مالکلری منقرض اولوب
مجهول الحال و مجهول المالك اولمغله بیت المال ضبط اولنوب وکلی سلطان ولایت یازدقده اقطاع
ایلینوب بعض سپاهیه اوراو تیمار اوزره ویرله بو دیارده ارض میری بو قسمدندر اولوب تیمار
برات ویا تذکره ایله حق قراره مستحق اولوب رعایا و برایا یرینه تصرف صاحب اولوب رسوم عرفیه
وحقوق شرعیه سن الور بو قسمدن صاحب تیمار و متصرف ارض اصلنده ورقبه ارضنه مالك اولمدقلری
ایچون نه بیعی ونه هبه سی ونه وقفیتی جائزدر ولکن اجاره و اعاره سی جائزدر اما بجمیع القانون
بیع واولاده ذکوره انتقالی تجویز اولنمشدر اویله ولسه صوفتاوینده اولروط مذکوره [illegible] لرله
یرلوی که ارض خراج یا عشری ایسه وقفیتی صحیح اولور واکر ارض خوان مملکت ایسه وقفیتی صحیح
اولماز کتبه المعهر احمد بن کمال **مسئله** رعایانک تصرفنده اولان ترلالرک بعضی چایر اولمغه بل
زراعت اولنوز زراعت اتمیوب چایر قویوب برایله حاصل اولان او تلغه محتاج [illegible]
احتیاج اولنجق اول ترلالری رعادن میری ایچون شرعا الیق جائز اولورمی بیان بیوریله الجواب [illegible]
اللرنده کی یرلری ملکلری دکلدر اراضی مملکتدر حین فتحده کسنه تملیك اولنمیوب [illegible]
خراج مقاسمه ورسم چفت اداء خراج موظف ویرمله مراد اولنمشدر [illegible]
ونحوا ایله مؤنت ایله زحمت چکوب [illegible] ایده وکنده مشغول [illegible]
المقدحی اوج ییل تعطیل ایلینه [illegible] اخرع ویرمدن [illegible]
مقاطع [illegible] اولا [illegible]
اولا [illegible] ودیعیت قادر

حاصل اولنور یرلرك حاصلنه بیت المال جمع اولنجق اخره ویرلمك مشروع دکلدر لکن اللرنده
اولان ترلالرك مقابله سنده برچفت لکه تعیین اولنان خراج موظف برمقداری دفع اولنمق
کتبه ابو السعود **مسئله** پادشاه اسلام برقلعه فتح ایلدکده اطرافنده اولان اراضی اهالی
قلعه یه مرعی اولمق اوزره دفتره قید ایتدوروب بعده کلن پادشاهلر زماننده تجدید ولایت حقیقتده
اراضی مذکوره نك زیاده وسعتی اولمغله اول اراضیده برقاچ چفتلك یغلیوب اربابی تیماره
محصول قید ایتمکله دفتر سلطانیده بو وجهله اوزره مقید اولوب منوال مشروح اوزره اول
چفتلکلری اصحابی ضبط و عشر و رسمین سپاهیلرینه ویرلر ایکن حالا قلعه مزبوره اهالیلری
مقدما حین فتحده اول اراضی بزه مرعی قید اولنمغله بزم مرعیمزدر دیو چفتلکلری رفع
ویرینی کالاول مرعی اولمق اوزره ابقایه قادر اولورلرمی الجواب اولماز کتبه العبد محمد بهائی علیه رحمة الباری
مسئله سلطان اسلام خلد الله ملکه و سلطنته علی مفارق الانام حضرتلری توفیق ربانی ایله
عرش سلطنت ساحت العالمه و کرسی خلافت راسخة الاتاده جلوس همایونلری تشریف بیورلدقده
[illegible] حکومت نامه دائره ایالت عامه لرنده مندرج اولان ممالك فسیحة الاکناف ده ممکن اولان اقالیم
سبعه الاطرافده متوطن اولان طوائف انام و قبائل خاص و عامك قرای و امصارده واکناف
[illegible] سهل و جبالده و اودیه و تلالده مدار معاشلری و مناط انتفاع و انتعاشلری
او [illegible] یارده منقول و عقاده و املاك و ضیاعده و ابنیه و بقاعده و منازل و مناهلده
[illegible] انعدم و [illegible] جلائل و دقایقده قبضه تصرفلرنده اولان ابضاعلری کان ما کان
[illegible] فتیلا و نقیر و قطمیر سلك سطور نظم اولنوب ابا عن جد واحدا کرامدنك
[illegible] ایچی اوزره دفاتر سجلات سلطانیه وجزائر جدید [illegible]
[illegible] لکن دفاتر قدیمه ده ارض مالك [illegible] تفاصیل احواللرنه تعرض اولنیوب
[illegible] خراجی [illegible] و تصرف ایدیلدی ملکاری [illegible] کشف [illegible] اولنه
خراج الله و یرمیش [illegible]
تقریر اسکان [illegible]

بعض دخی زعملرنجه وقف ایدوب ولات وحکام دخی حقیقته واقف اولمیوب خلاف الشرع وشریف
بیع وشرا ایتجلرینی ووقفیه یرمکله نظام امورده ومصالحهمده خلل عظیم کلمکین فاتر شریف خاقانی‌یه
مطلعلرنده اراضی مملکت محمیه‌نك کشف وتوضیح ومتصرفلرك کیفیت تصرفلرینی بیان وتصریح
اولنمق فرمان بیورلمغین بو فقیره ولات رومایلدن لواء اسکوب ولواء سلانیك تحریری تفویض
بیورلدقده متوکلا علی الله تعالی تحریره مباشرت وتصدی اولنوب مقدما شرح وتفصیلی تکمیل اولنوب
بلاد استلاده اولان اراضی مقتضای شریعت شریفه اوزره اوچ قسمدر برقسمی ارض عشریدرکه حین
فتحده اهل اسلامه تملیك اولنمشدر صحیح ملکلریدر سائر ملکلری کبی نیجه لرلرسه تصرف ایدرلر اهل
اسلام اوزرینه ابتداء وضع خراج نامشروع اولمغین عشر وضع اولنمشدر اکرلر بجرلر حاصل
اولان غلهٔ اصلاه عشردن غیری اصلا برحبه النماسی دخی کندولر فقیر ومسکنا وبرلرسپاهیدن وغیریدن
اصلا فرد حلال اولمز ارض حجاز وارض بصره بوبابده دربرقسمی دخی خراجیه درکه حین فتحده
کفره نك اللرینده مقرر قلنوب کندولره تملیك اولنوب اوزرلرینه حاصلارینك ... خمسی
ثمن یاخود سبع یاخود سدسی نصفنه دکین ارضك تحملنه کوره ارضك خراج مقاسمه‌سی وضع
اولنوب بلده برمقدار اقچه دخی خراج موظف وضع اولنمشدر بو قسم دخی صاحبلرینك ...
ملك صحیحلریدر بیع وشرا وسائر تصرفاته قادرلردر اشترا ایدنلر دخی ... [illegible]
یجرلر وخراج مقاسمه وخراج موظف ویرلر اهل اسلام اشتراء اسلمکیه‌دن الی ...
خراجلر ساقط اولمز بی قصو اداایدلر اکرچه اهل اسلام ابتداء خراج وضع اولنمق ...
دکلدر اما ابقاء اولنمق مشروعدر متصرف اولنلر اهل ملتی واکراهل ...
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ایجات ملزومه ودربومقام غفلت اولنمسه

کثیره مابینلرنده تقسیم اولنور هر بری برجزء قطعه دکوب بعد التقسیم ورثه کثیره نك هر بری
حصه‌سنه کوره خراجلری توزیع وتقسیم اولنمقده کمال صعوبت واشکال اولور بلکه غایت محال
اولمغین قبا ارض بیت المال مسلمین ایچون الی قونیلوب رعایایه عاریت طریقیله ویرلور ذراعت وحراثت
ایدوب باغ وباغچه وبستان ایدوب حاصل اولندن خراج مقاسمه‌سین وخراج موظفین ویرلر امر اولنمشدر
بو عراقده اراضی‌سی دخی بو اسلوب اوزره ارض مملکتدرکه ارض میریه دیمکله معروفدر رعایانك
ملکلری دکلدر عاریت طریقیله تصرف ایدوب ذراعت وحراثت ایدوب وسائر وجوه استغلال ایله استغلال
ایدوب عشر اذینه خراج مقاسمه‌سین وحقت اقچه‌سی نامنه خراج موظفین ویروب مادامکه تعطیل
ایتمیوب وجوه مرقومه اوزرینه تعمیر ایدوب حقوقین ادا ایدرکسنه دخل وتعرض ایتمیوب
اولنجه یکون نیجه لرلرسه اولیله تصرف ایدرلر فوت اولدقده اوغللری کندولرك مقاملرینه قائم
اولوب تفصیل مزبور اوزرینه تصرف ایدرلر اوغللری قالمزسه خارجدن تعمیره قادر کسنه‌لره اجره معجله
المغین ... ویرلور انلر دخی تفصیل مزبور سابق اوزره تصرف ایدرلر شویله‌که مزبورلرك یرلاسی
تصرف‌دری اوچ ییل تعطیل ایلیه‌شی علی الدوام النوب اخره طاپویه ویریلوب انلرك هیچ بربیعی وجوه
[illegible] مخالفت ایله تصرف‌ه قادر دکلدر بیعلری وشرالری وهبه‌لری وسائر وجوه ایله تملیکلری
[illegible] ووقف ایتملری جمیعا باطلدر وانلرك اوزرینه قضات تك ویردکلری حجت ووقفلری
باطلدر اما برکسنه تصرف اندوکی یرلی فراغت ایتمك استیو سپاهی معرفتیله برکسنه‌یه حق فراغی
ایچون ... الوب فراغت ایتدوکن سپاهی اولکسنه‌یه طاپویه ویرسه مشروع مقبولدر
[illegible] ارض میری‌نك بیعی وهبه‌سی وشفعه‌سی وقفی وبدل صلح ایچون ویرلمسی
[illegible] اولماز مسئله بوصورتده ذکر اولنان بیعلك صحتنه حکم [illegible]
[illegible] ابو السعود قانوننامه مشروع مزبورده الحوالطایره
[illegible]
[illegible]

کبیر

زید سپاهی تیماری ... [illegible]
[illegible]

ذی غرض كسنه لر تقدیر ایلدكلری رسم طاپو ایله قزلرینه انتقال ایدر قزی قالمیوب بابا برادر
قرنداشی قالورسه بنی غرض كسنه لر تقدیر ایلدكلری رسم طاپو ایله قرنداشنه بابا بر قرنداشی
یوق ایسه یوردی اوزرنده ساكن همشیره سنه همشیره سی ولمیوب باباسی قالورسه طاپو ایله باباسنه
باباسی اولمیوب والده سی قالورسه طاپو ایله والده سنه والده سی ولمیوب مشتركلری وار ایسه
طاپو ایله مشتركلرینه مشتركلری یوق ایسه اول یرلر اوزرنده اشجاری اولوب ورثه یه انتقال
ایدن اول اشجار انتقال ایدن وارثه اول اشجاردن حاصل اولان میوه كوررو كورتمكه صنعوا اولمغله وارث
مشترك كون تقدیم اولنمشدر بونلردن صكره قریه خلقندن یره وجایره ضرورتی اولوب طاپو ایله
طالب اولانلره ویریلور خارجه ویرلمك خارج اولمق خلاف قانوندر قریه خلقندن طالب اولوب طاپو
ایله المانلر ایسه اول زمان صاحب ارض مخیردر دیلسه و كینه صاحب ارض و یرصاحب ارض طاپو مستحق اولان
یرلری وجایلری كند و تصرف ایتمك واغلنه ویرمك قطعا جائز دكلدر و طاپو خصوصنده لا بوین
قرنداشی لاب قرنداشی ایله مساوی ایدكلرندن قرنداشی ذوالقرابتین یوم ترجیح اولنمامیراثكبی دكلدر بو
شیخ الاسلام یحیی افندی طبیله دیوان همایوندن انجی زاده افندینك اخراج ایلدوكی
قانوندركه نقل اولندی حالا معتبردر متوفانك یرلری قزینه یوق ایسه اب قرنداشنه
یوق ایسه اول محلده ساكن قرنداشنه یوق ایسه باباسنه یوق ایسه والده سنه بونلردن غیری
اقاربه حق طاپو یوقدر یایلاق و قشلاقنك حكمی سائر اراضی كبیدر مراد متوفانك محل اولان
یری طاپو ایله الحق اوغلنه ویرلور متوفی ذمینك یری مسلم اوغلنه انتقال ایتمز [illegible]
تصرف ایدنلردن بری فوت اولدقده یا خود خارجه بر كسنه [illegible] كوره [illegible]
ویرلمیوب رسم مثل ایله الورسه بعدك حق طلبی واردر تعطیل ایله طاپویه مستحق اولان
یری طاپو ایله متصرف سابق الوب ترلایه متصرف اولان اخر یا نه كیدوب اوچ سنه تعطیل
[illegible] مستحق اولور صاحب ارض مخیردر حق طاپوسی اولانلره ویرلسه [illegible]
[illegible] دكلدر [illegible] طاپویه [illegible] اولان [illegible] اخره

ویرلسه

٤١

ویرلسه بعد البلوغ اول سنه ده الور مشترك اورماتصرف ایدنلردن بری یا التیه
احوب ترلا اندكه شریكی اول ترلاده مشترك اولور صاحب ارض اذنسز ترلا تفویضی
معتبر اولماز بر قاچ سنه عشرو رسمنی صاحب الارضه اذن اولمادن صرحا ادن ترلا تفویضنده
تیمارده شریك اولانلردن بری كنه اذنی كفایت ایدر اراضی تصرف ایدنلر صاحب ارض اذنسز فارغ
اولدقده صاحب ارض استرداد ویرو استمزسه سنینه اسكی متصرف ددائمدیر بر ترلا قوبنده دكرمان
دراحداث ایدر صاحب ارض متصرف اولانك اذنی اولمدن اول ترلا اوزرنده حرق حفر ایدمز
ترلا تصرف ایدنلر زرعلرین قالدردقدن صكره اخرلر قیونلری دعی ایچوبر معتاد انجه لرین
السته صاحب ارض مر تولری دعیدن منعه قادر دكلدر بر قریه خلقنك تصرفلرنده اولان یرلردن
جوزده قرق اولوب زراعت اولنمایر لوك اوزرنده بعض كسنه لر طولاكرن قدیمدن یوریده
كلدكلری دیو جبر ایوب تمكه قادر دكلدر صاحب ارض دخی بر قچ انجه لرین الوب بوتمكه قادر اولماز زراعت
اولنمز حاصل جبرا علایردن یتمش سكسان دونم وسط الحال اولان یرلرین یوز دونم
ادنی یردن یوز اوتوز دونم یوز اللی دونم یر جفتلك اعتبار اولنمشدر ودونم خطوات
[illegible] ایله قرق خطوه یردر رسم جفت خاص بنیه بتن یرلرن ایكی دونم یو براقچه
وسط الحال اولانلردن اوچ دونم براقچه ادنی یردن بش دونم براقچه رسم دونملی ویرسز
[illegible] وارد اولمشدر بردمی ترلا اولوب مسلم اوغلی یا خود مسلم قرنداشی ترلا ایسه
تصرف اولان اراضی میرثسی اوغلنه طاپوسز و قرنداشنه طاپو ایله ضبط ایتمك
[illegible] وارد ر [illegible] قولنه اعتبار اولنمز متوفی ذمینك یری مسلم
اوغلنه انتقال [illegible] قرنداشی ایله [illegible] والقرابتین
[illegible] كبی دكلدر [illegible] خصوصده [illegible]
طپراق بابادن [illegible]
حكام حكم [illegible] اولنه الله اعلم

قانون جديد در بيان احوال اراضى بيك اون سكز تاريخنده فرمان اولنمشدر محمد يحيى افندى
مكتوبجى حسبى بوسنوى محمد افندى خطندن منقول خطدن بو محله كلنجه نقل اولندى اشبو نوك
فوقنده محرر قانونامه نك جامعى كه انجق ترتيب غيريدر ومكرر اولانلر ترك اشدى ترلانك متصرفى
بياننده ايكن بركمسنه اول ترلانك اوزرنده اذن صاحبيله بنا احداث ايلسه كلدكده اوبنايى رفع اتدير
نوع اخر بر ترلانك قربنده دكرمان احداث ايدن صاحب ارض متصرف اولانك اذنى اولمادن اول ترلا
اوزرنده حفر قحفر ايدهمز نوع اخر اوقات سلاطيننك اجرة معجله ومؤجله ايله اراضى ومنازل
ودكاكين تصرف ايدنلردن برى برلرينه فراغ اتدكلرنده وياخود باباليرى وانالرى وفات اتدكده
بلا عذر اوج اى اهمال ايدوب اذن المينوب وقفه فترينه قيد اتدرميجك متولى يدنده كشينه تفويض
وايجاب ايدرمى بو بيك اوتوز درت رجبى ايله مورخ امر عالى وارد اولمشدر نوع اخر متوفينك
محلول اولان يرلرى قرينه يوغيسه ارقرداشنه يوق ايسه اول محلده كشى قز قرنداشنه يوغيسه باباسنه
يوغيسه اناسنه بونلردن غيرى حق طابو يوقدر نوع اخر متوفانك محلول اولان يرلرى انجق اوغلنه
طابوسز انتقال ايدر نوع اخر متوفى ذمينك يرلرى مسلم اوغلنه انتقال اتمز نوع اخر متصرف اولديغى
يرى تصرف ايدنلردن برى فوت اولدقده ياخود خارجدن بركمسنه تفويض اتدكده شريكى اخر اخره
رسم مثلى ايله الورسه بو دخى حق طلبى واردر نوع اخر تعطيل ايله طابو به مستحق اولان يرلرى منصرف
نشان الور نوع اخر بر ترلا متصرف اولانلر اخر ديارده كيدوب اوج سنه تعطيل اتمكله طابويه ...
صاحبى غيره ويرسه حق طابوسى اولنلره ويرولمسترسه اخره ويرلدوكنه كوره دكلدر نوع اخر
خداى نابت اولان اشجارى صاحب ارض طابو ايله ويرملك مراد اتدكده مخير ... ايله متصرف اولنه
ويرواسه ساخره ويرر نوع اخر باغلق وقشلانك حكمى شنا اراضى كبيدر ... خارك
يرلر اخره وير ... البنوع اون سنه دكين الور نوع اخر ... اوردن متصرف اولورلر برى ياكتم ...
اجوش ... بعد ... اولورلر بالاده كى كيبى بعينه من غير فرق احكامى برابر متصرف قاندن
... بلا طابو ... بسند وسيله دارنبيمادن ... يا وعسكريه

بر وجابر تصرف ايدنلردن برى فوت اولسه اوغلى قالسه تصرفنده اولان يرلرى وجايرلرى بلا
طابو مجانا اوغلنه انتقال ايدر اوغلى كرك كبير اولسون كرك صغير اولسون برابردر از
قانون معتبر ديار رومده اولان يرلره ارض ميرى ديرلر وصاحب تيمار برات ياخود تذكره ايله حق
قرار مستحق اولوب رعايا واكارينه تصرف صاحب اولوب رسوم عرفيه وحقوق شرعيه سن الور
بو ارض ميرى قسمنك نه صاحب تيمارى ونه متصرف ارض اصلنه ورقبه ارضه اولدقلرى ايچون بيعى
ونه هبه سى ونه وقفيتى جائزدر لكن اجاره واعاره سى جائزدر اما بحسب القانون فراغ
تصرف طريقيله بيعى واولادندن كوره ارثى تجويز اولنمشدر از قانون من مسائل كمال پاشا زاده
بو ديار وبركت شعارك عامة اراضيلى ارض مملكتدركه رقبه سى بيت المالكدر تصرف اجاره طريقيله
رعايايه اصلنده طابو ويرلمشدر تصرف ايدوب خراج موظف وخراج مقاسمين سپاهيه
ويررلر بيع وتمليكه قادر اولمازلر فوت اولوب اوغللرى قالورسه كنديلركبى تصرف ايدرلر والا
اوغلى قالمزسه سپاهى اخره طابو ايله ويرر از قانون مسائل ابى السعود رعايا الندن اولان
اراضى نه عشريه در ونه خراجيه در بلكه ارض مملكتدر ارض ميرى ديمكله مشهوردر
... بيت المالكدر رعايايه تصرفى تفويض اولنمشدر اكرلر بجرلر خراج موظف
... اقچه سى ياخود بعض ديارده تاحم اقچه سى دنور وخراج مقاسمه عشر ادينه ويررلر
... فوت اولوب اكر اوغلى قالمسه كنديكبى تصرف ايدر كمسنه محل ايده مز والا سپاهى اخره طابويه
ويرر قرى قالدايسه ويردوكى طابو ايله اكا ويرلور من مسائل شيخ الاسلام ابو السعود
بو ديار بركت شعارك اراضيسى ارض مملكتدركه ارض ميرى ديمكله معروفدر رعايا النده ملكلرى دكلدر
عاريت طريقيله تصرف ايدرلر زراعت وحراثت ايدوب وباغ وبغچه استغلال ايله استغلال ايدوب
عشر ايله خراج مقاسمين وحصه اقچه سى ايله خراج موظف ويروب ادا اتمكه تعطيل
... وجوه مرقوم اوزره تعمير ايدوب حقوقنى ادا ايدر كمسنه دخل وتعرض ايلمز
... تصرف ايدرلر فوت اولدقلرنده اوغللرى كنده ... [illegible]

قائم اولوب تفصیل مر بو اوزره تصرف ایدرلرکن ابو السعود برکسنه یر تصرف ایدرکن
فوت اولوب یری اوغلنه انتقال ایدوب ضبط ایدرکن صاحب ارض انده بنده تمسک یوقدر دیو
دخل ایلدکده بو بابده صاحب ارضده تمسک لازم کلدی باباسی ضبط ایلدوکی یرلری مجانا ضبط
ایدوب قانون قدیمدر وحالا معتبر بودر از قانون نامه چلبی زاده مسئله زیدک باباسنده
مستقل متصرف اولدوغی تارلالرین صاحب ارض ولا عمرو بن اناوی سندی الوقسلق اولمغله اوزرن
اخره طابو ایله ویرمه یمکلکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه العبد عبد الرحیم شیخ الاسلام
در بیان قانون الجوابین یعنی قانون جدید باباسی ده سندی مقدم فوت اولوب ده یرلری اوغلی
اوغلنه نیجه انتقال ایده اولا و بابا برادر قرنداشی قلنیوب باباسیده سندی مقدم فوت اولوب اون
ییل کچمش کل ایشده سی یرلرین بغرض مسلما انلر تقدیر ایلدکلری طابو ایله صاحب ارضدن
الوب لکن تصرف ایده سن دیو امر شریف ویرلدی قانون مسئله زید متوفانک متصرف اولدوغی
اراضی یوینه سی کند ودن مقدم فوت اولان اوغلینک اوغلی عمروه انتقال ایدرمی الجواب اتمز
طابو ایله الور کتبه العبد یحیی مسئله بلا ولد فوت اولان زیدک اوغلینک اوغلی ایچون حق طابو وارمی
بیابیو ایله الجواب ملکه وارث اولوب یوش یرینه صاحب اولور کتبه العبد یحیی مسئله زید تصرفنده اولان
تارلاسنی اوغلینک اوغلی عمروه معروف سپاهی بو غیکن تفویض ایلیه سپاهی کندوسی کندینه اذنی
اولمغله عمرونی تصرفندن منع قادر اولورمی الجواب سپاهی اذندن استنکاف ایده مز کتبه العبد یحیی
مسئله زید تصرفنده اولان تارلاسنی عمروه تفویض اتدکده سپاهی غرض فاسدی ایچون [illegible]
قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه العبد یحیی مسئله زید تصرفنده اولان تارلالرینی [illegible]
اوغلی عمرو و بکر و [illegible] تفویض ایدوب بعده زید بلا ولد فوت اولدقده [illegible]
[illegible] ارض اولان تارلالری طابو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه العبد [illegible]
[illegible] مسئله هند عمرو [illegible] اوغلی زید [illegible]
[illegible]

بابا یری مجانا الماز اوغلنه ویرمک اولمز شرعی واردر اولنشدر اما انا یری اوغلی مجانا الماز طابو ایله
الور اوغلو انا یری بلا طابو انتقال ایلمز سپاهی دیلدوکنه طابو ایله ویره کلمکده بو خصوص ایچون مرشد
بو تقدیر ذکر سوانی فرق ندخی اولو الامر بیلور اولطرفه مراجعت اولنمق کرکدر فتوی مصلحتی کلدر
نیجه ماموا ایسه بله اولور قاعده لر ایکیلی ترجیح ایتمک کتبه العبد محمد بهائی اناددن محلول اولان
یرلری اوغلنه بیک اون ایکی شوال الیسنک اون بشنجی کونی بی غرض مسلمانلر تقدیر ایلدکی طابو ایله
ویرلمک فرمان اولنمشدر از قانون معتبر مسئله هند فوت اولیجق تصرفنده اولان تارلالری
اوغلی اوغلی عمروه انتقال ایدرمی بیابیو ایله الجواب اتمز طابو ایله الور کتبه العبد حسین اراضی
بابادن انتقال اتدوکی کبی انادن دخی انتقال ایلمک اکلنوردی اما انتقال ایلمک بابنده امر شریف
وارد اولمشدر بعده طابو ایله اوغلنه ویرلمک فرمان اولنمشدر بلا طابو انتقال ایلمز
مرأه متوفانک محلول اولان یرلری طابو ایله انجق اوغلنه ویرلور از قانون یحیی افندی خط
اسعجی زاده مسئله هند فوت اولوب تصرفنده اولان تارلالری اولادی کوزه انتقال ایلدی
[illegible] ویرو و کی طابو ایلدمی الور الجواب طابو ایله الورلر کتبه العبد یحیی مسئله هند فوت
[illegible] تصرفنده اولان تارلالری محلول اولوب اوغلی عمرو طابو ایله المغه طالب اولکن صاحب
ارض [illegible] ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه العبد محمد بهائی مسئله هند
[illegible] والده سی زینبی و باباسی یحیی ترک ایلدکده هند تصرفنده اولان
[illegible] طابو [illegible] قنغی سنکدر الجواب قرنیکدر کتبه محمد بهائی مسئله هند متوفانک
[illegible] ایچون هندک لابوین قرنداشی اولان تارلالری اول العجارة [illegible]
[illegible] زیده حق طابو واریمدر الجواب یوقدر کتبه محمد بهائی مسئله [illegible]
[illegible] حق طابو [illegible] اوغلی اولمیجق لابوین قرنداشی ایچون [illegible]
الجواب یوقدر کتبه [illegible] مسئله [illegible] فوت اولدقده [illegible] تصرفنده اولان [illegible]
[illegible]

یرلری اخره ویرلسه یاخود بر طریقله الندن النسه صغارینه نجه اولورلر و نه زمانه اولورلر قانونی نجه در بیان ایدر

صغارک یری اخره ویرلسه بعد البلوغ اون سنه یه دک اولورلر قانوندر صغارک یری معطل قلمغله طابو ایله مستحق اولمز اکر اخره ویرلسه بعد البلوغ اون سنه یه دک اولورلر قانوندر صغارک بابالرندن منتقل یرلرن ضبط و زراعت قدرتلری اولمیوب بر طریقله اخرلر ضبط اولنسه یا اخره ویرلسه بالغ اولدقلرندن اون ییله دکن کیرو الورلر یعنی بابالری فوتندن مانند اولمیوب بلکه کندیلر بالغ اولدقلری زمانده محسوب اولور بعد البلوغ اون سنه یه دک حق طلبلری وار طلب و اخذ و ضبط ایدرلر اما بعد البلوغ سکوت ایدوب اولیل مرور ایدوب طلب اتمزلرسه ساقط اولور قانوندر برکمسنه نک باباسنک میریه دینی وار ایکن فوت اولوب تصرفنده اولان یرلری اوغلنه انتقال ایلدکده اخردن برکمسنه سنک باباکک دینن میریه ویردوم یرلری دینی ایچون الورم دیو دخل ایلدکده میری دینی اولمغله ارض میریه صاحب تلقی جائز دکلدر متوفانک متروکاتی وار ایسه اندن الورلر دیو دخل ایدرلر دیو بیک اون سنه سنده بو منوال اوزره حکم شریف ویرلمشدر قانوندر ارقانون نامه جلالی زاده

التوقیعی مسئله زید متوفادن اولان اولاد اصغارینه انتقال عادی ایله انتقال ایدن ترلالری اوچ سنه دن زیاده خالی و معطل قلمغله صاحب ارض اخره طابو ایله ویرمش اولسه حالا اصغار بالغ اولدقلرنده اول ترلالری المغه قادر اولورلرمی الجواب اولورلر کتبه محمد بهائی مسئله زید فوت اولوب اوغلی عمرو صغیری ترک ایلدکده اجنبی اولان بکر سپاهیدن یرلری طابو ایله الوب عمرو بالغ اولنجه تصرف ایلدکدن [illegible] یرلرین و اجاره ارض المغه قادر اولورمی الجواب یتیم ارضی اولمغله اجرتینی حکم اولنور [illegible] مرور کبیره و کمکه زبانی اویله اولنسه نجه اولان خلل ایدوب [illegible] حکمی اجرا اولنور [illegible] ارضه و اجرت [illegible] قبضنی [illegible] اولنور [illegible]

مسئله زید فوت ایدوب اوغلی عمرو صغیری ترک ایلدکده باشقه [illegible] کمسنه اولمغله اجنبی طابو ایله الوب عمرو بالغ اولنجه تصرف ایتدکدن صکره عمرو طلب ایلدکده [illegible] [illegible] انتقال فرمان [illegible]

اولنمشدر کتبه الفقیر بیر محمد مسئله زید صغیرک تصرفنده اولان ترلالرک زراعت ایدمکسنه اولمامغله طابویه مستحق اولور دیو صاحب ارض طابو ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه الفقیر محمد بهائی

مسئله زید صغیرک متوفی باباسندن انتقال عادی ایله انتقال ایدوب وقف ترلاسی اون سنه زراعت اولنمیوب حالا استولی اولان ترلالری طابو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه الفقیر یحیی

مسئله زید وفات اوغلی عمروه باباسندن انتقال ایدن ترلالرک حق تصرفنی عمرک اوکی باباسی بکر بشره تفویض الملیسه عمرو بعد البلوغ ذکر اولنان ترلالری بشرک الندن المغه قادر اولورمی الجواب اولور امر سلطانی ترلالری عمروه تفویض اندیرلمکدر کتبه محمد بیر مسئله بو صورتده بشرک ترلالری تصرف اندوکی زمانک دخی اجر مثلن المغه قادر اولورمی الجواب اولماز عمرو ترلانک اجری ساقط اولور غصب اتمش اولمحق کسبه بیر محمد

در بیان قانون احوال بنت یعنی طابو ایله قز نیچه سنه یه دک الور و قزه نه زمان فرمان اولنمشدر و قانون نجه در انی بیان ایدر

امدی بو مقوله اغلی اولمیان متوفانک یرلرین طابو ایله طالبه ترلالرک قزلرینه بیعرض مسلمانلر تقدیر ایلدکلری طابو ایله ویرلمکه طقوز یوز یتمش تاریخنده ذو القعده سنده غره سنده فرمان اولندی لکن باباسی فاتندن صکره نه مقداری و نه زمانه دک ویرلمک خصوصنده تعیین اولنمامش اولا اصل برلری رعایا طائفه سی صاحب ارضدن طابو ایله الوب الدن [illegible] ایکی متوفانک قزلری کلوب طالب اولورلر الماغله بو احوالده رعایا بینلرنده کلی [illegible] واقع اولمغین مقدار و نه زمانه دکن ویرلمک فرمان اولنور دیو پادشاه اعلایه عرض [illegible] بیک اون درت رمضانی غره سنده انلر کبی اوغلی قالمیان متوفانک یرلری طالبه [illegible] اول حیله ویرلوب صکره ویرلمیه یو فرمان اولنمشدر قز کرک صغیره [illegible] برقرنداش کرک صغیر و کرک کبیر اولسون بو منوال اوزره فرمان [illegible] قانوننامه مسئله زید متوفانک اوغلی قالمیوب میری یرلرده قزی هند [illegible] قرنداشی عمرو [illegible] طابو ایله المغه [illegible] الجواب [illegible]

[illegible] مسئله [illegible]

مثلی ایله المغه طالب ایکن قرنداشی زید الدیمنوکند والمغه قادر اولوری الجواب اولمان کتبه محمد بهائی

مسئله زید فوت اولوب باباسی عمروی وقزی هندی ولابوین قرنداشی بکری ترک ایلسه قسمت

ترکه نه وجهله در بابا وار ایکن هنده ترلا وارمیدر ویریکوری الجواب نصفی قزینه باقی فرض

وعصوبت ایله بابا سنه در کوب استحقاقده اولانی برابر اولشرلر بابا ایله قرنداش ساقط اولور

اما عطاء یه اولالر ترلا طاپو ایله قزینه ویرلکه فرمان اولنمشدر بابا ایله قزحالی نیجه در بلکه

قرنداش ایله نیجه در امر کورلمشیدر کوریلان امرلردن تغیرش اولان حالا بابا طاپو خصوصنده

اجنبی کبی اولور سبباهی مختار اولمقدر علی کل حال بو مقوله ده ولی الامر دیکدر کتبه العبد پیر محمد مسئله

زید فوت اولوب تصرفنده اولان مقاطعه لر شو مقدار وقف یری قزی هنده انتقال ایدر می الجواب ایدر

کتبه العبد پیر محمد مسئله بلا ولد ذکر فوت اولان زیدک محلولی اولان ترلالرک طاپو ایله المغه قزی هندک

قدرتی والمغله اخرتی عمرو طاپو ایله الوب بعده هند التجا کیرو اوچ سنه دن صکره عمروک

ویردوکن ویروب اول ترلالری المغه قادر اولورمی الجواب اون بیل کچمشدر کلی ایسه اولور دیکو مقدم

اسقاط اتمش اولور کتبه العبد محمد بهائی مسئله زید بر ترلا ی قرنداشی عمر ایله مشایعت اوزره متصرف

ایکن زید فوت اولدقده کبیره قزی هند اول ترلاده زید حصه سن صاحب ارض دن طاپو ایله المق

مراد اتدکده عمر مانع اولوب قرنداشم وشریکم بریدن الورم دیمکه قادر اولورمی الجواب

اولماز کتبه محمد بهائی مسئله بر اریابه عودت فوت اولسه تصرفنده اولان ترلالری سپاهی طاپو ایله

ویردکده ایل ویردوکی طاپو ویروب المغه مامور اولانلر کلر در الجواب قزدیلیمجک قزقرنداشیدر

کتبه ابو السعود مسئله برکمسنه وحایه سیله وبالته سیله اورمان اچوب زراعت ایچون ترلا وچایر

ایده وسیله یا خود غیری براولکوچیفتی ایله احیا ایلسه اول کمسنه فوت اولدقده بر اوغلی وبرقزی قلسه

چایر سیله وچیفتی ایله احیا اتدوکی یرلردن قزه حصه وارمی ودکدوکی وقتده طاپو ویرمیان

بیوریله الجواب امر پادشاهیده براوغلادکر قزه حصه ویرلمز دفترده ملک قیداولنمش

اولسه اکر وفات ایدن کمسنه نک اوغلی اولمیوب هماندی قزی قالسه قزه ویرلیوب صاحب تیمارکه دیکر طاپو ویرلردی

سنه

ترکه سی ... طاپو ایله ... صاحب تیمار ... اولور

سنه ثمان وخمسین وتسعمائه ده انلرکبی بالته سیله چاپه سیله اورمان وطاغ اچوب مزرعه وچایر

ایلسه والحاصل اقچه ومال خرج اتمش اوله انلر کبی یرلر اخره ویریلدوکی تقدیرجه قزلری باباتلر

خرج ایلدوکی مالدن محروم اولمق لازم کلمکین قزلره ویرلمک امر اولنمشدر لکن قز

قرنداشی برینه قیاس اولنوب بیغرض کمسنه نه مقداره طاپو تقدیر ایدرلرسه قزلره ویروب

المق امر اولنمشدر کتبه ابو السعود نقلا من المعروضات مسئله زید فوت اولوب قزی هندی ترک

ایلدکده عمرو ظالم زیدک یرلرن کوها الوب بیر کره ایل تصرف ایدوب عمرو وفات ایدوب هند باباسی

یرین المغه قادر اولورمی الجواب قزی طالبه وراغبه ایکن اخره ویرلمکه اذن سلطانی یوقدر خلاف

سلطانی مرقوم اوزره تصرفی معتبر دکلدر بنه مستحقه قزینه ویرلور نهایه مدت مدید

مروری ایچون مناسبه اولان بو خصوص امر سلطانی ایله کورلمکدر کتبه ابو السعود محمد پیر مسئله زید

فوت اولوب یرلرن عمرو سپاهی طاپو ایلیوب بکرییه ویلدکدن صکره قزی هند ظهور ایلمشدر صاحب ارضه

ویردوکی رسمی ویروب باباسنک یرلرن المغه قادر اولورمی الجواب قزینه ویرلمکه فرمان اولنمشدر

اما بو مقدار زمان مرور ایتدکدن صکره اثبات ایدندن النمغه لازمدر بلا امر عودتی ایچون استماع اولنمز

کتبه العبد پیر محمد مسئله زینب فوت اولوب زوجی سی هند حامله ترک ایلدکده عمرو سپاهی برلرن طاپو ولدقده

صکره هند بنی وضع ایلدکده بنه زینب ایچون طاپو اولنسه قیمتنده حکم اولنور الجواب امر سلطانی

قزینه ویرلمکه جاری اولدوغی ظاهردر اما صکره ظهور ایدن طاپو ایله انی المغه قادر

اولمسه امر کورلمشدر قزی طالبه وراغبه ایسه اخره ویرلمکه فرمان اولنمشدر استحقاقنه

دکلدر عطاء یه دربو مقوله ده اولو الامره مراجعت کرکدر کتبه العبد پیر محمد مسئله زید فوت اولوب

حامل زوجه سنی ترک اتدکده حمل ظهور اتمدکجه سپاهی ترلالرن طاپو ایله ویرمکه قادر اولورمی

الجواب اولماز مسئله بلا ولد ذکر فوت اولان زیدک مستحق طاپو اولان ترلالری صاحب ارض عمرو

طاپو ایله ویروب عمرو دخی سکز سنه تصرف اتدکدن صکره حالا زیدک صغیره قزی هندک وصیسی

... طاپو ایله ویردوکی ویروب اول ترلالری عمرودن المغه قادر اولورمی الجواب

اولور کتبه العبد محمد بهائی

دربيان قانون احوال اخ يعني انا بابا بر قرنداش طاپو خصوصنده برابر اولوب متوفى اولان قرنداشلرى
بلا ولد فوت اولدقده نيجه درونه فرمان اولنمشدر بيان اولنه رعيتدن وارباب تيماردن وغيريدن
يعني رعايا وعسكريدن اراضي ميريه تصرف ايدنلردن بري فوت اولوب اوغلى وقزى قالمسه بابا بر
ار قرنداشي قالور محلول اولان يرلري بغير غرض كمسنه به تقدير ايلدكلرى رسم طاپو ايله بابا بر
ار قرنداشنه ويريلور اخره ويرلمز قانوندر طاپو خصوصنده لابوين قرنداش لاب قرنداش ايله
مساويدر لابوين ذو القرابتين ديو ترجيح اولنماميدر كبي دكلدر ار قانون نامه معتبره صغير
اوغلان اوكسنه دك باباسي يرلرن الور قز اوغلان كرك صغير وكرك كبيره اولسون بابانك
فوتي كوننده اوبيله دكين الور كذلك بابا بر ار قرنداشي كرك صغير وكرك كبير اولسون بلا ولد
متوفى قرنداشي يرلري بر طريق ايله سپاهي اخره ويرمش اولسه فات اولان بيله دكين طاپو ايله الور
فرمان اولنمشدر عسكره النماز قانون معتبردر دربيان قانون احوال مقدار طاپو بغير غرض كمسنه لر
قرنداشي يرلري ايچون مقدار رسم تعيين ايدلرسه سپاهي الور زياده ايله رنجيده اتمية
ديو فرمان اولنمشدر وقانون جديدده بلا ولد ذكر فوت اولان متوفانك يرلري قزلرينه [illegible]
طاپو ايله ويرلدكده اول برلوك برسنه لك محصولنه سپاهي طاپو ايچون الوب زياده ايله رنجيده
اتمية وادنى ورلمية يوبيك قرق ايكي تاريخنده فرمان صادر اولمشدر مسئله [illegible] ار
لابوين قرنداشي بكرى ولاب قرنداشي عمروي ترك ايلنسه لرينه ايكي بطنه [illegible]
الجواب قوة قرابتي اولمغله وارث عمرودر بحسب الجوانب مقدم اولنه [illegible] تقدم
اولنان عمروده ويولمكده اما بابا بر ار قرنداشنه ويرلما [illegible] ام اولان [illegible]
اولديمي وانده وارث اولمغله محجوب اولورمي بوبابده [illegible]
[illegible]
جواب [illegible] ايكنجي الور [illegible] كبي دكلدر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

المغه طالب ايكن سپاهي اول ترلالرك جملسني عمروه ويرمينوب برمقدارني عمروه ويرمسوب
برمقدارني دخي زيدك لاب ار قرنداشي بكره ويريرن ديمكه قادر اولورمي الجواب اولور بكره دخي
طالب ايسه نصفن اولالور نصفا اخرى عمرو الور وراثته قياس اولنماز برابر الورلر
كتبه محمد بهائي مسئله بلا ولد فوت اولان زيدك مستحق طاپو اولان ترلالرن سپاهي زيدك لابوين
قرنداشي عمرو ايله لاب قرنداشي بكره بروجه اشتراك ايله الوب متصرف اولورلر ايكن بعد زمان عمرو
بكره سن زيدك لاب قرنداشي سن سنك ايچون حق طاپو يوقدر ديو اول ترلالرى بكره ويردوكني
ويرمسوب بكرك يدندن المغه قادر اولورمي الجواب اولماز ميراث كبي دكلدر كتبه محمد بهائي مسئله بلا ولد
ذكور واناث زيدك ترلالرك صاحب ارض زيدك لابوين عمرو طاپوى مثلي ايله تفويض اتدكده
زيدك قز قرنداشلرى هند وزينب بزم ايچون حق طاپو واردر ديو اول ترلالردن
برمقدارين المغه قادر اولورمي الجواب اولماز كتبه محمد بهائي مسئله بلا ولد فوت اولان زيد مستحق
طاپو اولان ترلالرن لاب قرنداشي عمرو ولابوين ار قرنداشي بكره معا اشتراك اوزره طاپو ايله
الملرينه بكر بن لابوين ار قرنداشي اولمغله حق طاپو بنمدر ديو جملهسن المغه قادر اولورمي
الجواب اولماز ميراث كبي دكلدر كتبه محمد مسئله زيد فوت اولوب اوغللرى عمرو وبكر وخالد ترك ايلدكده
بابالرى اشتراك مشاعا متصرف اولدقلرى ايكن عمرو فوت اولوب قزى هند ترك ايلدكده حصه سن
هند وعمينلرى بكر وخالد طالب اولدقلرى ايكن صاحب ارض اجنبيه طاپو ايله ويرمكه قادر اولورمي الجواب
اولماز اولنلر مشاعا [illegible] طاپو مستحق اولدقلرى اعلى كورلمشكدر بوندن اشتباه يوقدر قزك
دخي ولدر وقزه اولي ايكن اجنبيه ويرلمكه مساغ احتمالي يوقدر قرنداشي دخي بويلهدر كتبه محمد بير
[illegible] لرينه مشاعا متصرف اولان قرنداشلردن زيد فوت اولوب قرنداشي عمروي
[illegible] عمره [illegible] ذكر بو حصه طاپو ايلهمي ويريلور يوخسه صاحب
ارض [illegible] بو [illegible] طاپو ايله ويرلمز
[illegible] اولان قرنداشلرى [illegible]

اجنبیلردن بری فوت اولدقده حصه‌سی شائع ایسه بحاناماتی ویریلور الجواب طاپو ایله ویریلور اخر ویرلماز
کتبه محمد بهائی **مسئله** قرنداشلر اولان زید وعمرو وبکر وبشر بابالری یرلرینی مشاعا متصرفلر ایکن
ایکیسی علی التعاقب فوت اولدقلرنده صاحب ارض حصه‌لرین طاپو ایله قرنداشلرینه تکلیف ایلدکده تمرد
ایدوب المااسلر اخره ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولور بیک اون یدی جمادی الاخره سی تاریخیله مورخ
قادر اولماز امرعالی کورلدی بو مقوله‌ده امر علی توجیهه جاری ایسه‌ده انکله عمل اولنور کتبه محمد **مسئله**
بلاولد فوت اولان زیدک مستحق طاپو اولان ترلالرینی صاحب ارض زیدک لابوین قرنداشی عمروه طاپو ایله
ویرمکه مراد اندکده عمرو ایل ویردوکی طاپو ایله المایوب ناقص ایله المق مراد ایلدکده صاحب
ارض اول ترلالری جانبندن بکره ویروب حالا اثرسنه مرور ایلدکده عمرو بکره ویردیکن
ویروب اول ترلالری بکردن المغه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد بهائی **مسئله** بلاولد فوت
اولان زیدک مستحق طاپو اولان ترلالرینک حق طاپوسنی لابوین قرنداشلری عمرو وبکر
اولمغله بکر اول ترلالرده حق طاپوسنی اسقاط ایدوب اجانبدن بشره سؤال ایتمکله بشر اول
ترلالری صاحب ارضدن المش اولسه حالا اوج سنه مرورنده عمرو وبکر اسقاط اتدکی ایشتمش
دیو بشر ویردوکی اقچه ویروب اول ترلالری بشردن المغه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد بهائی

قانون اخت یعنی متوفانک مطلقا قز قرنداشنه متعلق طاپو خصوصلری قانونی وقرمانی
نه منوال اوزره در بیان اولنوامدی اول مقوله رعیتدن وغیریدن ارض میره متصرف اولنلردن اوغلی
وقزی وانا وانا وبابا بر قرنداشی قالمیوب متوفانک محلول اولان یرلری یوردی اوزرنه اولورسه
قز قرنداشنه طاپو ایله ویرلمک بیک اون رمضان شریفنک غره سنده فرمان اولنمشدر دورت
بش سنه‌دن برو یرلری زیاده بحثسز اولیحق الامر **قانون جدید** در احوال اخت متوفانک اولادی
وبابا بر قرنداشی قالمیحق یوردنده ساکن اولان قز قرنداشنه بیک اون رمضان شریفنک سنده غره
فرمان اولنمشدر لکن اکثری یورده ساکن اولمیوب اخره ویرلمکله غدا اولمغین مطلقا قز قرنداشنه
ویرلمک بابه شرعا اعلام عرض اولندقده اولاد وبابا بر قرنداشی قالمیوب متوفانک یرلری اول

دیارده ساکن اولان همشیره‌سنه بیغرض مسلمانلر تقدیر ایلدکلری رسم طاپو ایله ویرلمک بیک
اون ایکی شوالک یکرمنجی کونی فرمان اولنمشدر یوردنده ساکن قیدی قز قرنداشندن ماعدا
اولان وارثیندر قز قرنداشی اولمیجک یوردنده ساکن اولان وارث اولمیاندن تقدیم اولنور
مسئله بلاولد فوت اولان زیدک مستحق طاپو اولان ترلالرین اول محلده ساکن لابوین قز قرنداشی
هند طاپو ایله المغه طالب ایکن زیدک زوجه‌سی زینب بطن ثالثده عصبه‌سی وارثی عمرو وهو بری
هندی منع واول ترلالری طاپو ایله کندولری المغه قادر اولورلرمی الجواب اولمازلر کتبه محمد بهائی
مسئله بلاولد فوت اولان زید مستحق طاپو اولان ترلالرین اول محلده ساکن اولان قز قرنداشی
هند صاحب ارضدن طاپو ایله المق مراد زیدک والده‌سی زینب بنم ایچون دخی حق طاپو اولمغله اول
ترلالرک ثلثی مقداردن بن طاپو ایله الورن دیمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهائی **مسئله**
زید فوت اولوب تصرفنده اولان ترلالری مستحق طاپو اولدقده زیدک قز قرنداشی اولوب اول
محلده ساکن اولان هند حق طاپو کندینک اولمغله سیاهیدن طاپو ایله المق مراد اتدکده زیدک
والده‌سی اولان زینب بن الورن دیوب هندی طاپو ایله المقدن منعه قادر اولورمی الجواب اولماز
کتبه محمد بهائی **مسئله** بو صورتده هند اول محلدن چیقوب اخر محلده کتمکله سپاهی هندک کوچنکه
سن محلده اولماسک تصرفکدن اول ترلالری زینبه فراغ وتفویض ایله دیمکه قادر
اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهائی **مسئله** زید عمرو ایله اشتراک اوزره ترلالره متصرف اولوب زید
بلاولد فوت اولدقده لابوین قز قرنداشی اولوب ترلالر اولدغی محلده ساکن اولان هند اول
ترلالرده زیدک حصه‌سین طاپو ایله المغه طالب اولدقده عمرو بن شریکم اولمغله حق طاپو بنمدر دیو
هنده الویرمیوب کندی المغه قادر اولورمی الجواب اولماز شریکه الحق اجانبدن تقدیم اولنمشدر کتبه محمد
مسئله قرنداشلر اولان هند وزینب ساکن اولدقلری محلدن بر غیری محلده علی الاشتراک ترلالره
متصرفلر ایکن هند فوت اولوب حصه‌سنی زینب بن شریکم وخلیطم اولمغله طاپو ایله الایمده
مقدما زراعت وصو باشلو عشری ویریلور ضبط اولندوغی اوزره ضبط ایدرم دیر ایکن صاحب ارض

ترلالری اولدقده محلنده کتخدا اولمدقجه ویرمم دیو زینبه ویرمیوب کندی قرنداشی عمروه ویرمکه
قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه یحیی مسئله زید فوت اولوب زوجه سی هندی وصلبی اوغلی عمروی وصلبیه
قزی زینبی و لابوین قرنداشی بکری ترک ایلدکدن صکره عمرو دخی فوت اولوب اناسی مزبوره
هندی و قز قرنداشی مرقومه زینبی و عمیسی بکری ترک ایلسه عمرو متصرف اولدیغی اراضی محلولهسنی طابو ایله
المغه قز قرنداشی زینب مستحقه اولورمی یوخسه اناسی هندی مستحقه اولورمی یوخسه عمیسی بکر می مستحق
اولور الجواب رسم طابوسی الینوب مثلی ایله قز قرنداشی زینب مستحقه اولور اگر زینبک مسکنی ایله
مذکور اراضینک بینی اوچ کون مسافه دن اقل ایسه والا یعنی اوچ کون مشا ایسه اناسی هند مستحقه
اولور عمه قطعا یوقدر کتبه احمد قانون قدیمده بلا ولد فوت اولوب بابا بر ار قرنداشی قالمیوب
متوفانک یرلری یوردنده کتخدا اولانلره قز قرنداشنه ویرلمک امر اولنور بعده قانون جدیده بیک اوتکی
تاریخنده مطلقا اولدیارده کتخدا قز قرنداشنه بیغرض مسلمانلر تقدیر اتدکلری رسم طابو ایله ویرلمک
امر اولنمشدر بو مقوله بلا ولد ذکور فوت اولان متوفانک قز قرنداشنه واز قرنداشنه طابو ایله ویرلدکده
اول یرلرک بریللق محصولندن سپاهی طابو ایچون الکوز زیاده ایله رنجیده اتمیه و انده ویلدیه یوبیک
قرق ایکی تاریخنده فرمان عالیشان صادر اولمشدر بونلردن ماعدا سائرلرینه بیغرض مسلمانلر تقدیر
اتدکلری رسم طابو ایله ویرلور کذا فی القانون السلطانی مسئله زید بلا ولد ذکور و انثی فوت اولدقده ار
قرنداشی دخی قالمیوب تصرفنده اولان ترلالرین لابوین قرنداشی الوب اول ترلالر اولوقده محلنده کتخدا اولان
هند رسم طابوسی مثلی ایله المقدن امتناع ایدوب المم ایدوب صاحب ارض اول ترلالری اخر دکی عمروه تفویض
اتمش اولسه حالا هند عمروه ویردوکیمی ویروب اول ترلالری المغه قادره اولورمی الجواب اولماز کتبه الفقیر محمد بهائی
مسئله بلا ولد فوت اولان زیدک ترلالری اول محلده اولوب لابوین قز قرنداشی طابو ایله المغه ...
المایجق صاحب ارض طابو ایله اخره ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولور مسئله بو صورتده متوفانک
ملک منزلی قریبنده اولوب صاباندن ایله نطلسنی لنان بر قطعه ترلا ایچون منزل مزبور تبعیت ایله
ملکیدر حالا باکم ارث شرعله انتقال ایدر بو هند طابوسز ضبطه قادره اولورمی الجواب
یوخدر مقدار اولو ملک منزل ایله تصرف و استعمال اولنور ایسه سکنی دندن صاحب ارض
تعرض ایده مز والا دکلدر دیلدکده ویرر کتبه محمد بهائی دربیان قانون احوال الاولاد یعنی اوغلندن بابایه

یاخود اناسنه طابو ایله نه زمان فرمان اولنمشدر بوندن اقدم متوفانک اوغلی یرلری و چایرلری باباسنه
و اناسنه ویرلمکه اوغلی فوت اولدقده انا و انا اوغللری یرلرندن محروم اولدقلری ایچون
چفتلکلر بوزلوب خراب اولدوغی پایه سریر اعلایه عرض اولندقده انک کبی متوفانک اولادی و بابا بر
ار قرنداشی و قز قرنداشی قالمیانلر متوفانک محلول یرلری باباسی قالور ایسه باباسنه اناسی
قالور ایسه اناسنه جمله یرلری ویرلیوب اگر بابا و اگر انا بیغرض مسلمانلر تقدیر ایلدکلری طابو ایله
ویرلمک بیک اون یدی ذی القعده سنه سنک اون بشنجی کوننده فرمان اولنمشدر ازقانون مسئله اراضی
میریه متصرف اولان زید بلا ولد فوت اولوب ذکور و اناثدن اولادی و قرنداشی دخی قالمیجق یرلری
باباسنه طابو ایله انتقال ایدرمی الجواب بیغرض مسلمانلر تقدیر اتدکلری طابو ایله باباسنه ویرلمک
امر اولنمشدر کتبه محمد بهائی مسئله زید متوفانک مستحق طابو اولدیغی ترلالری و چایرلری
زیدک اناسی هند ایله ویردوکی رسم طابو ایله المغه قادره اولورمی الجواب امر جدید ایله اولور
کتبه محمد بهائی مسئله اوغلی و قزی و بابا بر قرنداشی قالمیوب متوفانک باباسی و اناسی قالسه جمله یرلری
و چایرلری باباسنه بیغرض مسلمانلر تقدیر ایلدکلری رسم طابو ایله ویریلور باباسی قالمز ایسه جمله
اناسنه ویرلمک فرمان اولنمشدر فی ۱۵ ذی القعده سنه ۱۰۱۷ ازقانون سلطان احمد خان مسئله
عمرو صاحب مسکنک سکوی بر وقفه بر مقدار اقچه مقاطعه سی اولوب اوزرنده اولان اشجار زیدک
ملکی اولان باغچه و فاتندن صکره ترک اتدوکی باباسنه انتقال ایدرمی الجواب ملکی اولان اشجار انتقال
ایدر ملتفه دکل ایسه عمرو رسم طابو ایله ملتفه ایسه رسمنی الور مقاطعه سنی سال بسال ویرر کتبه محمد بهائی
مسئله زید فوت اولوب ذکور و اناث اولادی قالمیوب تصرفنده یایلاقی طابویه مستحق اولدقده
والده سی طالبه و راغبه اولمغین سپاهی بیک یوز ایکی اقچه رسمنی الوب تفویض اتدکده یدینه دخی
تذکره ویروب بش یل مرور اتمشیکن اجانبدن اولان عمرو و کلثوم بن زیدک عمیسی اوغللرندن اشترا اتدم
دیو اناسنک تصرفنه مانع اولمغه قادر اولورمی الجواب اولمازلر ارض میری استحقاق دکلدر عطائیه در
دیلدوکنه ویرر چونکه اناسنه ویرمش اول عمیسی اوغللرینک قطعا دخلی اولمیوب انلرک ویرمسی
لغو اولور کتبه پیر محمد مسئله بلا ولد فوت اولان زید ترلالرینه مستحق طابو اولدقده والده سی هند
و لام قرنداشی عمرو و عمیسی اوغلی بکردن حق طابو کمکدر الجواب اولده سنکدر کتبه محمد بهائی مسئله زید

وصغیرا اوغلی عمرو فوت اولدقلرندن صکره زیدك لابوین قرنداشی اولوب اول محلده عمرو زیددن
مقدم فوت اولمغله اول تارلالرك حق طاپوسی بنمدر دیو دعوی ایدوب عمرك والده سی زینب زید عمرودن
مقدم فوت اولوب بعده عمرو فوت اولمغله اول تارلالرك حق طاپوسی بنمدر دیو دعوی ایدوب لکن
طرفینك بینه سی اولمیجق قول اقنقیسنکدر الجواب قول زیدکدر کتبه محمد بهائی مدینیا قانون احوال
واراثی یعنی متوفانك ملکی یورتی ویا خود اشجاری ویا خود بستانی وباغچه سی ویا باغی ویا خود یری
تابع اولدیغی یرده لو ملك مطلقا بر وارثه انتقال ایلمسه طاپوده قانون بیجه دینیا ایکن متوفانك
یری اوزرنده اشجار اولوب ورثه یه انتقال ایدن اول یرلر اولا انتقال ایدن ورثه یه طاپو ایله
ویریلوب اول اشجاردن حاصل اولان میوه کورنوب کوزه تمکردن صعوبت اولمغله وار مشترکدن
تقدیم اولنمشدر قانونده غفلت اولنمیه من قانون معتبر مسئله زید وفات ایلدکده یرلرینی عمیسی
اوغلی طالب ایکن سپاهیسی اجنبی یه ویرمکه قادر اولورمی الجواب بو مقوله ده وارثه ویرلمك امری مرفوعدر
سپاهی مختاردر اما قوزه وقرنداشنه ویرلمك مرفوع دکلدر اما یوردنده وارث اولسه اول وارث
طالب ایکن اخره ویرلملکی اوزره دخی امر عالی جاریدر تاپو دیرندن قیمتنه نقص کلیه عدالت
دخی بودر کتبه پیر محمد مسئله متوفانك ملك باغچه سی قربنده یاپو ایچنده یوبوك تارلاسی
اولوب یاپوسی باشقه ایکن ورثه باغچه نك بناسی قلع ایدوب عشر النان ارض تملکه قادر اولورمی
الجواب بنا واشجار مغروس تملك اولمغله میراندر اگرچه کم ورثه یه ویرلمك امری مرفوع ایدی لکن
ینه امر عالی ایله یوردی یرندن اولا وارثك یرینه نقص کلمامك ایچون بو مقوله ده وارثه ویرلمك
فرمان اولنمشدر ناس بو امرده غافلدر اولمغله ورثه یه غدر وحیف اولور غفلت اولنمیه بونك
امثالی کثیر الوقوع کتبه محمد پیر اکر متوفانك اوغلی وقزی ویا بابا بر قرنداشی وباباسی
واناسی قلموب ورثه سی قالور متوفانك چفتلکلری اولری واخورلری انکره انتقال ایلمسه کرك اول
چفتلکده ساکن ایسه لر اوزیرلری وچایرلری دخی بعض مسلمانلر تقدیر ایلدکده خطایر ۱۱۱ لوه و
فرمان اولنمشدر اکر متوفانك چفتلکلری اولری واخورلری ولمکاو یا خود اولسه لکن اول چفتلك
اوزرنده ساکن اولور اولورلر واخورلر [illegible] ورثه [illegible]
صحنا ارض مختاردر دیلدکنه ویره دیو بیك اوندرت تاریخنده فرمان اولنمشدر از قانون [illegible]

سلطان

سلطان احمدخان مسئله زید سنا اولدوغی شهرك قربنده بر قطعه یری قوروب ایچنده صاحب
ارض معرفتیله اشجار غرس اولنمش اولسه وبنا احداث ایدوب طوارین یوروید وب تصرف ایدرکن فوت اولسه
اول یرده اولان املاك سنا املاکی کبی اولادینه انتقال ایدرمی الجواب یرکندو وراثت طریقیله انتقال ایتمز
اوزرنده اولان ابنا واشجار مغروسه اولادینه انتقال ایدر کتبه پیر محمد مسئله اثر بنا اولنوب بالتوصید اولنان
والیاب صاحبی فوت اولدقده والیابین الورثه تقسیم اولنوری یوحسه طاپو ایلهمی ویریلور الجواب
ملکدر اثر دخی میراندر رفع اولنور ممکن ایله قسمت اولنور اراضی استحقاقیه اولماجق اوغلنه
مجانا ویرلمز سائر طاپو ایله ویریلور بو مقوله ده اولو الامر مراجعت اولنمق کرکدر پیر محمد مسئله
بلا ولد فوت اولوب بودرلو قرنداش واناسی واتاسی قلمیان متوفانك یرلری یوردرلرنده اولان
یرلر ملکی انتقال ایدن ورثه یه ویرلمك امر اولنمشدر وارثك یرینه نقصان کلمیه واملاك بها صنری ترتیب
ایلمیه ویور دیری بوزلمیه حتی هیچ وارث قالمیوب بیت الماله قالسه بیت المال طرفندن طاپولنمغه فرمان
عالی صادر اولمشدر از قانون نقل شده مسئله زید فوت اولوب ترکه سی بیت الماله عائد اولدقده بیت المال
طرفندن چفتلکی طاپولنمغه طلب ورغبت اولنورکن صاحب ارض خیر یلدوکنه ویرمکه قادر اولورمی الجواب بر
کمسنه فوت اولوب چفتلکی بیت الماله قالسه املاك بهاسی نقصان کلمامك ایچون بیت المال طرفندن طاپولنمغه
امر عالی صادر اولمشدر اما ایل ویردوکنه ویرمکله وبرلو سپاهی عذر اولنماز کتبه پیر محمد مسئله زید بر
ملك چفتلکی تابع اولان تارلالره متصرف ایکن فوت اولوب انجق زوجه سی هندی ترك ایلمکله امین بیت
المال اول چفتلکی هنده زید درتنده اولان مهرینه ترکه دن حصه سی مقابله سنده ویردکدن صکره هند اول
تارلالری صاحب ارضدن طاپو مثلی ایله المغه طالب ایکن صاحب ارض کا ویرمیوب اجانبه ویرمکه قادر
اولورمی الجواب اولماز کتبه العبد یحیی مسئله بو صورتده صاحب ارض تارلالری اجانبه بکره طاپو ایله ویرمش
[illegible] حالا هند بکره ویردوکن امر عالی ایله اولمغله صاحب ارضه ویروب اول تارلالری بکردن المغه
قادر اولورمی الجواب اولور کتبه یحیی مسئله بلا ولد فوت اولان زیدك [illegible] ترکه سندن
[illegible] زوجه سی هند حصه سی طوط و [illegible] صکره اول چفتلکه تابع اولان تارلالری

[illegible]

طاپوی مثلی ایله المغه طالب ایکن سپاهی هنده ویرمیوب جانب عمروه ویردکدن صکره اول سپاهی معزول
اولسه یرینه بکر سپاهی اولسه هند عمروک ویردکی بکره ویروب اول ترلالری عمرودن المغه قادر
اولورمی الجواب اولور محمد سری شیخ الاسلام مسئله بو صورتده هند عمروک ویردکی حالا سپاهی اولان
بکره ویروب اول ترلالری ضبط مراد اتدکده عمرو هنده بکا مقدما معزول اولان سپاهیه
ویردکم اقچه‌یی ویرمدکجه سکا ترلالری ضبط اتدرمم دیمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهری
مسئله زید یرملک چفتلکه وقدیمدن اول ملک چفتلکه تابع اولان ترلالره متصرف ایکن فوت اولوب
اول چفتلک حصرا وارثی اولان عمی عمروه ارث ایله انتقال ایلدکده عمرو اول ترلالری طاپوی
مثلی ایله المغه طالب ایکن صاحب ارض اکا ویرمیوب اجانبه ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه الفقیر یحیی
مسئله بو صورتده صاحب ارض اول ترلالری اجانبدن بکره طاپو ایله ویرمش اولسه حالا عمرو چفتلکم
ترلالرندندر دیو بکرک ویردکن ویروب اول ترلالری بکردن المغه قادر اولورمی الجواب اولور یحیی
دربیان قانون احوال مشترک یعنی مشاع ومشترک یرلری تصرف ایدنلردن بری فوت اولوب شریکی
قالسه یاخود چفتلک ثلثنه یرلرنده مفرز اولدوغی تقدیرجه قانون طاپو نیجه‌در بیان ایدر اشتراک
اوزره اراضی تصرف ایدنلردن بری فوت اولدقده شریکی طاپو ایله المغه محتاجمدر یوخسه بلا طاپو
متصرف اولور وقرنداش وغیری المقده فرق اولنمش میدر قانون نیجه‌در امدی اول مقوله اولادی وبابا
بر قرنداشی وهمشیره‌سی وبابا وآناسی قالمیان متوفانک یرلرین مشترک اولنلر طاپو ایله المغه
طالب ایکن اخره ویرمک جائز دکلدر شریکی اولنلر متوفانک یرلرین بش ییل تمامنه وارنجه دکین
بیغرض مسلمانلر تقدیر ایلدکلری طاپو ایله الورلر بش ییلدن صکره ویرلمز سکوت ایدوب ویا اخره
طلب اغرسه ساقط اولور الجواب اولور من قانون نامه مسئله زید فوت اولوب قرنداشی ...
ومشترک اولدیغی ترلالرده حصه‌سی مستحق طاپو اولدقده اجانبدن بکر اولوب صاحب
ارضدن رسم طاپو ایله تفویض ایلمش اولسه حالا عمرو رسم ...
حصه‌سی بکرک المغه ... اولورمی الجواب اولور ...

بری فوت اولدقده یاخود خارجدن برکسنه‌یه تفویض اتدکده شریکی اخر اخره ویرمیوب
رسم مثلی ایله الور بش سنه‌یه دک حق طلب واردر نوع اخر مشترک اورمانی تصرف ایدنلردن بری
بالتماسیله یراچوب ترلا اتدکده اول اورمانده شریکی کم ایسه اول یرده مشترک اولور
از قانون نامه اوقچی زاده ومکتوب محمد افندی وزرنامه یحیی افندی المفتی بری وقف اولان اطرافیدن
یاخود ارض میریدن بریری وچایر طاپوی مستحق اولسه برکسنه کوهدن یراچمق مراد ایلسه
وایکی کشی یرلرین بربرینه تفویض ایلمسه صاحب ارض معرفتیله اولمق قانوندر بعد اذن صاحب
ارض اولمدقجه معتبر اولماز لکن اول یرده مشترک اولان غیریدن اخره اجنبیه الدرمیوب صاحب ارض
معرفتیله اول الور من قانون نامه درزمان سلطان احمد خان مسئله بابالری یولرینه مشاعا
متصرف اولان قرنداشلردن زید فوت اولوب قرنداشی عمرو ترک ایلدکده زید حصه‌سنی عمروه مجانا
ذکر بو حصه صاحب ارض دیلدوکنی ویرور الجواب امر سلطانی بو مقوله‌یه مجانا ویرلمکدر طاپویه
مستحق اولمان امر ویرلمز مسئله بو صورتده مشاع اولان اجنبیلر مشاع اولان قرنداشلر
کبی اجیلرندن بری فوت اولدقده حصه‌سی شاملرینه مجانا ویرلورمی الجواب طاپو ایله ویریلور اخره
ویرلمز کتبه پیر محمد مسئله زید وعمرو وبکر وبشر اشتراک اوزره متصرف اولدقلری
یایلاقدن زید حصه‌سنی شریکی عمروه معرفت سپاهیله تفویض ایلسه اخر شریکی بکر عمروه بدل
تفویض ویردوکی اقچه‌نک نصفنی ویروب اول حصه‌نک نصفنی ضبطه قادر اولورمی الجواب
اولور کتبه یحیی مسئله قز قرنداشلر اولان هند وزینب ارض میریدن اولان یرلری مشاعا متصرفلر
ایکن هند فوت اولوب زینب هندک حصه‌سن طاپو ایله المغه طالبه اولمامغین صاحب ارض طاپو ایله زیده
... بلادن صکره زینب عمرو سپاهیه تزوج اتمکله عمرو زور ایدوب زینب اول زماندن
طالبه اولمامشیمدی طالبه دیو زیدک اوج ییل تصرفندن اولان یرلرین المغه قادر اولورمی الجواب
اولماز استحقاقی کلی مشاع اولمغله زینب طالبه اولورسه ویرلمکه فرمان اولنمشدر لکن زینب طالبه
اولیجق اخره ویرلمز تاریخ ... عمرو ... طلب اعتبار اولنماز طاپوسی طالبه اولمغه کوکه ...

مسئله زید متصرف اولدیغی تارلاده عمرونك ملك زیتون اغاجلری اولوب بعده اول تارلا محلول
اولدقده ایچنده ملك زیتون اغاجلری واردر دیو سپاهی ایله ویردوکی رسم طاپویی ویروب
المغه قادر اولورمی الجواب امر واردر اکرچه اولور **مسئله** ارض میریده شفعه دعوی جاریه اولورمی
الجواب اولماز ولکن مشترك اولدیغی حسبیله طاپو ایله المقده اجنبیدن مقدمدر کتبه یحیی **مسئله** یرلر ارض
میری و بناسی ملك اولان دکرمانده شفعه جاریه اولورمی الجواب اولماز ولکن یرده مشاع و مشترك
اولمغله صاحب ارض معرفتیله تفویض ایتمکده شریك اولانلر خارج و اجنبیدن مقدمدر ارض میریده شریك
ایچون ملکده کبی شفعه شرعیه یوقدر ولکن بش سنه یه دك قانونده حق طلبی واردر طاپو ایله الور محمد بهائی
مسئله زید و عمرو اشتراك مستوی اوزره بر قاچ تارلالره متصرفلر ایکن زید حصه سنی معرفت
صاحب ارض ایله بکره بیع و تفویض ایلسه حالا عمرو بش سنه مرور ایتمدن شریك و خلیطم دیو
بکره ویردوکنی ویروب اول حصه یی بکرك الندن المغه قادر اولورمی الجواب اسقاط حق ایتمامش
ایسه اولور محمد بهائی **مسئله** بر قاچ کمسنه لر هند ایله اشتراك اوزره بر قاچ قطعه تارلالره
متصرف ایکن اول کمسنه لر حصه لرینی اخوندن زیده معرفت صاحب ارض ایله فراغ و تفویض
ایتدرلر هند انلرك حصه لرینی المغه طالبه اولدقده زوجی عمرو هندی منع ایتمکله بش سنه
مرور ایلسه حالا هند زیده ویردیکنی ویروب اول حصه لرینی المغه قادره اولورمی الجواب اولور منع
زوج عذر معتبردر کتبه محمد بهائی **مسئله** زید و عمرو اشتراك و تساوی اوزره تارلالره متصرفلر ایکن زید
بکره اول تارلالر ایچنده حق قرارینی ولا اشجارینی بکردن اشترا ایتدکده زید عمروه بن اول
اشجاری المغه اول اشجار احوانا ربعلرینه کوکلکه سی منتهی اولدیغی یرده دکن مستقلا
بن ضبط ایدرین دیمکه قادر اولورمی الجواب اولماز زراعت اولندقده کوکی مثمر ایله
شجره ضرر کلجك یرلری اتاره دن منع اولنور کتبه محمد بهائی **دربیان احوال اهل قریه و خارج ولا**
یعنی متوفانك محلول اولان یرلری طاپو یه ویرلمکده و تفویض ایتمکده اهالی قریه ...
اولان قانونده حکم ذکر اولنور بلا وارث فوت اولوب ...

یرلرنده مشترکی قالمیوب متوفانك یرلری بونلردن صکره قریه خلقندن یره محتاج و ضرورتی
اولنلره طاپو ایله طالب اولنلره ویریلور خارجه ویرمك خلاف قانوندر قریه خلقندن طالب اولوب
طاپو ایله المازلرسه اول زمانده صاحب ارض مخیردر ولکن صاحب ارض طاپو مستحق اولان یرلری
و چاللری کندوسی تصرف ایتمك و اوغلنه ویرمك قطعا جائز دکلدر **من قانوننامه معتبره** یر تصرف
ایدنلردن بری تصرفنده فوت اولدقده اوغلی و قزی و بابا بر قرنداشی و قز قرنداشی و باباسی
و اناسی و بر دخی وارثی قالمیوب مشترك دخی یوغیسه اول متوفانك یرلری قریه خلقندن
یره ضرورتی اولنلره اولانلر ایله ویردوکی طاپو ایله ویریلور خارجه ویرلمز قریه خلقنده
کمسنه اولماسه اول زمانده صاحب ارض مختاردر کیمه دیلرسه ویرر ولکن سپاهی کندی تیمار طپراغنده طاپویه
مستحق اولان یرلری و چاللری کندی تصرف ایلمك و اوغلنه ویرمك خلاف قانوندر و طاپو خصوصنده
اعلا و ادنی و اوسط اعتباری یوقدر بو منوال اوزره فرمان اولنمشدر فی اواسط شهر محرم الحرام
سنه ثلث و ثلثین و الف حالا فی زماننا معتبر قانون بودر **من قانوننامه سلطان احمد خان**
مسئله زید ساکن اولدوغی قریه طپراغنده متصرف اولدوغی تارلالرین معرفت سپاهیله عمروه تفویض
ایلسه عمرو اخر قریه ده ساکن اولمغله زیدك قریه سی اهالیسی حق تفویض برمزدیو عمروه ویردوکنی
ویروب تارلالری المغه قادر اولورمی الجواب اولمز امر وار ایسه اولور کتبه یحیی **مسئله** بر قریه ده تارلالر
محلول اولدقده اهالی قریه طاپو ایله المغه طالبلر ایکن سپاهی ویرمیوب خلاف امر خارج
قریه دن زیده ویروب حالا اهالی قریه زیده ویردوکنی ویروب اول تارلالری ضبطه قادر اولورمی
الجواب اولورلر کتبه یحیی **مسئله** زید تصرفنده اولان تارلاسنی ساکن اولدوغی قریه اهالیسندن المغه
طالب وار ایکن اخر قریه دن بکره طاپو ایله ویرمش اولسه حالا اول راضی اولمیان قریه اهالیسی بکردن
ویردوکنی ویروب اول اراضی بکرك الندن المغه قادر اولورمی الجواب اولورلر کتبه محمد بهائی **مسئله**
بر قریه ده ساکن ... زید تصرفنده اولان تارلاسنی اخر قریه ده اولان عمروه صاحب ارض اذنیله
تفویض ایلسه زید قریه سی اهالیسی خلاف قانون بر اخر قریه دن اولانه تارلا ویرلمز دیو اولوره

المغه قادر اولورلرمی الجواب امر عالی ایله حق اولور کتبه محمد بهائی **مسئله** بر قریه اهالیسی طاپو ایله مشترک
بر طاغه متصرفلر ایکن ایچلرندن اولان زید اول طاغده حصه سنی آخر قریه اهالیسنه تفویض مراد
ایتدکده قریه سی اهالیسی اول حصه یی اولورلر دیو زیدی آخر قریه یه تفویضدن منعه قادر اولورلرمی
الجواب اولورلر کتبه محمد بهائی **مسئله** بر قریه طپراغنده اولوب مستحق طاپو اولانلر معتد اولمیوب صاحب
ارض طاپو ایله آخر قریه اهالیسندن زیده ویرسه حالا قریه اهالیسی اول طپراقلری قریه موزده
اولمغله حق طاپو بزمدر دیو ویردوکنی ویرمه اولوری زیدک المغه قادر اولورلرمی الجواب اولورلر
دبیا قانون احوال التصرف وفراغ واورمان وقوروق وکوهلر بر اجنبی بلا اذن سپاهی و بلا تمسک
تصرف اولنمیوب یعنی سپاهینک اذنی و معرفتی لازم اولور معرفتسز معتبر اولمدوغی بیان اولنور احوال تصرف
و فراغ و اخذ عشر بلا طاپو امدی صاحب ارضک قانون اوزره رسمی ویرمدن اذنی یوغیکن خلاف
قانون فضولی النوب صاپان یرلرن و چایرلرن و استبدال اولان یرلرن صاحب ارض ویا وکیلی عشر و
رسم المغه قانون اوزره رسم طاپوسی قطعا اولمیوب بابده صاحب ارض مخیردر دیکر قانون اوزره
رسمین الوب تصرفه اذن ویرر دیو فرمان اولنمشدر فی ۱۷ ذی القعده سنه ۱۰۱۰ من قانون سلطان
د زمان محمد پاشا **مسئله** زید و عمرو ارض میریده متصرف اولدقلری یرلرینی سپاهی معرفتسز
استبدال ایتمکه ویا خود بر طریقله برینه فراغ و تصرف ایتمک جائز اولورمی الجواب اولماز کتبه سعد الدین
نوع آخر اذن صاحب ارضسز ترلا تفویضی معتبر اولماز سپاهی برچ سنه عشر و رسم فی السنه اذن
اولماصه یجاز اذن لازمدر **نوع** آخر و ترلانک تفویض و تفوضنده تمامده شریک اولانلردن
بری ینک اذنی کفایت ایدر من قانون سلطان د زمان یحیی افندی شیخ الاسلام خط مکتوبجی
مسئله زید سپاهی تیماری طپراغنده محلول اولان رعایاسی بلا تمسک تصرف ایتدکلری یرلری
متصرف اولنلردن الوب آخره طاپو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولور تمسکی المدیکدن ضبط
کتبه العبد اسعد الله **قانون** بری وقف اولان اراضیده و اراضی میریده بر یر و بر چایر طاپویه
مستحق اولنسه کمسنه کوهندن براچمق مراد ایلسه و ایکی کیشی یرلرین برینه تفویض ایلسه
صاحب ارض معرفتیله اولمق قانون قدیم ایکن اول اصل طاپویه مستحق اولان یرلر و چایرلر صاحب

ارضك

ارضك اذنی اولمیدن تصرف اولنسه کوهندن اجلسه و ایکی کیشی یرلرین برینه تفویض ایلسه صاحب
ارض کرك اصلی بلسون کرك بلمسون یا وکیلی اول مقوله یرلردن عشر یا خود رسم النمش اولسه
طاپو قطعا اولمز یرلری تصرف ایدنک اولور دیو ایله اولنسه جفتلك استانبول اطرافنده یکرمی
اوتوز بیک اقچه یه و بعضی یارده بش اون بیک اقچه یه و بالجمله هر بر دیارده خیلی اقچه یه طاپویه
ویریلکو قانون قدیم ایله عمل اولنمیوب صاحب ارضک رسم طاپولرن ویرمیوب خلاف قانون فضولی تصرف
ایدوب مجرد عشر و یا خود رسم ویرلمکله رسم طاپو قطعا اولمز یرلر و چایرلر النرك اولیجق بوبابده
خواص همایون و اوقاف و املاك خصوصا یکرمی اوتوز یلدن برو لسفر سفرلیا اصحاب تیمارده نیجه نیجه
غدر اولندوغی سببدن بیک اون یدی ذی القعده سنك اون برنجی کوننده پایه سریر اعلایه عرض
اولندقده اول وجهله ذی الیدن اولان اکر رسم طاپو ایله ویرلمك فرمان اولنانلردن دکل ایسه
اول اصل طاپویه مستحق اولان یرلری صاحب ارض ینه ویره دکنه اکر رسم طاپو ایله ویرملك
امر اولنانلردن ایسه انلره رسم طاپو قطعا اولمز یرلر و چایرلر بزم اولور دیو تعلل ایدنلر رسم
صاحب ارض استدکده طاپو ایله تکلیف اولنور قبول ایدرلرسه الور و ویرمزلرسه
صاحب ارض مختار اولور دیکر قانون اوزره رسمن الوب تصرفه اذن ویره دیکر بیعلرین فسخ
ایدوب یرلری و چایرلری اسکی صاحبلرینه تصرف ایتدوره دیو فرمان اولنمشدر فی محرم
الحرام لسنه اوته یقاده اشقیا مستولی اولمغله رعایا و برایا قدیمی یرلرندن فرار و جلالری
اولمیوب بالضرور فرار ایلیوب حالا هر کشی یرلو یرینه وارمق فرمان اولنمغین اول مقوله
یر اکنمیوب اولنکلو یرلری اوج یلدن زیاده بوز و خالی اولمغله کرمن و باغ و باغچه لرینه تعدی
اولنان عشر و رسم ویرلمامکله صاحب ارض اولنلر اصحابی مناسب وقعی لطائف سنه و غیره طاپویه
ویرلوب و بعض سپاهی فضولی تصرف ایدوب بوبابده رعایا و برایایه زیاده ظلم اولدوغی پایه
سریر اعلایه عرض اولندقده بیك اون سکز محرم غره سنده اوچ یلده دکین یرینه وارن
رعایانك یرلری و چایرلری و کرمن و باغلری و ملکلری کندیلره تسلیم اولنوب
کما کان متصرف اولونلر انك کبی طاپویه النلر اقچه لرین صاحب ارضدن المق فرمان اولنمشدر
اصحاب تیمار قریه لری ممتا سنوی داخلنده تحریردن صکره کوهندن اجیلان یرلرك عشر

ورسمن حقلری اولور قد یمدن الی کلمشلر ایکن امنا و مباشرین احوالن تحریردن صکره
کوهدن اجیلان یرلر خارج اذن دفتر اولن یرلردن محصولیمیز عائد اولور دیو مالیه
طرفندن حکم اخراج ایدوب دخل اتدکلری بیک اون سکز محرمنک غره سنده پایه
سریر اعلایه عرض اولندقده اصحاب تیمار اوتوز یلدن برو سفر سفرلیوب اوغور همایونده خدمت
ایدوب قریه لرینک ممتاز ستوری اخلنده کوهدن اجیلان یرلرک عشر و رسمن حقلری
اولوب کما کان اصحاب تیمار ضبط اولندی فی اوائل محرم سنه تسع عشر و الفمن قانون نامه
سلطان احمد خان اوج سنه بوز قلاوب یا خود برطریقله محلول اولان یرلر طاپویه مستحق اولور
رسم طاپوسز ضبط اولنمسی اول مقوله خلاف قانون رسم طاپوسز فضولی تصرف اولنان
یرلری صاحب ارض یا وکیلی عشر و رسم المغله طاپوسز فقط اولوب انلرک اویمق خواص
همایون و وزرا خصلرینه و اوقاف و ارباب تیماره کلی غدر اولدیغی بیک اون یدی ذی
القعده سنک اون برنجی کوننده پایه سریر اعلایه عرض اولندقده انلرکبی یرلر صاحب
ارض اصلا بیلمیوب کوک بلمیوب مجرد عشر و رسم المغله رسم طاپوسز فقط اولوب اول یرلری خلاف
قانون رسم طاپوسز فضولی تصرف ایدنلرک ارباب تیماره غدر اولدیغی رضای همایون اولمیوب
بو اصل یرلرده صاحب ارض مخیر اولور کندو زماننده واقع اولمش ایسه دیلر ایسه رسم
طاپو ابدوب و یرمک فرمان اولنمشدر والحال ذی الید اولنلره رسم طاپو ایدوب و یرمکده تکلیف
اولنور الوکوفیها والاخره و یریلور قانون سلطان اندر زمان محمد پاشا دربیان قانون احوال بنا
وغیره یعنی بلاد اذن سپاهی زراعت و آسیاب و امثالی احداث اولنمسی قانون نیجه در بیان ایده داخل
رعیت و خارج بر قریه ده بر کیمسنه دوزن قورسه اکر صاحب ارضک اذنی اولمیه بر درلو بنا
ایلمسه صاحب ارض مختاردر دیکر قانون اوزره طام طاپوسن الور استر قلع اتدرور اکر اول
طام یری اولوب خرابه اولمغله صکره دن بنا اولنمش ایسه انلر کذلک زراعت و حراثت اولنور
ترلاده طام بنا اولنسه صاحب ارض معرفتی اولمدقجه دیکر قلع اتدیر دیکر ابقا اتدیر و یا خود
مقبل اولور دیو قانون اوزره طام طاپوسن الور و هم اول ترلالری زراعت اولدیغی تقدیرجه
عشر و رسمنی بو سنه مقداریله سنه حاصل اولور کوره انلرکوره اول بنا یرلرینه مقاطعه تقدیر اولنور

مقاطعه

مقاطعه سن الور اول بیل مرور اتمدکجه بعده تحفظ اولنمامیردن اول بیللق عوائد
استماعی یوقدر قانون تیمور معدننده دفترده عشر حاصل یازلمش فتره کوره دیو کیمه
حاصل یازلمش ایسه انک معرفتی اولمدقچه بکیک تیمورجی و جاغی وضع ایدنلر اولسه دخی اول
کیمسنه استرسه منع ایدنلری منع ایده قانوندر مسئله زید حیاتنده تصرف الدکی بایلاق قدیم باغ ویند
حفظی ایجون خان احداث ایدوب حالا انده اثر بنا اولنمش مقوله بایلاق قدیم شنا املاکی کبی اطلاق
اولنور می الجواب عرفی عامده تعبیر اولنور اما املاک احکامی اجرا اولنماز بنا ملکدر ارضه میریدر
موروثی اولماز شفعه طوتلماز بو بیع و شرا تفویض و تفوضدر بلا اشتباه کتبه بیر محمد
بر ترلا قوبنده دکومن احداث ایلین کیمسنه صاحب ارض و متصرف اولانک اذنی اولمادین اول
ترلا اوزرنده حرق حفر ایده مراد نتحتاجدر قانوندر مسئله زید بیلا کی اولدیغی شهرک
قربنده بر قطعه یری ایچنده صاحب ارض معرفتیله اشجار غرس و بنا احداث ایدوب طوارینی
یوردی تصرف ایلر ایکن فوت اولسه اول یرده اولان املاک سائره املاک کبی اولادینه انتقال ایدر می
الجواب ترکند و انتقال اتمز اوزرنده اولان بنا و اشجار معروف اولادینه انتقال ایدر کتبه بیر محمد
مسئله زید متصرف اولدیغی ترلاسن سپاهی معرفتسز عمروه تفویض مذکور معتبر کلدر اول غرس
الدوکی کرومی قلع اتدوروب ترلالی کیرو الور ضبطه قادر اولور می الجواب سپاهی اذنسز غرس ایدیسه
اولور کتبه محیی مسئله حرثی کفره ید نده اولان بر قلعه صلحا فتح اولندقده زید اول قلعه نک
حوالیسنده اولان اولوب کیمسنه نک ضبطنده اولمیان بر مقدار یری سپاهی اولان عمروک اذنیله احیا و زراعت
اتمش اولسه حالا عمرو اول یری زیدک یدندن الور استدکده تفویضه قادر اولور می الجواب اولور
کتبه محمد بهائی مسئله بر دریا کنارنده عرصه سی وقف و بناسی ملک منزلی اولان زید اوزرنده
بر اوطه احداث بنا اتمک مراد اتدکده جای عمرو اول زیدک بنا ایدکی محلی ستولی و قبضدن
اجاره ایله تفویض ایلدم بنم تصرفمده در دیو زیدک بناسنه منعه قادر اولور می الجواب اولمز در یا
تفوض اولنماز کتبه محمد بهائی دربیان قانون احوال الجایر بر یرده سپاهیه متعلق جایر اولسه اول
جایری بعض کیمسنه لر معین و مقرر سنوردن بوزوب سورمش اکمش و بستان ایدوب
تصرف ایلمش اولسه اول جایرک قدیمی ممتاز و معین سنورینه یردن و ده محلده ده و نه

ونیبوه منتهی اولنوب تفتیش اندورلکن ظاهر اولدقده صکره الوب چایرلق اوزره حکم اولنوب
زراعتدن منع اولنور قانون قدیم قانون شویله در لاکن کلمات ایچون الی قوینلوا وطی حاصل
اولنوب سپاهیسی ایچون بر ایکی سنه ده نسنه النماز اکا قلیه برلر او جیجی سنه اولدقده چاچ حکمنده اولمش
اولور عشری النور سپاهیسی اولمیه بوخصوص دفترده یازلمق لازم دکلدر قانونده زراعت
اولنسه عشر حاصل اولور کذلک دائم چایر اولیجق عشر النور مسئله بر قصبه نک طاپوسز اولان
چایرلرین قدیمدن هرکم استرسه بیچه کلمش صاحب ارض هر عوربه با(ش) ایکیشر اقچه ویرلر ایکن حالا صاحب
ارض اولان کمسنه چایرلری بعض کمسنه نک اقچه سن الوب طاپو ویرمکه قادر اولورمی الجواب
اولمز کتبه محمد بهائی مسئله برفخ ذمیلر بر قطعه چایری اون بش یلدن زیاده تصرف ایسه حالا
ولایت تحریر ایدن اللرندن الوب آخره طاپو ایله ویره کدن صکره مزبور ذمیلر شرعا دعوی یه
قادر اولورمی الجواب اولمز کتبه ابو السعود بو صورتده مذکور ذمیلر ذکر اولنان چایری تمسک
اولن یش یلدن زیاده تصرف اتمه لری ایله استحقاقلری اولورمی الجواب اولماز نصفا متصرفه
اعتبار یوقدر کتبه ابو السعود مسئله زید عمرو سپاهینک طپراغنده اولان چایری طاپوسز
ضبط و مقاطعه سن ویرر ایکن زید فوت اولمغله اوغللری اول چایری ضبط مراد ایلدکلرنده
صاحب ارض زید اول چایری طاپوسز ضبط ایلدی دیو مزبورلره ویرمیوب کندو طاپو ایله
ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد بهائی مسئله زید متوفانک تتمه سکناسنده اولوب
اطرافنده حولوسی اولان بر مقدار چایری وارثی ملکیت اوزره ضبط مراد ایلدکلرنده سپاهی
وارثدن الوب آخره ویرمکه قادر اولورمی الجواب اوینه متصل اولوب نصفندن زیاده
دکل ایسه اولماز کتبه محمد بهائی مسئله هند متوفانک تتمه سکناسی اولوب اطرافی تحتا حولی
ایدوب ایچنده تخمینا اوچ دونم مقداری چایری هندک باباسی ضبط مراد ایلدکده صاحب
ارض اولیرک بو حق دونمی تتمه سکنی اعتبار اولنوب زیاده سن طاپو ایله ویرمکه
قادر اولورمی الجواب اولور محمد بهائی مسئله زید تصرفنده اولان چایر و بستانی یوز بیوم زید بش اللی
سنه بونی خالی قویوب معطل اتمک ایله متولی اولان لرایله اول یرلری طاپو ایله ویرمکه
قادر اولورمی الجواب چایرده اولماز بستانن محصولی بهره سی وار ایسه اولور بوغیسه انده دخی اولور

محمد بها

محمد بهائی مسئله فتح خاقانیده بر وخاص و سویلکو چایر ملک دیو عقد اولورمی الجواب اولماز
کتبه یحیی مسئله بو صورتده چایر اوزرنده ساباتلوب دمدم ایله بیع اولنه کلسه ملک اولورمی
الجواب اولماز کتبه یحیی در بیان قانون باغچه و بستان و صبان ایله سوریلسه قانون نیجه در بیان ایدر
بر کمسنه نک ملک باغچه سن صبان قویوب زراعت ایله حاصل اولان ترکه دن صاحب ارض عشر الور قانون
هم ملکدر دیو نزاع ایده مز زیرا صبان کیروب یرلیغ ایکن زراعت اولنان یر اراضی میری در
طاپو ایله ویرلور قانونده قانون مقدما بر باغچه ایکن اشجار ثمره سی قالمیوب ایچنه صبان کیروب
زراعت ایدیلور ایکن اول یر اوچ ییل علی التوالی بلا مانع بوز و خالی قالسه طاپویه مستحق اولدقده
بر کمسنه صاحب ارضدن طاپو ایله الوب زراعت ایدرکن اول یرلرک ایچنده خدایی جوز اغاجی اولدقده
اسکی صاحبی اول یر مقدما باغچه ایدی طاپویه مستحق اولماز و ایچنده جوز اغاجلری وار
دیو نزاع ایلسه خدایی جوز اغاجی بر تابعدر یرلری طاپو ایله الان کمسنه اغاجلری دخی ضبط ایدر دیو
مرحوم حمزه پاشا نشانجی ایکن امر شریف جهان مطاع ویرلمشدر قانونده مسئله قانون
دکمه و اشلمه اغاج ملک اولور اما صبان کیروب زراعت اولنان یر ملک اولماز مادامکه پادشاهلر
صحیح ملک نامه ولمیه و دفترده یازلمیه مقبول دکلدر عشرلری ویرلر النور قانون مطلق صبان
کیروب زراعت اولنان یر ملک اولماز تحریردن صکره غرس اولنان باغلردن عشر النور قانونده
مسئله زید اشجار اراسنده صبان یوریدوب زراعت اولنان باغچه سنی بیع اندکدن صکره سپاهی
ثمننده عشر المغه قادر اولورمی الجواب اکر ملک اولمیوب طاپو ایله ویرلور ایسه یرلر ایله معرفت سپاهی
لازمدر اما خصوص عشر طریقیله النور کورلمز کورکدر بو صورتده شرعا اولمیجه اولماز اکر حوی زاده
محمد مسئله زیدک باغچه سنده اشجار ملتفه التنده زراعت ایدوب سپاهی عشر ویرکن فوت اولدقده اولاد
نکوری اولمامغله سپاهیسی ضبط و عمروه طاپو ایله ویرسه زیدک قزلری بابالرندن انتقال ایدر
انتقال ملکدر دیو طاپو ایله ویرمکدن منعه قادر اولورمی الجواب ارض میری اولوب مقاطعه
معینه سی یوق ایسه قزلرینه ویریلور کتبه یحیی مسئله مقاطعه لری عرصه اوزرنده اشجار ایله ملتفه
اولان باغچه زید متصرفکن وفاتندن صکره وارثه انتقال ایدرمی الجواب ملکی اولان اشجار انتقال ایدر اکر
ملتفه دکل ایسه عرصه رسم طاپو ایله الور اکر ملتفه ایسه انجق سنوی مقاطعه سن ویرر کتبه محمد بهائی

مسئله زید کندینك یوردی یرینی ترلا ایدوب زراعت ایتدکدن صکره بلا ولد ذکور فوت اولدقده اول معلوم قزی
وحصه‌ی وارثی هند اول یوردی یرنی ملکیت اوزره ضبط مرام ایلدکده صاحب ارض طابو ایله
آلور آلا آخره ویرور دیمکه قادر اولورمی الجواب اولمز کتبه محمد بهائی مسئله زید ارض میری اوزرنده
مفروش باغچه‌سن عمروه بیع ایتدکده سپاهی شو قدر آقچه رسم ویر دیو عمرو ومشتریدن المغه قادر
اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهائی مسئله بلا ولد ذکور فوت اولان بنتی مقاطعه ایله متصرف اولدیغی وقف
بستانی قزی هنده بلا طابو انتقال ایدرمی الجواب عرصه‌سی صحرا ایسه اولمز کتبه محمد بهائی در بیان قانون غرس باغ
وباغچه واشجار وخلفی نابت اشجار برکمسنه متصرف اولدیغی ترلا اولان صاحب ارض معرفتیله برکمسنه‌یه حق
تصرفنی تفویض ایدوب مرقوم اول ترلانك ایچنده نابت اولان خلیجه آغاجلری ایله ضبط
ایتدکدن صکره ده شرته ساله اولوب حین تفویضده اول خلفی آغاجلری ذکر اولنمادی جوز
آغاجلرین ضبط ایدین دیو نزاع ایلسه خدای اشجار عرصه تابع تابعدر تونیع ایدیز یرلری اولا کمسنه‌نك
الندن قالور قانونده قانون سلطانی در زمان حمزه پاشا جلال زاده التوقیع برتیماده یاخود
غیرنك طپراغنده رعایادن خارجدن بعض کمسنه تحریردن صکره باغ وباغچه غرس ایدوب اول
باغ اوچ سنه کچمیوب میوه‌یه کلمش دکل ایسه قلع اولنمق قانوندر صاحب ارض اذن ویلدیکه صاحب ارض
دیلرسه قلع ایتدورر اما باغ میوه اشجار اوچ سنه کچوب اوزومه ومیوه‌یه کلمش ایسه صاحب ارض قلع
ایتدرمز تیمار محصولی اولا تحریر اولنجه یکی عشر آلنمق قانون قدیمدر دیو سؤال اولنمش اوزره حکم شریف
ویرلور قانون مقدما بر یر باغچه ایکن اشجار میوه‌سی قلمعله صحرا ایدوب سوکلوب زراعت اولنوکن بلا مانع
بوز وخالی قالور طابو ایله آخر کمسنه آلوب احیا اوزره زراعت ایدوب ایچنده خلفی جوز آغاجلری نابت اولسه
اسکی صاحبی اسکیدن باغچه ایدی طابو ایتدو شیمدی بنم ملکمدر دیو نزاع ایدمز طابو ایله اولان یرلری الان نابت
آغاجلری ایله ضبط ایده آغاج یره تابعدر قانون علی الاطلاق صباکیرو سوکلوب زراعت اولنان
یرلر ملك اولماز وباغچه تحریر ولایتدن صکره غرس اولنان باغلردن عشر آلنمق تمالکی اولنشدر
هر نه دیرلو یرده اولورسه عشر آلنمق قانوندر در زمان حمزه پاشا وجلال زاده التوقیع
مسئله زید تصرفنده اولان یر اوزرنده بتمش خرنوب آغاجی وکستانه آغاجی میوه‌سنی سپاهی الورم
دیو زیده نسنه ویرمکه قادر اولورمی الجواب ارض حکمنده زید ارضك تصرفنی المش ایسه میوه ملکی

اولمامق ظهور ایتدیکدن صکره تملیك ایتدم دیو ارض المش ایسه میوه‌ده انکدر کتبه محمد مسئله ارض میریده
ایشلنمش اشجار مثمره اولمشکن اول اشجار ارضیمی تابعدر یوخسه ایشلینکیدر الجواب ایشلینکیدر
صاحب ارض ایله اشتراك اوزره تصرفه راضی اولمز ایسه قلعنه قدر فدانك قیمتی نه ایسه ویروب کندی قلع
ایتدرمکه قادردر کتبه محمد مسئله زید هندك طابو ایله متصرف اولدیغی ترلالری اوزرنده نابت اولان
کستانه آغاجلرینی قطع ایلسه هند اشجارك قیمتنی تضمینه قادر اولورمی الجواب صاحب ارض تضمین
ایدمکسه یحیی در بیان امانت وعاریت یعنی برکمسنه کندی امانت وعاریت طریقیله آخره سپارش ایدوب زراعت
وتصرف ایتمسه قانون نیجه‌در برکمسنه تصرفنده اولان یرلری برکمسنه‌یه سپارش ایدوب بعده آخر دیاره
کیدوب امانت الان کمسنه اول یرلری زراعت وحراثت ایدوب واخر دیاره کیدنك مرنولیدی صحیح خبری
ومکتوبی هر اوچ سنه‌ده برکلوب کرکن صاحب ارض آخر دیاره کیتمشدر دیو اول یرلری طابو ایله
آخره ویررسه دیو نزاع ایدمز اما آخر دیاره کیدن کمسنه‌نك صحیح خبری ومکتوبی کلمیوب نا بدید
اولمش اولسه صاحب ارض اول یرلری طابو ایله ویرمك قانوندر در زمان جلال زاده التوقیع برکمسنه یرلرین
امانت برکمسنه‌یه ویرمش اولسه اول کمسنه دخی اول یرلری اون سنه‌دن زیاده امانت ضبط وعشرین
ویرمکن صاحب ارض ایلسه بعده یرلرین المق استسه دکرو اون سنه‌دن زیاده تصرفم واردر
عشرین ورسمین صاحب ارضه ویرورم دیو نزاع ایدمز اما شول زمان اولمادن تصرف عاریت اولمش
اولور قانون سلطانی در زمان توقیع جلال زاده اما قونیلان یرلر زراعت اولنوب صاحب ارضه عشرین
ورسومنی واصل اولمق کرکدر اکر امانت قونلسون قونلمسون بلا مانع علی التوالی اوچ سنه معطل قودقدن صکره
صاحب ارض طابویه ویرر خالی ویوز قالیجق امانت ویرلمشدی دیو طابویه ویرلمکه مانع دکلدر مسئله زید یرلرینی
عمروه سپارش ایدوب کندی آخر دیاره کیدوب عمرو زراعت ایدوب عشر ورسمن صاحب ارضه ویروب التی سنه مرورنده
صکره صاحب ارض اول ترلالری ضبط وطابو ایله آخره ویرمکه قادر اولورمی الجواب زیدك خبری منقطع
اولمامق اولمز کتبه یحیی مسئله زید وعمرو قرنداشلر مشاعیت اوزره متصرف اولدقلری ترلالرندن
زید حصه‌سنی عمروه سپارش ایدوب بعده کیروب جزیره‌یه مامور اولمغله انده کیدوب حیات ومماتی
معلوم اولمیوب مابینده دورت سنه کچمش اولسه حالا سپاهی زیدك موتی ثابت اولمدقجه اول ترلالردن
زیدك حصه‌سنی طابو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب زید طرفندن سال بسال رسم وعشرین صاحب ارضه

واصل اولور آ اولماز کتبه العبد محمد بهائی مسئله زید اخره یاره کیدوب متصرف اولدیغی تارلاسنی والده سی
هنده اصمارلیوب هند دخی عمرودن قرض الدیغی بر مقدار اقچه مقابله سنده عمروه رهن و وضع ایلسه
تارلانک رهنی صحیح اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهائی مسئله زید تصرفنده اولان بر قاج قطعه تارلاسنی
معرفت صاحب ارض ایله عمرودن الدیغی شو قدر اقچه مقابله سنده عمروه تفویض بالوفا ایله تفویض
وتسلیم ایلسه حالا زید مبلغ مزبوری عمروه ویروب کرو اول تارلالری عمرودن المغه قادر اولورمی
الجواب اولماز کتبه محمد بهائی مسئله زید طاپو ایله متصرف اولدیغی تارلاسنی کندو اولنجیه دک بسلمک شرطیله
اذن صاحب ارض ایله عمروه فراغ وتفویض ایلسه حالا عمرو زیدی بسلر ایکن زید تفویضنه نادم
اولوب اول تارلالری عمرودن المغه قادر اولورمی الجواب بو مقوله تفویضک صحتی یوقدر بهائی
دکلندرمک ایچون برلرن قویوب زراعت اتمیوب چایر و کلیه او تلق اولسه کلیدن رعایا تارلاسن کلندرمک
ایچون قویوب زراعت اتمدکی ایامده اوت حاصل اولوب بچلر اندن عشر المق قانون دکلدر مکر که صریحا
دفترده حاصل قید اولنمش اوله اما دفترده کی حکم یازلدیغی کورکدر عتیق دفترده اولمیوب
ولکن کاتبی کندو کندودن دفتر جدیده قید ایلسه صحیح دکلدر اعتبار اولنمز اکا حکم ویرلمز
اما کلیه اوچ یلدن زیاده که زراعته صالح اولوب سوریلمیوب اوت قویسه چایر اولمش اولور صاحب ارض اول
یرلری چایر رسمی یازلمش ایسه رسم الور دکل ایسه عشر الور اوچ یلدن صکره اصالة چایر حکمنده اولور
شویله برچایر قدیمی چایر اولمیوب رعیتنک چفتلکندن اولوب صو یا صمغله چایر اولسه رعیتنک
اللدن النماز عشری حکم اولنور اما شمدی اولچایر صوولیوب زراعته قابل اولسه زراعت ویچوق
سپاهی اولان چایردن المعدن نافع ایسه زد ریکوز زراعت اندریلور قانون سلطانی در زمان حمزه
پاشا شویله چایرلرکه هر سنه قورت بیجیلور چایردن دفترده عشر یازلسه عشر النور دفترده
رسم یازلسه عشری معال رسم النور و عشر معال رسم ویرمکدن تعلل ایدرسه شرعله عشری
النمق قانوندر و شول تارلالرکه دکلنمک ایچون قویوب اوت حاصل اولدقده برایکی سنه بو سنه النمز
اکا کلیه دیرلر اوچ یلدن سنه اولدقده چایر حکمنده اولور عشر النور بو خصوص دفترده یازلمق لازم کلدی
بو تقدیرجه بوکه تعطیل دینمز طاپو دشمز قانون سلطانی در زمان آطلی جعفر چلبی
بر قاج کمسنه تصرفلرنده اولان تارلالرینی بو سنه زراعت اتمکله خلالی بر مقدار اوت نابت اولسه

سپاهی اولان زید اول تارلالر مواشیسی دعی مراد اتدکده مزبورلر زیدی منعه قادر اولورمی الجواب اولورلر کتبه محمد بهائی
مسئله بر قریه اهالیسی تارلالرن زراعت اتمیوب کندیلرینک واخردن کمسنه قبول اولنلاوتد ورب بر مقدار
اقچه السکز سپاهی اولان اقچه دیرلر سنه المغه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهائی دربیان قانون احوال تعطیل یعنی
یرلرین زراعت اتمیوب بوز وخالی قالسه برکمسنه تصرف ایدیکی یرلری اوچ ییل علی التوالی بوز وخالی قوسه
صاحب تیمار طاپو ویرمک قانوندر اکر اماکن قوم دیو دعوی ایدرسه التفات اولنماز کرک اما قوسنون
کرک قونلمسون اوچ ییل علی التوالی بلا مانع بوز وخالی قودقدن صکره طاپو ویرلمک کرکدر اما امانة
ویرلمک طاپو ویرلمکه مانع اولماز قانوندر بو قومامق کرکدر قانون سلطانی در زمان جلالزاده
التوقیع ارض میری یرلرینه متصرف اولان اوچ سنه بلا مانع زراعت اتمیوب تعطیل ایلسه طاپو یه مستحق
اولور صاحب ارض مخیردر استرسه حق طاپو سی اولنلره ویره استرسه اخره ویره وفاته کوره دکلدر نوع اخر
لکن تعطیل ایله طاپو یه مستحق اولان یری ینه طاپو ایله متصرف سابق اولور یعنی متصرف سابق اولوب
تعطیل ایلیین ینه طاپو ایله تفویض طالب اولورسه اخردن احق اولور طاپو ایله اول الور
من قانون در زمان یحیی افندی مسئله زید متصرف اولدیغی تارلاسنی اوچ سنه دن زیاده زراعت
اتمیوب سپاهی اخره ویره اولدقده زید ایل ویردکی رسم طاپو ایله المغه قادر اولورمی الجواب اکر سلطانی
وار ایسه اولور کتبه یحیی مسئله زید متصرف اولدیغی تارلاسنی برقاج سنه بوز قویوب تعطیل اتمکله
سپاهی طاپو ایله ویرمک مراد اتدکده زیدک لاب قرنداشی هند ایله ویردکی رسم طاپو ایله اخره
ویردرمیوب قز قرنداشی اولمغله بن الورم دیو المغه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه یحیی
مسئله سپاه طائفه سندن اولان زید تارلالرینی سکز سنه بوز وخالی براغوب اخر دیاره
کیتدکده صاحب ارض اول تارلالری طاپو ایله ویرمک استدکده ویرمکه قادر اولورمی الجواب
اولور کتبه ابو السعود مسئله جلای وطن ایدنک یرلری فی الحال اخره ویرمکه قادر اولورمی الجواب
اولماز دیر کتبه بهائی محمد مسئله بر صاحب ارضک تیماری طبراغنده کوهی یرلرین برکمسنه بالته سیله اچوق
ایچون طاپو ایله السه اوچ یلده اچمدین خوش و الا اوچ ییل کچوب احمد نام صاحب ارض نکو یرلری
الوب کمسنه طاپو ایله ویره بو مقوله کوهی یرده بلا مانع قید یوقدر وعدا اولماز قانون سلطانی
در زمان حمزه پاشا و جلالزاده مسئله زید سپاهی تیماری طبراغنده اون بش سنه بلا عذر

بونی وخالی قلدقده ترلالرین بونلر حقی ویرلجک اخره تفویضه قادر اولورمی الجواب اولماز الا امکر
رای حاکم ایله اوله کتبه حسین مسئله بو صورتده اربابی بعد الیوم زراعت وحراثت ایدر زید یوز رسم طاپوی
ویرمینجه سپاهی به ترلالری اخره طاپو ایله ویرممکه قادر اولورلرمی الجواب اولورلر بونلر حقدر ویرمنلر
ایسه کتبه حسین در بیان قانون احوال غائب ومفقود یعنی متصرف اولدقلری نابدید اولسه احکام وقانونده
نیجه در بر قریه دن بر کمسنه نابدید اولسه ماداکه قتلی شعور اسبابلکمسنه الندن بولنمیا یا میتی مجرد
حاضر بولنمیا اودعوی استماع اولنماودم ودیت قانونی اوزره حکم شریف ویریلور من قانون
نامه در زمان حمزه پاشا نابدید اولانلرک یرلری طاپو ویرلمک خصوصی بیانندہ در امدی مقدما
ممالک محروسه ده یوز زیاده ایدنلردن بری لاخر دیاره کیدوب نابدید اولوب حیاتی ومماتی معلوم اولمدی
کمسنه لر ماداکه مماتی ثابت اولمیه یا خود بری اوچ ییل بونی وخالی قالمیه جه طاپو ایله لغو ویرمز
ولکن نابدید اولان کمسنه کندی کی اشتنا وفات ایتمش وکوب سپاهیلک رسم طاپوسنی علی الفور لازم
کلدکی بیک اوتوز اوچ جمادی الاخره سنه غره سنده پادشاه شریف علالیه عرض اولندقده اول اصل نابدید
اولوب اوچ سنه صحتی خبری کلمیان کمسنه لرک یرلری طاپو ویرلمک بابنده فرمان شریف صادر اولمشدر
قانون سلطانی اکر نابدید اولوب بو سنه صحتی کلمین متوفانک یرلری صاحب ارض طاپو ویرمک فرمان
اولندی فی غره جمادی الاخره سنه ۱۰۳۳ بو سنه آز اولمغله عرض اولنوب اوچ سنه فرمان اولندی من قانون
نامه سلطان احمد خان بر ترلالی متصرف اولانلر اخر دیاره کیتدکی دیو اوچ سنه تعطیل ایتمکله طاپویه
مستحق اولمغله صاحب ارض مخیردر استرسه حق طاپوسی اولنلره ویر استرسه اخره ویره وفاته
کوره دکلدر وصغیرلرک یرلری معطل قالمغله طاپویه مستحق اولمان انقانون در زمان یحیی افندی
شیخ الاسلام مسئله زید غائب اولوب اون بش سنه ترلالری خالی قالمغله صاحب ارض عمروه طاپو ایله
ویروب عمرو تصرف مراد اندکده زیدک اقرباسی زید حیاتده در دیو عمرویی تصرفدن منعه قادر
اولورلرمی الجواب اولماز کتبه عبد الله مسئله زید اون بش سنه مقداری غائب اولوب صاحب ارض ترلالرین
عمروه طاپو ایله ویروب بعده زید کلسه ترلالری عمرونک یدندن المغه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه عبد الله
مسئله بو صورتده مرقوم زید بو عمرو ترلالری تصرف اندکده اقرباسی [illegible] بیدیوب ترلالری
عمرونک یدندن المغه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه عبد الله مسئله زید اسیر اولوب قدر تصرفنده اولان

ترلالری

ترلالرین سپاهی طاپو ایله بعض کمسنه لره ویروب بعده زید خلاص اولوب کلدکده ترلالری کمکدن ینده
بولنورلر المغه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد بهائی مسئله اسیر اولان زیدک ترلالری بر قچ سنه خالی
ومعطل قالمغله صاحب ارض طاپو ایله اخره ویروب حالا زید خلاص اولوب کلسه کروه ترلالرینی عجبا
المغه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد بهائی در بیان قانون مقدار طاپو وطاپویه یرلوندر واولیالی
نه در وملک نه در اکر داخل رعیت واکر خارج بر قریه ده صاحب ارض معلوم قتیله یکیدن دوزن
قورو طاملو بنا ایلسه اعالی سندن اللی اقچه اوسطندن اوتوز اقچه وقره ادناسندن یکرمی اقچه
طام طاپوسی المق قانوندر اکر صاحب ارض اذنی اولمدین بنا اولنسه صاحب ارض مختاردر دیلرسه
قانون اوزره طام طاپوسن الور استرسه قلع اتدیرر اکر اولدن طام یری خراب اولمغله سکوه دن
بنا اولنسه نسنه المیه وزراعت وحراثت اولنور ترلالره صاحب ارض معلوم قتیله یکیدن طاملو بنا اولنسه
صاحب ارض قانون اوزره طام طاپوسن الورهم اول ترلالری زراعت اولندقده تقدیرجه
عشور رسمندن هر سنه نه مقدار نسنه حاصل اولور ایسه اکا کوره مقاطعه تقدیر اولنور مقاطعه طعمین
الور اکر اول صاحب ارض کیدوب یرینه اخری کلسه اون ییل مرور ایتمش ایسه اول دخی مقاطعه سن
الور زیرا یرده اون ییللق دعوانک استماعی یوقدر قانوندر قانون سلطانی در زمان حمزه پاشا
وجلالزاده قانونی در بیان مقدار طاپو قرانه اوتری طاپو ایچون اعلا سندن اللی اقچه اوسطندن
قرق ویا اوتوز اقچه ادناسندن یکرمی اقچه الندن زیاده المیه دیو فرمان اولنمشدر قانون سلطانی
در زمان محمد پاشا ومصطفی پاشا قانون در بیان مقدار طاپوی اراضی طاپو دخی بعض
کمسنه لر قرنداشی یرلری ایچون نه مقدار رسم تعیین ایدلر ایسه سپاهی الور زیاده ایله رنجیده ایتمیه
واندرلمیه دیو فرمان اولنمشدر طاپو اجاره معجله در ارض میری پادشاهکدر کمسنه صاحب
قادر دکلدر بلا ولد ذکور فوت اولان متوفانک یرلری قزلرینه وقرنداشلرینه طاپو ایله ویرلدکده
اولیلرک بونلره مخصوص اولان طاپو ایچون الور زیاده ایله رنجیده ایتمیه واندرلمیه دیو بیک
قرق ایکی تاریخنده فرمان صادر اولمشدر سپاهیلرینه بعض مسلمانلر تقدیر اندوکی اجاره معجله
رسم طاپو بوالده [illegible] در زمان سلطان مراد خان مسئله زید سپاهینک قریه سی سنورنده
اولوب بیع اولنان باغ وباغچه وزیتونلق ودکرمنده مقرر اقچه سی نامنه عشرین المغه قادر اولورمی

الجواب اولماز بونلر املاک اولوب اذنه محتاج دکلدر بیع وشراده سپاهی دخل ایده مز همان سنوی عشر ورسم الور
بیر محمد **مسئله** زید جمله داری وباغ وباغچه سن وخرمنی وتارلالرین جمله باشتنه بش بر بیرن عمرو یه بیع
ایلدکده صاحب ارض جمله سنی ونبه بر بیرده رسم تاپو نامنه المغه قادر اولورمی الجواب اولماز اوده وباغچه ده دخلی
یوقدر اذنه محتاج دکلدر سائرلری اذنله تفویض فرماغ اولنمشدر اذن ویرمیجک ینه اولکی صاحبی
اوزرنده قالور کتبه بیر محمد **مسئله** زید سپاهی رعیتی عمرو فوت اولوب یرلری طاپویه مستحق اولدقده بائع
دخی ارض میریده اولمغله نیه طاپویه ویرمک مراد ایلدکده شرط طاپو ایلرز ایله قلع اتمکه قادر اولورمی الجواب
باغ ملک اولمغله طاپو مستحق اولمیوب وارثی مجانا تصرف ایدر معطل قالور صاحب ارض حق واصل
اولدوغی حالده قلعه قادر دکلدر بیر محمد **سپاهیلر تیمار وزعامتده مشترک اولسه بیرلرده طاپو خصوصی**
نیجه در بر تیمارده ایکی نفر مشترک سپاهیلر بیرینک براتنده وصورت دفترینده برو جه نقد دیو [illegible] قید اولنسه
انجق اولبابده مشترکدر النوسنه محصوص قادرشمر غیر محصوص قید اولنمیا مشترک سپاهیلرک اولور
قانوندر **قانون** بر رعیت ایکی سپاهی دفترده یازلسه ایکیسنک دخی طپرغی کرن سا اولمیوب اخر طپراقده ایکی
یازلمش اولسه رسم بناک تنصیف اولنور اما بو معمول دکلدر بری تحریرده اول معتبر بر سپاهینک طپراغنده
کشت بولنسه اول قریه یه رعیت یازلور اول قریه سپاهیسی رسم بناک الور اولکی قریه سپاهیسی دفترلو رعایالرم
در دیو نزاع ایدمز قانون قدیمدر **قانون قدیم سلطانیدر** زمان حمزه پاشا وجلال زاده التوقیع
مسئله زید جلاوی وطن ایلدکده یرلرین عمرو وسپاهی بکره تفویض ایدوب صکره عمرو ایله مشترک اولدقده کلدکی حالده
ویرلریری مقدم الانکی اولوب نوجه موخر الانکی اولور الجواب بو معقولدر ویرمک حصه سی اولان المسی
مشهوردر عمرو سهمنی یاده ایسه سائرلری الثالث حصه سی الرمقدما الانک اولور حق کبیر محمد **مسئله** بو صورتده
قلع النده اولان سپاهی اخر قریه دن بشر ویره مشترکلری اهل قریه دن ولیده ویره لاعتبار قنقسی اولور
الجواب سهمنی یاده اولانه قلع دخی نکل ایسه اهل قریه یه ویرملک فرمان اولنمشدر دخی مسموعدر کتبه ابو السعود
ایکی مشترک بری زیده برنی عمره ویره بری بر نیجه صحیح اولماز اتفاق لازمدر بیومش شرع شریف موافق اولان
دخی بودر حصه کتبنی سی اعتباری یوقدر بو معقوله دو اولامره جمعیت امر اولنه کتبه بیر محمد **مسئله** زید فوت اولدقده
صکره عمرو صاحب ارض یرلرینی بکره ویروب ایکی ییل صکره خالد بن نیامه بنم حقمدر دیو [illegible] المغه دیو یرلری اخذ
ویرمکه قادر اولورمی الجواب کرچه بو خصوص صدده سهمنی یاده اولان اعتبار اولنور اما ایکی سنه متصرف اولوب عشری

اخذ

اخذا ولنمز دلالت بولنسه قدر صکره خالد اخذه قادر اولماز دلالت اذنی دخی معتبر ایدوکنه امر عالی کلمشدر **مسئله** زید فوت اولدقده
یرلرینی طاپویه ویرمک لازم کلدکده صاحب ارضک وکیلی اولان عمرو صوباشی طاپو ایله خالده ویروب
بکر برکون صکره صاحب ارضک کندننده طاپو نفسنه اعتبار اولنورمی الجواب وکیل اصیل کبیدر چونکه خالد
مقدم طاپولنمشدر خالدک طاپونامه سنه اعتبار اولنور بیر محمد **مسئله** ایکی سپاهی یرلرین زیده طاپو ایله
ویروب اقچه سن السلر زید دخی اکوب بر ییل عشرن ورسمن ویروب تصرف ایتدکدن صکره عمرو
بر سپاهینک یرندن سندی اول حصه سن طاپولنور دو دررن دیسه قاضی اول حصه عمروه حکم ایلیه
شمدی زید مزبور طاپو اقچه سن طلب ایدبلک زیدس [illegible] اوزرنده حاصل کوروملک دیو جواب ویره
شرعا زید مزبور سپاهیدن طاپو اقچه سن الورمی الجواب الور کتبه العفر حمید در **حین طاپوده**
ویرمدکی سپاهی وفات ایدوب یا خود معزول اولوب ویا خود غبن ایله صوباشی ویا وکیلی طاپوده ویره
نیجه اولور بر صاحب ارض زماننده طاپویه مستحق اولان یرلر صاحب ارض طاپوده ویروب اقچه سن التدقدن
صکره بعده اولان صاحب ارض اول رسم طاپوده غبن فاحش ایله ویرلمش تکرار طاپو ایله ویرمیجن
دیو نزاع اتمکه مجاز دکلدر هما ابتدادن ویرلکی رسم طاپو ایله عمل اولنور اما ارض وقف اولسه حکم
غیریدر **مسئله** اوقاف سلطانیه دن بر قریه نک عاملی اولان زید ارض وقفده یرلری عمروه کسدکه بها ایله طاپویه
ویرن زیدن صکره وقفه متولی اولان بکر اولیق زیاده طاپو ایله اخره ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولور
لازمدر کتبه ابو السعود **مسئله** زید متولی زماننده محلول اولان یرلر طاپویه مستحق اولوب رسم الوب طاپو ویرن صکره
زیدن یرینه عمرو متولی اولوب ذکر اولنان یرلری زید ویردوکی کمسنه لردن الوب اخر کمسنه لره ویرمکه قادر اولورمی
الجواب طاپو بها لری وقفک اجر مثلی [illegible] اکر اولکی متولی اجر مثلنده ارتق اکسک ویرمش اولورسه شمدی زیاده
ایدنکسنه اولیحق قادر اولور کتبه بیر محمد **مسئله** زید امینک زماننده محلول اولان یرلری زید عمروده طاپو ایله ویرکدن صکره
زید کیفنی یرینه بکر امینی اولوب ارض مزبوره عمرودن بلا سبب الوب اخره طاپو ایله ویرمکه قادر اولورمی
الجواب اولماز ابو السعود **مسئله** زید سپاهی فوت اولوب تیماری دین امینی موقوفا ضبط ایدرکن محلول اولان
یرلری طاپوده ویرمکه قادر اولورمی الجواب اما موایسه اولورکن ابو السعود **مسئله** زید سپاهی محلول اولان ترلالری
عمروه طاپو ایله ویروب [illegible] بر مقدار [illegible] ماعدا المدتی فوت اولسه وارثه سی المغه قادر
اولورمی الجواب اولماز کتبه یحیی **مسئله** محلول اولان یرلری طاپو ایله ویرمکه سپاهی طرفندن وکیل اولان زید

دسته طابوی مثلندن نقصان فاحش ایله عمروه طابو ایدوب ویرمز حالا سپاهی عمروه طابوی مثلنی تکمیل ایله دیمکه
قادر اولورمی الجواب اولمز کتبه یحیی مسئله بر وقفدن ترلالری محلول اولدقده متولیسی وکیلی اولان زید اوترلالری
طابوی مثلندن نقصان فاحش ایله عمروه طابو ایدوب ویردکدن صکره متولی حالا وکیلی اولان بکر عمروه طابوی
مثلنی تکمیل ایله دیمکه قادر اولورمی الجواب اولور مسئله زید صغیر متوفا باباسندن انتقال عادی ایله
انتقال ایدن بر قطعه یری محکمده وصی اولان عمرو اخره هنده بر مقدار اقچه مقابله سنده معرفت
سپاهی ایله تفویض ایلسه بعده صغیر مربور کبیر اولدقده سپاهی وصینک تفویض مذکوری صحیح
دکلدر حالا صغیر وقت ایمکله مستحق طابو اولدوبو هندینده الوب طابو ایله استدوکنه ویرمکه
قادر اولورمی الجواب مقدما تفویض معرفت سپاهیله اولمغله اولماز کتبه یحیی مسئله زید متصرف اولدوغی
ترلالری عمروه تفویض ایتدکده سپاهی مقابله اذننده الجمعی اقچه زید دخی الویو خسته ... عمرو
الوکتبه یحیی زید سپاهیسنه طابو اغنده محلول اولان ترلالری طابو ایله ... اولنسه حالا زیدک
عمرو سپاهی اولوب اول ترلالری طابو ایله ویرمک مراد ایتدکده کبرین بو ترلالری تحصیل اموال اولان
بشرتی الدم بو عمروی طابو ایله ویرمکدن منعه قادر اولورمی الجواب تحصیل الاموال کبیلره تفویضها قو
اولوکتبه محمد بهائی مسئله زید خاصلک تحصیله عمروه التزام ایله ویروب عمرو دخی خاص مذکورک محلول
اولان ترلالری طابوی مثلندن نقصان فاحش ایله تفویض ایلسه حالا زید عمرو وجه محرر اوزره تفویضنی
طومیوب اول ترلالری استدوکنه تفویضه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه الفقیر محمد بهائی مسئله متصرف
اولدوغی ترلاسن عمرو ترلاسی تسلیم معرفت سپاهی ایله تفویض ایلسه بعده عمرو دخی ترلایی مستحق ...
زید عمروه ویرمکی ترلالری الغ قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه الفقیر یحیی ارباب طابونک اولنلر طابو اولدیغی
فوت اولنلره طابونک یحیی مسئله زید فوت اولوب حامله زوجه‌سی ترک ایلسه حملی ظهوره اندکجه سپاهی ترلالرین
طابو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه الفقیر یحیی مسئله زید عمرودن تفویض ایله ... ترلالری یدی یا
هر سنه عشرین تسلیم سپاهی ایلسه ... صکره عمرو فوت اولدقده سپاهی اول ترلالری عمرو ... زید ...
اندکلرن اذن ویرمدم دیو ضبط و طابو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز ... اولو کتبه الفقیر یحیی
بلاولاد فوت اولدیغی ترلاسنی ... الفوط ... هنوز ... فوت اولو ...
لابوین قرنداشی اولوب اول ترلالری الدیغی محلده ... ولا ترینب طابو ایله المق طابو ایله المق مراد ایتدکده

مسئله هند نصرف اولدیغی سپاهی زنبه ویرمیوب هند الدیسی خدیجه ویرمکه قادر اولورمی الجواب سپاهی کیمه کلرو برکتبه یحیی
ترلالری زوجی زید فارغ اولور لکن معرفت سپاهی بولنمسه حالا زید فوت اولدقده هند فراغ
مربور معتبر دکلدر دیو اول ترلالری ضبطه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه یحیی مسئله هند تصرف
اولدیغی ترلالری واملاک کنده بر قطعه بستانی بر صاحب ارض ...سنز زوجی زید فراغ ایدوب بعده فوت
اندکده هند فراغ معتبر دکلدر دیو تصرف مرادا ایتدکده ... اول بستانی صندقلی اولمغله سپاهی
ترکه کبی بزه انتقال ایدر دیو هند متصرفه منعه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه یحیی مسئله زید تصرف
اولدیغی ترلالری اولوب بر مقداری اوغلی عمروه بر مقداری اخر اوغلی بکره هبه ایله سپاهی
اذنسز تفویض ایلسه تفویض مذکور معتبر اولورمی الجواب اولمز صوری مذکوره اولدقده ایله
اولان تفویض معتبر اولمیجق زید سنانی و علامی اول ترلالری حصه ایله قادر اولورمی الجواب اولور کتبه یحیی
زید و عمرو قرنداشلری هندی ... ویرکه بر مقدار ترلالری لکن صاحب ارضدن اذنی
الوب هند اوسنه دن متجاوز ترلای متصرفه اولور فوت اولدقده صاحب ارض ترلالری طابو ایله
ویرک مراد ایلسه هند ... اذنم الیوبمشدک ترلالر مدید زید و عمرو طابوی بویرمکه صاحب ارضی منعه
قادر اولورلرمی الجواب اولماز اول سنه دن صکره ترلا دعواسی ممنوعدر کتبه یحیی محمد زید تصرف اولدیغی
عمروه تفویض ایدوب بعده صاحب ارضدن اذن طلب ایتدکده اذن ویرمیوب تعللا ایتدکده بعده عمرو دخی اوج
سنه تصرف ایتدکده صکره زید بلاولد فوت اولسه حالا صاحب ارض اول ترلالری طابو ایله ویرمک مراد ایتدکده
محرر بن زید تفویض ایتدکده اذن ویرمدک تعللا ایتدیو صاحب ارضی طابو ایله ویرمکدن منعه قادر اولور
الجواب اولماز کتبه یحیی مسئله زید تصرف اولدیغی بر قطعه ترلالری صاحب ارض ایله بر مقدار اقچه مقابله سنده عمروه
تفویض و تسلیم ایلدکده صکره بکر مرقوم المدین البیر زید فوت اولسه حالا زید وارثی سپاهیدن ...
طلب ... المتعینی اولورلرمی الجواب اولورکتبه الفقیر محمد بهائی دیباچه قانون رسوم یایلاق و قشلاق

رسوم قشلاق و یایلاق دفترده حاصل یازلمیوب دفترده کی یازلومغی تعیین
قشلاق و یایلاقده هر کیم چقوب قشلاقیوب و یایلاقیوب اوتندن و صوندن انتفاع ایدرلر تحمل
... قانون دفترده یازلمیوب ... نزاع ایده ... بابنده ...
... قانونی بودر ... اولنلر ... زمانندن ...

اوتندن وصوندن انتفاع ایدوب عشر ورسم کبی نسنه ویرمزلر ایسه اول مقولدرکه هر اوج یوز قیونلری
برسوی عد اولنوب اعلا سوی برقیون اوسط سوی برشیشک ادنی سوی برطوقلو اولوب تلو حقی
النمق قانوندر **قانون** اوروده یعنی مرعی یرلرده تعیین حد یوقدر نه یرده طوار کلمش ایسه یوردر
وقدیم قورق واولیسی قدیم دینلمز قدیم اولدرکه انک اولنی کیمسنه بلمیه وقدیمی مرعا اولنوب صالیق وزراعت
اولنمق خلاف قانوندر جبرا زراعت ایدنلرکرینه مرعا اولمق حکم اولنور زیرا اهل قریه نک طوارلرینه مرعی معد
برقانون ایله عمل اولنور **قانون** برقشلاقنک یاخود یایلاغنک قدیمدن مخصوص ومستقل طوارلری
یوروب اوتندن وصوندن انتفاع ایده کلدکلری مرعا یرلرین بعض کیمسنه لر زراعت ایلسه لر منع اولنور قدیم
ایله عمل اولنمق ایچون احکام شریفه ویریلور قدیمی مرعی یرلری زراعت اولنور ایسه طوارلری یوریجک قدر
یرلری قلماموق لازم کلور جمله دن مرعی مقدمه جبرا زراعت اولنمش قشلاق ویایلاق مرعا اولمق ایچون حکم
اولنور مکرکه اول یایلاغک خالی وکوهی یرلری اولوب صاحب ارض اذنیله اچیلوب زراعته قابل یر اولسه اول
وقت حل اولنمق کرکدر **قانون** امابرقریه نک طبرغنده اولان قشلاق ویایلاق اول قریه اهالیسندن غیری
خارجدن کلوب قشلایوب ویایلایوب رسمن صاحب ارض استدکده بزبو قریه اهالیسییز قریه مز طبرغنده
در سکا دفترده یازیلو رسمی ویروب زیاده سن الوب بعض دوش تکالیفدن ویرمزدیو نزاع ایلسه لر
اوتلاق وقشلاق حقنده اهل قریه نک علاقه سی یوقدر جمله محصول صاحب ارضه حکم اولنور قانون اوزره امر ایدن
ویریلور **قانون** حصاد وقشلاق رسمی قشلاق زمینه کلمکله طبرغنده بولنور اول الور وحصاد اوتلاق حقی
اوتلاق زماننده دولن درکیمک یایلاق حقی اوز زمننده ایرشوب طوار انتفاع ایلیه لر حصاد یایلاق
حقی اوز زمنده ایرشوب طوار انتفاع اتمکه قابلیت کلدکده در **قانون** قشلاق حقنک دخی جمیع آنی
زمهریر اول زمانده النور حصاد وتلاق جابه اوراق کوردکی زماندن اعتبار اولنور واوتلاق حقی ایرشوب
طوارلر اوتندن وصوندن انتفاع ایلدوکی زمان معتبردر خارجدن طوارلر ایله کلوب نیجه کون اوتندن وصوندن انتفاع
اتدوکی زمانده عشر ورسم ویرمیانلردن وتلاق حقی النور زیرا زراعت وحراثت ایدوب عشر ورسم ویرنلردن
حقی النماز قانوندر **قانون درزعامت حمزه پاشا دربیان رسوم زمین وخاصه مزارع** وچفتلکها وغیری
رسم زمین [illegible] خاص [illegible] ایکی [illegible]
اقجه آلتی یوز بش دونم برآقجه النور برچفتلک براکادیرلرکه خاص یردن بیتمش سکز دونم اولور اوسط

یردن یوز دونم ادنی یردن یوز اوتوز دونم یوز اللی دونم برچفتلک اعتبار اولنمشدر ودونم دخی
خطوات متعارفه ایله طولی وعرضی قرقر خطوه در چفتلک مساحه سنک انی تریزی ارشونی ایدوتمیش بش
ذراعدر **قانون** بررعیتک تصرفنده یرلری یوق ایکن دفترده اوزرینه بوتون چفت ویاخود نیم چفت یازلمسه
بوبابده دفتر ایله عمل اولنمز وکلی یازلدقده دفترده بر رعیتک الندن بوتون چفتلک یرویغیکن اوزرینه
برچفتلک یازلمق قانوندر خبردار اولمق ایچون بوتون چفتی اولانک اوزرینه نیم چفت ونیم چفتدن
یری اقل اولانک اکنلی بنالک یازیلو ایکی اکوزلولر برچفتده ایکی زیوله براکوزلکده دورت زیوله برچفت
اولور بعضی اهلی محررلر قوجه ایله نجاغنده برچفتلکی نیجه ایلیفور ایکیشر اوچر وبشر اوبر اقجه لق
دوتر رعیت اوزرینه یازلمشلردر بوبیله یازلمق خلاف قانوندر برابر قریه نک قاچ چفتلک یری وارده
معلوم اولماز بوتون چفت ونیم چفت بوطریقله بوزیلور وخارج رعیت ورعیت اللرندن بولنان یرلر اوزرینه
دیو یازلمق قانوندر بوباده شاهقولی الندن بولنسه معتق قوللرینک اوزرینه یازیلور وقول طائفه سنک
رعیت کبی دفترده اوزرینه یو یازلمق قانون دکلدر **قانون** کافرلر حین تحریرده تصرفنده اولان یرلری
صکره مسلمان ویاخود عورتلره دوشسه کرحین تحریرده دفترده اولیرلرن صاحبی تیمار اسپنجه ویرر
قانون قدیمی رعیت یرلری طوتن یورکلره اولسون وغیری اولسون چفت اقجه سی اکاقوللق اقجه سی برلردخی
اول ولایته رسم چفت دفترده قاچ اقجه تعیین اولنمش ایسه ویرمک قانوندر **قانون** یورک
طائفه سی کندبالرسیله یکیله اجد قلری برلردن بوتون چفتدن اول ایکی اقجه ونیم چفتدن آلتی اقجه
ویرلر طائفه زیاده ویرمزلر دفترده حالا باغلانمیان خالی یرلری اجد قلری تقدیرجه در امابورک
طائفه سی رعیت یرلرین تصرف ایلسه لر چفت رسمن وعشرلرین رعایا کبی ویررلر **قانون** اصحاب مناصب وساعر عسکری
طائفه سی اربابِ تیمارک طبرغنده زراعت وحراثت ایلسه لر اولیرلرک عشر ورسملرین ویررلر وکیجر خلقی قدیمدن
رعایا یرلری اولنوب رسم وحالا دفترده باغلنمیان خالی یرلری بالتلریله اجد قلرنده سالاریه ورسم
زمین کبی برقوللغی ویرمزلر همان عشر ویرلر قدیمی رعایا یرلرین تصرف ایدرلر عشر ورسمنی رعایا کبی ویررلر
قانون رسم بناک ورسم مجرد واسپنجه ورسم مجرد دخان وچفت رسمنک جمیع زماننده ماده ایندی
[illegible] اولدوکیجه [illegible] مجموع [illegible] محصول حداندن اولوجه اشبو قوانین
مرحوم حمزه پاشا وتوقیعی جلالزاده لطفی کاتب جعفرچلبی یا مشاسی ایدن اخراج اولنمشدر نسخه

استنسخ و تحریر و انضمام اولنمشدر دربیان اعشار و رسوم باغات و مقطوع باغ و دونم رسمی
دونم دفترده مقطوع ویاخود یالکز رسم باغ و خراج باغ یازلسه دفترده یازیلان رسم الثمان
عشره معادل مقطوع و رسم و خراج باغ الینور عشره معادل ویرمزلر ایسه شرعله عشری النور بو
احکام شریفه ویرلیه کلمشدر قانون تحریر دفترده یکیدن باغ و باغچه غرس اولنسه محدثا و لکن تحریر اولنجه
دکین عشر النمق قانوندر و بومنوال اوزره حکم شریف ویریلور قانون بو باغلردن دفتر جدیده
و عتیقده مقطوع یاخود رسم دونم یازیلور اول باغلر صکره خرابه مشرف اولوب کرو فی قلیوب
یری زراعت و حراثت اولنسه مقطوع و رسمی بوزلمش اولور اول یرلرده حالا ولایت ترکه دن
سپاهی عشر الور اصحابی بر دفترده مقدما مقطوع و رسم یازلمشدر دیو نزاع ایده مزلر عشر النمق
قانون مقرردر و مشا خصوصده دخی رسم دونم باغ یازلسه دونم اولان باغلره مشا اولنور دونم یازلیان
باغ مشا اولنماز قانون عشر خمسدن یازیلان یرلرده حین تحریرده باغ اولوب بعده اول باغ خرابه
مشرف اولوب یرلری زراعت ایلسه لر حاصل اولان ترکه دن خمس النور باغ ایکن دونم ویردکلری یاخود
مقطوع ویردکلری دیو نزاع ایده مزلر اول ولایت ترکه دن عشر خمسدن النه کلمکله ینه خمس النور قانون
بر قریه طپراغنده اولان باغلردن دفترده عشر باغ یازلسه اصحابی مسلمانلر ایله عشر ویرمکدن صعوبت اولنغله
عشره معادل رسم ویرمکده تعلل ایدرلر ایسه شرعا عشرلری النور بلکه دیو حکم شریف ویریلور قانون
قانون بکمزدن عشر النمق لازم کلمکده دفترده یازلمق لازمدر دفترده بکمزدن عشر یازلدوقده
اوزمدن بشقه بر النور و کوفترده اولان دوزمدن بر النور زیرا النجاسته و اول خرج لازم مسی
واردر قانوننامه ده بو قبیل مسطور و مقیددر قانون بر صاحب ارضک تیماری قریه سی طپراغنده اولان
باغلردن دفترده عشر یازلسه اول باغ ایچنده اولان میوه اشجارندن دخی عشر الماز
و رسم یازلسه اول میوه اشجارندن بشقه عشر النماز قانون سپاهیلر دفترده صحیحا یازیلوب قدیمدن
الاقلری اوزره ضبط اولنه کلن یرلرده باغ غرس اولنسه صکره کلن سپاهیلر خارج حمتکو دیو قلع ایتمک
جایز دکلدر بیع حاصلن سپاهی الماق قانوندر دیو مرحوم و مغفور له حمزه پاشا [illegible] حکم شریفا
[illegible] قانون عشر باغ و بستان و عین [illegible] باغ [illegible]
بوستانلر [illegible] باغ و بستان و میوه دن دفترده عشر مقید ایسه اوزوم و سایر فواکه ایرشوب [illegible]

قابلیة کلدکی زمان کیمک تحویلنده واقع اولمش ایسه عشری انکدر اول زمان اعتبار اولنور قانون حصاص رسم
باغ یازیلیور مولی ۱۵ اوزوم ایرشوب بیکالمن بولنوب تکمیه یه کیروب صقلدغی زمان معتبردر قانون سلطان
جمله دن زمان حمزه پاشا و جلال زاده التوقیعی نشانجی لطیفی کاتب جعفر چلبی انضمام ایله سرای پادشاهیدن
اخراج اولنان استنساخ نسخه دن تحریردر مطلق صباکیروب زراعت اولنان یرملک اولمادیغی تحریردن صکره
غرس اولنان باغلردن عشر النمق قانوندر دربیان قانون احوال اعشار و خمس و سالاریه سپاهیلره متعلق
قانون نیجه دن عشر ایله سالاریه اولان بغدای و ارپه و چوداردن عشر ایله سالاریه النه کلمشدر سالاریه نک
مضمون متم عشردیمکدر اولوب شاریه [illegible] مقابله سنده دوبر وابتدا اغالق ایچون دیمکدر اولوب نخود
و مرجمک و بقله و یغنه و سیسام و کتان و کندر [illegible] و طاریدن سالاریه النماز [illegible] تخوم مندن عشر النمان همان
کتانندن الینور زیرا کتانی بوم شاد و قلری مقابله سنده تخمنده باشقه عشر النماز قانون قدیمدر قانون
بر ولایتده عشر خمسدن النه کلمش ایسه اول ولایتده اولان چایرلردن دخی عشر خمس النور اوندن بر ویرمزز
دیو نزاع ایده مزلر قانوندر قانون عشر و خمس یازیلان یرلرده حین تحریرده باغ اولوب بعده
اول باغلر خرابه مشرف اولوب یرلر زراعت ایلسه لر حاصل اولان ترکه دن خمس النور باغ ایکن دونم ویردکلری یاخود
مقطوع ویردکلری دیو نزاع ایده مزلر اول ولایتده ترکه دن عشر خمسدن النه کلمکله ینه خمس النور قانوندر
قانون سلطاندن زمان حمزه پاشا مسئله عشر سالاریه ایله مخلوط اولسه سالاریه نک مقداری اخراج اولندقدن
صکره یرینه قلان غله نک حلنده شبهه اولور می الجواب سالاریه نک حرمتی مقرر میدر عشر ادنه الناس
عشر کلدکده ارضک خراج مقاسمه سیدر خراج البته اوندن بر اولماز ارضک تحملنه کوره النور نصفه دکین
النمق مشروعدر شکوده بر النمق ارضک تحملی اولیجق حلالدر کتبه ابو السعود مسئله زید امرأسی شاعیله
جیوباتندن عشرن غیری سالاریه حلالدر کل ایسه زوجم هند اوچ طلاق بوش اولسون دیسه طلاق ثلث
واقع اولور می الجواب وقوع طلاق فتحکم اولنماز الناس عشر کلدکده خراج مقاسمه در ارضک شکوده بر
تحملی وار ایسه عدم وقوع طلاق حکم اولنور اکن مشتبه ایسه حکیم الوالنماز کتبه ابو السعود امام بر مملکتی
فتح ایدوب اهالیسنی قتل ایدوب مایوب و اسیر اتمیوب بلکه ینه یدلرنده مقرر قلوب و اللرنده اولان یرلرینی
[illegible] اوله کبی غلبه ایدوب کندولره جزیه وضع ایدوب یرلرینه وظیفه تعیین
ایدوب اول وظیفه البته خراجدر عشر اولمق احتمالی یوقدر زیرا عشرده عبادت معناسی واردر کافرلر اهل کلد

البته خراج وضع اولنور اولدخی ایکی نوع اولور خراج موظف که یلده بر مقدار اقچه النور و بر خراج
مقاسمه در که حاصل اولان غله نک عشر یا نیمه عینیه سی ارضک تحملنه کوره تعیین اولنور نصفنه دکین
تعیین اولنمق مشروعدر ارض غایت ایو اولیجق سپاهی الدیغی اولا بیرلر عشری اوندن بر یا خود سکزده
و یریلان خراج مقاسمه سی و چفت رسمی ادینه و یریلان خراج موظفی بوندن ایکیسی بیله رسم شرعیه ندر
شیخ الاسلام حلال حقیقیدر من المسائل ابو السعود مسائلی دفترده مسطور اولمیان شاه و سپاهی چفتلکلری
یرلرندن مساریه التمانی **در بیان قانون شریکی یرلری** سپاهی عشردن زیاده نصف و خمس یازلسه نیجه در
بعض یرلر دو صحین تحریرنده عشر و خمس یازلیور عشر خمس النه کلور اول ولایتده عشر [illegible] ترکده
عشر یرینه خمس النور قانوندر ارض مملکتکه ارض میری لر بو یرلرک عشر نامنه الناخراج مقاسمه در
اوندن بر النمق لازم دکلدر قانون ارضک تحملنه کوره تعیین اولنور نصفنه دکین تعیین اولنمق
مشروعدر **قانون** عشر و خمس یازلان یرلر دو صحین تحریرنده باغ اولوب بعده اول باغ خراب مشرف
اولوب یرلری زراعت ایلسه لر حاصل اولان ترکدن خمس النور باغ ایکن دونم الو اولان یاخود مقطوع ویررلر
دیو نزاع ایده مزلر اول ولایتده ترکده عشر خمس النه کلمکله ینه خمس النور قانوندر **قانون** بر سپاهیه
دفترده شریک یرلری قید اولنسه سپاهی نصف صاحب ارضک و نصف اخری زراعت ایدنلرک اولمق قانوندر
اما صاحب ارض نصف تخم واوکوز ویرمدکی سنه ده نصف محصولی التمامه عشرین الور بکا
دفترده شریکلی یرلری قید اولنمشدر نصف الورم دیو رعایایه تحمیل ایده مز **قانون** سپاهی دفترده
شریکلی قید اولنان یرلری ضبط ایدنلر فوت اولوب اول یرلری قانون اوزره اوغللرینه انتقال ایلدکده
قدیمدن اول یرلری تصرف ایدنلرینه منوال اوزره تصرف ایدن کلمش ایسه اول منوال اوزره تصرف
اولنور هر بری بر ایکیشر تولاز زراعت ایتمک ایچون تخم باشقه باشقه تخم واوکوز صاحب ارض اولاندن
طلب ایده مزلر قدیمدن نه منوال اوزره تصرف اولنوب محصولنه کلمش ایسه اول منوال اوزره محصول المق
قانوندر **قانون** ارض میری بتون نسنه نک نصفنه دکین ارضک تحملنه کوره عشر و ثمن و خمس و ثلث
کبی نسنه شرعا جائز کورلمشدر اکر قوانین خارجدر اولسون دیمیشدر اولسه ارضک تحملنه کوره المق
مشروعدر اما قانون قدیم و معتبر اولان دفتر اعتبار عشر یا [illegible]
[illegible]
الیشم **قانون** بر ولایتده عشر خمس النه کلمش ایسه اول ولایتده اولان [illegible]

ویرور

ویرور دیو نزاع ایده مزلر قانوندر **قانون** سپاهیلره خاصا یازیلوب دفترده مقید قدیمدن خاصه لق
اوزره تصرف اولنه کلن یرلرده باغ غرس اولنسه کوکلو سپاهی خاص چفتلکمدر دیو قلع ایتمک جائز
دکلدر ربع حاصلی سپاهی المق قانوندر دیو مرقوم حمزه پاشا حکم شریف ویرلمشدر **مسئله** اصحاب خیراتدن
زید وقفی اولان بر قاچ چفتلک تخمنه متصرف اولان عمرو فوت اولدقده متولیسی امر سلطانی ایله عمرو
اوغلی بکره انجق بر تخمینی یروب ماعداسنی وقف ایچون ضبط ایتمک مراد ایتدکده بکر مرقوم راضی اولمیوب
خلاف امر جمله سنی بجانب الورین دیمکه قادر اولورمی الجواب امر سلطانی ایله وضع اولنان قانون قدیمه ایله
عمل اولنور کتبه العبد محمد بهائی **در بیان قانون سپاهی عشرین مدایله ویرمک و تسلیم و نقل ایلمک** و انبارده
و بازاره التمک قانون نیجه در صاحب ارضک تیماری طبراغنده اولان محصولی صاحب ارض کندو و یا خود وکیلی
حاضر و موجود ایکن تعشیر ایتمدین محصولی خرمن یرندن قلدیره مزلر اما صاحب ارض دخی تعشیر
زماننده کندوسی یا خود وکیلی حاضر و موجود بولنمق لازمدر قانون منیفدر **قانون** بر ولایتده ترکه
عشری قدیمدن اول ولایتده تارلالرندن مقداری النه کلمکله عسکری طائفه سی عشرلرین تارلاده
دمتدن ویروب خرمن یرنه کتورمک قانوندر اما رعایا طائفه سی مثللرین خرمن یرنه کتوروب بعده سپاهیه
ایچوندکی ویرملو قانوندر بو منوال اوزره حکم شریف ویریلور **قانون** اصحاب مناصب و سائر عسکری
خلقی اربابی تیماری طبراغنده زراعت و حراثت ایلسه عشر و رسملرین ویررلر **قانون** اما یکیچری طائفه سی بو ترکه
قدیمی رعایا یرلری اولمیوب رعیت تصرفنده ایکن اول یرلرک رسم التمایوب دفتر جدیده حال
بغلنمیان خالی یرلردن بالتمام ایله احداث ایلدکلری یرک عشر و یرلرو سائره و رسم میری کر برقولغی دس
ویرمزلر هم عشری ویررلر اما خلقی قدیم رعایا یرلرینی تصرف ایدرلر عشر و رسملرین رعایا کبی
ویررلر قانوندر **قانون** اما یورک طائفه سی اصحاب تیمارک طبراغنده یکیچری کبی کندو بالتمام ایکید
ایدیکلری یرلردن چفته کوره اقچه سی ویررلر و رعیت یرلرینی تصرف ایلیجه چفت رسمین و عشرلرین رعایا
کبی ویررلر **قانون** بر رعیت عشرین هر هفته طور ر و ترکه صاتیلور اقرب بازاره وکوبیده
ایلتدکده کوتورور علیه قانوندر و خارج رعایا بو قانون جاری و اجرا اولنور **قانون** و حصاد
[illegible] که بر یره ده ترکه کاله ایرشوب کالدر بولنوب بیچلمک جائز اولان
زماننده بیچلمک و خرمن اولمق لازم دکلدر و چلتک حصادی چلتک ایرشوب کال [illegible] بیچلمک

جا اولان زمانده وحصاداری وجودار وعلف ایرشوب کالن بولوب بچلمک جا اولان زمان

معتبردر حصاوبنبه نك قوزاغی کوکلکدن چقوب صارارب کالن بولوب اغزین اچوبنبه

اشکار اولدوغی زمان معتبر کیمک تحویلنده واقع اولورسه اوک الور **قانون** درزمان حمزه پاشا

وجلال زاده مرحوم کاتب لطفی سرای پادشاهی استنساخ وترقیم شد **مسئله** بر سپاهی طپراغنده خارجدن

زراعت ایدن رعایا سپاهی بر قوم عائد اولان حقوقی کتم ایلسه مزبورلر حلال اولورمی الجواب حقوق

شرعیه سنی کتم اندیشه اثم اولور خراج ویرمدکلری یمک جائز اولماز کذلك حجوی زاده **مسئله** ارض میری تصرف ایدنلر

اعشار ورسوم ادا اوصنا ارضی ایدن رضا الشتمدن محصول لادن قالدر مفرغ قادر اولورمی الجواب اولماز

ممنوعدر کتبه محمد **دربیان رسوم اسیاب وسبزوات وبستان وسائرجه در** بر کمسه نك تیماری طپراغنده

اسیاب دفترده حاصل یازلسه اول دکرمن بوسنه تمام یوکدر التمش التی اقچه التی ای یوردی اوتوز

اوچ اقچه رسم اوچ آی یوردی سیل دکرمنی ایسه اون بش اقچه الور قانونده اما اول قریه نك طپراغنده

تحریردن صکره دکرمن احداث اولنسه رسم صاحب تیمارك اولمامی موقوفدر رسم الور دیو احکام شریف ویریلور

قانون درزمان حمزه پاشا **مسئله** بر دکرمن زید سپاهی حصوصنده قید اولنوب مزبور دکرمن یری میری

جانبندن موقوفات امیننك عمرو طاپو ایدالسه صفقسی معتبر اولورمی الجواب دفترده زیدن حال قید

اولندی ایسه موقوفات امینی ویره مزکتبه ابو السعود **مسئله** زید موتندن کندو به انتقال ایدن مالك

دکرمن یرینی سپاهی اذنسز بیعه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه ابو السعود **قانون** بر تیمار سپاهیلك

قریه سی طپراغنده رعایادن بعض کمسنه لر بستان وصوغان وساسبزلرین صاحب ارض عشر طلب ایلدکده تعلل

ایدلر سه اول سبزوات اولورمی بها تیجوو اولمنوب ازره کوترو صاحب انتفاع ایدوب اکر دفترده رسم

قید اولنمش ایسه عشر الور اکر ایکی سی دخی صلاحت یازلمش دکل ایسه سبزه لرینه کوره بشنده التمیه قانونده

قانون نخود ومرجك وبقلا وبنبه وسیسام وکندر وکتان وداری وامثالندن سماریه الناس وکتان

تخمندن عشر النماهیان کتانندن الینوز زیرا کتانی رعایا سپاهی به یومشادوب ویرلر دیو کلدی

ویرمزلر کتانی یومشادقلری مقابلنده کتاننك تخمندن بشه عشر النور [illegible] اینمق

قانون اما عسکوی [illegible] رعایانك قرادة واقع اولدیغی [illegible]

وباغچه وبستانلقلردن وسبزدن عشر الینماز اما مستقل میوه سی [illegible] رعیت طپراغنده

اولری خرمنده اولاندن عشر ورسم النماز فاما قانون معتبر بودر که دفترده اعتبار اولنور هر

سنه که دفترده عشر یازیلو عشر ورسم یازیلو رسم النور **قانون** حصاد حلنك ایرشوب کالن بولوب

بچلمك جائز اولان زمانده وحصاد بنبه نك قوزاغی کوکلکدن چقوب صارارب کالن بولوب اغزین اچوب

پنبه اشکار اولدوغی زمانه **قانون** وحصاد نخود وباقلا وبورچق ومرجك وبورکلجه وسیسام

ایرشوب کالن بولوب بولنمغه قابلیت کلدیکی زمان معتبردر **قانون** وحصاد بستان وفواکه مختلفه

ایرشوب اغاجنده کالن بولدقده وسبزه امثالی که صاتلوب کلم کلوب دشرلمك جائز اولان زمانده

قانون وحصاد کتان وکندر ایرشوب کالن بولوب دوشرلمك وبولنمق جائز اولان زمان معتبردر

قبوغی کوك صویلسوب کوك صویلسون همان اول وجهله کالن بولوب دوشرلمك جائز اولان زمانده

حصاد خشخاش ایچیرینه بکلوب افیون دوشرلمك جائز اولان زمان معتبردر بالجمله قانون سلطاندر زمان

جلال زاده التوقیع حمزه پاشا کاتب لطفی جعفر چلبی پادشاه سراینده استخراج واستنساخ اولندی

دربیان رسوم واعشار فواکه یعنی اشجار میوه وباغچه نیجه در بر صاحب ارضك تیماری طپراغنده اصبان

یودور ترلالره ایچنده میوه اشجاری اولوب حاصل ولان ترکه سندن عشر بر لکله میوه اشجارندن

دخی عشر بر صاحب ارض الور قانون مقرردر **قانون** عشر باغ وبستان ومیوه ورسم باغ حاصل اولان

ویا زیلان دفترده عشر مقید یرلرده حصاد اعتباری بو وجهله جایکه باغ وبستان ومیوه دن

دفترده عشر مقید ایسه اوزوم وسائر فواکه ایرشوب اکله قابلیت کلدیکی زمان معتبردر کمك تحویلنده

واقع اولمش ایسه عشری انکدر اول زمان اعتبار اولنور **قانون** حصاد زیتون زیتون کالن بولوب

سلکلمکه قابلیت کلدیکی زمان معتبردر **قانون** حصاد خرنوب کالن بولوب دوشرلدیکی زمان اعتبار اولنور

خراجی اولنمق زمانده النور **قانون** وحصاد میوه وفواکه مختلفه ایرشوب اغاجنده کالن بولوب دوشرلمك

جائز اولان زمان معتبردر قانون سلطاندر زمان حمزه پاشا وجلال زاده **مسئله** بر دیار زید ویرده

اولان بر کندوی مفت ومجانا اول دیار رعایاسنه بسلتدقده مکیه قادر اولورمی الجواب اولماز

[illegible] رعایای مذکوره تصرف قلرنده اولان زیتون اشجارلرینك هر بر ایچون

[illegible] ایکیشر اقچه ویررلر ایکن زید قنا تمیو خلاف دفتر زیاده المغه قادر

اولورمی الجواب اولماز کتبه ابو السعود **مسئله** تیمار سپاهی اولان زید تیماری داخلنده اولوب ملك منهز للری

اولکون ملك منزللری اولان عمرو وبکر وبشر تتمه سکنا ایدرلر اولان یره زرع اتدکلری قاوون و
قربوز وحاصل اولان میوه دن عشر المغه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد ... دربیان قانون الجوالعشار
ورسوم عسل کوان یعنی قوان حتی نیجه در بر سنجاقده دفترده قوانک عشری یازلسه کیمک طبرغندن
بال السه عشری انك اولور صاحب رعیت ماداملکه کند وطبرغنده بال ایلمیه رعیت قوانیدیدیو نسنه طلب
ایده مز فاما اول سنجاقده قوانک عشری یازلمیوب رسم یازلسه صاحب رعیت کند و رعیتك نه دکلو
قوانی اولور ... طبرغنده بال اوریتدکلری اتمسون اول سنجاقده قاچ قوان دکلو اقچه تقدیر اولندی ایسه اول
مقدار رسمین الور قانون بر سپاهینك ویاخود غیرك دفترلو رعایاسی اولمیوب خارج رعایا اولکون
قوانلرین طبرغنه کتوروب بال حاصل ایلسه طبرق صاحبی عشر طلب اتدکده رعایای دکلودیو نزاع
ایده مزلر حاصل اولان بالدن عشر النمق قانوندر بو خصوصده دفترلازم دکلدر قانون دفترده قوانک
عشری یازیلمیوب یرده وجه مشروح اوزره عسلك عشری النور آروسیله النماز اوروبه قشلغه ایچون
ایلتدکلری بالدن عشر النماز طاغلرده طاشلرده واغاجلر ایچنده بولنان عسلك عشری صاحب ارضکدر
اری بولانکدر رعیت قرینك قوانی اولسه یاباسی رعیت یازلدیغی قریه ده سان ایسه اولدخی قوانی رعایا کبی
صاحب ارضه اما اید مرحوم جلال زاده بو که حکم ویرمشلردر قانون اصحاب مناصب وقضات ومدرس وملازم
عمو ما پادشاه قوللری وقلعه لرده اولان کوکللو ویکیچری ونوبت امثالی اغالرکندی معیشتلری ایچون اکدکلری
اتلده سکز وطقوز عدد قوانلرین سنه النماز اما اون عدد و زیاده اولسه جمله سنك عشری النور
وجه مشروح اوزره ودزدارك علوفه قپو قوللرندن ویا امیناتیمارده اولسه النماز رعیتدن اولورسه
النور حصارلرینك دخی رعایا کبی النور وطوننغ مزبوره قراده اولکلری حرمنده اهل عیاللری
بهمایچون اولان باغ وباغچه وبوستانلق لردن وسبزه دن عشر ورسم النماز اما مستقل میوه سی صاتیلور ایسه
النور رعیت طائفه سنك اولری حرمنده اولاندن عشر ورسم النماز ارض میریه دن بتون ...
نصفنه دکین ارضك تحملنه کوره عشر وثمن وخمس وثلث کبی شرعا جائز کورلمشدر اکرقیراط
خارجیه اولمشوار ضك کوره النمق مشروع عددفاما قانون قدیم اولان اعتبار ... عشری یازیلان
عشر ورسم یازیلان رسم النور قانون حصا قولان اطلاق اولد ... اغلاق ...
زعما معتبر در صاغلشو صاغلشو همان اول وجهله اولور ... بولدیغی ...

وجلال زاده مسئله زید ملکنده وافر قوانلر بسلسه سپاهی عشر المغه قادر اولورمی الجواب اولماز بویارده
النان اجاره ارضده ملکده اولانده شرعی مخالفدر کتبه محمد زید سپاهینك طبرغنده عمرو وسپاهی
قوانلر بسلدکده زید عمرو دن طبراغنه اشاکنسك دیو قوانلرندن عشر کوانه المغه قادر اولورمی الجواب
اولور لکن کندی معاشی ایچون ملکنده حاصل اولان بالدن عشر النماز کتبه پیر محمد دربیان رسوم عادت اغنام
ورسم اغل حال الاخراج وعادت اغنام خصوصنده فرمان پادشاهی بو وجهله صادر اولمشدر زمیندن بروجه
مقطوع یوز اللی اقچه النور یوز قرق اقچه سی خزینه یه ضبط اولنوب اون اقچه سی خراج جمع ایدن قوللر
الوزوجه معاشلرینه صرف ایدرلر اکر قدیمده تعیین اولنان دن زیاده خراج وارایسه دفع اولنمیوب کماکان اولنور
وعادت اغنام هر بر قیونده بر اقچه میری ایچون النور وهر اوچ یوز قیوندن رسم اوغل بش اقچه النور وهر یوز
قیونده یکرمی بش اقچه جمع ایدن قوللر الورمش بو امرده زیاده ونقصان اولماندیو فرمان اولنور ماليه
ودیوان همایون طرفندن حکملر ویرلمشدر تحریرا فی جمادی الاخری سنه اربع والف تاریخنده بو بدعت
سیئه یی سنان پاشا ایلمشدر جواب اخرتده ویره قانوندر قانون عادت اغنام هر قیونه بر اقچه النمق
خواص همایون تخصیص سنان ارباب تیمار وبکلر وسنجاق بکلر خواصلرنده ووقفده ایکی قیونه بر اقچه
النور بو منوال اوزره قانون مقرردر قانون میری عادت اغنامده راس سنه ابریل اولیکده ماه ابریل اولنده
سنه ثانیه ده ابریل اولنجه هر کسك النده مقدار قیون بولنور ایسه قیون حتی جمعنه مامور
اولنلر دفتر ایدوب قیون باشنه بر اقچه الورلر قانون زعما وارباب تیمار وغیریلرك عادت اغنام جمعی
زمانی قیون تمام دولت وکدکدن صکره مامایس ایچنده قوزی سیله عد اولنور قانون قدیم بونلره
ایکی قیونه بر اقچه النور مایسك اولکونی کیمك تحویلنه دشمش ایسه قیون حتی انك اولور قانون
... واصحاب مناصب وبالجمله پادشاه قوللری اولنلرده اکر تیمارلو واکر علوفه لو در عادت اغنام
... یوز اللی قیونده ویرمیوب بوندن زیاده سنك ویرمك ایچون احکام شریفه ویرلور قانون
اولمشدر قانون ونیق دوایدنده سپاهی رعیت یارسه یکرمی بش اقچه اسبنجه وتیمار طبراغنه بولنور عشر ...
واکر قیوندن اولسه ... ومحصولی رسم غنم کیمه حاصل یازلدیسه اکا ویرلور ودکرمنلری اولسه ... ویرلور
قانون سپاهی رسم خنزیر بنلرك ... زمانی خرمن کتورلدکده زعما اعتبار اولنور قانون دربیان
... بجه ورسم جفت وبناك ومجرد ... رسم جفت وبناك ومجرد ... ایند

التمق قانوندر مادامکه تنها اولکوی کیمسنه تحویل ایدوشرسه جمله رسم چفت و بناک و مجردانک اولکوری رسم
چفت و بناک مطرح کلدی بعض ولایتده دفترده آز و بعض یرده زیاده یازیلور دفتر جدید هرولایتک
مفصل دفتری ظهرنده اولان قانوننامه سنده نه وجهله یازلمش ایسه اکا کوره النور روس کوره یه اثر شریف
ایله اسپنجه وضع اولنمشدر متروجندن و مجردندن طبرا قلوسندن طبراقسز لدن هر برنفردن یکرمی بش
اقچه اسپنجه النور دیو بو خصوص ولایت روملک قانوننامه سینک مقیددر قانون و رسم چفت مطرح
دکلدر مستقل کار وکسبه قادر اولان رعیت اوغللرندن مجرد التی اقچه النور کافر اوغللرندن مجرد اولسون مزوج
اولسون یکرمی بش اقچه اسپنجه النور و اسپنجه مستحق اولمقده اعتبار بلوغدر و مسلمان و کافر اوغللرندن
مستقل کار وکسبه قادر اولسه لر مجرد و اسپنجه النمازمسلمان رعایانک اوغلی مجرد ایکن اولنسه رسم بناک
اون ایکی اقچه النور و مسلمان بناکلی خانه نوت اولسه لر و رسم مجرد النور قانون اسپنجه قانونی مسلمدر اون ایکی
اقچه وکافردن یکرمی بش اقچه دخالارعایا لخراج موظف چفت اقچه سی ادینه خراج مقاسمه عشر ادینه ویرلر
خراج موظف ترکیده چفت حقی و بویند رق دیرلر کافر دیلنجه اسپنجه دیرلر قانون در زمان حمزه پاشا
اسلامیکیدن فتح اتدکی مملکت اسکی صاحبی یدلرنه مقرر قلدی یرلری و زینه وظیفه تعیین ایدوب
سبب الدی اولیرعشری اونده بر ویاخود سکزده بر ویرلر خراج مقاسمه سی و چفت رسمی ادینه
ویرلر خراج موظفدر بونک ایکسی بیله رسوم شرعیه ندر سپاهینک حلال حقیدر رسوم عرفیه بیلهن
النده اصلا یری اولمیان رعایادن جباب بنادنه وانک امثالی رسومدر کذا فی اجوبة المسائل الشرعیة لابی السعود
بر سپاهینک ذمی رعایاسی ایکی اسپنجه ویردکو اسپنجه النورم دیو دخل ایلدکده مسلمان اولمغله رسم بناک
الینور اسپنجه النمان دیو حکم شریف ویرلمشدر قانون قدیمدر سنه ١٠١٤ قانون در زمان حمزه پاشا دفترده
معلوم رعیت نفسنده معلول اولوب کار وکسبه قادر اولمسه معلولدر نسنه النمان اما نفسنده معلول اولمیوب زنده
اولوب کندو کسب دفترده معلول یازدرمش اولسه رسم رعیتدن خلاص اولماز دفترده رسم رعیتدن خلاص
اولدی دیو یازیلامکسزین لردن رسم بناک النماز دفترده مسطور اولمیان رعیت اوغللری بابالری دفترده
کیمکه رعیتی ایسه اولدخی انک رعیتیدر رعیت اوغللری بابالرینه تابعدر و رعیت معتقلری مولاسینه
تابعدر رعیت اوغللرندن و معتقلرندن حق رسم رعایا کبی النور دربیان الحق رسم بناک طبراقلو
طبراقسز رسم عروس و کردک حقی نیجه در بر رعیت دفترده بناک یاخود مجرد یازلمسه صکره

بوتن چفت یا نیم چفت یا دخی اقل یره مالک اولسه تکرار اولان یازیلوب تصرف ایتدیکی اولان دفترده اوزرینه
یازلنجیه دکین اولدر ایسه هم رسم بناک هم تصرف ایتدیکی اولان یرک رسمی ویریر مستقل کار وکسبه قادر مجرد ایسه هم رسم
بناک هم یرک رسمین ویریر اما حین تحریرده بر رعیتک النده بو چفت یری بولنوب اوزرینه قید اولنسه اول رعایانک
رسم بناک النماز هماندن چفت رسمی النور اما اولچفتلک صکره دن کملک النده دوشرسه بناک و هم رسم چفتی النور
و بر رعیتک النده نیم چفتدن اقل بر مقدار یری اولوب دفترده اکنلو بناک یازلسه اولان سکز اقچه النور
اما تصرف ایتدیکی یری اولمسه اکا چه بناک دیرلر اولان ایکی اقچه مجرد ایسه مستقل کار وکسبه قادر ایسه التی اقچه النور قانون
بر کمسنه نک دفترلو رعایاسی امام و خطیب اولسه اندردن رسم بناک النماز ائمه و خطبا مقتدای ناس اولدقلری
اعتبار ایله مادامکه امامت و خطابت خدمتنده اولدقجه رسوم رعیت النماز اما مؤذن و قیم اولسه رسم بناک
النور بر پادشاه هیله مؤذن و قیم اولدقلری اعتبار اولنماز قانون دفترده یازیلو رعیت قاضی و مدرس و
ملازم اولسه رسم بناک و مجرد النماز و دانشمند دخی النماز اما دانشمند ایکن منده اولوب تحصیل علمدن اولمیوب
هوا وهوسنده اولسه رسم رعیت النور و آل رسولدن رسم بناک و مجرد النماز دفترده یازلسه اعتبار یوقدر
یازیلو رعیت صکره دن امام و خطیب اولسه مادامکه امامت و خطابت خدمتنده اولدقلری بناک و مجرد النماز اما بو خدمتدن
رفع اولنسه لر کرو النور قانون قدیمدر دفترده یازیلو ذمی رعیت صکره دن پاپاس اولوب خراج و
اسپنجه سی النور اما راهب غیر مخالط دیره ملازمت ایدوب معیشتی تصدق ناس ایله اولسه النماز یعنی
خراج و اسپنجه و بناک و رسم مجرد و غیر رسومی اصلا نسنه النماز قانون در زمان حمزه پاشا و جلالزاده
دربیان رسم عروس کردک دکری تعیین اولنان سپاهینک دفتر جدیدده رسم عروس دیو حاصل یازیلور
ایسه سپاهینک دفترلو رعایاسندن مسلمان قزی اولوب بکر ایسه التمش رسم عروس ثیبه ایسه طبرا
تابعدر بیوک دکل ایسه اوتوز اقچه رسم عروس النور اما دفترده رعاسینی ایستدکی قزلرندن اولوب
بکر بالغه اولسه التمش اقچه و بیوه لرندن اون بش اقچه النور قانون قدیمدر بو لشکر نفسنک عورت
ایچون اشیلو و سپاهیلره ان چقدی دیو نزاع و دخل ایدرلر قونوب و کوچر طائفه دن اولمقلری
یوقدر طبراغه تعلقلری اولسه طبراقده ثیبه عورتک کردکی رسم طبراقسی اولان صاحبی تیمار الور مقیم و متمکن
عورتک خصوصیدر دربیان رسم چفت بوزوب نیجه در دفترده یازیلو رعیت چفت بوزوب تصرف ایتدیکی اولان
ذوی الصنائع حاصل ویرلری زراعت و حراثت ایتمیوب بو خالی قویوب کار وکسبلر آخر صنعته ایدوب یرلری

اولا اصل رعیتک یرلری بتون چفت ایسه هر ییل زجراً اوچ یوز اقچه نیم چفت ایسه یوز اللی اقچه نیم
چفتدن اقل اولنلردن قانون قدیم اوزره یتمش بش اقچه چفت بوزان رسمی النور و چفت بوزان
رسمنده کوزشته اولمیه چفت بوزان خصوصنده مسئله اولان رعایا دخی داخلدر امر و فرمان اولدوغی
وارد اولمشیدی و یرلری قانون تعطیل ارض تضمینی ایسه چفت بوزان اندن دیرلر دربیان قانون
الجلای وطن ایدنلر دفترده یازیلو رعیت قدیم یرلرندن قالقوب آخر قریه ده واروب اون ییلدن
بر وده ایسه قلدیریلکو قدیم قریه لرینه کوندریلوب اسکان اتدیریلو اما اون ییلدن زیاده مرور
ایلیان رعایای قالدرمق اولماز اوتوردقلری یرده آخر رعیت یازلمشدر کلال الیه رسم رعیتلری دفتر
موجبنجه سپاهیلری الور اما دربند رعایاسنده واو قانون رعایانک بو قانون اجرا اولنماز دربند
خالی قالمغین قالدیریلکو قریه لرینه اندیریلکو دن حفظ و حراست اتدیریلکو و قبطیان طونوب
کند و عجم قانمق قانوندر قانون مزرعه دربند اولمالکوی دبند اولور مسئله سپاهینک رعیتی
قریه سندن جلای وطن ایدوب آخر قریه ده متمکن اولسه اون سنه مرور اتمدن سپاهیسی بولوب کیکی
قریه سنه التمکه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد مسئله زید سپاهینک رعیتی قریه سندن فرار ایدوب
بکر سپاهینک قریه سنه توطن ایدوب یکرمی ییلدن صکره زید بولوب قریه سنه التمکه یاخود چفت
بوزان اقچه سی المغه قادر اولورمی الجواب اون ییلدن زیاده مرور ایلدن صکره جبراً نقله مامور
دکلدر ارضدن معطل ایلدیکی قالدیسه تعطیلکو تضمینه قادردر رسم چفت بوزان دکلدر بو وجه
کتبه محمد مسئله زید سپاهینک صو دفترنده مسطور اولان رعیتی عمرو جلای وطن ایدوب وفات
اتدکده زید سپاهی عمرونک اوغلی بکری اخذ ایدوب یرینه کتوروب حقی المغه قادر اولورمی الجواب اگرچه
شرعی مصلحت دکلدر لکن قیونلمک ایسه قوی دخی انکدر شایع اجری بو مقوله ده اولوا الامره
فرمان اولنوب نیجه مامور ایسه اویله اولور نظام مملکت ایچون اولان امر الیه اطاعت اولنور کتبه محمد
مسئله زید ذمی جلای وطن ایدوب اوتوز ییل آخر قریه ده ساکن اولمشیکن … قریه سپاهیسی
زیدن بعده اوغلی عمرودن رسم چفت بوزان و … المغه قادر اولورمی الجواب اولماز اصل ساکن
اولدوغی یره ویرلور … چفت بوزان
الور کتبه محمد مسئله جلای وطن ایدن زید رعیتی اون ییلدن صکره سپاهیسی جبراً قریه سنه نقله قادر

اولورمی الجواب اولماز اون ییلدن صکره جبراً نقل اتمکه امر عالی یوقدر کتبه محمد مسئله جلای وطن
ایدوب اوچ سنه یرلری معطل قلان زیدک یرلرین صاحب ارض طاپو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب جلای
وطن ایدنلرک یرلری فی الحال آخره ویرلمک مامور در کتبه محمد مسئله زید یرلری آخره تفویض ایدوب آخر دیاره
جلای وطن ایلدکده صاحب ارض وار بولوب رعیت نامنه چفت بوزان رسمین المغه قادر اولورمی الجواب
اولماز تعطیل یوغیکن دیو لازم کلور بو خصوصده جای و الا امر عالی شرع قویم موافقدر کتبه محمد اولکی
قریه دکی یرلری الندن اولمیه … انده قیون و صغر دخی اولمیه علاقه سی قلمامشدر رسم چفت بوزان
ویرمز بالجمله مسائل مذکوره مرحوم پیر محمد افندینک مفتینک ظهیر القضاة رساله سی فتاوی سندن منقولدر
دربیان قانون احوال یورک طائفه سی نیجه در یورک طائفه سی قونوب کوچه کلدکلری اعتبار ایدلمشدر رعیت اولمیوب
هر قنده کیدرلر ایسه جماعتیله یازلدقلری قریه سپاهیسنه رسم عشر ویروب طبرا … دخل ایده مزلر
اما قونوب کوچر اولمیوب کلدکده بالکلیه فراغت ایدوب طونوب … عوض … طاغه … کاسبلکه منسلک
اولوب زراعت و حراثته مشغول اولوب حضور اختیار ایدوب حین تحریرده اون ییلدن زیاده قنغی قریه ده
ساکن و متمکن بولنوب یازلمش ایسه رسم رعیتین دفتر موجبنجه اول قریه سپاهیسنه ویررلر اولکسه لر
یورک اولماز اول تقدیرجه رعیت اولمش اولورلر قانون یورک طائفه سی دیو کلدکلری یرلرده حولی یاپوب
و یایلاق و قشلاق قدیم یوریوب حولی یاپه کلدکلری یرلرده حولی یاپوب دولتلرینه کلدکلری یرلرده دولتلرین
الوب کتسه مانع اولمیه بونلر دخی اولیرلرده کمسنه نک ترکه سنه ضرر و زیان اتمیلر ایدرلر قاضی معرفتیله تضمین
اتدیریلو و بو یورک سپاهینک تیمار ایچنده اوتوروب زراعت ایلدکدن صکره ینه اول قریه سنورنده
دوانی بو یایدکده اوتلاق حقی طلب ایدرلر جائز دکلدر زیرا عشر و رسم الندن اوتلاق حقی النماز قانون قدیم
قانون و یورک طائفه سی یایلا قلری کلمکده و کیتمکده اوتوردقلری مقر لازم اولان یرده اوچ کوندن زیاده اوتورمیه
و اوتوردقلری و تنفس … ضرر و زیان اتمیه لر ایدرلر شرعا بعد الثبوت تضمین ایدرلر قانون و یورک
بو یورتماقلری قراری اولیوب دائم حرکت اوزره اولمغین کردلک رسمنه طبرا صاحبی طرفندن دخل اولنماز
و یورک طائفه سی … ایچون صو باشیلر و سپاهیلر طبرا عمده جقدی دیو نزاع اتسه لر چونکه
یورک قومز … طائفه سی قریه ده قاتشمز یوقدر که طبرا تعلقلری اوله و طبرا تشبه عوتک
کردی رسمی طبرا و اسپنج مقیم و متمکن رعایا اوزرینه مخصوصدر یورک کردی رسمی طبرق

دعواسی اولکن تیماری وصوباشی طرفندن دخل اولنمان قانون قدیمدر **قانون** یورت طاسی کوچر اولمغله
بر یره اختصاصلری اولمیوب اغالری قاضی حجت ویرکره سپاهی آنکدر دیو سابقا حکم شریف ویرلمشدر
حمزه پاشا چلبی زاده التوقیع **دربیان قانون احوال الطائفة وینق** وینق زوائدندن سپاهی رعیت یازلمیه
یکرمی بش اقچه اسپنجه لری وباج هوالری کیمه حاصل یازلمیه رسم جرم جنایت اولکن بو کسنه لک تیماری
طبرا وینق طائفه سی بر طوتسلر عشر لرین ویرلر قیون اولسه رسم غنم کیمه حاصل یازلمیه اکا ویررلر
دکرمنلری اولسه رسملرین ویررلر وبالجمله سایر رسوم عرفیه عادیه رعایا کبی قانون اوزره ویررلر
تخلف ایده مزلر **قانون** وینق اوزرینه یازیلان وینقلق یرلری خارجدن کمسنه ویرلمک جائز دکلدر اکر بر طریقله
النمش اولسه کیرو وینوقه الیویرلیور بوقدر زماندن تصرفمده در دیو نزاع ایلمک جائز دکلدر اما کندی زمانده
ویرلمش ویرورز زماننده کیرو المق اسننه وجهله قول وشرط ایلمش ایسه شرط معتبردر **قانون** وینقلک
کندی اوزرینه یازیلان وینقلق یرینی عشر النمان اما خارجدن یرلری چوب تصرف ایلیسه لر کیمک طبراغی
ایسه عشر النور ورسم الله کلمش ایسه الور لر **قانون** باغ وباغچه کی وینق باشتنه سی اولسه کیم وینوغک اوزرینه
یازلمش اولسه اول ومیراثه کورمز ورثه الامر صکره بر یره یازلمیه وینوغه تسلیم اولنور قانوندر **قانون**
اصطبل عامره یه خدمت ایدن وینوقلر آخره یازلمیان اوغللری وقرنداشلری وسائر اقربالری خراج
واسپنجه یه قابل اولکن خراج یاریلیجی سپاهی جانبندن دخل اولنسه مادامکه سپاهی رعیت یازلمیه خراج یازلمغه
سپاهی دخل ایده مز اندن کیلرک اسپنجه سی وینق سنجاغی بکینکدر **قانون** وینق زوائدیکه خراج یازله مستقل
رعیت باشتنه سی طوتمیه باشتنه سن زراعت اتمیه اسپنجه طلب ایلمیه لر ورعیت خدمتی تکلیف ایسلر جائز دکلدر **قانون**
وینوق زوائد خراج وضع اولنمغله رعیت قسمندن کورمز وینوغه نقصان کلیجک تمامی الوکله اولنور بر وینوغک
اولادندن اولسون اقرباسندن اولسون اندن کیلرک نکسنه مادامکه رعیت یازلمیه اسپنجه طلب اولنماز رعیت
اولمان بر وینوغک وینوقلق یرلری ایله رعیت اولان قرنداشلرینک یرلری مشاع ومشترک اولکن بعض
سنوری بوغیشه اول ولا ابتدا جائز اولاری قانون اوزره اول یرلردکی وینوقلق مقداری [illegible]
ویروب ابدی رسوم وحقوق الامرلر باقی قرداشلرینک دخی یرلرین تمییز وتعیین ایدیلوب ...
واسپنجه وسائره وسائر رسوم رعیت ... ایسه صاحب تیماره الیویرلیور قانون قدیمدر [illegible]
دفترده اوزرینه یازیلان وینوقلق باشتنه سنک سفرندن مسلم اولکن افرده کلمش یرلری غیری ایدوب

عشر

عشر ویرورلر نزاع ایتسلر وینوقلق یرلری اولدوغی ثابت اولدقدنصکره زراعت ایدنلردن قانون اوزره
عشرلری وینوغه حکم اولنور نزاع ایدوب ویرممک استمسلر وینوق اولدوغی جهتندن زراعتدن منع
اولنور وینوغه حکم اولنور نیجه دیکر تصرف ایده قانوندر **قانون** وینق طائفه سنک کلکدی بر ویرلمشدر
وهم وینوغک باشتنه لری حسنا اولنمان قدیمه حواله اولنور قانوندر بر وینق سپاهینک خارج
قریه سنک حددی داخلنده اولان طبراغ اوزرنده ایرلری تحریر دفترده صکره بالتهلریایله چوب بر مقداریرین
زراعت ایدوب وبر مقدار یرلرینه باغ غرس اتمش اولسلر زراعت ایلدکلری یرلرینک حاصل اولان ترکیلرندن
عشر ایله سائره سکوده بر وغرس ایلدکلری باغلرینک حاصل اولان اوزوملرندن شرعا عشر سپاهی
حکم اولنور الیویرلیور بر وینوق طاسی یونی دیو تعلل ونزاع اندیرلمز قانوندر **دربیان قانون**
انکیجیان اسکنجیلردن ملک تیمارده سفره یردجه لوسی وارمیوب صنا فراش سفره وارلمسه نهایت
تیمارلرندن النمان اول وارمدیغی سنه بریللق محصول میری ایجون قبض اولنمق قانوندر بو مقوله
تیمارده بو جانبدن تیمار ویرلمیوب ابقا اولنور قانون سلطانیدر اصحاب تیماردن بری در لکندن فراغت
ایدوب استانه یه ویکلربکی قپوسنه ملازمت ایلمسیه باخود بر ملنامدیله سفره وارمیوب یکی ییل بر
سلکنه منسلک اولسحین تحریرده دفترده رعیت یازلسه بنا وعوارضی الینور اولورلر بن
سابقا سپاهی ایدم الدبرانم واردیمک مفید اولمان اما دیرلک امیدیله استانه یه یا بیکلربکی قپوسنه
ملازمت ایدوب یا معزول اسوسفرلره یکی ییل ودخی زیاده زمان مرور ایلسه هرنه قدر زمان مرور
ایدر اتسون کیرو سپاهیدر عوارض وبنانک تکلیف اولنمان وزعیم زاده لر وسپاهی زاده لر باباری
حیاتنده ایکن باباری بر اتیله تیمار المق قانون دکلدر اما باباری وفاتنده اون ایکی یاشنده بولنان
سپاهی زاده لر یدی ییله وارنجه وده سنده مقدم باباسی تیمار تصرف ایلدیکی وفات ایلمکله دده سی برات ایله
تیمار طالب سپاهی زادهلرک دده لری وفات اندوکی کوننده اون ییله وارنجه باباری متقاعد اولمغله
تیمار ایکی نفر اوغللری ویرلیوب اولا اصلا متقاعد وفاتندنصکره تیمار مستحق اولمغله منتظر اولان
سپاهی زاده لر دخی مستحق اولدقلری زمانده یدی ییله وارنجه تیمار طلبنه مدت قوتلمشدر شویلکه
... ایچنده تیمار طلبنه استانه یه وبیکلربکی یه ملازمت ایلمیوب یاخود سفره وارمیوب
کاسبلر مسلکینه منسلک اولمغله حین تحریرده رعیت یازلسه لر رعایا اولورلر عوارض وبنا تکلیف اولنور

قانون رعیت تیماری سپاهیسی اولمیشیدر مادامکه یازیلو رعیتدر رعیتلکدن چیقماز رسمی رعیت آلنور مگرکه تیماردن

چیقدقده یا پادشاهدر رعیت اولدوغی عرض اولنور یولداشلغی مقابله‌سنده تیمار امر اولنمش اوله بو معنی برات‌ده

یازلمش ایسه اول وقت رعیتلکدن رفع اولنمش اولور رسم رعیت آلنماز اما رعیت یری طوتار ایسه اول

دخی رسم آلنور مانع دکلدر قانون قدیم بویله حکم اولنمشدر حکم سلطان فاتح قسطنطنیه سلطان

محمد خان علیه الرحمة والغفران حضرتلری بغداد سفرندن رجوع ایلدکلرنده سکز یوز سکسان بر تاریخنده

ارباب تیمار و زعامت دفترصورتی قید اولنوب مزارع و قری تعیین اولنمق فرمان اولنمغله قانون اولدی

۱۰۸۱ سنه تاریخنده بو بندلر اولمامقله زعامت یا قلاع تیماری خلقه ویرلم دیو یازلو ایمش بعده بویله

قانون اولمشدر قانون العثمانی ابتدا توزیع مناصب ایدن عثمان غازیدر دیدیلر بو سنه سی تاریخنده سلطان

اورخان قرجه حصار سنجاغی دخی بر لراوغلی اورخان ویردی دربیان قانون احوال طاپو و مسلم و

طوغانجی برلری نیجه در خارجدن یورتلکلو مسلمک طپراغینی اونلر زیاده او تورب مسلم

طپراغنی زراعت ایدوب مسلمه عشر و رسم ویرمکده مسلم بونی اولدن جبر ایله قالدرمق ایستر

مادامکه ضرری اولمیه قالدره من اما ضرری اولور متنبه اولمیوب اسکن مسلمک یرنده قالدرلیوب

حکم شریف ویرلمشدر قانوندر در زمان حمزه پاشا جلالزاده مسئله زید بر قاچ ترلا ایله مسلم

اولوب بعده عمرو سپاهینک دخی بر قاچ قطعه ترلاسنه مالک و متصرف اولوب عمرو حقوق

ورسوم طلب ایلدکده زید اول ترلالری دخی مسلم ترلاسی اولمسنی ادعا ایدوب عمرو ایسه کندی یرلرندن

اولوب حقوق و رسوم ویرر یرلردندر اولماسنی ادعا ایلسه بینه قنقسنه لازم اولور الجواب مدعی عمرو

اولیجق بینه عمروه دوشر بو مقوله دفترخانه سی قاطعدر البینة للمدعی والیمین علی من انکر کذا فی معروضات

الخلافة وغیره کتبه محمد مسئله زید طوغانجی نک یرلرنده عمرو و بکر و بشر اجنبی ایکن الوب باغ دیکسلر

عشرلرین زید می الور قریه سپاهیسی می الور الجواب امر ده بها زید المخدام عالیکور لمشدر طوغانجی یرلرنده سپاهی

مداخلی یوقدر کتبه محمد مسئله زید طوغانجی فوت اولوب ورثه سی طوغانجی یرنده اولان باغنی عمرو اجنبیه

بیع ایلسه اول باغک عشرین سپاهیسی الور طوغانجی باشی می الور ورثه زید می الور الجواب

ورثه طوغانجی نهایتی علی الحساب عقود ده بو نزه اوله ادر شرعیه نظر اولنور کتبه محمد مسئله

بعض رعایا ایله بعض طوغانجیلر زید طپراغنی بالاتفاق عشر قول اولوب طپراق صاحبی زید می ویرر

بو خصوص

یو خصوص رعیتلری اولدقلری اشیا اولالی گشتنه می ویریلور الجواب طپراق صاحبلرینه ویریلور ابو السعود

قانون رعیت طائفه سی طوغانجی اولمغله رعیتلکدن چیقماز و رعیت رسمی ساقط اولمازلر البته رعیت یازلان

رسوم رعیت آلنور کذلک تیماری سپاهیسی دخی اولسه بویله در مادامکه یازیلو رعیتدر رسوم آلنور

مگرکه تیماری چیقدقده پادشاه رعیتی اولدوغی عرض اولنور یولداشلغی مقابله سنده تیمار امر

اولنمش اولوب بو معنی براتنده بیله یازلمش ایسه اول وقت رعیتلکدن مرفوع اولمش اولور رسم رعیت

النماز اما رعیت یرین طوتارسه اول وقت دخی رسم آلنور مانع دکلدر قانون قدیم تملیک نامه همایون

واوقافلرینه متعلق بعض قوانین بیان اولنور تیمارده اراضی اولنوب سپاهی عشر طلب ایلدکده وقفدر

دیو نزاع و وقفیت دعواسی ایتسلر ملک نامه همایونکه دیوان عالیده ویریلور قانونه موافق و مطابق

یازیلور اسلوب و قاعده اوزره و یا دفاتر قدیمده و جدید دفترده اسلوب اوزره وقف

یازلمش ایسه آلنمان قولاینه وقف یازلور ولکن کاتبلر حمایت ایدوب و یا قاضیلر حجتلرینه یازیلور ابتدا سنده

سلاطین عثمانیه ده ملک نامه همایون ویریلور صحیح ملک اولدقدن صکره وقف ایتمش اولیه لر کیمنک وقفیتی

درست دکلدر کیمک طپراغنده ایسه عشری امر اولنور و مزرعه وقف اولمق ایچون دفتردارلرنشانلری ایله

یازلمش احکام اولسه مقبول دکلدر اول حکم قانونه مخالفدر صحیح اولمازلر اللرنده آلنور قانوندر مسئله

زید وقف ایلدوکی باغچه سنک اراسنده بر مقدار یرینه گاه گاه زراعت ایدرکن وفات ایلدکده بیت المال

امینی اول یر مذکوری یو قدیر دیو وقفدر و یرمیوب مزبور یری اخذ ایدرمکه قادر اولورمی الجواب و قفدن اولان

اشجار ارض دکلدر ارض حصوصنده بر مقدار تعیین اولنوب اول مقدار یراشجار اراسنده قالیجق

اخذ ویرلیه دیو قانون نامه ده مسطوردر بو مقوله امرده اولو الامره مراجعت اولنور کتبه محمد مسئله

زید بر کرمی وقف ایدوب وقفنامه سنده کرمی قرینده واقع اولان ارض خالیه سنی دخی معا وقف

ایلدم دیو قید ایدرسه ذکر اولنان ارضک وقفیتی صحیح اولورمی یوخسه قانون اوزره اولان مذکور یرینه

قالبور الجواب ارض میری تملیک سلطانیسز وقفیتی صحیح اولمز مذکور تابع یر اولنیوب باشقه یر اولسه

او علیحده اولور مسئله بو صورتده تبعیت مرتبسی بیانه بیوریله الجواب بیع و شراده اولیوب

معا تصرف اولنه کلدوکی ذکر منک انتفاعی اول ارضه موقوف ایسه تابعدر اولو کتبه محمد مسئله بر قریه ده

واقع سلطانی او قافدن مقاطعه قدیمه ایله زید تصرفنده اولان عرصه ده اذن متولی ایله اشجار غرس ایدی

وباغچه ایدوب بعده زید باغچه نك اشجارنی بر جهت اخری موقوفه یه وقف لازم وقف ونماسنی الی الانقراض

اولادینه شرط ایدوب اولادی اولنلر ضبط اوزره ایکن عمرو اولوب انجق بر قاچ دیب اشجاری قالمغله اولاد

زید بو عرصه‌یی زید بونلری زراعت ایدوب متولیسنه عشرینی ویررلر ایکن ایچلرندن بری فوت اولدقده عرصه

متولیسی اولان فوت اولانك حصه سنی اولادی طابو ایله ویرمکه قادر اولورمی الجواب وقف ثابت اولدیسه اصلا بر اثر قالمسه

اولور کتبه محمد بهائی **مسئله** عمرو عرصه سی طابولی ارض میریه ده اشجاری ملك اولان انجیر باغچه سنده اشجارینی زید بر جهته

وقف ایلسه بعده زمانله اول اشجار قوروب انجق عرصه سی قالوب زید دخی بلا ولد فوت اولسه عمرو صاحب ارض اول

عرصه‌یی طابو ایله آخره ... محلول اولدقده ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه محمد بهائی **قانون** بر مقدار یرلر سلاطین

ماضیه دن بری جامع شریف بنا ایدیلمك قصدیله تملیك ایدوب الله ملك نامه همایون ویرلدکدن صکره اول

دخی اول یرلرك تصرفی جامع شریفده خطیب وامام اولنلره وقف شرط ایلسه امام امامتی زماننده

اول یرلری المواسسه ایدوب امام سابقدن ملکیت اوزره الدیغی یو متصرف اولنلر نزاع ایدن هر امام کندو

زماننده ویرمشدر اولوب اول امام اول یرلری الوب ... کندوسی ضبط ایدر استر زماننده اولدی آخره

ویروب تصرف اتدرملك قانوندر **مسئله** سلاطین ماضیه دن بری بر قاچ مزارع وقف اتدکده اول

مزارعدن محلول اولدقده وقف رعایالرندن طالب اولنلره ویریلوب آخره ویرلمیه دیو شرط وتعیین

ایتمش ایکن حالا اول مزارعه متصرف اولنلردن عمرو بلا ولد فوت اولدقده متولیسی ... طالب اولنلره ویرمیوب

خلاف شرط واقف آخره ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهائی **یرلرده عوارض تعلق اولان قوانین**

واحکام شرعیه ومسائل ... شرعی ودونم اولوب ... وطریقی بیانده اولنور بعض جهتلکلر طپراغنده

نزاع اولسه خزینه عامره ده محفوظ اولان ... ایکی باشی ... قاضیسی اولدیارك

مسوده معتمد علیه اهل وقوف ایله انلر کبی یرلرك اوزرینه واریلوب مساحه ایلمك ایچون حکم شریف جهانمطاع

ویریلور **قانون** اراضیده جاری اولان جریب شرعی که طولا وعرضا التمش ذراعدر ...

ذراع اولور بو یارده جاری اولان دونم طولا وعرضا قرقر ذراعدر ... ایکی ... ذراع اولور

شرعیك ثلثندن ... یکرمی بش ذراع زائد اولور قانون قدیمدر **تفصیل** مساحه باغ ...

مراد ایدنلر اولملرکه ... ذراع ...

بازه جکلر ایلیه کم اون قطعه اولور ... ذراع ...

اولمیا اولدقده بر تابلدن طوتوکیر وبر پارتی وار قاچ ایب وقاچ نشان اولورسه قم ایله عدد قولر جمله دن

بری بودر رسم مثلا بر یرك اوزرینی کورکسك یاخود چقمق اولسه اطرافندن اولچلی اولسه انکلر طریقی بو

ذکر اولنسه بویلکی اوزرینه ایپ چکوب هر مربع نشانه ایدوب هر خطك ایکی یلوکنن ...

جمع ایدوب تنصیف اولنه قدرن صکره ایکی تنصیف بر برینه ضرب اولنوب حاصل ضربك یوزی بردونم

حصه اولنسه اوله برابر اون دوردی ضرب اتدکی اولی اللی دونم حاصل اولدی بو تقدیرجه بر دونم واللی نشان

اولدیغی دونم اولوب دور ضعف اولور بو قطعه لرده قونیلانی رقملر اوله ایدی ...

قاعده سی بودر که هر رقمی انده جمع ایدوب ایکی یرده جمله وضع اولنه بعده بو جمله یی باشقه تنصیف ایدوب وایکی

تنصیفدن حاصل اولانی بر بریله ضرب ایلیه بو ایکی تنصیف بر برینه مقابله رقمدر برابر اولسه جمله تنصیف

احتیاج اولمیه وبر قطعه مثلثه اولسه طولی بر تنصیف جمع ایدوب بو تنصیف عرضندن اولان رقمی اخذ ایدوب حاصل

اولان ضرب اولنه قاعده بودر معلوم اولنه **مسئله** بر بلده ده قاضی اولان زید بعد العزل دعوا استماع ایدوب

حکم وحجت ویرسه حکمی بو نافذ وحجتی معمول بها اولورمی الجواب اولماز کتبه یحیی **مسئله** زید اوزرینه عمرو وبکر

بر خصوصده شهادت اتدکلرنده کاذب اولدقلرینه یمین ویردیو الحاح ایلسه حاکم یمین ویرمکه قادر اولورمی

الجواب اولماز کتبه یحیی **مسئله** بر قریه اهالیسی قریه سنده اولان آخر قریه حدودی داخلنده اولان بر مقدار یرایچون

بیرم ... دعوی المسئله مسموع اولورمی الجواب اولماز کتبه محمد بهائی **مسئله** زیدك متصرف اولدیغی ترلالری عمرو

بنم تصرفمده در دیو دعوی اتدکده صاحب ارض ... حضور لازم میدر الجواب لازمدر کتبه محمد بهائی

مسئله مدعی دعوالرینه عدد شرعی بو عیکن ... مدت تاخیر ایلدکدن صکره استماع اولنمق حقیله کیبا ... برمدت

معینه نقل اولنه ... استماع اولنمیه شیمدیه دکین استفسا اولنه قدرلرمانی قیتجوق اولمیجق مدعی اهل

... اولمیوب ... واراسه ... اکرچه ... دیو کلیا استماع اولنمز

... او لمقدار ... زماندن برمقدار تعیین ... دعوالرین شرعا استماع

ایدکم قضات خصوصیت ... مستقل امرهمایون ایله استماع ایده فرمانیو واقع اولان

... استماع اولنمیه قدر اولدوغی اوزره جواب ویرلمشدر ... اولنور ... عرض اولندی الجواب

... شریف اولمیاینجه استماع اولنمیه دیو فرمان اولنور ... عقاره

متعلق اولان دعوا ... ولکن ... بش ... مدت تعیین اولنمشدر بویله اولدی امر شریف

وارد اولمشدر فی سبع وخمسین وتسعمائة کتبه ابو السعود دربیان قانون حصاد یعنی زمان حصاد وحصاد اعتبار اولنان

طوائفدر حصاد اعتبار اولنور تحویل تاریخده اعتبار اولنان خصوصلردر زعما وارباب تیمار وبکلربکی وسنجاقبکی وبونلرک خاصلری

وخواص همایونک ضابطلری وبونلرک امثالنه متعلق حصاد اعتباری بو وجهلهدر که جایکه باغ وبستان ومیوهدن دفترده عشر

مقید ایسه اوزم وسائر میوه ایرشوب اکلمکه قابلیت کلدکی زماندر حصاد قشلاقدن نهر زمهریر الندن حصاد ترکه بر ترکه

ایرشوب کالنی بولوب ترکه بیچلمک جایز اولدقده زمان بیچلمکدر وخرمن دوکمک لازم کلدکده حصاد نخود وبقلا وبورجق ومرجمک ودیوکرلجه

وسسام ایرشوب کالنی بولوب بولنمغه قابلیت کلدکی زمان معتبردر حصاد شیره اوزومده اوزوم ایرشوب کالنی بولوب تکنلره کیروب صقلدوغی

زمان معتبردر حصاد رسم باغ یازیلدیه برده اوزم ایرشوب کالنی بولوب کسلنکو سپته کیرملک جایز اولدقده زمان معتبردر قانون

درنعاحمزه پاشا حصادی اعتبار اولنمیان طوائف بیانی اولنور تحویل وتاریخ اعتبار اولنمیان وحصاد اولنمیان خصوصلر خدمت

اعتبار اولنور شهور تقسیمی اولنان بونلردر مقدمه نک محصولی سنویه وفی دار وکتخدا وحصاد اهلی ومتولی ومؤذن ودر تربه

وزاویه دار وامام وخطیب وبونلرک امثالیدر قانون درزمان حمزه پاشا تحویل حصاد قاچ طاده معتبر کلدکده خفا وامامت

وکتابت وجبایت تولیت مشیخت مدرس دارد ارمستحفظ زاویه نظارت مزرعه بونلرک خدمتی مقابلهسنده ویریلور

قانون مسئله تیمار ایله قلعه زدار اولوب محصولندن بعض سی باغ وباغچه وبعض جبوباتدن وبعض جنت رسمندن وباغچه دن

اولاد زید دزدار لغندن وزیدک عمرو قالدروب کند واو زرینه برات اندرسه کلوب ضبط ایلدکده تیمار محصولی شرعا کیمک

اولور بیان بیوریله الجواب ایام شهوره قسمت اولنور خدمت مقابلهسنده اولدوغی حاصل اولوب تحصیل دکلدر که قبض ایدوب مالک اولور

یعنی هر حاصلک بدایتندن نهایتنه وارنجه بهار قلنور رسمی ترک بر بیل تصرف مقابلهسنده وضع اولنمشدر اولباغچه اولدر ایکی

سهم قلنور باغ وباغچه دخی بیلک اول ایکی اینده بردن مستمد اولمغین انلر النحاصلکری دخی اوش ایکی سهم قلنور اما حبوبات

بردن استمداد وانتفاعی کلدکدن صکره اولمغین انک برات الفاء بدر ونهایتی حصاد اعتبار اولنور ما بینی نه قدر ایسه حاصل

انک عددنجه سهملر قیلنور هر برینک نه قدر ایسه وارایسه انک عددنجه حاصلدن سهملر اولور کتبه عبد الرحیم مسئله امام المسجد اذا وقع

الغلة وذهب قبل مضی السنة لا تسترد منه غلة بعض السنة والعبرة لوقت الحصاد فان کان الامام وقت الحصاد یؤم فی المسجد

یستحق قضاء کالجزیة وموت القاضی فی خلال السنة من درر غرر فی الجزیة مسئله امام المسجد اذا دفع الغلة الی اخر هذا وهما

بنتمیه کله مبنی علی کون ما اخذ صلة وصدقة واما اذا کان اجرة فالوجه ان یسترد ویوزع علی الاشهر والایام وهذا موافق

فی رعایة واوفق بنیة واقفین خصوصا فی زماننا فان المهم الا یعطی غلة الوقف الا لمن ادی ما علیه من العمل حاشیة ورتبی

مسئله بر قلعهده برات شریف ایله دزدار اولان زید اوزرینه لازم اولان خدمتی ادا ایدوب مدت ایله سنه تعیین اولنان تحصیلی

قبض وضبط ایلسه بعده عمرو زیدک یرینه تذکره شریفه ایله دزدار اولوب قلعه بنم تذکرم تاریخی مقدمدر دیو ادا خدمت

اتمدین زید اداء خدمت ایلیوب مقابلهسنده قبض اتدوکی محصولدن عمرو نسنه الماغه قادر اولورمی شرعا اولماز کتبه الفقیر ابو السعود

تحویل

تحویل تاریخ وقوف وتسجیل الحکام وقانون بیانی اولنور حصادکده وکین متصرف اولان زید اداء خدمت ایدوب اسیجه الدقدن

صکره عمرو بر طریقله کلدکی اوزرینه برات اندوروب کلوب اسیجه نزاع ایلسه اعتبار برات تاریخنهمیدر یوخسه برات تسجیل

اولندوغی کونهمیدر شرعا بیان بیوریله الجواب تیمار قسمنده اعتبار برات تحویل تاریخنه اولمقدر عطا اولمق اعتبار ایله لکن

حصاد کلدکلری خدمت مقابلهسنده اولمغله متولیلرینه کوره قسمت فرمان اولندوغی امر عالی کورلمشدر بونک مقتضاسی

خبر وصل الحاله معزول اولمق کرکدر بو تقدیرجه تسجیل اولندوغی زمان معتبر اولور کتبه یحیی محمد مسئله بر زاویهیه متصرف

اولان زید زاویه عمرویه فراغت ایدوب عمرو برات اندوروب زاویهیه مزبوره یه کلدکده ولایت قاضیسی زید اختیار ایله

شیخندن فراغت ایلدی محلول دکلدر دیو بکر عرض ویروب بکر دخی برات ایدروب عمرو ایله بکرک براتلرندن قنقسنه عمل اولنور الجواب

ایکسنهدخی زیدک ویرلدی ایسه عمل مقدمیدر کتبه یحیی محمد مسئله بر زاویهیه برات پادشاهی ایله متصرف اولان زید عمرو اوکا برات ایدوب

حصاد زماننده صکره اعلام اتدکدن بن براتم تاریخنه عمل ایدین حصاد بنم زمانمده دوشمش دیو زیدک ذکر اولنان

زاویهنک محصولندن نسنه ویرمکه قادر اولورمی الجواب اولماز زید عزل خبری کلدکی وقته دکین مغرور اولماز

کتبه العبد محمد الجرجانی مسئله بر جامعک وظیفهلری سنده تیمار محصولندن تعیین اولنوب ذکر اولنان تیماره بر تیمار برات

پادشاهی ایله زیده توجیه اولندوغی تاریخدن ضبط ایدر یوخسه اول ولایتک وارو سجل براتی قید اتدکی کوندنمی

ضبط ایدر الجواب مستحق سابقک وفاتندن ویرلمش ایسه توجیه تاریخندن ضبط ایدر عزلندن ایسه قید تاریخندن

ضبط ایدر کتبه یحیی مسئله بلا ولد فوت اولان زیدک ترلالری مستحق طابو اولدقده سپاهیسی عمرو اول ترلالری

طابو ایله ویرمدین معزول اولوب یرینه بکر برات ایله سپاهی اولوب اول ترلالری استدوکنه طابو ایله ویرمکی مرام اتدکده

عمرو بنم زمانمده مستحق طابو اولمغله بن طابو ایله ویررین دیو بکری منعه قادر اولورمی الجواب اولماز کتبه یحیی

امین بیت المال وموقوفجی ومابین محصولنه متعلق قوانین واحکامدر مسئله بر محلهده اخر قصبهدن اولان زید

مقتول بولنوب باباسی اولد وعن منکر اولد قلرنده عمرو باباسی اولدوغی اثبات ایلدکده اوچ کوندنک یرده وانقل شرعی

کتوردیمکه قادر اولورمی الجواب اولماز بینه اقامت اولندقدن صکره شرعا نقله حاجت اولماز بیت المال داخلنده بلیم اولدیغی

قیاد لسوسیتونمی کتبه یحیی محمد مسئله اخر دیارده اولان زید بر قصبهده متوطن ایکن وفات ایدوب وارث معروفی اولمامغین

ترکه سنی بیت المال قبض اولنوب وارثی ظهور اتمکین بیت المال داری دکوبها سیلا امر سلطانی ایدر ای حاکم شریعت ایله

عمروه بیع ایدوب ثمنن قبض ایدوب داخل خزینه اولنوب بش یلدن صکره بکر زیدک وارثی باکه منحصردر دیو نقل

ایله کاتب دارک ثمنن بیت المالک الدن قادر اولمامغین داری عمرودن المغه قادر اولورمی الجواب اولور کتبه روایت

ظاهره بود بو مقوع عقار نفسه حصین اولمغله بیع مسبغ اولمامقدر لکن فصول عمادیهده وغیریده ساعروض

کبی بیع قول اولمغین امر سلطانی ذاری استرداده اولان دعوی بلا امر استماع اولنماز مسئله بو صورتده نقل شرعی

اولمیوب لکن اصل نسبین اثبات ایلمسه دعواسی استماع اولنور می الجواب بیت الماله علاقه سی اولمغله وارث اثبات ایدوب نقل

شرعی سی شهود استماع اولمغله اولنماز کتبه بیر محمد **مسئله** زید فوت اولوب وارثلرندن عمرو و بکر امین بیت المال اولان

کمسنه وارثک وارثلرکری نقل شهادتله کتوروب دیو متوفانک مالنه دخل قادر اولور می الجواب متوفانک

داخل ممکلکنده وارث معروفی اولمیجق اصلا بیت المال امیننی دخل و تعرض ایلمیوب وارث معروفی اولمیجق وطن

اصلی لرندن نقل شهادتم کتوردیمکه قادر اولور می الجواب اولور کتبه ابو السعود **مسئله** زید فوت اولوب ترکه سی بیت الماله

عائد اولدقده عمرو اون بیک اقچه دین دعوی ایدوب مجموعی اون بیک اقچه اولور امین بیت المال اوج بیک زیاده

اولمادین کورک بر کمسنه اولسون بش یوز دن بیک ده جمع اولمغله اولسون بونده استماع اولنمیوب استماع ده

استماع اولنور دیمکه قادر اولور می الجواب اولور امر سلطانی ایله وفات ایدوب مالی بیت الماله راجع اولمادکده

دیوانده اوج بیک وارد قدرده جملسنک استماع اولنمیوب استماع جواله اولنمغه دن ناس بونده غافللردر اولنمغه

ناقص اولان استماع ایدرلر بیر محمد **مسئله** زید سپاهی فوت اولوب تیمارینی امین بیت المال امین موقوفات ضبط

ایدکن محلول اولان یرلری طاپو ویرمکه قادر اولور می الجواب اولور ماموری ایسه اولور ابو السعود **مسئله** زید زعیم زعامتی

قریه لرندن حاصل اولان عشر محصولنی رعایادن الوب قبض ایتمدین زید فوت اولمش اولسه عشر مزبوری زیدک

ورثه سی ایله امین بیت المالدن قنقیسی قبض ایدر الجواب امین بیت المال قبض ایدر کتبه یحیی **ارباب تیمار و زعما و خواص**

ضابطلر باد هوا و عروسانه و رسوم ملوینه متعلق قوانین و احکام بیان ایدر صو باشیلر و الای بکلری

و چری باشیلری و دزدار و چری سورجیلر که براتلری بکلربکی براتی اولمیوب براتلری همایون اولسه میر علم و درگاه

معلی اولان متفرقه و چاوشلر که زعامتلری و مطلق اربه لقلری جمله سر بسته محصولنی همه جرم و جنایت

و قول و جاریه مشتلغی و رسم عروسک بوندن غیری اولان خصوصلر رسوم سر بسته یه دن دکلدر کیمسه رعیت ایدیلر لمش

ایسه انلر اولور حکم شریف و قانون قدیم بودر **قانون** میراخور تیمارلرینک باد هواسی کند و لرینکدر و قونده طونیلان

یوه و قاچقون دخی میراخور اولمق او زره احکام شریفه ویریلوب قدیمدن شمدییه دکین قدیم اولوکلمش ایسه کیرو

اویله اوله دیو امر اولنمشدر **قانون** بر سپاهی تیماری قریه لرینک باد هواسی فترده حاصل یازلدقده اول قریه لرینک

رعایاسنک باد هواسی جرم و جنایت واقع یرده قوری قوریجیلر باد هوای بزالورز دیو نزاع ایدرلر

قوری اغاجلر اولان او رمانلر دیرلر رعایا طائفه سنک وجه مشروح او زره همانلر اولان رسم انتقال ایجیلر

دخل ایلمک جائز دکلدر دیو حکم شریف ویرلمشدر **مسئله** زید متصرف اولدیغی ترلالری ...

سپاهی مقابله اذنده الحی اقچه زیدیمی الور بوخسه عمرو دنمی الور الجواب عمرودن الور کتبه یحیی **مسئله** زید متصرف اولدیغی

وقف ترلالرینی وقفک متولیسی ایله عمروه تفویض ایتدکده متولی اذن اقچه سنی قنقیسندن الور الجواب عمرودن الور ...

مسئله زید سپاهی تیماری طپراغنده محلول اولان چفتلک اراضیسنی طاپو ایله ویرمک مراد ایتدکده عمرو و مجرد اولان اراضیده بر مقدار

میری ... بو زید اولان اراضی طاپو ایله ویرمکدن منعه قادر اولور می الجواب اولماز کتبه محمد بو صورتده عمرو اول اراضینک

بر مقداری بیگ میری الدم یوضبط ایتمش اولسه حالا زید سپاهی اولان اراضی عمرودن الوب دیلدکنه طاپو ایله ویرمکه قادر

اولور می الجواب اولور کتبه محمد **مسئله** زید حاصل محصول عمرودن التزام ایله ویروب عمرو دخی خاص مذکوری ضبط و محلول

اولان ترلالری بدل مثلندن نقصان فاحش ایله بکره تفویض ایلسه حالا زید عمرونک وجه محرر او زره تفویض طوتمیوب اول ترلالری

الته ... تفویضه قادر اولور می الجواب اولور کتبه محمد **مسئله** محلول اولان ترلالری طاپو ایله ویرمکه سپاهی طرفندن وکیل اولان زید رسم طاپوی

مثلندن نقصان فاحش ایله عمروه ویرسه حالا سپاهی عمروه طاپوی مثلی تکمیل ایله دیمکه قادر اولور می الجواب اولور کتبه یحیی

مسئله بر وقفک مقاطعه سی متولیسندن سنوی شو قدر اقچه مقاطعه ایله الوب بعده طرفندن عمرو اول مقاطعه نک سنوی

محصولنی قبض ایدوب محلول اولان ترلالری طاپو ایله ویرمکه وکیل ایتمش ایکن عمرو بعض محلول اولان ترلالری طاپوی مثلندن

نقصان فاحش ایله بعض کمسنه لره ویرسه حالا زید طوتمیوب اول تیمارلری طاپوی مثلی تکمیل ایتدیرمکه قادر اولور می

الجواب اولور کتبه محمد **بکلربکی و سنجاقبکی و قاپوجی باشیلر** متعلق بعض خصوصلر اوردو اقچه سی کبی و اجرت قدم و غیری

بیان اولنور بکلربکلره سفره امر اولنسه اوردو رسمی قاپوجی باشیلر کدر و اوردو اسکی اولادن و بروایه کیره

حالی مناصبه اولور نصفی قاپوجی باشیلرکدر و نصفی شهر فاضیلرینکدر و اوردو طشره اولمیجق جمله قاپوجی باشیلرکدر

شهزاده لر سنجاغه چقسه قوچیلرک اون بیک اقچه و چاشنکیرک بش بیک اقچه عادتلری واردر اون بیک اقچه بیر علمک قانوندر

و مهتر باشینک و مهترلرک دخی عادتلری واردر **قانون** ایدی بونی التمش دورت سنه سندن ابتدا اسیر خمس الخمس سلطان مراد خان

غازی زماننده فرمان اولنوب اسیر باشنه بو بکرمی بش اقچه تعیین اولنوب هر اسیر بکرمی بش اقچه النور ایمش **قانون** آل عثمان

ابتدا از ربع منافع ایدی عثمان غازی بدی یوز تاریخنده سلطان اورکی یه قره حصار سنجاغنی دیرلر اوغلی اورخانه ویرمشدر

قانون سلطان مراد غازی زماننده ابتدا سپاهی و سنجاقدار اولمق واربابی تیمار اوغللر محروم اولمیوب بابالرنک موتی اولدقده

اوغللرینه قانون اوزره تیمار ویرلمک و قولار اوغللری محروم اولمامق و ویننوق یازلمق جمله روم ایلنده بودر و لایتنده

روم ایلی بکلربکیسی تیمور طاش پاشا القاسیله اولنمشدر **قانون** ردرسه قپوجی کوندورب وارب مدعینک یدی اقچه سن

... کتوروب اجرت قدم ویریکور دیو دیوان عالیده سؤال اولندقده بو وجهله جواب ویرمشلر که ابتدا بر نسنه قول

اقتشا ... اعتشار ... ایجنده لیسه بکیده بش اقچه الور اکر مسافه بعیده ایسه حلب شام کبی بکیده اون بش اقچه الور

... ایسه بکیده بکرمی بش اقچه الور بالجمله او توز اقچه یه وارنجه اجرت النمغه مساغ واردر ابعد اولان مسافه بصره

... و یمن کبی و امثالی اکر مرحوم چلبی زاده دن بو وجهله اولنمشدر **صیدرده متعلق بوناشرعیه رسوم قانون بیان اولنور**

منکحات شرعیه و شاهد رسوم عرفیه قضا خصوصنده قانون قدیم بودر که نکاح اکرتزویج اولنجق باکره ایسه رسم عقد نکاح

يكرمي اقچه قاضي ايچون بش اقچه تحت محكمه ايچون جمعا يكرمي بش اقچه النه كرشيه ايسه قاضي ايچون اون بش اقچه وخدمتجي ايچون
بش اقچه التزوج شرعيدن ونقل شهادتدن وساعرضلردن رسم كتابت قاضي ايچون يكرمي اقچه وخدمتجي ايچون
بش اقچه النه اما بو بابده بحث الآن كمسنه مختار دكلدر كندو رضاسيله بلا اكراه ولا ابرام هديه ويرسه النه واكر
جوق قيمتلو اوله النه عادة بو كلولر ديو نسنه تكليف اولنميه و يالكز سجله ثبت اولنان قضادن رسم سجل اقچه
وعتاق نامه لردن التمش التي اقچه النالي سي قاضي اوغي نائبلك التي سي كاتبك واشصادن اون ايكي اقچه
التي اقچه ورسم قسمت دخي متوفانك وارثلري كبير اولوب قسمت طالب اولنمان ايكن جبرا قسمت اولنميه يا خود صغير
وصغيرو يا خود غائبلر اولوب قسمت اولنمق لازم كلدكده متوفانك ديني اخراج اولنوب قدن صكره متروكاتدن
رسم قسمت بيكده اون بش اقچه النوب النوز زياده النميوب نائبلرينه دخي الدرميه ديو حكم شريف ويرلمشدر قانوندر
ومتوفانك وجوه خيرات ايچون وصيت ايلدكلري اقچه نك ولا قاضيلر ثلث وخمس ديو الميه

قانون سلطاني در زمان حمزه پاشا مضمون برات قاضي قانون قديمه بو منوال اوزره محرر و مرقومدر قاضي كم
اولكي اجراء احكام شرايع نبوت ده صلى الله عليه وسلم عروه وثقى وامر ونهي الهيه متمسك استماع دعاوي
شرع قويمدن انحراف كوسترميه دراهم ودنانير اوقاف تسجيلندن ماعدا ائمه حنفيه ده مختلف فيها واقع اولان مسائلي
كما ينبغي ايدوب اصح اقوال بولكوب انكله عمل ايليه وكتب صكوك وسجلات وتزويج صغار وصغائر وقسمت مواريث
رعايا وضبط اموال الايتام ومال الغائب وعزل ونصب وصي ونائب وعقد انكحه وتنفيذ وصايا وسائر قضاياي شرعيه ده
بالتمام والكمال متصرف ومباشر اولوب اول يرلر مجموع اهاليسي مولانا مزبوري كندولره قاضي وحكمي نافذ وجاري
بيلوب قضاياي شرعيه لرين رجوع ايدوب بوني ايليميوب امرندن تجاوز ايليميه لر وجهت قضا متصرف اولان كمسنه
بو تبعا كما متصرف اولوب دوام دولتم ايچون دعا كوسترو وسمت خصوصيه وغيريه امر شريفم بوندن اوزرينه
دركه هر متوفانك وارثلري قسمت طلب ايليميلر قاضيلر جبر ايله قسمت ايليميلر شويله كه ورثه نك بعضي
صغير اوله وقبل الشرع وصي تعيين اولنوب صغيرك عائدا ولا ميراثي تحت ايدوب رسم قسمت طلب ايليه ورثه طلب ايليه قسمت
اولنه قدن صكره بيكده اون بش اقچه زياده الميه وقسمت ايلدكده عروض وعقاردن رسم النميه ورسم قسمت
زياده اولمغيچون متوفانك متروكاتي زياده يه طوتمقدن حذر ايدوب اهل خبره كوره وسجلات وحجت اقچه لرني
افراد ايليه قانون قديم اوزره سجل ايدوب
وخراجي و رسم اغنامي دفتريني امضا ايچون اون ايكشر اقچه الوب زياده النميه
كفيللرين كندو مالندن كوره وكفالتنه
يامه صكره خلاف ظاهر اولورسه قاضيه تضمين ايتديرله وامر شريف ايله عمل

ونزا الوديو مبيلر وكفره نكاح اعتدده رسم الميه وبيكلربكي مكتوبلري ايله وقوله كويك ملوبله خارج قضاسنه فضيلت ايتماع
ايتيه وعظ ونصيحت ايدنلر ماعدا كتب تفاسير واحاديث استخراجه قادر و وعظ ونصيحته لايق اولوب عنه
بونلرك مسكي اولنلره اندو ماعدالري منع ايده لر سعادتلو مائده ارسال ايلدوكم عرضلري تاريخ يابو منوال اوزره
بو نسخه ده قانون مقرردر سپاهي ايله رعايا ياخود ايكي سپاهي بينلرنده واقع اولان نزاع ودعاوي بونه متعلق اولان
احكام شرعيه بيان اولنور زيد رعيت عشرو عمرو عاشر ويرمم ديسه عمرو دخي اللايم ديسه زيد بينه ايله عاجز اولسه عمرو
يمين ايليه عمرو زيدك عشري المغه قادر اولورمي الجواب رعيتك سپاهيسي و يركي عشر شرعي ايدوكي معلوم دكلدر ارض
اجنبك اولور بيع وشرا و وارث وبالجمله جميع احكام ملك جاري ورعايا بو مقوله تصرفلرينه قادر دكللردر
ويركلري ارضلري تسليم شاهد كوركده كفرو الندن اولا اراضي عشري دكل ايدوكي مقرردر ويركلري
الموت غالبه اولمغين عشر شرعي صانمزلر دكلدر كتبه ابو السعود مسئله زيد سپاهينك رعاياسي عشر كونلدكلرينه
رعايا يمين يومكه قادر اولورمي الجواب معدود ومعين كونلمدكلري ديو دعوا ايدكده اولور ابو السعود زيدك متصرف اولدوغي ترلاي عمرو
ديو دعوي ايدكده صكره ارضلري حين دعوا ده حضوري لازمدر الجواب لازم دكلدر مسئله سپاهي طاپو ايتدكده
منكر اولوب قدم تنكري ولا عمرو زيده يمين ويرمكه قادر اولورمي الجواب اولمز دعواسي صحيحه دكلدر لان اليمين تعتمد صحة
مسئله زيد سپاهي اهل قريه دن عشر الدم بوطلب ايلدكده اهل قريه ويرلمشدر بزده قالمدي ديو اثبات ايليه
قادر ويركوك حقني اثبات ايلدكدن اهل قريه نك شاهدلري سپاهي جمله حقوقي ويرلمشدر
ديو شهادت ايليه شرعا قبول اولنورمي الجواب اولنماز هر بريندن ويروكده اخر شهادتي مقبولدر اجمالي اوزره
ايلدكلري سكوا اهل قريه نك جمله حقوقي الدم ديو اقرارنه شهادت ايده لر كتبه ابو السعود اذا انكر ما اخذ وعجز الرعية عن بينة
القاضي انه يحلف على عدم بقاء ما يجب اداؤه عليهم في ذمته ثم ان يحكم ببراءة نقل من فتاوى الزغيناني كذا
المفتي بشيخ الشهير بجوي زاده مسئله زيد سپاهي رعايا اولدوغي انكار ايلسه من بو لمويركلرينه يمين ايله خلاص اولورمي
الجواب اولماز بينه ويركده اخرلري شهادتي شرعا عند ابو السعود مسئله زيد سپاهي الفوده دعوي
كافر كلرينه ذميلر شهادتي ايلسه مقبول اولورمي الجواب نصداق اولنور كسعدي مسئله زيد سپاهي تيمارنده
عمرو سپاهي بنم تيمارمدر ديو بكره طاپو ايلدوكي اخود لايته كتسه كندو تيمارنده ايدوكن بكر بو زيده
الخصم عمرو اولمايكور زيدك تيمارنده ايدوكي متواتر اولوب قبيلة حقوقي رسومي زيد
باطلدر كتبه ابو السعود مسئله زيد سپاهي رعاياي دخي دكل ايكي رسوم عشر
اولان عمرو زيده رسوم عشور بنمدر ديو دعوي ايدوب اسمر رعايادن استرسه
سپاهي المقادر اولورمي الجواب زيد سپاهي الموت رعايادن طلب ايلدكده اليويلد زيرا

رعايا اول غصب وظلم ايدن سپاهيلره و ويووده استرجاع قادر اولمازلر ايسه رعايادن تضمين اولنور اول ويوده لرين تضمينه
قادر اولمدقلری تقدیرجه حقلری ضایع اولور ایکی کره ادا ایتمشلر اولورلر دیو فرمان سلطانی صادر اولمشدر ابو السعود
مسئله سرحدده تیمارلی اولان سپاهیلرک سنور خصوصنده اولان دعوالرنده ذمیلرک شهادتی قبول ایده می یو بیکلربکی
قاضی مکتوبی کوندروب مکلا قاضی سپاهیلر بوینه ذمیلرک شهادتی استماع ایدوب حکم اتسه حکمی نافذ اولورمی الجواب
امر سلطانی اولمیانجه اولماز برلری تصرف ایدن ذمیلر خصوصلرین سپاهیلرندن قطع نظر ایجه اول بکلدوکنه ذمیلر
شهادتلری دکلنوب موجبی اوزره حکم ایدوب سپاهیلرندن بهره لرینی الاکوره الدیشدی دیو حکم شریف اولیجق نافذدر
كتبه ابو السعود مسئله برقریه زید سپاهینک تیماری اولوب برمزرعه دخی عمرو سپاهینک تیماری اولوب قریه ایله مزرعه نک سنوری
خصوصنده نزاع اولندقده سپاهیلر برینه شرعا خصم اولورمی الجواب متصرف اولنلر ایله کرکدر مسئله بو صورتده نزاع اولان
یرلری رعیتدن متصرف اولانلر مسته برینه خصم شرعی اولورمی الجواب اولمازلر سپاهیلر ایله کرکدر کتبه ابو السعود مقطوع اولان یرلردن
عشر معال الرسم والادینه الیویرلدیو حکم همایون وحالا قانون معتبر صورت فرمان امیر الامراء الکرام کبیر
الكبراء الفخام ذو القدر والاحترام المختص بمزيد عناية الملك الاعلى [illegible] بیکلربکیسی دام اقباله وقدوة القضاة
والحكام معدن الفضل والكلام مولانا [illegible] قاضیسی زید فضله توقیع رفیع همایون واصل اولیجق معلوم اوله که
قضاء مزبوره تابع ویرغوجه قلعه سی مستحفظلرندن دارنده کان فرمان همایون محمود وعبدی وابراهیم نام کمسنه
درکاه معلامه عرضحال ایدوب برتاشر یغله متصرف اولدقلری مستحفظ تیماری قریه لرندن برقاچ وتوابعی قریه لرنده
واقع باغستان یرلرنده دفتر جدید خاقانیده رسم یازلمغله بونلر دخی قانون اوزره عشر معال رسملرین طلب ایلدکلرنده
دفترده یازلدیغی قدر ویروب زیاده ویرمزز دیو تعلل ونزاع وعناد ایلدکلرنده بولدقلرندن درکاه معلامه
اخراج اولنمش مهرلی صحیح دفتر جدید خاقانی طلب ایدوب کوردکده فی الواقع اول باغستان یرلرنده دفتر جدید خاقانیده
رسم یازلمش ایسه عشر معال رسملرین حکم ایدوب الیویرمیسن شویله که عشر معال رسملرین ویرمیوب دفترده یازلدیغی
قدر زیاده ویرمزز دیو تعلل ایدرلرسه عینیله عشرلرین الیویرسون بعد شرع شریف وقانون وامر همایونمه مخالف تعلل
وعناد ایتدیرمیه سن شویله بلهسن علامت شریفه اعتماد قیلهسن تحریرا فی شهر محرم الحرام لسنة اربع وثمانین والف

تم بعون الله الكريم في سنة ١١٥٧ في ختام وبيد الفقير علي بن ابراهيم
ابن سليمان بن مراد بن يوسف رحمة الله عليهم
وعلى من احسن اليهم امين
تم تم تم

هذا قانون معتبر من قوانين محرر فيها [illegible] جلال زاده
[illegible]